

07

U 14th P. 90

13-16. B, 8

INSTITUTIONES CANONICÆ , CIVILES , ET CRIMINALES

CUM RECENTIORI PRAXI ROMANÆ CURIÆ
Ad eorum Juvenum usum, qui post Theoriam Forensi
Exercitationi sunt vacaturi .

OPUS IN QUATUOR TOMOS DIVISUM

A U G T O R E

PETRO ANTONIO DANIELI ROMANO

IN ARCHIGYMNASIO URDIS JURIS PROFESSORE ,
ET IN ROMANA CURIA ADVOCATO .

T O M U S Q U A R T U S
RECENTIOR PRAXIS ROMANÆ CURIÆ

A D

Enim, & Rmum D.D.

JOACHIMUM FERDINANDUM
PORTOCARRERO

S.R.E. CARDINALEM EPISCOPUM SABINENSEM , MAGISTRUM
EQUIT. HIEROSOL. ET CATHOLICI REGIS APUD S SEDEM
LEGATUM, EJUSQUE REGNORUM PROTECTOREM .

R O M Æ M D C C L I X .

TYPIS JOSEPHI, ET NICOLAI GROSSI .

IN EDIBUS DE MAXIMIS
SUPERIORUM PERMISSU
ET SUMMI PONTIFICIS PRIVILEGIO .

Ad Eñum ; & Rñum D. D.

**IOACHIMUM FERDINANDUM
PORTOCARRERO**

**S. R. E. CARDINALEM AMPLISSIMUM
EPISCOPUM SABINENSEM &c. &c. &c.**

Eñe , & Rñe Princeps

QUUM post editos, evul-
gatosque jam Libros,
quibus Canonicae, Imperiales, &
Criminales Institutiones continen-
tur,

tur , editioni quarti hujus Tractatus de Praxi Romanæ Curiaë , quæ superiores illi tanquam coronidæ , ac fastigio concluderentur , animum adjecissem , non levis profecto curæ fuit deliberare , quemnam potissimum ejus Patronum , Auspicem , & Moecenatem eligerem . Tria enim hæc statuebam in eo esse oportere : Primum auctoritatem non mediocre , sed magnam , & eximiam contra obtrectiones , & calumnias malevolorum : Deinde solidioris præsertim Jurisprudentiæ studia , doctrinam , & munerum functiones ejusmodi , ut harum rerum tractatio ejus Personæ , cui inscribenda foret , congruere videretur : Postremo vel merita erga me aliqua , vel certe benevolentiam , ac benemerendi studium , quo a me , qui aliud rependere non possum , hoc saltem offi-

officii, & observantiæ genus postulare. Jamvero hæc tria, quæ mihi ad capiendum consilium quærenda esse constitueram, sicuti posita esse in multis reperiēbam: Ita sane nullus deliberandi, dubitandique finis futurus fuisset, nisi plane animadvertissem, eadem longe in Te, Cardinalis amplissime, quàm in cæteris, præstantiora esse, atque illustriora. Quæ enim major, atque insignior auctoritas optari potest, quam ejus Viri, de cujus eximiiis, ac singularibus meritis in Ecclesiam, & Rempublicam universam passim ab omnibus tam multa, tantaque cum laude prædicantur?

Rerum autem, quæ hîc discutuntur, indoles, & natura cui nam est magis, quàm Tibi accommodata? Agitur de Curia, agitur de
Au-

Aula. In utraque autem ita es profecto versatus, ut ingentem ab omnibus Virtuti tuæ certatim plaudentibus laudem reportaris. Quem enim latet, quantæ integritatis, doctrinæ, ac dexteritatis specimen dederis, vel cùm Congregationi Indulgentiarum, ac Sanctorum Reliquiis præfueris, vel cùm inter Suffragatores Congregationis Sacrorum Rituum olim adscriptus, de Religione, ac coeremoniis, tuos sensus expromeris? Quis est, qui nesciat, ad varios Cardinalium Congressus, quos Congregationes vocant, aditus, quanta humanitate, & facilitate omnes ad Te pro causis accedentes excipere confueveris, adeo quidem ut prænobilis, ac generosæ Nobilitatis tuæ, quæ nulli certe secunda est in Hispaniis, pene oblitus, unus ex illis existi-

ma-

mari volueris, qui a primis juventutis annis Romanæ Curiae fuerit addictus? Et demum ad cujusnam aures delatum non est, quæ Pastoralis sollicitudinis exempla non deris, cùm ad Episcopalem Sedem Sabinensem assumptus, nedum editis Sanctissimis Legibus Clericorum mores restaurare, & ad censuram Sacrorum Canonum redigere, sed ulterius profusis pecuniis, Successorum Tuorum, Ecclesiarumque decori, necnon Pauperum indigentiae, & levamini opportune voluisti prospicere?

Nihil equidem dico de Catholici Regis Procuratione, qua apud Apostolicam Sedem es adeo insigniter perfunctus, actuque perfungeris, adeoque Romanæ Curiae, & Sacerdotii jura cum Oratoris Regii munere conciliare studuisti, ut
in-

incerta plane res sit, de quo magis bene merueris, & an plus Hispania, quàm Urbs nostra Tibi debere jure fateatur. Prætermitto etiam Melitensem Legationem apud Cæsaream Majestatem habitam; utriusque Siciliae Proregis perinclytum gradum exercitum, Militares alias præeminentias tam pacis, quàm belli tempore Tibi delatas, aliaque plura silentio prætereo, quæ etiam in Aula celebratissimum Te fuisse demonstrant; quibus omnibus diligenter expensis, merito Tibi Tractatum de Curia, & Aula offerendum esse sum arbitratus. His autem accedit altera causa, ob quam Tibi sistendum, tuoque Patrocinio commendandum, rerum, quæ hic expenduntur, indole inspecta, opus hoc videbatur. Cum enim primus Ipse sis inter eos, qui a Benedi-

cto

ſto XIV. Sanctiſſimo , Sapienſiſſimoque Pontifice inter S. R. E. Cardinales fuerint cooptati , cùmque in hoc Romanæ Curiae Tractatu , in unoquoque titulo inter alias Prædeceſſorum Pontificum Conſtitutiones , illæ ab eodem Pontifice pro Romanæ Curiae reſtauratione editæ recenſeantur , debitaque laus eidem Pontifici hac occaſione arrepta rependatur ; meritò hinc uni ex Cardinalibus opus erat confeſcrandum, qui fuiſſet ab eodem Pontifice præelectus, ſummaque exiſtimatione perpetuo habitus, quique eundem Pontificem, dum viveret, ejuſque poſt obitum memoriam peculiari obſequio fuiſſet invicem proſequutus.

Jam illud reliquum foret, ut de egregia in me voluntate tua aliqua dicerem. Scis tamen Ipſe , at-

b

que

que ego plus quam verbo exprimere valeam, expertus sum, quo animo in me fueris comparatus. Illud etiam beneficii loco pono, quod Te inter eorum, quos in lucem edebam, librorum focios accenferi volueris, quodque alios etiam Literarios labores meos nondum editos minime improbaris. Utinam ego majori aliqua obsequii significatione testari possem, quantum me Tibi obstrictum esse sentiam; Nunc quoniam tantum, quantum cupe-rem, munus offerre non valeo, hoc saltem quantulumcumque est Tibi exhibeo, quod licet exiguum esse ingenue affirmem, ex quadam tamen non exigua, sed magna, atque ingenti voluntate testandi apud omnes, quanti Te faciam, & quam me intelligam Tibi debere, profectum esse profiteor.

APPROBATIONES CENSORUM.

CUM mandante Reverendissimo Patre S. P. A. Magistro sedulo recognoverim, imo etiam de verbo ad verbum perlustraverim *De Romana Curia, ejusque Tribunalibus* tractatum, quem in lucem editurus est Vir. clariss. D. Petrus Antonius Danieli in Romano Archigymnasio Juris Professor, & in Curia Avocatus; neque in eo quidquam invenerim, quod bonis moribus, atque sacrorum Canonum statutis repugnare videatur, eum censeo approbandum esse, atque etiam laudandum propter utilitatem, quam Juris nostri, ac Praxis studiosi ex lectione Operis in suo genere perfecti percommode, & absque magno labore percipere poterunt. Datum ex ædibus nostris hac die 5. Augusti 1758.

*Jacobus Amadorius olim Laminus Sign. Gratia Potans;
& Sign. Justitia Decanus.*

Omnia fere Tribunalium Almar Urbis præsentem Præxim erudite luculenterque expositam a ter egregio terque emerito Viro D. Advocato Petro Antonio Danieli, tum in Cathedra in ipsius Urbis Archigymnasio, tum in causis perorandis illustri, attente perlegi; Ea autem, & qui Literis dant operam perfectissime erudientur, quique in Foro versari cupiunt, facilem invenient methodum pro directione causarum, declinatis periculis, quæ in cursu earundem venire obviam affolent: Quare publici Juris opus istud fieri Reipublicæ interesse puto: Dabam Romæ Idibus Januarii anni MDCCLIX.

*Laurentius Bondacca J. V. D. in Romana Curia Advocatus;
atque in Foro Capitolino secundus Collateralis.*

M Andante Reverendissimo P. Magistro Sacri Palatii attente legi Praxim recentiore Romanæ Curiz a clarissimo, in Archigymnasio Urbis Antecessore D. Petro Antonio Danieli concinnatam; atque in ea nihil offendi, quod non esset optimis consonum moribus; quin etiam suspexi, Virum in Cathedra æque ac in causis orandis præstantissimum, Theoriz in suis doctissimis Commentariis ad Institutiones Juris cum Canonici, tum Cæsarei, adeo per incredibilem solertiam, accuratissimamque investigationem, feliciter nostram Praxim conjunxisse; ut & omnes locupletissimam, atque eruditissimam Romanæ Curiz notitiam assequi valeant; & Adollescentes cupidi sese Foro addicendi uberrimam nunc habeant methodum cum recentioribus Formulæ, ad palæstram facili, brevique itinere, tuto etiam & sine alio Duce ingrediendam, hoc quoque nomine Auctori bene de Republica merentissimo gratias quàm maximas reddituri. Dabam Romæ octavo Idus Maij 1758.

Jacobus Santagata in Romana Curia Causarum Patronus.

P Raxis Romanæ Curiz, ut eam clarissimus Vir Petrus Antonius Danieli Romanus, Archigymnasii Urbani Antecessor, & causarum Patronus, exposuit, quoniam Reverendissimi P. F. Josephi Augustini Orsi Ordinis Prædicatorum S. Palatii Apostolici Magistri jussu eam recensuit, non solum ab omnibus inoffenso pede legi poterit, utpote cujuscumque erroris tam circa Fidei Catholicæ dogmata, quàm circa morum regulas omnino expers; verum etiam & Judicibus, & Advocatis, & Procuratoribus apprime utilis pro illius perspicuitate, ac ordine, me iudice, commodaque est futura; quare typis eam committi posse censeo. Romæ Idibus Septembris MDCCLIX.

*Prosper Petronius S. Theol. Professor
& in V. J. Licentiatus.*

I M P R I M A T U R ,

**Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sacri
Palatii Apostolici .**

F. M. de Rubeis Patriarcha Constantinop. Vicefg.

I M P R I M A T U R ,

**Fr. Vincentius Elena Ordinis Prædicatorum , Reve-
rendissimi Patris Sac. Pal. Apost. Mag. Socius .**

IN.

I N D E X

LIBRORUM, ET TITULORUM.

<i>Ingenuis Adolescentibus Juris Prudentiæ studioſis Præſatio .</i>	Pag. 1.
<i>Titulus I. De Curia in genere .</i>	7
<i>Titulus II. De Romano Pontifice .</i>	14
<i>Titulus III. De Pontificis Conſecratione , Coronatione , & Poſſeſſione .</i>	34
<i>Titulus IV. De Primo Miniſtro ſeu Card. Nepote .</i>	41
<i>Titulus V. De Secretario Status .</i>	45
<i>Titulus VI. De Secretario Brevium , & duobus aliis Secretariis .</i>	50
<i>Titulus VII. De Præſectō Sacri Palatii , ſeu Præpoſito Familiæ Pontificiæ .</i>	51
<i>Titulus VIII. De Auditore Papæ .</i>	53
<i>Titulus IX. De Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolic .</i>	55
<i>Titulus X. De Datario .</i>	59
<i>Titulus XI. De Vicecancellario .</i>	79
<i>Titulus XII. De Camerario .</i>	90
<i>Titulus XIII. De Majori Pænitentiario .</i>	98
<i>Titulus XIV. De Cardinali Vicario .</i>	111
<i>Titulus XV. De Auditore Camera .</i>	120
<i>Titulus XVI. De Urbis Gubernatore .</i>	151
<i>Titulus XVII. De Urbis Senatore .</i>	155
<i>Titulus XVIII. De Theſaurario .</i>	163
<i>Titulus XIX. De Præſectis Annonæ, Graſciæ, Viarum , Militiarum , & Zecchæ .</i>	167
<i>Titulus XX. De Cardinalibus Archipreſbyteris , & Titularibus .</i>	178 Ti-

	XV
<u>Titulus XXI. De Potestate Legatorum .</u>	<u>184</u>
Titulus XXII. De Congregationibus S. R. E. Cardinalium in genere, nec non de S. Ro- tæ, aliorumque Tribunalium forensium auctoritate .	190
Titulus XXIII. De Congregationibus Visitationis Apostolicæ, & Visitationis Carce- ratorum .	196
Titulus XXIV. De Sacra Consulta :	204
Titulus XXV. De Congregatione Boni Regi- minis .	207
<u>Titulus XXVI. De Congregationibus Baro- num, Confinium, Gravaminum &c.</u>	<u>210</u>
<u>Titulus XXVII. De Consistorio, & Congrega- tione Consistoriali .</u>	<u>213</u>
<u>Titulus XXVIII. De Congregatione Sacre In- quisitionis, seu S. Officii .</u>	<u>226</u>
Titulus XXIX. De Sacra Rituum Congrega- tione .	241
<u>Titulus XXX. De Congregatione Indicis .</u>	<u>251</u>
<u>Titulus XXXI. De Sacra Congregatione Indul- gentiarum, & Sacrarum Reliquiarum, seu Indulgentiis, Sacrisque Reliquiis preposita .</u>	<u>261</u>
<u>Titulus XXXII. De Congregatione Propagan- dæ Fidei .</u>	<u>266</u>
Titulus XXXIII. De Sacra Congregatione Con- cilii .	270
Titulus XXXIV. De Congregatione Episcopo- rum, & Regularium .	286
Titulus XXXV. De Congregatione Disciplina Regularis .	302
<u>Titulus XXXVI. De Congregatione Immuni- tatis .</u>	<u>307</u>
	<u>Ti-</u>

Titulus XXXVII. <i>De Congregatione Fabricæ.</i>	309
Titulus XXXVIII. <i>De Auditorio Rotæ.</i>	316
Titulus XXXIX. <i>De Tribunali Cameræ.</i>	336
Titulus XL. <i>De Judicibus Commissariis.</i>	342
Titulus XLI. <i>De Signaturis Justitiæ, & Gratiæ.</i>	347
Titulus ultimus. <i>De Procuratoribus, & Advocatis.</i>	386

INGENUIS ADOLESCENTIBUS

JURISPRUDENTIÆ

STUDIOSIS

PETRUS ANTONIUS
DANIELI

S. P. D.

QUANTO me opere profiteor (Optimi ADOLESCENTES) optasse, ac strenue adlaborasse, ut tripartitum Opus Canonicarum, Civilium, & Criminalium Institutionum jam benedicente Domino evulgatarum, permultum Vobis commodi, atque utilitatis afferret, tanta equidem voluptate perfusus sum, ubi a Viris probatissimis, magnaque in his rebus peritia præditis intellexi, me id quod voluerim, effecisse, præsertim quia iidem nihil se dare gratiæ, aut ulli partium studio, sed soli veritati testimonium impertiri confirmam.

Tom. IV.

A

firma-

firmabant, seseque existimare asserabant, Institutionibus hisce stratum esse Vobis certam, planamque viam ad universam Jurisprudentiam cito ac solide perdiscendam. Unum tamen adhuc desiderari posse videbatur, quasi coronidis loco, quo opus absque dubio elaboratum, quasi fastigio imposito concluderetur, recentioris videlicet Praxis Romanæ Curiae accurata tractatio, ut qui Theoriæ Canonicæ, Civilis, & Criminali operam navassent, impigre possent Forensensem in arenam descendere, exploratasque habentes facultates Judicum Romanæ Curiae, quæ domicilium est legum, ut inquit Sidonius (a), & cæterarum Curiarum Magistræ, ut ait Gonzalez (b), eosdem libere adirent. Quamobrem e re vestra futurum, sum arbitratus, si eandem Praxim conficerem, vobisque post institutiones Canonicas, Civiles, & Criminales exhiberem.

2. Multa autem sunt, quæ dubium me, diuque hæsitantem in hoc consilium, propositumque tandem impulerunt. Primum scilicet, quod inane, & prorsus inutile futurum sit *speculative*, ut inquirunt, comprehendisse tam multa, quæ hic cumulate tractantur, nisi etiam teneas rationem qua te illis uti oporteat. Id enim commune est omnibus disciplinis, quæ ad actionem quomodolibet referuntur, ut cum earum præceptis fuerit quispiam satis imbutus, adjungat eisdem usum, cujus gratia præcepta sunt tradita. Quod in mechanicis artibus, imo in Ascetarum quoque institutis præcipi, ac fundamenti loco statui non ignoramus, ut ea scilicet, quæ mente fuerunt agitata, ad praxim deducantur, atque exercentur (c). Illud autem, quod cuique præceptorum generi commune est,

(a) Lib. 1. epist. 6. (b) Ad reg. Cancell. glos. 1. §. 2. n. 12.

(c) Basilius concione ad Adolescentes.

est, non videbatur Jurisprudentiæ detrahendum .

3. Accessit , meque ad hoc opus urgentius incitavit illa cogitatio , quod etsi variæ fuerint hætenus editæ Romanæ Curia praxes, eæque vel de universa Curia tractantes , Romanamque etiam Aulam complectentes , cujusmodi sunt , quas consecerunt Jacobus Cohellius (*a*) , Cardinalis de Luca (*b*) , & P. Unoldus Pleßtembergius Soc. Jes. Scriptor Germanus (*c*) , itemque altera illa praxis, quam edidit Gerardus Gastellus (*d*) , vel ad certam rerum , Judiciumque speciem restrictæ , ut sunt quas exararunt Vanespen. (*e*) , Gonzalez (*f*) , Petrus Ridolphinus, Camillus Cappuccius, Joannes Baptista Rigan- tius (*g*) , Amayden. (*h*) , alique; Eæ tamen aliquan- do suspectæ sunt , utpote ab hominibus Romanas consuetudines , aut non satis callentibus , aut etiam quandoque agre ferentibus , & improbantibus com- positæ ; quodque amplius est , multa , quæ fiebant cum ipsi scriberent, sunt deinde Apostolicis Constitu- tionibus , atque ea , quæ nunc obtinet, consuetudine immutata . Quamobrem peropportunum videbatur novam hanc Praxim conficere, ne misera Juventus in tanta supellestile , & mole librorum , ac Varietate Scriptorum de Romanis consuetudinibus non eadem dicentium , cogatur aut Forum deferere, aut certe æstare, ac jactari incerta via, cui potissimum credere debeat ignorans .

4. Nec vero præteribo, illam quoque hujus Praxeos explicandæ mihi causam fuisse, quod videbameam usui futuram Religiosis etiam hominibus, qui sepositis sæ-

A 2

cula-

(*a*) *In Notitia Cardinalatus*. (*b*) *In Relat. Rom. Curia*. (*c*) *In Relat. Rom. Curia*. (*d*) *In opere inscripto Usage, & Practique de la Cour de Rome*. (*e*) *Juris Eccles. Univers. part. 2. tit. 22., & 23.* (*f*) *In regul. 8. Cancell.* (*g*) *In Reg. pariter Cancell.* (*h*) *De Stylo Dataria*.

cularibus curis intra claustra se continent , non quod eos velim oblitos suæ professionis, decertare in Foro, & rerum civilium fluctibus immisceri, sed ut præ reli-giosæ Familiæ, ac Proximorum bono possint Magistratus adire, atque illorum auctoritatem, si oporteat, implorare, aut alios etiam in peculiaribus Controversiis, quid facto opus sit, admonere : Hæc igitur mecum animo reputans, in certam spem erectus sum novum hoc opus æqui, bonique ab omnibus, præsertim vero a Vobis exceptum iri. Causis itaque scribendi prælibatis jam to-tius operis partitionem in ipsomet vestibulo aperiam .

5. Agam videlicet primo de Romano Pontifice , ejusque electione , consecratione , & Pontificatus possessione, quumque insuper Papa Fiduciariorum, magisque intimos habeat Magistratus , quorum opera utitur , eorumque aliqui in Palatio, aliqui extra Palatium morentur , de utrisque tractabitur . De-gunt quidem in Palatio Nepos Pontificis, si eum for-te habeat, Secretarius Status , Secretarius Brevium, Præpositus Familiæ Pontificiæ, Auditor , Magister Sacri Palatii , & Datarius ; Extra Palatium vero morantur Vicecancellarius, Camerarius, Pœnitentiarius, de quibus proinde omnibus primum differendum . Transitus deinde fiet ad Judices Ordinarios Urbis , qui cum ad quatuor redigantur , Vicarium nempe , Gubernatorem , Auditorem Camerae , & Senato-rem, de istis agetur . Cumque alios etiam Papa Mi-nistros , vel Præsides habeat , quorum aliqui Œco-nomicis rebus præficiuntur , ut Thesaurarius , Præ-fectus Annonæ, Grasciæ, Militiarum, Viarum , Zec-chæ : aliqui vero præstantiores longe sunt, & in Car-dinalitio Ordine constituti, iique vel administra-tioni præcipuarum Ecclesiarum destinati , cujusmodi sunt Archipresbyteri Basilicarum Urbis , & Titu-lares,

lares , vel Provinciarum Pontificiarum gubernationi Præpositi , ut sunt Legati a latere, de istis omnibus pertractabitur .

6. Ad Consistorium mox , & Congregationes progrediemur a Sixto V. provide erectas in constitutione 74. quarum aliquæ expedire solent negocia , quæ ad Summum Pontificem , ut Episcopum pertinent , ut est Congregatio Visitationis , aliæ vero negocia Principis temporalis ad eundem ut pote Principem spectantia definiunt, ut sunt pro Urbe, & in Statu Pontificio etiam extra Urbem Congregationes Consultæ, Boni Regiminis , Aquarum, Confinium &c. aliæ demum res illas expendunt, quæ ratione Summi Pontificatus pro universa Ecclesia ad eundem Pontificem devolvuntur , ut sunt Congregationes Consistorialis, Inquisitionis, Rituum, Indicis, Indulgentiarum, Concilii , Episcoporum , Immunitatis , Propagandæ Fidei, & Fabricæ , quæ quidem omnes idcirco seorsim attingentur . Cumque demum in iisdem Congregationibus absque strepitu , & forma Judicii soleant res disceptari , aliter ac apud alios Magistratus, in quibus solemni forma hinc inde contenditur , cujus generis sunt Tribunalia Rotæ , & Camera , Judices Commissarii , & demum Signaturæ Justitiæ , & Gratiæ , de istis etiam Tribunalibus aliqua proferemus . Postremo cum Advocati , & Procuratores partium jura in enunciatis Tribunalibus tueantur , atque defendant , idcirco de his etiam agendo Praxim hanc nostram absolvemus , ac coronabimus .

7. Hæc igitur præmittenda judicavi, antequam sigillatim de iis , quos dixi , Judicibus agere, eorumque facultates explanare aggrediar , ut quisque vestrum facile intelligat , quantum expediat tribus jam editis libris pro cumulata Theoriæ simul , & Praxis legalis

galis notitia quartum hunc etiam adnectere , sibi que plane persuadeat , eò spectasse hujus operis editionem, eoque omnes industriæ meæ nervos fuisse intentos , ut benemerer de omnibus , vestroque præsertim profectui servirem . Cum autem antequam de Romana Curia in specie , ejusque Tribunalibus disse-
ratur , ratio ordinis postulet , ut quid Curia nomine in genere intelligatur, exploretur ; nulla interposita mora , manum operi admoveamus .

TITULUS PRIMUS⁷

DE CURIA IN GENERE.

Curiæ porro vocabulum plura significat; Aliquando enim pro Decurionatus, vel publici alterius Magistratus officio usurpatur, vel etiam pro quolibet inferiori, imo vili, & abiecto Civitatis ministerio, quo quidem sensu juris censura cautum habemus (a), Curiales ad Ordines promoveri non posse; & merito quidem, sive enim essent, qui ex aliquo delicto poenæ loco Curialium Collegio mancipabantur, seu vilibus Curia muneribus ad instar Servorum addicebantur, de quibus agitur *in Can. statuimus* 3 l. 2. *quest.* 1. cum aliis relatis a Turriano (b), & sub hac sane Curia intelligentia nimis indecens erat, ut ad Sacros Ordines admitterentur: sive essent alij, qui Decurionatum, vel spectabilem alterum Curia gradum obibant, & in hoc etiam sensu ne sub dignitatis obtentu Reip. munera impune defererent, recte ab Ecclesiæ Patribus decretum fuit, ne ante muneris dimissionem, seu obtentam libertatem Sacris Ordinibus initiarentur, ut late ostendit, inter alios *Albaspinæus* (c). Unde jure Civili Curia obnoxius, si forte, ut Curiale onus exciteret, Clericus fieret, cogeatur bona sua in alium transferre, qui in obeundo publico munere, ejus vices impleret, ut eruitur *ex leg.* 49. 99. *cum aliis Cod. Theodosiani de Decurionibus*; atque *leg.* 3. *Cod. de his, qui ad Ecclesiam confugiant* permissum Clericis est per substitutum Curia deservire.

2. Id

(a) *In cap. Magnus Episcopus, de obligatis ad ratiocinia ordinand. vel non.* (b) *Lib. 2 pro Canon. Apostel. cap. 14.*

(c) *Lib. 1. Observ. cap. 22.*

2. Id autem ut melius intelligatur , est opportune advertendum , in more Romanorum positum fuisse, usuque receptum , in omnibus Imperii Civitatibus *Curiam* constituere , adeò , ut si vico , aut Oppido *Civitatis* jus concessissent , ex illa plerumque civitate , aut territorio Curiales eidem Vico , oppidoque assignabant , inter quos Primates , seu primi Cives Decuriones vocabantur (a). Quamvis autem horum plura essent privilegia , neque enim cadi , aut quæstioni subijci poterant (b), filii item eorum Curia oblati legitimabantur (c), aliisque similibus juribus perfruebantur , ut *in Institutionibus Civilibus* adnotavimus : Cum tamen pluribus servitutibus essent simul obnoxii , ex quo omnia Civitatis munera obirent , & magis servi , quam nervi Reip. dicerentur (d), passim hinc Imperatores Pagani Christianos Curia servituti addicebant , quorum ea erat conditio , ut onera quidem Curialium , privilegia vero minime haberent , ut notat inter alios citatus Turrianus (e). Ex quo sane descendit, istos Curiales olim ad Ordines promoveri nequivisse .

3. Quandoque insuper *Curia* nomen pro *Foro* simpliciter *Laico* , & *Sæculari* accipi solet , unde Clerici ex commisso aliquo scelere degradati , vel degradandi *Curia* traditi , aut tradendi dicuntur , ut satis eruitur ex *Can. Si quis Sacerdotum* 16. 11. *quæst.* 1. ubi Pius Papa decrevit , *ut si quis Sacerdotum inobediens fuerit Episcopo , aut insidias ei paraverit , aut quid simile egerit , de quo fuerit manifeste convictus , Curia tradatur ;* idemque repetitur in *Can. Statutum* ,

(a) *Ex l. quicumq. 57. C. de Decurionibus lib. 10. l. de Creationibus 27. Cod. de Episcop. aud. cum aliis.* (b) *L. Decurionum Cod. de quæst.* (c) *L. 2. & 4. C. de naturalibus liberis.* (d) *L. 12. & 13. Cod. Theodos. de susceptor. lib. 10.* (e) *Pro Can. Apost. lib. 2. c. p. 14.*

tatum, eadem caus. & quest. ibi=Submotus a Clero Curie tradatur, cui diebus vite sue deferuat, consonatque Novella 123. Justiniani, ex qua, aliisque juribus præsertim antiquioribus Repetentes meritò asserunt, dari Clericum Curie idem esse, ac potestati Sæculari tradi puniendum, quia Curia ex Juris Canonici phrasi Curiam Sæcularem importat (a).

4. Sumitur etiam *Curia*, & quidem frequentius, pro *Principis Aula*, unde qui Principis servitio, & obsequiis quomodolibet vacant, *Curiales*, alioque nomine *Aulici*, dici consueverunt: hi quidem si Summi Pontificis servitio addicantur, & beneficia Ecclesiastica habeant, ex Constitutionum Apostolicarum censura, Apostolicæ Sedi eadem reservantur, ut in Institutionibus Canonicis vidimus (b). In hoc autem sensu *Curiales* sunt primo Cardinales, secundo Præfules, tertio ii omnes, qui licet Prælatura non decorentur, aliquo tamen magistratu funguntur, 4. Advocati, 5. Procuratores, 6. fori Judicialis actores, seu, ut inquirunt, Sollicitatores, 7. Datarie, vel Cancellariæ Expeditores, 8. Agentes, 9. Notarii, aliique Scriptores, & 10. Aulici in genere, qui Papæ, Cardinalibus, & Prælatibus inserviunt (c).

5. Solet insuper accipi *Curia* vocabulum strictius, & proprius pro exercendarum litium loco, atque in hoc sensu illud accepimus in *Institutionibus Canonicis* (d). In eodemque sensu omnes illi, qui *Curia*, seu foro addicuntur, vigore constitutionis *Eugenianæ* sunt in Romana Curia, & regulariter coram A. C. conveniendi, ut fusius infra discutiemus (e). Ita

Tom. IV.

B

etiam

(a) *Ant. Augustinus de emend. Gratiani tit. 5. Duaren. de Sacr. lib. 1. cap. 3. aliq. (b) Sub tit. de Collationibus. (c) Card. de Luc. in relat. Curie dist. 1. n. 11. (d) Sub tit. de Judiciis lib. 3. (e) Sub tit. de Audit. Camera.*

etiam *Curia* usurpatur in *Clementina* 1. de *jurejurando* cum aliis congestis ab *Antonto Augustino* (a) . & notarunt pariter *Festus* (b) , & *Gellius* (c) ; iisdemque *Curiis*, seu agendis in *Foro* *Caulis* addictos *Curiales* dici consuevisse novimus ex *l. Curialis Cod. locat.* *l. Si quis Curialis Cod. Episcopis, & Clericis, & alibi passim* .

6. Omissis autem his, aliisque *Curia* significationibus, quas late proferunt *Polletus* (d), *Du Cange* (e), & *Lexicographi* (f), certum undique est a *Curis* publicis dici, *Curia* quæ nomen derivari, quia locum designat, in quo *graviore res, vel Religionem, vel Politiam respicientes*, expediuntur. Dixi *graviore res vel Religionem, vel Politiam respicientes*: Duæ enim *Curiarum* species recenseri, & apud *Roma*, nos viguisse *Marcus Varro* testatur (g), unam scilicet, in qua de rebus sacris & ad *Religionem* directis, alteram, in qua de rebus publicis, & ad *Populum* spectantibus agebatur, unde eam in genere acceptam in *erito Cicero* appellavit (h), *Templum Sanctitatis, amplitudinis, mentis, Consilii publici, Caput orbis, Aram Sociorum, & Portum omnium gentium* .

7. Quamvis autem temporali *Romanorum Imperio* extincto, *Curia* etiam *Romana* eidem adnexa cessaverit, *Apostolorum* tamen *Petri, & Pauli* sanguine in eadem *Urbe* profuso, *Divini consilii* dispositione factum est, ut amplior plane, majorique prædita auctoritate, & jurisdictione revixerit. Unde ad rem *Sanctus Leo Magnus* (i) affirmabat: *Isti sunt*

(a) In *Epitome* lib. 4. tit. 61. (b) *Libro 3. verbo Curia*. (c) *Lib. 4. Noctium cap. 7.* (d) *Lib. 1. Historia Fori Romani cap. 4.* (e) In *Glossario ad Scriptores media, & infimæ latinitatis* litera C. (f) *Verbo Curia.* (g) *De lingua latin. lib. 9.* (h) In *Orat. pro Tit. Asinio Milone*. (i) In *Natal. Apost. Serm. 1.*

sunt (nempe Petrus , & Paulus) , qui te (de Urbe loquitur) ad hanc gloriam provexerunt , ut gens Sancta , Populus Electus , Civitas Sacerdotalis , & Regia per Petri Sedem effecta , latius præsideres Religione Divina , quam dominatione terrena .

8. Locus profecto quilibet, quo se Pontifex transferat, Curiam constituit, cum præcipue a persona Principis, cujus auctoritate negocia expediuntur, Curia resultet. Inde tamen non sequitur, cessare Curiam in Urbe, si Papa inde ad aliquod tempus abiret, aliòque sese conferret, cum nunquam fictione juris discedere Princeps censeatur ab ordinario loco, in quo domicilium habere consuevit, unde etiam, ubi est audientia & Cancellaria, & Cardinales, ac Prælati pro audiendis causis auctoritate Sedis Apostolicæ degunt, & per Ministros suos easdem Causas absolvunt, Curia vocatur, ut in *Instit. Canon.* advertebamus (a). Imo hoc ipsum in specie Curia Romanæ declararunt Paulus tertius *Constitutione* 16., Clemens VII. *Constitutione* 23., Clemens VIII. *Constitutione* 54. & Benedictus XIII. dum ab Urbe iidem Pontifices discesserunt. Quod ita est intelligendum, ut non quidem duæ Curia erectæ censeantur, sed potius, ut unica tantum sit Curia, unicumque Tribunal ex unica Pontificis auctoritate depromptum, qui in alium locum commigrando, non dicitur aliò Curiam transferre, sed eam ad locum, in quo ipse reperitur, extendere, & ampliare (b).

9. Multo autem minus ex Causarum diversitate, quæ in Curia forte tractantur, diversitas Curiarum exoritur, sive enim aulica, sive forensia, sive alterius cujuscumque generis extent negocia, immò si-

B 2

ve

(a) *Snb tit. de Collationibus.* (b) *Barbosa de Episc. part. 3. Rígant. in Reg. 6. Cancell. tit. de Collat. n. 9. & seqq.*

ve in qualitate simplicis Episcopi Urbis, sive Archiepiscopi Italiae, sive Patriarchae Occidentis, sive Capituli Ecclesiae, sive Principis temporalis juxta varias qualitates, quae in Pontifice Romano concurrunt, & fuerunt a nobis attractae in *Instit. Can.* (a) eadem expediuntur, ab eadem Curia dicuntur emanasse, prout *Curiales* dicuntur, quicumque iisdem negociis expediendis quomodolibet operam navant (b).

10. Ceterum Romanam Curiam matrem, & principem Curiarum omnium esse, & nuncupari, immo antonomastice, & per excellentiam *Curiae* nomine absque ullo addito illam intelligi, egregie ostendit inter alios Mandosius (c), iique soli veritatem hanc in dubium revocant, qui in meridie caecutiunt. Hunc quippe titulum sibi merito vindicatum ob negotiorum, & causarum gravitatem, tum ob earum copiam, quae in materia praesertim Ecclesiastica, & Spirituali ex universo Orbe ad eam devolvuntur, quibus accedunt aliae temporales, prophanæque causae, quae in temporali Pontificis ditione, Benevento etiam, & Avenione comprehensis, agitari in eadem Curia saepe contingit. Haec autem materialis negotiorum sarrago ex diversis generibus rerum constituta, ob quam olim Clemens V. amplum alveum Romanam Curiam vocabat (d), quatenus etiam deficeret, ut nostris temporibus accidit, adhuc Curiarum princeps foret meritissimo jure dicenda, cum seorsim quoque a negociis, & Controversiis, quae nunc uberiores, nunc minores esse consueverunt, *artissimo, & nunquam interituro nexu, & vinculo, Summo, Supremoque Pontifici inhaereat*. Dixi *artissimo, & nunquam interituro*

(a) *Lib. 1. tit. de Romano Pontifice*, (b) *Ex l. Curialis Cod. de Episc. & Clericis, & aliis Juribus allegat.* (c) *Ad Reg. 16. Cancell. q. 2. n. 1.* (d) *In Clement. 2. de Sepult.*

suo vinculo inherere ; Scimus enim, cum primum fuerit quis Episcopus ejusdem Urbis renunciatus, Summum totius Orbis Pontificatum obtinere ; aliasque omnes qualitates fortiri, quæ cum Supremo Ecclesiæ Imperio junguntur, ut fuse advertunt Morinus (a), Hallier (b), & Natalis Alexander (c). Unde quamvis aliquommodo dici posset, Supremum Pontificatum jure tantum humano Romanæ Sedi & Urbi adnexum existere, quia utriusque nexus ex facto Petri proflixit, atque descendit, qui ex Antiochena Ecclesia ad hanc Urbem se transtulit, eamque proprio sanguine decoravit ; tamen temeraria plane, & hæresi proxima illorum sententia est, qui Pontificatus Summi ab Episcopo Romano separabilitatem affirmant, & jure solum humano utramque qualitatem copulari arbitrantur ; Quoties enim Petrus Sedem suam stabiliter Romæ collocavit, & Romanam Ecclesiam regens obivit ; qui Episcopus Romanus non sit, dici profecto non potest Petri Successor, ad quem Universalis Ecclesiæ cura Petro, ejusque successoribus a Christo Domino commissa (d) fuerit transfusa, ut solide advertit inter alios Benedictus XIV. (e).

11. Cum vero universæ Jurisdictionis & auctoritatis fons, & principium, a quo in reliquos Magistratus & Judices tanquam a mari in rivulos eadem auctoritas diffluit, atque porrigitur, sit Romanus Pontifex ; Quamvis hinc *in Instit. Can. (f)*, & in Criminalibus (g), plura de eodem Romano Pontifice congesserimus ; Tamen cum plura scitu undique digna desiderari adhuc posse videantur, ea hic opportune sub-

ne-

(a) *Exercit. Eccles. lib. 12. exercit. 6. & 13.* (b) *De Sacris Ordination. 3. p. cap. 4. sect. 5. art. 3.* (c) *Hist. Eccles. ad sæculum 4. dissert. 20. propos. 2.* (d) *Matt. 16. Joan. 21.* (e) *De Synod. Dioces. lib. 2. cap. 1.* (f) *Lib. 1. tit. 4.* (g) *Lib. 1. tit. 3.*

nectenda judicamus , præsertim circa Pontificis electionem , consecrationem , & possessionem , quæ quidem licet nec ad *Curiam* stricte sumptam , nec ad ordinem judicalem pertineant , cum tamen vel a jure communi , vel ex Apostolicis constitutionibus , vel ex antiquissima , & laudabili Romanæ Urbis consuetudine fuerint provide inuenta , non incongrue in hoc *Tractat. Rom. Curia* proferuntur .

T I T U L U S I I.

De Romano Pontifice .

Romani porro Pontificis electionem in *Institutionibus Canonicis* ad Cardinalium Collegium spectare docuimus , in eaque censuram *textus in Cap. quia propter, de Elect.* locum non habere , variaque pariter hujus electionis privilegia protulimus ; ut uberior tamen , & amplior ejusdem Electionis notitia habeatur , est hic advertendum , multiplicem ex temporum diversitate , & variis militantis Ecclesiæ circumstantiis tam in modo eligendi , quam in Personis eligentibus , Deo speciali quadam providentia sic disponente , ut notavit Scipio Ammiratus (a) , electionis Summi Pontificis formam , seu rationem , & methodum extitisse . Et si vero Onuphrius Panvinus 18. modos ejusdem electionis peragenda recenscat , in libris 10. quos Sancto Carolo Borromæo tunc Cardinali nuncupavit , septem insuper referat Mabillonius (b) , & demum P. Catalanus (c) multo plures exiis , qui Rom. Pontificum vitas scripsere , erui posse

(a) *Dissert. polit. lib. 3. cap. 1.* (b) *Tom. 2. Musæi Italici in Commen. prævio ad Ord. Rom. cap. 17.* (c) *In Com. ad Conc. Later. III. Occum.*

se fateatur: Communius tamen tres proferuntur, per Institutionem scilicet, Substitutionem, & Electionem, ut notavit Jacobus Cohellius (a), quæ tamen Electio in varias species deinde dividitur. Institutionis sane modum semel tantum adhibitum omnes admittunt, cum Christus Dominus Petrum, cui primum in Universæ Ecclesiæ promiserat, inquit (b): *Tibi dabo claves &c.* Summum Pontificem instituit, ac designavit, eidem post resurrectionem oves committendo eumque universalem Pastorem nominando per verba *Pasce oves meas* (c). Per Substitutionem insuper Divos Clementem, & Linum ad Pontificatum per Sanctum Petrum assumptos, aliqui colligunt ex Epist. 1. D. Clementis ad Jacobum, quæ refertur in *Can. Si Petrus* 8. q. 1. ; sed rectius, & probabilibus asseritur, factum D. Petri meram, & simplicem commendationem Fidelibus factam prætulisse, ut scilicet ipsi eisdem alternatim eligerent, cum *Successoris destinatio*, & *vocatio in Summo præsertim Universæ Ecclesiæ Pastore quovis jure improbatam perpetuo fuerit*, ut advertunt inter alios Jul. Laborus (d), Sebastian. Cæsar (e), Barbosa (f), aliique.

2. Dixi *Successoris destinationem in Summo præsertim Ecclesiæ Pastore perpetuo improbatam fuisse*. Inde tamen non sequitur, fuisse pari jure interdictum, Pontificem imminente morte de Successore consulere, dummodo arbitrio eorum, quibus eligendi jus competebat, reservaretur in eum consentire, quem moriturus Pontifex suggesseret, aut nominasset. Scimus enim, ut cætera exempla præterea mus,

(a) In notitia Cardin. cap. 13. (b) Matthæi cap. 16. (c) Joan. 21. & 22. (d) Variar. Lucubr. tit. de election. cap. 3. per tot. (e) De Ecclesiastica Hierarchia disp. 1. §. 5. (f) De potest. Ep. part. 1. tit. 1. cap. 3.

mus, Victorem III. Beneventanum antea Desiderium a S. Gregor. VII. Pontificem una cum Abbate Cœnobii Cassinensis, atque Episcopis Othone Ostiensi, & Hugone Lugdunensi fuisse Pontificem nominatum, ut in vita S. Gregor. VII. (a) habetur; eodemque Gregorio VII. mortuo ab Episcopis, & Cardinalibus Desiderium electum narrat Leo Ostiensis (b). Addidi dummodo arbitrio eorum, quibus compete-
bat, Electio reservaretur; Firmum quippe, & constantissimum est, per Electionem, Divo Petro unice excepto, ad Summum Ecclesiæ regimen alios omnes Pontifices assumptos fuisse, sive per Inspirationem, sive per Adorationem, sive per Compromissum, sive demum per Scrutinium eadem Electio contigerit, nullam quippe speciem Electionis necessario requiri arbitratur dictus Julius Laurus (c), licet ea, quæ per Scrutinium agitur, frequentior fuerit, magisque usu recepta. Unde inter alios Fabianum Pontificem per Inspirationem electum, nulloque inter eligentes servato ordine, cum columba de sublimi evolans ejus capiti infedit, & audita vox ab omnibus fuit: *Tu Romæ Episcopus designaberis*, referunt Euseb. (d), & Baron. (e), quem tamen morem eligendi per inspirationem Gregorius XV. edita peculiari constit. 5. Octobris 1621., & Urbanus VIII. altera 28 Jun. 1625. merito abrogarunt, ne tumultuarie Pontifex eligi videretur. Scimus pariter Clementem VII. anno 1523. Paulum III. anno 1534, Julium III. anno 1550. Marcellum II. anno 1555. Pium IV. anno 1559., & Sanctum Pium V. anno 1566. per adorationem absque Scrutinio electos fuisse; prout etiam refert Azor.

(a) Jo-

(a) Cap. 109. inter Scriptor. rer. Italic. t. 3. pag. 347. (b) Lib. 3. Chron. Cassin. cap. 72. (c) De election. cap. 6. n. 59. (d) Lib. 5. Hist. cap. 22. (e) Ad annum 238.

(a) ; Johannem insuper XXII. per Compromissum electum affirmant D. Antoninus (b), & Spondan. post Baron. (c). Immo Barbof. (d) eundem Johan. se ipsum refert elegisse , cum unus ex compromissariis ad eligendum fuisset a Cardinalibus deputatus , quod in Electione Pontificis, præscindendo a peculiaribus constitutionibus, de quibus infra, fieri posse ex privilegio defendit, licet in aliis electionibus improbetur . Unde Clemente IV. vita functo per compromissum Theobaldum Placentinum Archidiaconum Leodiensem ad Pontificatum evectum fuisse narrat Raynald. (e) . Nunc quibusnam Personis multiplex hæc, & varia eligendi ratio fuerit a jure olim tributa , videamus.

3. Porro a primis Ecclesiæ Sæculis, imo post Clementis destinationem a Petro factam Clerus , & Populus Pontificem eligere consuevit, ita ut Clericorum suffragiis , & populi approbatione , & consensu Pontifices fuerint electi , ut testatur inter alios D. Cyprianus (f) ; eaque Electionis forma diu , & usque ad Schisma inter Damasum Pontificem , & Ursicinum ortum anno circiter 418. pacifice perduravit. Cœpit autem tunc nullo cæteroquin juris præsidio , immo per vim , & violentiam secularis auctoritas sub prætextu sedandi schisma , primævamque pacem Ecclesiæ restituendi, in electione Pontificis immisceri. Nam Imperator Valentinianus Ursicino rejecto Damasum confirmavit, ut refert Socrates (g). Eademque Schismatis occasione arrepta alii etiam Imperatores eamdem Pontificum confirmationem usurparunt ,

Tom. IV.

C

im-

(a) Lib. 4. Instit. 2. par. 2. c. 5. (b) 3 part. tit. 2. cap. 24. (c) Anno 1316. (d) Lib. 1. Jur. Eccl. univcr. cap. 1 n. 97. (e) Anno 1271. (f) Lib. 4. epist. 2. (g) Lib. 2. hist. cap. 7. & lib. 4. cap. 29.

immo quamdiu Gothorum Regnum Italiam invasit , ita Pontifices eligi consuevisse testatur Pagius (a) . Gothis autem Italia exactis , audaciores fuerunt Orientis Imperatores ; quos inter alii Justinianum , quem ideo de summa impietate redarguit S. Gregorius (b) , alii Justinum Secundum , ut existimat P. Joannes Ant. Bianchi ex Min. Observ. familia (c) , primum fuisse arbitrantur , qui ne dum nullum sanxit futurum Pontificem , nisi quem ipse confirmasset , sed ulterius nisi certa pecuniæ quantitas pro confirmatione fuisset persoluta , ut refert Roussellius (d) ; quodque plus est , eo temeritatis pervenit Basilii Urbis Romæ Praefectus , ut decreto suo perperam iusserit , ne Pontifex ipso inconsulto inauguraretur , cujus Statuti tenor refertur in *Cap. Ecclesia , de Conslit.* Reddita tamen benedicente Domino fuit , & undique restituta Ecclesiæ libertas per Constantinum Heraclii Imperatoris pronepotem anno 684. qui Benedicti II. Sanctitate percitus eligendi Pontificem potestatem Clero , populoque restituit , ut testatur Platina (e) .

4. Quamvis autem aliqui affirmant , Adrianum Pontificem a Desiderio Longobardorum Rege vexatum , Carolum Magnum in auxilium advocasse , eique jus eligendi Pontificem concessisse , cui postea Ludovicus ejus filius renunciavit , cujus renunciationis mentio habetur in *Canone Adrianus*, & *Can. Ego distinct.* 63. fabulam tamen hanc a Sigiberto historico Schismatico primum inventam , & a Gratiano nimia credulitate adoptatam , suæque collectio-

ni

(a) In *Critic. ad ann.* 526. n. 8. (b) In *Psalm.* 7. & *lib.* 4. ep. 4. (c) *Della podestà , e polizia della Chiesa tom. 6. lib. 4. cap. 3. n. 4. §. 2.* (d) *Lib. 2. Hist. Pontific. Jurisfic. cap. 9.* (e) in *Vita ipsius Benedicti* .

ni insertam ad instar aliarum apocrypharum rerum, vel historiarum, quas in Decreto appositas a Gratiano, vel Palea ejus Discipulo notavimus *in Institutionibus Canonis*, evincunt inter alios Suarez (a), Cabassutius (b), aliique.

5. Cohærenter vero ad libertatem hanc, quæ a Petri tempore, ut supra diximus, Ecclesiæ competierat, fueratque, ut pariter innuimus, post varias usurpationes, & vicissitudines restituta, Nicolaus II. Concilio 113. Episcoporum anno 1059. Romæ coacto, cujus Sanctionis exemplar habetur apud Labbæum (c), solemniter sanxit, ut is tantum Pontifex foret, qui a Cardinalibus Episcopus fuisset electus, & in quem reliquus Clerus, & Populus consensisset; Sed cum provida hæc constitutio adhuc tranquillitati Romanæ Ecclesiæ, quæ passim per Schismata perturbabatur, prospicere nequivisset, tandem Alexander III. plura a quatuor falsis Pontificibus, nimirum Victore II. Paschali III. Callisto III. Innocen. III. nec non ab Henrico II. Anglorum Rege, & Friderico I. Romanorum Imperatore, vulgo Barbarossa passus, in Concilio Lateranensi III., quod fuit Oecumenicum XI. anno 1179. convocato, tandem edixit, ut a solis Cardinalibus Pontifex eligeretur, isque foret, in quem ex tribus duæ partes conspirarent, vel quem per Scrutinium, ut fieri solet, eligerent, ut refertur *in Cap. Licet, de Electione*; Eoque jure nunc utimur, & solis Cardinalibus, seu duabus ex tribus partibus eorum, qui Electioni præsentés sunt, jus eligendi reservatur.

6. Porro licet antiquitus, nempe primis Ecclesiæ

C 2

Sæ.

(a) *Adversus Regem Angliæ cap. 29.* (b) *In notitia Conciliorum in Lugdun. Concilio fol. 613.* (c) *tom. 12. Concil. Edit. Venet. col. 30. litt. B.*

Sæculis Comitia pro Electione Pontificis in cryptis, subterraneisque locis, ubi Fideles ad evadendam Paganorum tyrannidem morabantur, celebrarentur, ut notat Panvinus (a); post redditam vero a Constantino pacem, si Romæ Sedes vacasset, aut in Ecclesia Lateranensi, aut in Vaticana, aut altera æde Sacra, si autem extra Urbem, in Cathedrali illius Civitatis eadem Comitia haberentur, ita, ut dimissis Comitibus domos suas Cardinales repeterent, eaque sequenti die reassumerent (b); Ad expediendam tamen Pontificis electionem B. Gregorius X. in Concilio Lugd. anno 1274. lege expressa constituit, ut in Conclavi Cardinales clauderentur (c). Quamvisque idem Decretum variis fuerit deinde mutationibus obnoxium, nec semper executioni mandatum; S. Cælestinus tamen V., deindeque Clemens V. in Concil. Viennæ celebrato, quod fuit Œcumenicum 15. Gregorianam Constitutionem, etiam circa Conclavis erectionem confirmavit, ejusque Pontificis constitutio refertur in *Clementina Ne Romani, de Electione*, circa cujus directionem vetustioribus Constit. præterminissis, præcipue vero Clemen. VI. Pii IV., & Gregorii XV., ultima extat Clemen. XII., quam in *Inst. Can.* innuimus (d), & fusius infra exponemus, præsertim cum de Card. Camerario erit pertractandum. Cum vero super Conclavis clausura dubia sæpe orirentur, ex quibus electionis validitas in discrimen vocabatur, Urbanus VIII. (e) edixit, *ut statim post clausum Conclave diligens fiat inquisitio super ipsa clausura, eaque in effectu reperta, publicum fiat documen-*

(a) De ritibus sepeliendi mortuos apud veteres Christianos cap. II. (b) Panvin. in notis ad Platin. in vita Gregor. X. (c) Raynaldus ad annum 1276. (d) Sub tit. de Rom. Pontif. (e) In confirm. constit. Greg. XV.

mentum per Cæremoniarum Magistrum, quo peracto, etiam si postea in totum, vel in parte apertum defacto reperiatur, Conclave semper tamen clausum, & pro clauso esse censendum, quoad electionis validitatem, donec de consensu duarum partium Cardinalium præsentium per secreta suffragia apertum esse declaratur. Neque est prætereundum, omnes indistincte Cardinales ad eligendum Pontificem admitti, etsi forsan excommunicatione irretiantur, ut *in iisdem Instit. Can* (a) adnotavimus; nisi tamen ejusmodi exceptiones sint contra Cardinales objectæ, quæ Electionis substantiam inficiant, ut hæresis, simonia, metus ad electionem incussus, aliæque hujusmodi relatæ a Lavorio (b). Electus vero cum Pontifex a Cardinalibus fuerit, ejusdem consensus electioni accedere debet, qui donec prælitus non fuerit, Sedes Apostolica vacat, perinde ac si electio eadem non fuisset sequuta; quod si consenserit, nominis mutatio subsequitur, exemplo Principis Apostolorum, qui *Simon* antea dicebatur, ac postea *Petrus*, nempe *Petra*, super quam intruenda erat Ecclesia, vocari promeruit. Quoniam vero, ut diximus, per Scrutinium Pontifices ad præsens plerumque eliguntur, ex *cap. licet, de electione*, præstat, ut hunc eligendi ritum præctice exponamus.

7. Exequiis igitur novendialibus prædefuncti Pontif. opportune peractis, die undecima, ut statutum fuit in Concilio Lugdunensi II. Œcumenico XIV. anno 1274. coacto, & confirmavit Pius IV. (c), nec non Gregor XV. in suo Cæremoniali; Cardinalis Decanus, eoque impedito, Cardinalis antiquior, Sacrum solemniter celebrat ad implorandam Divin. Spiritus opem;

Tum

(a) *Tit. de Electione*. (b) *Loco cit cap. 6. n. 38*. (c) *48 Constit. edita die 9. Octobris 1562.*

Tum oratio de eligendo Summo Pontifice ad Purporatos viros habetur ; Inde supplicatio ad Conclave , quæ sequenti ordine agitur . Præeunt scilicet Episcopi , postea sequuntur Presbyteri , hinc Diaconi Cardinales Cappis violaceis induti , postremo omnes Romanæ Curix Præfulum Ordines . Crucem vero , quam tertius Magister Cæremoniarum deferret , præcedunt ii , qui in nobilem Cardinalium familiam adscripti sunt , nec non Cantores Pontificii hymnum *Veni Creator Spiritus* cantantes . Quum vero omnes ad Sacellum Conclavis pervenerint , orationem *Deus , qui corda Fidelium &c.* Cardinalis Decanus , vel antiquior recitat , tum a Magistris Cæremoniarum leguntur Apostolicæ Constitutiones Pontificiam electionem respicientes , quas Cardinales iurjurandi religione servaturos promittunt . Mox Cardinalis Decanus , eoque , ut repetimus , absente , vel impedito , Cardinalis antiquior Cardinales una simul collectos vehementer hortatur , ut sepositis humanis respectibus , solaque Dei præ oculis habita gloria , gravissimum Pontificiæ Electionis negotium quanto cius absolvant , eaque allocutione sequuta , omnes ad Cellas adeunt tenui instructas suppellectili , ac sorte pridie , quam ingrediantur Conclave , selectas , ut expresse Pius IV. (a) decrevit . Post prandium insuper Cardinales ad Sacellum , quod a Sixto IV. Pontifice Sixtinum vocatur , accedunt , ibique Ministri Conclavis , alique jus habentes juramentum edunt de Constitutionibus Apostolicis exequendis , eademque die nobilibus viris maxime Prælati liberum est Conclave ingredi , debitaque obsequia Cardinalibus exhibere , donec hora prima noctis novissimus Cæremoniarum magister , pulsato ære , eodem-

(a) *Diſſa Conſtit. die 9. Octobris ann. 1562.*

demque sonitu repetito hora secunda, ac tertia, signum egrediendi de Conclavi omnibus præbet, deinde comitatus a duobus Cursoribus, & perlustrato Conclavi, *Extra omnes* exclamat; Unde sub horam tertiam noctis omnes egrediuntur. Conclave autem interius ex mandato Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarii Magister Cæremoniarum, exterius vero Mareschallus ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ claudit, cujus Mareschalli munus etiam est Custodiæ Comitiorum Cardinalium præsidere.

8. Demum clauso Conclavi, tres numero Cardinales, quos Capita ordinum vocant, ut pote ex tribus Ecclesiasticis ordinibus selecti, videlicet Episcopali, Presbyterali, & Diaconali, necnon Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarius, & Magister Cæremoniarum Conclave circumeunt, ne ullus ad id alicui aditus pateat, ejusque Clausuræ idem Magister Cæremoniarum documentum publicum conficit, neque ulterius cuiquam fas est, sub anathematis poena, aut e Conclavi egredi, aut illud intrare, nisi causa a majori Cardinalium parte per secreta suffragia approbata, ex Constitut. Pii IV. edita 9. Octobris 1562, qua etiam constitutione cavetur, Prælatos ad custodiam Conclavis destinatos sub poena perjurii, & suspensionis a Sacris, maxima, & exquisita diligentia uti debere in inspiciendis epulis, aliisque rebus per Rotas, ut ajunt, ad Cardinales delatis, aut Personis Conclave forsan intrantibus, & inde exeuntibus, ne sub earum rerum velamine litteræ, aut notæ, aut signa aliqua transmittantur, quæ Electionem respiciant; Quod si tale quid forte fuerit inventum, Familiares Cardinalium, aut alii delinquentes poenam privationis officiorum, & beneficiorum, ac inhabilitationis ad obtenta, & obtinenda sta-

statim incurrunt , & ulterius per Gubernatorem carceribus mancipantur , non nisi de mandato novi Pontificis relaxandi, omnique facultate Collegio Cardinalium in favorem quorumcumque, qui in præmissis, vel eorum aliquo deliquerint , omnino sublata .

9. Octo autem sunt Rotæ Conclavis in quatuor locis binario numero pro unoquoque loco distributa . In una adest unus Episcopus , & in alia prope unus Protonotarius Apostolicus ; In altera unus ex Conservatoribus, & in alia unus Præsul, sive Signatura suffragator ; in aliis duabus duo Apostol. Camera Clerici ; ac demum in aliis duabus duo Sacræ Rotæ Auditores . Plures vero distributi per singulas Rotas Cursores pro occurrentibus necessitatibus adstant . Præsules quidem die quolibet , mane scilicet ac vespere (sub quorum nomine Patriarchæ etiam , & Archiepiscopi comprehenduntur) a Cursoribus, habita ordinis & præminentie ratione advocantur . Quamvis autem omnes olim convivio exciperentur a Præsule ad custodiam Conclavis deputato , qui Gubernator ejusdem dicebatur, cujus auctoritas se protendebat in totam Civitatem Leoninam a Leone IV. Pontifice dictam , qui ne Sancti Petri templum incursionibus Saracenorum esset obnoxium Vaticanum Collem, mœniis circumdedit, quæ idcirco Leonina vocantur ; Nostris tamen temporibus per Constitutionem Clementis XII. 4. Nonas Octobris anno 1732. quam innuimus supra, eo sublato , ad Custodiam conclavis adidet Palatio Apostolico Præfectus, quem Præfectum Domus nuncupare mos est , isque eosdem Prælatos ad mensam excipere solet .

10. Clauso igitur Conclavi , die clausuram immediate sequenti propius Cardinales ad Electionem disponuntur ; Unde ad sonum Campanæ omnes e
Cellis

Cellis suis prodeuntes ad Sacellum Sixtinum sese recipiunt induti longis vestibus, quas croceas appellant. Illic ad divini Spiritus opem implorandam Cardinalis Decanus, vel senior, si is impediatur, solemniter ad aram operatur; Inde Cardinales antiquiores ordine accedunt ad altare deferentes Stolas albi coloris pendentes ante pectus, si fuerint Sacerdotes, si Diaconi, pendentes ab humero dextero ad pectus, atque Christi Corpore reficiuntur, & mox Comitia inchoantur. Fit autem Electio per scrutinium, & accessum ministerio Scedularum, abolitis antiquioribus Electionis modis, quos supra tetigimus, & hoc modo suffragia laturi Cardinales bis in dies singulos, mane post sacrum, ac vespere post hymnum *Veni Creator Spiritus*, una simul in memorata Cappella conveniunt.

II. Tribus autem sessionibus ratio electionis absolvitur, primam ante Scrutinium, alteram Scrutinium, tertiam post Scrutinium appellant. In prima quidem Sessione, seu antequam Cardinales suffragentur, quinque præmittuntur; Nimirum præparatio Scedularum Scrutinii, & Accessus, quæ per Cæremoniarum Magistrum expletur: Extractio item trium Scrutatorum, ac trium Infirmariorum, quæ pertinet ad ultimum Cardinalem Diaconum: Scriptio pariter Scedularum, quam singuli Cardinales servato dignitatis ordine non in Cella, sed in Sacello in mensa scriptioni aptata his verbis efficiunt, *Ego Cardinalis N. eligo in Summum Pontificem Reverendissimum Dominum meum Cardinalem N.* Accedunt Scedularum Complicatio, quæ sic fieri debet, ut nomen eligentis, ac Signa occultentur; & earundem obsignatio, quæ ita peragitur, ut sub signo nomen eligentis ex una parte, ex altera signum abscondatur, quod, ut facilius, & securius fiat,

non proprium Cardinalis, sed diversum esse debet, ac secreto servatum, & adeo simplex, ut facile imprimi possit, veluti si in eo tres numeri, seu tres literæ, aut una tantum, vel duplex imago sculptantur, atque hoc ordine prima sessio solet expleri.

12. Altera autem, scilicet Scrutinii, octo actibus constat; Hi sane sunt Schemulæ delatio; præstatio juramenti; positio Schemulæ in Calicem; Schemularum commixtio; earum numeratio; Scrutinii publicatio; Schemularum in filum insertio; earumque demum deorsum facta projectio, seu depositio. Id verò præctice, præsertim circa primos tres actus, in hunc fere modum absolvitur. Cardinalis scilicet complicatam, ac duobus primis digitis exceptam manu Schemulam præfert sublatam ad altare, penes quod Scabellis præfati tres Scrutatores sedent, & in quo Calix est ad Schemulas recipiendas paratus, ibique provolutus in genua paulisper orat, tum surgens in hanc formam, quæ in Tabella super altari posita habetur descripta, elata voce jurat: *Testor Christum Dominum, qui me judicaturus est, me eligere, quem secundum Deum judico eligi debere, idemq. in accessu præstabo.* Iisque verbis prolatis, ponit Schemulam supra patenam, eamque per patenam in Calicem conjicit mox prostrernit se ad altare, & locum suum, ex quo discesserat, repetit.

13. Cæterum si quispiam adeo imbecillis foret, vel senex, ut licet præsens in Sacello, ad altare non posset accedere, tertius Scrutator, assumpto disco, vulgo *Bacile*, Schemulis repleto, eum adibit, unam is Schemulam capiet, cui secreto suffragium suum inscribet, suoque muniet Sigillo, ac Scrutatori prorriget jurejurando (ut semper fieri solet) emissio. Hinc scrutator Schemulam ad altare palam & publice defert, & in

Ca-

Calicem conjicit. Ad eos item Cardinales, qui correpti morbo decumbunt lecto, Infirmarii Cardinales accedunt, illorum vota accepturi. Hi scilicet a scrutatoribus argenteam Capsulam ad id paratam accipiunt coram omnibus, tum ostendunt vacuam esse, mox eam claudunt, & clavem super altare reponunt, deinde cum Capsula, & disco, in quo tot sunt Schedulæ, quot Cardinales infirmi, ad eos se conferunt, & eorum quilibet unam depromens Schedulam, in ea suffragium suum inscribit, eamque obsignatam præstito jurejurando in Capsulam per rimulam conjicit. Infirmarii vero post Cardinalem Decanum præstant sua vota, & dum Cardinales ceteri id perficiunt, ipsi Suffragia infirmorum colligunt. Si quis vere adversa adeo valetudine affectus sit, ut ista agere nequeat, quem vult eligere poterit, qui suas vices adimpleat. Iste autem tenetur servare secretum, ac si Sacerdos sit, tacto pectore more Sacerdotum jurabit. Si autem non sit Sacerdos, tactis Evangeliiis, seu ex consuetudine tangendo aliquam Scripturam, quod juramento æquipollet. Quibus expletis Cardinales Infirmarii ad Sacellum pergunt, & Capsulam Cardinalibus Scrutatoribus tradunt, qui illam coram omnibus aperiunt, Schedulas numerantes, easque sigillatim per patenam conjicientes; iisque omnibus absolutis, subsequuntur Scedularum permixtio, & numeratio.

14. Permixtio sane per primum scrutatorem agitur Calice patena cooperto pluries agitato. Numeratio vero fit per tertium Scrutatorem eas sigillatim sumendo ex Calice, atque in alium ad id paratum conjiciendo. Earum numerus si excedat, seu deficiat, omnes comburuntur, & iterum ad suffragia deveniendum; si recto numero respondeant, alii actus

succedunt, nimirum *schedularum publicatio*, earum in *filum insertio*, ac demum *Schedularum depositio*, sive *projectio*.

15. Sextus igitur actus *Scrutini* est *Schedularum publicatio*, quæ per *Scrutatores* juxta *Rituale*, seu *Cæremoniale Gregorii XV.* sequenti ordine peragi solet. *Scrutatores* scilicet ad mensam ante altare positam sedent; primus autem *Scrutator* unam *Schedulam* accipit, eamque intactis *Sigillis* explicat, & viso *Electi* nomine, secundo *Scrutatori* tradit, qui pariter eodem *Electi* nomine perspecto, eam tertio porrigit, qui illam voce alta, & intelligibili legit, ut omnes *Cardinales* præsentés *suffragium* in folio impresso, quod penes se habent, cum nominibus omnium *Cardinalium*, adnotent, atque describant, quod de cæteris *Schedulis* in *Calice* positis ad ultimam erit æquo jure faciendum, ex prædicto *Cæremoniali*, & *Bulla Gregor. XV.* ubi etiam cavetur, quod si in *Scrutini* publicatione *scrutatores* duas *Schedulas* ita complicatas forsan inveniant, ut ab uno tantum *datas* appareat, ex quo unus, & idem in utraque fuerit forsan electus, *Schedulæ* prædictæ pro uno *suffragio* erunt habendæ, atque notandæ. Si vero diversi fuerint nominati, neutrorum subsistet, prout in ead. *Bulla Gregoriana* statuitur de illa *Schedula*, in qua plures nominentur; *Scrutinium* tamen neutro casu vitatur. Cæterum *suffragia* prædicta absoluta *Scrutini* publicatione juxta nomina *Cardinalium*, qui ea obtinuerunt, in unam summam redigi, vel in separato folio notari consueverunt, ne *Cardinales* cogantur semper numerare *suffragia*, quæ juxta nomina *Cardinalium* descripserunt.

16. Septimus *Scrutini* actus est *Schedularum* in *filum insertio*, quæ ut ipsæ cautius serventur, fuit pro-

provide inventa . Ea autem fit per tertium Scrutator-
rem inferendo Schedulam unamquamque , cum eam
perlegerit , acu cum filo serico in loco , ubi est verbum
eligo ; Filum vero sericum rubri coloris est in scru-
tinio , violacei in accessu adhibendum .

17. Octavus denique Scrutinii actus est depositio
Schedularum , seu deorsum facta projectio , quæ
item per tertium Scrutatorem explicatur , qui finita
insertione Schedularum omnium in filum , capita fi-
li nodo conjungit , & Schedulas omnes ita colliga-
tas , vel in mensa seorsum , vel in alium Calicem
vacuum ponit . Superest nunc , ut de tertia Sessio-
ne , quæ post Scrutinium superest , aliqua profe-
ramus .

18. Tertia igitur , ac postrema Sessio , scilicet post
Scrutinii , juxta rituale Gregorianum ita peragitur ;
Si sequuta sit Electio in Scrutinio , tres tantum actus
complectitur , atque hi sunt numeratio Schedularum ,
recognitio suffragiorum , & Schedularum combustio ;
Si vero non sit sequuta Electio , ea quidem septem
actibus constat , & sunt Accessus , Sigillorum , & si-
gnorum aperitio , eorum adnotatio , suffragiorum exa-
men , suffragiorum Scrutinii , & Accessus numeratio , eo-
rumque recognitio , Schedularum demum omnium
combustio .

19. Porro quum peculiare sit Pontificiæ Electionis ,
ut ea novis suffragiis identidem confirmetur , merito
Scrutinium accessus subsequitur , qui etiam ministe-
rio Schedularum peragitur . In Accessu vero ea om-
nia servari debent a Cardinalibus , quæ in Scrutinio
peraguntur , his unice exceptis a Rituali Romano a-
lias allegato ; primo nempe Cardinales Schedulas
pro accessu assumere debent ex disco Schedularum
accessus ; in Scheda insuper accessus , loco verbi Eli-

go dicitur Accedo = *Ego Cardinalis N. accedo Reverendissimo Domino Cardinali N. & si Cardinales nemini velint accedere, scribunt: Nemini*. Hæc tamen Scheda iisdem Sigillis, & signis Schemulæ Scrutini sub poenâ nullitatis suffragii accessus inscribenda est, & obsignanda. Quum insuper accessus sit iterata suffragatio, nequit hinc suffragium dari nisi Cardinali, qui in Scrutinio unum saltem habuerit, illud tamen per Cardinalem, qui jam dedit in Scrutinio, dari non potest. In accessu item non præstatur juramentum, quod jam fuit prælitum in Scrutinio per illa verba: *Idemque in accessu præstabo*.

20. Ad hæc Infirmarii debent deferre ad singulos Cardinales ægrotos Schedulas Accessus, ut plane noscant procedi Canonice in Electione, necnon impressum folium palam recognitum, in quo Cardinalium nomina expressa leguntur, & in quo suffragia cuilibet illorum data adnectuntur. Nemo autem sibi suffragium dare potest, neque in Scrutinio, neque in accessu, id enim exploratissimum est etiam ex juris communis censura, quam in Instit. Canon. exposuimus (*). Præstat vero hic animadvertere, Scrutinium ut quid principale, accessum ut quid accessorium reputari; Unde si aliquis Cardinalis deliquit passus nequeat in Scrutinio suffragium ferre, licet postea paululum convaluerit, & capax factus suffragandi tempore accessus videatur, adhuc suffragium ferre nequibit. Cum enim Scrutinium, & accessus per modum unius actus spectentur, hinc qui incapax est principalis, accessorii quoque incapax esse censetur; & de facto cum in Conclavi Benedicti XIII. Cardinalis Vallemanni deliquit passus nullo pacto potuerit suffragium ferre in Scrutinio, licet tempore acces-

(*) In tit. de Elect.

accessus convaluisset, ejus Votum non fuit exquisitum ita decernente Sacro Collegio ; Nunc reliquos post scrutinii actus prosequamur .

21. Igitur secundus , tertius , & quartus actus post scrutinii sunt Signorum aperitio, eorum adnotatio , & suffragiorum examen , qui tamen tunc solum adhibentur, cum per Scrutinium , & accessum electio sequuta est , eoque casu primus Scrutator Schedulas accessus ; quas obtinuit Electus, in ea parte solum , quæ signa continet, aperit, & diligenter inspectis earum Sigillis , & signis, apertas , ac in filo , ut erant, insertas alteri Scrutatori communicat , qui eadem inspectione facta porrigit tertio , elataque is voce Sigilla , & Signa prædictarum Scedularum enunciat, & in latere sinistro folii impressi ad hunc effectum parati sub verbis Sigilla , & Signa accessus insimul adnotat , eandemque adnotationem cæteri Cardinales simili folio impresso , si voluerint, faciunt . Diligenter autem est, opportuneque cavendum , num Scedula Scrutinii, & Scedula accessus in sigillo, signis, ac persona electa conveniant , & an conveniendo in sigillo, & signis, in persona electa discordent ; Si enim distincti sint , qui nominavit Electum , & qui eidem accessit , suffragium accessus sustinebitur ; alias vero nullius roboris erit .

22. Quintus post scrutinii actus est suffragiorum enumeratio , vel Scrutinii tantum, vel Scrutinii , & accessus, quæ sit per Scrutatores semper & indistincte sive sequuta sit Electio , sive non fuerit sequuta . Numeratio autem hoc modo fieri solet . Scrutatores in unam summam suffragia singula redigunt , quæ quilibet nominatus in Pontificem habuit sive in Scrutinio, sive in Scrutinio & accessu, & si nullum ex nominatis duas tertias partes suffragiorum obtinuisse depre-

prehenderint, nec in Scrutinio, nec in scrutinio & accessu, negotium Electionis consummatum non habebitur, quod eo dumtaxat casu potest absolvi, quo duas ex tribus partibus Cardinalium in aliquem consensisse ex Schedulis pateat; Unde ut aliquem ex nominatis duas partes suffragiorum obtinuisse Scrutatores agnoscant, aperiant oportet Electi Schedulam etiam in ea parte, in qua est nomen eligentis, & si apparuerit Electum aliis suffragatum fuisse, Electio ejus erit Canonica; Econtra si constiterit eum sibi suffragium dedisse, illius Electio ex Gregoriana Constitutione ex defectu unius suffragii vitiabitur. Prostrmo si plures duas tertias partes suffragiorum obtinuisse constiterit, vel etiam ultra duas tertias partes, tunc in suffragiorum paritate nullus erit Electus.

23. Ultimus Postscrutini actus est combustio Schedularum, quæ semper, & palam per Scrutatores expletur, ac statim post recognitionem, sive sequuta sive non fuerit Electio. Ad hæc Commissarii numero tres sorte lecti accuratum Scedularum Scrutini, & accessus examen instituunt, qui ea de causa *Recognitores* vocantur.

24. Electum vero Pontificem Cardinalis Decanus, Cardinalis primus Presbyter, & Cardinalis primus Diaconus, adstantibus primo Magistro Cæremoniarum tamquam Notario, nec non Secretario Conclavis, aliisque Cæremoniarum Magistris, interrogant, num delatam sibi ad præscripta Sacrorum Canonum dignitatem accipiat. Ad integritatem enim Electionis debet ut innuimus accedere consensus Electi, ita ut eo forsan absente, donec consensum non dederit, Sedes Apostolica vacare dicatur. Annuens vero, nomen plerumque novum assumit, tum quia æquum esse censetur, ut Papa, qui omnibus præest, nomi-

mine, quo appellabatur, dum aliis ſubſequebatur, a fidelibus amplius non designetur, tum quia laudabile est eum Principis Apostolorum, cujus sit ſucceſſor, exemplum imitari, qui Simon antea dicebatur, ac poſtea Petrus a Chriſto vocari promeruit, hoc est Petra, ſupra quam ædificanda erat Eccleſia, ut ſupra animadvertimus. Meritoque dixi *plerumque*, non deſunt enim exempla eorum, qui poſt aſſumptionem, noluerunt proprium nomen immutare.

25. Poſtquam vero Pontifex conſenſum electioni præſtitit, ac nomen aſſumpſit, eandem Electionem literis mandat Magiſter Cæremoniarum Tabellionis partes adimplens, ut publico, ſolemniſque actu negotium omnium maximum comprobatum remaneat.

26. Succedit mox Pontificiæ Electionis notitia, quam univerſo populo Cardinalium Diaconorum prior e ſuperiori Baſilicæ Vaticanæ porticu hiſce verbis annunciat: *Annuncio vobis gaudium magnum: Papam habemus Eminentiffimum Cardinalem N., tituli Sancti N. qui ſibi nomen impoſuit N.* quibus prolatis Schedulam ea continentem in populum projicit. Denique inter plaudentis populi acclamationes, quum diei veſper eſt, pontificalibus ornatus indumentis geſtatoria Sella ad præfatam Baſilicam Vaticanam Electus Pontifex ducitur, præeuntibus Cardinalibus, & Cruce ab uno ex Sacræ Rotæ Auditoribus de more prælata. Poſtea denunciatus Pontifex ter adoratur ad genu, manuſque oſculum, & amplexum Cardinales admittendo, juxta Cæremonialis præſcriptum, ſedens ſuper Altare, & quidem in ejus medio, nempe ſemel, atque iterum intus Conclave in Sacello Sixtino, tertium, & poſtremo in Vaticana Baſilica, ſicque negotiorum omnium maximum, viſibilis nempe Eccleſiæ Capitis deſtinatio perficitur,

tur, atque completur. Qui plura desiderat adeat Marangonum (a), & Ignatium a Sancta Maria (b), a quibus plura in hanc rem accepisse in veritatis obsequium profiteamur.

TITULUS III.

De Pontificis Consecratione, Coronatione, & Possessione.

Quemadmodum Episcopi pravia Electione, Confirmatione, & Consecratione ad regnien-
 Ecclesiarum assumuntur, ut amplissime diximus in Inst. Can. (c); ita cum Romanus Pontifex *proprie confirmari non possit*, eligitur tamen, & consecratur. Dixi, *eundem Pontificem proprie non confirmari*; Nam superior non extat, a quo confirmationis jus in eodem valeat exerceri, ut præclare inquit Nicolaus Papa (d), *quia Sedes Apostolica cunctis in Orbe Terrarum præfertur Ecclesiis, atque ideo supra se Metropolitanum habere non potest*. Idcirco autem, licet in aliis Electionibus major, & sanior vocalium pars easdem perficiat, in ea tamen Romani Pontificis duæ ex tribus partibus Cardinalium exiguntur, *ut ex Cap. licet de Electione, & ex Gregoriana Constit.* supra demonstravimus; id enim ne dum ex speciali Apostolicæ Sedis privilegio factum est, sed forsan ex eo, ut confirmationis defectus majori suffragantium numero suppleatur; Nec aliud sane suadet locutio Episcopi Portuensis apud Malesburiensem (e), ubi *Electionem Pontificis a*
 Car-

(a) In dissert. Theologico Canonico Historica Electionis Romani Pontificis. (b) In notitia Romana Curia parte 1. §. 1. & 2. (c) Lib. 1. tit. 10. (d) In Can. in nomine dist. 23. (e) Lib. 1. de gestis Pontificum.

Cardinalibus factam a se offerit confirmatam; Nam ultra, quod verba ista a Schismatico homine in gratiam Anacleti contra Innocent. II. intrusi prolata deprehenduntur; etiam si insuper eidem Episcopo Portuensi deferamus, adhuc in suo sensu ejus verba accipi debent, ut cohærenter ad vigentem tunc observantiam, qua alii Episcopi ab Episcopis Provincialibus confirmabantur, idem post Electionem Pontificis Romani fieri consuevisset a Suburbicariis, & Provincialibus Episcopis, qui ejus Electionem ratam habebant, scilicet approbatione, seu *consensu latissimo, & abusive* eam confirmabant, ut egregie explicat Hallier (a). Quum igitur Romanus Pontifex post Electionem absque propria confirmatione consecratur, & coronetur, deindeque possessionem Pontificatus obtineat, de his paucis agendum.

2. Porro (ut innuimus in Instit. Can. lib. I. tit. 4.) Episcopus Hostiensis, seu Veliternus, qui est S. Collegii Decanus, huic explendæ functioni destinatur, Episcopis, Portuensi, & Prænestino ministrantibus; Quem quidem Consecrationis ritum a tribus Episcopis perpetuo adhibitum fuisse exemplo consecrationis Episcoporum, cui (nisi aliud necessitas postulet) tres pariter Episcopi debent intervenire, ut in iisdem Institutionibus adnotavimus, testes sunt Mabilonius (b), Pagius (c) Muratorius (d), aliique plures. Quod si Pontifex electus antea Episcopus foret, dumtaxat benedicitur (e); quamvisque olim donec Consecratus, vel Benedictus non extitisset, Pontificiam auctoritatem exercere non posset, &

E2

Ro-

(a) *De Sac. Elecl. tit. de temp. Consecr. Episcopi* S. G. (b) *In Commentario prævio ad Ordinem Romanum cap. 18. tom. 2. Musei Italici*. (c) *In Critica Baroniana*. (d) *In Annalibus Italia*. (e) *Cardinalis Cajetanus in Ordine Romano*.

Romanæ Ecclesiæ cura Archipresbytero, Archidiacono, & Primicerio Notariorum ad instar Sedis Vacantis concederetur; Nunc tamen statim post Electionem se Pontificem scribit, atque universa jurisdictione perfungitur, ea solum antiquitatis umbra superextante, quod non bullis, sed brevibus utitur in negotiorum expeditione (a). Brevium vero a Bullis discrimen alias retulimus in Instit. Can. (b). Neque est postremo prætereundum, quod licet in arbitrio Pontificis sit, quavis die, & quovis loco post Electionem consecrari, in more tamen positum est, ut die Dominico, vel alio solemniori festo inauguretur. Itemque ad Vaticanam S. Petri Aram, aut in Sacello, quod Paulinum vocant, consecratio peragitur, quam immediate Coronatio subsequitur, cujus ritum præctice exponere non inopportunum nunc judicamus.

3. Ritus igitur Coronationis hic est: Pontifex gestatoria sella vestus, spectantibus, & plaudentibus omnibus, aliquandiu in Porticu Basilicæ Vaticanæ, in eadem sella sistere solet, ibique oratione Cardinalis Presbyteri præeunte, ad pedis osculum, manusque, atque amplexum ejusdem Basilicæ Canonicos admittit. Basilicam mox ingressus primo Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum adorat, inde ad Sacellum S. Gregorii eadem sede vestus traducitur, ubi sacras induit vestes, ac Tertiæ recitationi interest, qua absoluta ad sepulchrum Apostolicum pergit, quod vulgo *Confessio Sancti Petri* vocatur, atque a sacello Gregoriano ad Sepulchrum Apostolicum eidem procedenti Stupa comburitur, ut in summo dignitatis fastigio mortalitatis, humanæque con-

(a) *Rigant. in Com. Regul. Cancell. tom. 2. reg. 17.* (b) *Lib. 2. tit. 2.*

conditionis, quam non amisit, vicissitudinem animo volvat.

4. Quonam vero ritu fiat hæc stupæ combustio, disertis verbis tradit Burchardus in suo Cæremoniali §. 198. , ubi Coronationem Innocentii VIII. Pontificis referens: *Cum primum*, inquit, *Papa fuit extra Capellam Sancti Gregorii, imposuit parvum manipulum Stupæ in summitate Canna meæ, & genuflexi cannam ipsam dextera manu erectam tenens, quam Socius meus accendit, me interim ad Pontificem verso, & alta voce dicente, Pater Sancte, sic transit gloria mundi;* idemque ritus hodie servatur. Solemniter deinde missam Pontifex celebrat, denique ad superiorem porticum Vaticanæ Basilicæ accedit, ubi secundus Diaconus Cardinalis ei aufert mitram; primus autem coronam, quæ olim simplex, nunc triplex existit eidem imponit dicens: *Accipe Tiaram tribus coronis ornatam, ut scias te esse patrem Principum, & Regum, rectorem orbis in terra, Vicarium Salvatoris nostri Jesu Christi, cui est honor, & gloria in Sæcula Sæculorum. Amen.* Ad hæc emittitur a Pontifice fidei professio, eaque absoluta, ac recitatis a tribus antiquioribus Cardinalibus orationibus, assistentibus autem Episcopis, pallium eidem prior Diaconus tradit, pronuncians hæc verba: *Accipe Pallium, scilicet plenitudinem Pontificalis officii ad honorem omnipotentis Dei, & gloriosissimæ Virginis Mariæ ejus matris, ac Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.* Quid autem sit pallium in genere, a quo deferri, & quibus diebus Archiepiscopi, vel alii ejus usum habentes eo uti possint, aliaque in hanc rem opportune concessimus in Instit. Canon. (a), quæ ne rem

(a) tit. 11. lib. 1.

reni actam agamus , consulto hic prætere mittimus .

5. Quoniam vero coronatione peracta superest adhuc solemnissimus Pontificatus possessio, de ea, ejusque ritu reliquum est aliqua proferamus . Consuetis igitur, aptisque apparatus absolutis, die ab eodem Pontifice præfixa , instituto omnium Romanæ Curiae ordinum equitatu, Pontifex, aut albo insidens Equo ex more veteri , aut lectica undequaque aperta vetus Lateranum pergit . Pontifici Equo insidenti , aut vir Princeps , aut ejus , si adsit , ex Fratre Nepos, aut Regis alicujus Orator , aut Conservatores , aut Prior populi Romani stratoris officium exhibent . Ad Capitolium autem accedenti obviam fit Urbis Senator, qui sceptrum eburneum manu deferens juxta Palatium *Principis* , uti vocant , ei salutem, ac felicitatem genibus flexis auguratur . Porro Pontificibus Romano sanguine genitis Senatus Populusque Romanus triumphalem arcum in Capitolio statuere solet ; In Romano autem Foro , quod Bovarium appellant, ad Palatinos hortos Parmæ, ac Placentiæ Dux Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Feudatarius triumphalem arcum pariter erigit .

6. Illuc ubi venerit Pontifex , se ad pedes ejus prostrat Ducis Ablegatus , qui gratulatione præmissa paucis obedientiam , atque observantiam Ducis erga Sedem Apostolicam memorat . Et demum ad Lateranensem Ecclesiam pervento inter lætas , ac faustas acclamantis populi voces Cardinalis Basilicæ Lateranensis Archipresbyter , & Clerus universus occurrunt , Archipresbyter vero in propylæo præfatæ Basilicæ Jesu Christi Crucifixi imaginem offert, quam deosculatur , tum solio insidet indutus Sacris albis pretiosis vestibus , & aurea redimitus mitra, atque Archipresbyterum gratulantem audit , dum binas ei

ei claves porrigit , alteram auream , argenteam alteram in auro scypho per Basilicæ Vicarium , eoq. absente , vel præpedito , per antiquiorem Canonicum latas , subinde ad pedis osculum , manusque , atque amplexum Cardinalem Archipresbyterum , & Canonicos admittit , & mox descendens e solio , Cardinalium , & cæterorum Patrem comitatu stipatus Basilicam intrat , ante cujus fores accipit aspersorium a dicto Cardinali Archipresbytero oblatum , quo lustrali aqua se , ac circumstantes ad spergit , nec non semel , iterum , ac tertio ab eodem Cardinali Archipresbytero thurificatur . Postea conscendit gestatoriam Sellam , atque sub umbella , seu *Baldacchino* , cujus hastas deferunt Basilicæ Canonici , cum flabellis Papali Cruce prælata ab juniore ex duodecim Rotæ Auditoribus , qui medius inter duos Tribunalis Signaturæ suffragatores , vulgo Votantes , incedit , candelabra gestantes , atque concinentibus hymnum *Te Deum laudamus* Cantoribus Pontificii Sacelli , primo ad adorandum Eucharistiæ Sacramentum , quod ea de causa publicæ venerationi exponitur ; Inde ad Apostolorum Petri , & Pauli Capita , quæ argenteis thecis ab Urbano V. Pontifice inclusa in Basilica Lateranensi religiosissime servantur , demum ad aram maximam pergit . Hæc autem ut agat , semper desilit e Sella gestatoria , quam dimittit perrecturus ad solium sub Abside erectum .

7. Solio autem insidens , Cardinalibus eo prorsus modo , quo ad obedientiam , ut ajunt , solent accedere , stata dona distribuit ; videlicet numisma unum aureum valoris quinque circiter Ducatorum auri de Camera , & unum argenteum pondus quinque non excedens , eorumque numismatum participes Thesaurarius Generalis ejusdem

dem Pontificis nomine (non tamen publice) facit omnes Romanæ Curiae ordines , Populique Romani administratos , qui in Catalogis Apostolicæ Cameræ adnotantur ; subinde Pontifex se ad aram maximam confert , Populoque illinc solemniter benedicto , deponit super mensam , pretiosam crumenam cum oblatione 200. Scutorum monetae argenteae recens procusa ; ministrante Thesaurario , postea Tiara coronatur , mox iterum gestatoriam Sellam ascendit , atque sub umbella , cum flabellis , quæ triumphii speciem referunt , ad superiorem porticum ducitur , unde populo plaudenti benedictionem impertitur . Adhæc duo Cardinales Diaconi antiquiores , qui Pontifici adstant , Indulgentiam Plenariam , quam Summi Pontifices occasione solemnis possessionis elargiri solent , alter Itala , Latina Lingua alter evulgat , & demum in thalamo Paramentorum sacris exutus vestibus gratias Cardinalibus agit , & more minus solemniter Palatium Apostolicum repetit .

8. Cum vero inter primas Pontificis curas sit sibi de idoneis ministris providere , quibus universæ Ecclesiæ gubernium valeat explere , iique omnes , vel in Palatio Apostolico morentur , ut propius eidem adsistant , cuiusmodi sunt Nepos Pontificis , si forte adsit , Secretarius Status , Secretarius Brevis , Præpositus familiæ Pontificiæ , Auditor , Magister Sacri Palatii , & Datarius : vel extra Palatium degere soleant , cuiusmodi sunt Vice Cancellarius , Camerarius , Poenitentiarius , primum de ministris intra palatium degentibus , mox de aliis pertractabimus . Cumque principalior Minister , quem in Pontificatus inauguratione Pontifices sibi in partem imperii , & in curarum levamen adsciscere solent , sit Nepos , si eum forte habeant , quem Primum mini-

ROMANÆ CURIÆ TIT. IV. 41
ministrum vocare consuevimus, hinc de primo ministro seu Nepote, vulgo Cardinali Patrono, si Cardinalis sit, primum agendum.

TITULUS IV.

De Primo Ministro.

QUamquam obviæ nimis sint querimoniæ, & convicia Etherodoxorum, neque etiam defuerint ex Catholicis, qui ægre nimis tulerunt à Summis Pontificibus aliquem in primum Ministrum, seu, ut barbare dicunt, Cardinalem, si Cardinalis sit, Patronum assumi, qui vel sanguine eidem conjunctior, vel in propriam familiam adlectus existat; cum tamen aliquando contingat, magis publicum bonum, & Regnantis Pontificis gloriam ab eo promoveri, quam ab Extraneis, qui familiæ ampliandæ, locupletandæque sapissime vacant; consueverunt hinc Pontifices, si forte habeant, omnibus indistincte negociis Nepotem ex utroque latere junctum, vel in propriam familiam adlectum, inter Cardinales plerumque cooptatum præficere, eumque primum Ministrum, seu generalem Superintendentem declarare. Hujus autem munus est præcipue invigilare super recto Principatus Temporalis regimine, nisi aliud Pontifici videatur; cumque maxima sit negotiorum, quæ Pontifici per supplices libellos deferuntur, cum munere isto connexio, solet etiam is supplicibus libellis eidem Pontifici porrectis deputari, prout nostra ætate contigisse vidimus in persona clar. mem. Cardinalis Ruspoli, & Eminentissimi Nerei Corsini, quorum primus Innocentio XIII. secundum carnem jungebatur, alter vero Cle-

menti XII. erat ex germano fratre Nepos, prout etiam est Clementi XIII. felicibus auspiciis Regnanti S. R. E. Card. Carolus Rezzonico, quem idcirco ejusdem Pontificis providentia a secretis libellorum adscivit.

2. Ob summam vero fiduciam, quam de hoc Ministro Pontifex habet, non solum Oratores Principum post, aut ante audientiam Papæ immediate ad illum accedunt, ut Pontificis sensus eidem communicent, vel preces Pontifici porrigendas præventive proponant; verum etiam supplicationes illæ, quæ ex Pontificis manu forent obsignandæ, ab hoc primo ministro nomine Papæ, & de ejusdem speciali mandato, quod *per concessum* dicitur, subscribuntur, ut advertit Cardinalis De Luca (a):

3: Verum ne finis assumendi in partem Imperii veros, vel adlectos Nepotes eo tendere videretur, ut de Sancti Petri patrimonio, vel Ecclesiæ redditibus plus æquo locupletarentur, utque omnis ad id agendum præcluderetur occasio, cæteris omisissis, S. Pius V. in sua constitutione 35. provide statuit, ut Civitates, & loca S. Romanæ Ecclesiæ ad Sedem Apostolicam quomodolibet devoluta, eo ipso absque alia declaratione Camera Apostolicæ incorporata censeantur, nec in Nepotes Pontificis, vel alios alienentur; cumque Gregorii XIV. tempore, gravis orta esset controversia, an sub dicta constitutione S. Pii V. comprehenderetur Feudum nondum Sanctæ Sedi devolutum, idemque Pontifex in negativam Sententiam inclinasset, & saltem pro casu evidentis utilitatis, ac necessitatis Ecclesiæ, alienationem sustineri decrevisset, ejus Sententiam deinde Innocentius IX. revocavit (b); defunctoque Innocentio IX. Clemens VIII.

(a) In hoc tit. (b) Constitutione prima in Bullario novo to. 2.

VIII. (a), Paulus V. (b), Urbanus VIII. (c), Innoc. X. (d), & Alexander VII. (e) similem revocationem confirmarunt, statuentes, neque sub prætextu veræ necessitatis, vel evidentis utilitatis, alienationes sive favore Nepotum, sive alterius cujuslibet, sustineri. Quæ verò sub dictis omnibus Constitutionibus comprehensa intelligantur, quæque excepta, late expendit Rigantius (f), ad quem Lectorem remittimus.

4. Quamvis autem Card. De Luca (g) diligenter inquirat, an si infeudationes, vel alienationes contra formam Pianæ Bullæ a Pontificibus fierent, in puncto juris subsisterent, nec ne? Egregie tamen inter negativa alia, illud momentum insinuat, quod cum non agatur de materia ad spirituales potestatem, usumque clavium directæ, sed de re ad Principatum temporalem spectante, necnon sub ea lege profana Respubl. per Collegium Cardinalium, tamquam per temporalem Senatum repræsentata, in electum Pontificem Principatum transfundat, ut nihil scilicet ad patrimonium Status pertinens alienet; cumque idem Pontifex ad id se iteratis juramentis tam in Conclavi, quam extra illud emissis adstrinxerit: ex lege hinc contractus alienare non potest, & consequenter alienatio quævis tamquam a justitiæ legibus absorta foret rescindenda; Quod tamen innuisse sat est, ne in articulo ampliore indaginem promerente, immorari videamur.

F 2

5. II-

(a) In *constit.* 1. *Bullarii novi* tom. 3. (b) *Constit.* 13. tom. 4. (c) *Constit.* 4. tom. 5. (d) *Constit.* 3. eod. tom. 5. (e) In *Constit.* non. kal. Novemb. 1660. impress. post *Cærimonial. Election. Pontific.* pag. 104. (f) In *Regul.* 64. *Cancell.* to. 4. n. 99. & seq. (g) In *Relat. Romanæ Curia disc.* 2. n. 21.

5. Illud insuper adcoercendam Pontificum in Nepotes veros, vel adlectos liberalitatem, insolitamque munificentiam adjecit Innocentius XII. (a), eosdem scilicet ultra summam duodecim mille scutorum de beneficiis, vel pensionibus Ecclesiasticis provideri non posse, & si supplicationes Pontifici impedito ab iis sint subscribendæ, non aliter fieri oportere, nisi fuerint adhibiti duo ejusdem S. R. E. Cardinales, qui una cum Signatore præfato coram ipsomet Romano Pontifice eas concedente, ac expediri mandante earundem gratiarum minutas subscribant, sub pœna nullitatis in casu contraventionis, aliisque pœnis ab ipso Pontifice sanitati restituto, vel ejus successoribus infligendis, ad ejusque Constitutionis observantiam novos Cardinales, nec non in Conclavi, ipsumque electum Pontificem, cum primum Petri Cathedram ascendit, jurisjurandi religione assumpta voluit adstringi, eo prorsus modo, quo tres aliæ Constitutiones, una Julii Papæ II. *super Election. Roman. Pontificis*, alia S. Pii V. *ne Civitates, & loca S. R. E. infeudentur*, tertia Sixti V. *de pecuniis in arce Sancti Angeli positis non amovendis*, aliæque similes Apostolicæ constitutiones servari edito juramento promittuntur. Hinc cum ad angustias pene mortis redacto Benedicto XIV. eo quidem assentiente, sed expresse in scriptis non derogante huic Constitutioni, a cl. m. Card. Millo Prodatario variæ gratiarum expeditiones non servatæ Innocentiana hac Constitutione subscriptæ fuissent, oportuit eas ab eodem Benedicto XIV. valetudini restituto sanari, & confirmari. Quoniam vero post primum Ministrum, sive Nepotem Pontificis, Secretarius Status destinatur, ad illum incunctanter progredimur.

TITU-

(a) *Constit. incip. Rom. decet Pontif., quæ est in ejus Bull. la XI.*

T I T U L U S V.

De Secretario Status .

Porro siue adsit Nepos Pontificis , cui quædam veluti Præfectura universi Status conceditur , siue iste non adsit, Secretarius Status, ut mox innuebamus, semper assumitur, cujus amplissima auctoritas est in universis negociis Ecclesiasticis , Sæcularibus, Politicis , & Œconomicis , quæ ad Papam pertineant , quare is subscribit literis ad Nuncios , aliosque Ministros , aliæque res omnes , quæ per organum ministrorum inferius exponendorum expediuntur , coram hoc præventive tractari consueverunt , unde postquam ministri Papæ , vel exterorum Principum Nepotem, si adsit, adiverint, ad hunc immediate se conferunt , ut negocia occurrentia communicent. Olim quidem minor extitisse creditur Secretarii Status jurisdictio , ut pote quæ a Cardinalibus Nepotibus pene universim absorbebatur . Verum tractu temporis Cardinalium Nepotum auctoritate imminuta , fuit ea in Secretarios Status translata , neque in ordinariis tantum totius Pontificatus negociis sese immiscere consueverunt, (quæ quidem mediante opera adjutorum subalternorum expediuntur , quorum aliqui literarum minutas componunt , alii vero simpliciter Scriptores , vel transcriptores vocantur) sed ulterius specialis præfectura Status Avenionensis, Principatus Firmani , & Sacræ Domus Lauretanæ eisdem concessa reperitur, quorum quidem locorum negociis , assumptis etiam Prælati a Papa deputatis , aliisque ministris præficiuntur . Quoniam vero tres istas speciales præfecturas nominavimus , præstat , ut quid jure novo circa easdem statutum sit, in medium paucis proferamus .

2, Cum

2. Cum igitur suafu S. Catharinæ Senensis, cui nedum ob præclara virtutum exempla, quæ præstitit, sed ex hoc etiam capite multum debemus, Gregorius XI. Avenione discessisset, seseque ad Urbem transtulisset, ne præclarissimam illam urbem, & Statum sine Rectore relinquerent, cui per se ipsos Pontifices, qui in Urbe Roma Sedem fixerant, præesse nequibant, specialem ejus præfecturam primum quidem Nepotibus, mox Secretariis Status una cum particulari Congregatione commiserunt, ita tamen, ut per Prælatum a Papa deputatum, (cui Vicelegati nomen tribuitur, licet omnia jura, & facultates Legatorum exerceat) eadem jurisdictio exerceretur, a quo ad ipsum Cardinalem, qui Legatus dicitur, vel ad Congregationem deputatam appellatio, vel recursus interponitur, ut advertit Card. de Luca (a); Quæ autem in specie sint hujusmodi Vicelegatorum Avenionensium facultates, amplius exponit inter alios Rigantius (b).

3. Ne dum vero Urbem ipsam Avenionensem, & Statum Venaisin. amplissimis privilegiis Rom. Pontif. decorarunt, verum etiam insignem universitatem studii generalis inibi a Bonifacio VIII. erectam novis favoribus auxerunt, & signanter privilegio fori, ejus Primicerio, Magistris, Doctoribus, Scholaribus, aliisque ministris concesso, & Conservatoribus, seu Defensoribus privilegiorum assignatis, ut constat ex literis Apostolicis Joannis XXIII., quas alii Pontifices confirmarunt; circa cujus privilegii interpretationem, cum acres olim insurrexissent controversiæ, eæque denuo Benedicti XIV. tempore fuissent excitatæ, fuerunt per transactionem ab eodem

(a) *Disc. 6. n. 11 Rel. Rom. Cur. (b) Ad Regul. 14. Cancell. tom. 2. n. 46. & sequent.*

dem Benedicto XIV. confirmatam sopitæ , & prorsus abolitæ , *ut ex constitutione incipien. Bonarum artium, quæ est 122. Bull. ejusdem Pontificis tom. 2.* Ejus verò hæc summa sunt capita: Admittitur nempe privilegium fori pro professoribus , scholaribus , & salariatis : decernitur idem competere etiam aliis Doctoribus Avenione commorantibus , idque in causis Civilibus passivis in prima instantia , actiones vero pro reintegratione Spolii, aut refectione damnorum pro causis iisdem passivis habentur: item in causis Criminalibus levioribus activis , & passivis ; Gravioribus reservantur Vicelegato, ejusque Congregationi ; si agitur de causis passivis privilegiati , Conservator interesse debet Congreg. cum voto consultivo ; Jurisdictio Primicerii, & conservatoris in præmissis declaratur ; secunda instantia Auditori generali privative attribuitur ; causæ demum Fiscales , & aliæ præter præmissas a Jurisdictione Primicerii , & conservatorum, nominatim excipiuntur. Nunc ad Principatum Firmanum progrediamur .

4. Gubernium porro Firmanum Cardinali Patrono privative concessit Gregorius IV. subindeque Innoc. XII. cum Cardinalis Patroni titulum , & auctoritatem sustulisset , pro ejusdem Civitatis , Comitatusque negotiis specialem Congregationem, quæ ex Cardinali a secretis Status , & aliquot Romanæ Curie Prælati constabat , instituit , cum iisdem facultatibus , quibus Congregatio pro Consultationibus Civitatum , Terrarum , & locorum Status Ecclesiastici munitur , atque perfruitur ; revocatis tamen , abolitisque antea Prælatorum deputationibus . Benedictus XIV. (a) novam

(a) *Constit. incip. Nemo est, edit. die 20. Decembris 1740. in Bullar. tom 4.*

vam Congregationem erexit, compositam ex Cardinali Secretario Status, Auditore Papæ, uno Auditore Rotæ, uno Clerico Cameræ, uno Votante Signatura Justitiæ, Secretario, Fiscale generali, & uno causarum relatore; cumque ex provida hac constitutione vetus quædam Controversia super cognitione negotiorum Æconomicorum tum ipsius Civitatis, tum Communitatum ab ea dependentium adhuc extincta non esset, hinc ad Congregationem Boni Regiminis, illinc ad Congregationem Firmam controversias Æconomicas spectare contendentibus, idem Benedictus XIV. (a), tam politicum, quam Æconomicum Civitatis, & Castrorum Firmi Gubernium ad Congregationem erectam privative spectare decrevit, atque ut negocia facilius, & utilius expediantur, præfatam Congregationem Firmam semel singulis mensibus in ædibus Card. Præfecti, nempe Secretarii Status, congregandam esse sancivit. Restat, ut de Congr. Lauret. loquamur.

5. Postquam igitur Sixtus V. Castrum Laurentanum in Civitatem, ac Collegiatam Ecclesiam, sanctamque Domum in Cathedralē crexisset, Paulus Papa V. (b) eandem Sanctam Domum, & pertinentia ab Episcopo exemit, ac Territorium nullius Diocesis declaravit, eique Cardinalem Protectorem præfecit; Innocentius vero XII. (c) confirmata exemptione S. Domus a jurisdictione Ordinarii, Protectoris officium suppressit, & Congregationi Lauretanæ noviter erectæ jurisdictionem, quam Protectores exercebant, competere declaravit, sæcularem in Gubernatorem deputando, eique facultates statuta condendi

¹ (a) *Constit. incip. Paterni edita 8. idus Septembris 1746.*

(b) *In Constit. incipien. Divina disponente, de anno 1620.* (c)

In Constit. Sacrosancta Redemptionis, de anno 1698.

dendi concessit in aliis , quæ ad S. Domus , & Civitatis regimen in temporalibus pertinerent, reservatis dumtaxat Episcopò facultatibus quoad spiritualia ut S. Sedis Delegato ; in eademque Constitutione Episcopi , & Gubernatoris qui Prælatus esse solet , facultates expressit, & tandem futuras controversias Congregationi Lauretanæ decidendas reliquit . Sed quoniam his ita dispositis non obstantibus novæ quæstiones inter Episcopum , & Gubernatorem irrepserant , ad eas tandem , earumq. occasiones præcidendas, Bened. XIV.(a) varias resolutiones a dicta Congregatione Lauretana emanatas in unum colligi curavit , & dubia materiam jurisdictionalem pertinentia in Congregatione de anno 1732. non decisa Apostolico oraculo definivit , privilegia item concessa a suis Antecessoribus Paulo V, & Innocentio XII. confirmavit , decrevitque habere vim legis , & demum controversias omnes, quæ deinde orirentur, a Congregatione Lauretana resolvendas (b) edixit . Editæ vero Resolutiones extant in appendice tom. 2. ejus Bullarii n. 3.

6. Hactenus de præeminentia , & auctoritate Secretarii Status , sive seorsim sumpti, sive in peculiaribus præfecturis eidem concreditis Status Avenionis , Principatus Firmani , & Domus ac Civitatis Lauretanæ , tractatum est . Verum quia præter Secretarium hunc , qui merito Status dicitur , alter etiam minister assumitur , vel inter Cardinales adscriptus , vel ex numero Præfulum selectus , qui Brevium Secretarius vocatur; De hoc etiam aliqua sunt innuenda .

Tom. IV.

G

TI-

(a) *In Constit. Humilitatis nostræ* la 72. in *Bull.* tom. 1.
 (b) *Constit. edita* 7. *Januar.* 1743.

TITULUS VI.

*De Secretario Brevium, & duobus aliis
Secretariis.*

HUjus sane cura est negocia illa, quæ in forma Brevis expediuntur, Pontifici referre, deindeque subscribere, cujusmodi signanter sunt dispensationes super aetate, vel super interstitiis, aut super defectu Natalium, prout etiam omnia ea, quæ per Bullas non expediuntur, & idcirco in Dataria, de qua infra, expediri non consueverunt. Quæ vero sit inter Brevia, & Bullas differentia, alibi attigimus (a), unde, ne rem jam actam agamus, hic consulto prætermittimus.

2. Duo autem alii Secretarii in Palatio manent, & servitio Papæ item addicti sunt; iique, vel inter Præfules, vel etiam inter Togatos, si ita Pontifici videatur, plerumque assumuntur. Horum unus Secretarius Brevium ad Principes dicitur, quia nomine Papæ Principibus scribit, vel respondet; alter vero est, qui Cifrarum interpretationi, ac compositioni præficitur. Quoniam vero in eodem Palatio cæteris prætermiſſis, quatuor etiam Personæ degunt in præclaro ordine, ac gradu constitutæ, atque hinc animadversione undique dignæ, scilicet Major Domus, Auditor Papæ, Datarius, & Palatii Apostolici Magister, ad istos progrediendum.

TI-

(a) *Instit. Canon. lib. 1. tit. 2.*

TITULUS VII.

*De Præfecto Sacri Palatii, seu Præposito
Familia Pontificia.*

Quemadmodum sane supremus Princeps singulis, vel nobilibus, vel vulgaribus hominibus præest, ita quadam supra eos præ eminentia decorati videntur, qui eidem Principi in ejus aula inserviunt, eidemq. quandam veluti coronam efformant. Ii sane Comites Sacri a Principis sanctitate, vel Palatini a Palatio Principis, in quo plerumque versantur, dici consueverunt; & merito quidem Comites, quia sive in Cubiculis, sive alibi Principem comitantur, atque sequuntur, cum Comes in jure ille sit, qui alium sequitur, & comitatur (a).

2. Plures vero personæ apud Romanos hunc comitatum constituebant, aderat enim Comes horreorum, cui subjecta erant mancipia purgandis horreis, & coquendo panem in usum Principis destinata, ut notat Perez (b). Extabat etiam Comes Palatinus, cujus munus erat a provincialibus tributa recipere (c). Accedebat his Comes Sacri Patrimonii, qui Principis patrimonium, domesticamque suppellectilem administrabat (d). Hisque omnibus præfuisse creditur Comes Domorum Principis, qui principem in familia Principis locum obtinebat, & cui reliqui subiciebantur, ut notat Suetonius (e).

3. Hujus ergo antiquitatis vestigia calcantes Ro-

G 2

ma-

[a] *Ad textum in leg. Item apud tit. 15. §. si quis ff. de injuriis.* [b] *In tit. Cod. de præpositis Sacri Cubiculi.* [c] *In tit. Cod. de offic. Reſtor. provinc.* [d] *Ut ex tit. Cod. de Offic. Com. rer. privat.* [e] *In Domitiano cap. 16.*

mani Pontifices ratione tam spiritualis, quam temporalis amplissimæ & supremæ potestatis, qua perfruuntur, emeritum quendam Præsulem ex præclarissimo ut plurimum sanguine ortum, & quandoque in Archiepiscopali ordine constitutum, nec tam in forensibus studiis versatum, quam rerum agendarum peritia præditum deputare consueverunt, cui Apostolici Palatii procuracionem concederent, ac demandarent, quem proinde Præfectum Sacri Palatii nuncupare mos est. Ejus vero Jurisdictio non solum sistit in causis civilibus, sed etiam in Criminalibus quorumcunque Aulicorum Papæ, immo personarum omnium etiam inferioris subsellii, & ordinis, quæ servitio Papæ quomodolibet addicuntur, ut sunt venditores comestibilium, aliarumque rerum in usum Papæ destinatarum.

4 Pro istarum autem omnium causarum cognitione, siue Civiles, seu Criminales sint (prout etiam pro causis arcis Gandulphi, ubi Papa rusticari solet, quæque idcirco unum corpus cum Palatio Apostolico constituere videtur, atque idcirco ibi Gubernatores, & Cancellarios Præfectus Sacri Palatii eligere solet) idem Præsul duplicem Auditorem domesticum retinet, quorum primus Civiles, alter Criminales causas discutit, licet sententiæ deinde a subalternis ministris, seu officialibus aliorum Judicum executioni mandentur ob defectum familiæ armatæ, quam idem Præfectus familiæ Pontificiæ non habet. Ratio autem, ob quam privativa ista cognitio causarum eidem concedita est, tota fundatur in quadam congruentia, quod nempe non deceat addictos servitio Papæ huc, illucque per varia Tribunalium subsellia vagari, quæ quidem ratio si in aliis regnis, & dominiis promeruit præposito regiæ familiæ eandem facul-

ROMANÆ CURIÆ TIT. VIII. 53
 facultatem , seu privativam caussarum cognitionem
 committi , ut de Hispaniarum Regno testatur Do-
 min. Aguirre (a) , & de aliis similibus regnis est æ-
 que exploratum; hinc ne Pontifex , ejusque Familiæ
 caput deterioris conditionis existerent , simili huic
 certe erat privilegio decorandus. Neque est præte-
 reundum, alia nuper edita a Benedicto XIV. consti-
 tutione *incipien . Ad summi , edita xii. Kalendas*
Martii 1757. curam fuisse demandatam Apostolici
 Palatii Præfæcto reficiendi quatenus oporteat , con-
 servandique fabricam antiqui Urbis Pantheon , seu
 Ecclesiæ S. Mariæ ad Martyres Urbis , eximendo
 ab eodem onere Conservatores ejusdem Urbis , qui
 eidem fabricæ ad instar aliorum veterum Urbis ædi-
 ficiorum intendere consueverant , ut fufius in ead.
 constitutione continetur .

TITULUS VIII.

De Auditore Pape .

Quanquam inter Romanæ Curix Officiales mu-
 nus Auditoris Pontificis sit undique incogni-
 tum , ut ad rem notavit Card. de Luca (b) ,
 primisque temporibus verisimiliter credatur , vel
 a Pontificis Pœnitentiario, seu Confessario , vel ab
 altero religioso in Consiliarium , & Theologum as-
 sumpto , vel a Magistro Sacri Palatii , cujus erat
 Pontificem ipsum, ante erectam præsertim Inquisiti-
 onis Congregationem , consulere , munus hoc Audi-
 toris fuisse peractum . Cum tamen in Regularibus
 imminui , rimiumque tepescere cœpisset Sacrorum
 Canonum studium , quod cæteroquin basis , & fun-
 da-

(a) In opere edito Vindobonæ an. 1725. cui titulus *Trattato*
Istorico Legal del Real palacio, y de los officios de sus Alchaydés.

(b) *Discur. 9. Relat. Rom. Curix.*

damentum exstat felicioris Theologiæ, ut alibi advertimus (a); debuerunt hinc Romani Pontifices Jurisconsultum aliquem, sive in ordine Prælatorum, sive Advocatorum constitutum pro studio causarum, seu controversiarum quomodolibet coram ipsis actarum seligere, atque præferre, quem Auditorem nuncuparunt ad instar Cardinalium, vel Prælatorum jurisdictione fungentium, qui nomine Auditorum eos designarunt, quos habent a studiis.

2. Hujus vero muneris præstantia amplissima est, quia non solum Auditor Papæ exquirere ex officio tenetur merita Personarum, quæ ad Episcopatus vacantes sunt assumendæ, vel de una in alteram Ecclesiam transferendæ, idque præsertim post erectam a Benedicto XIV. particularem Congregat. *Super promovendis ad Archiepiscopatus, & Episc. in constit. incip. Ad Apostolicæ, quæ est 5. in Bull. ejusdem Pontificis tom. 1.* in qua ultra quinque Cardinales Congregationem eandem componentes Auditor Pontificis tamquam Secretarius deputatur; Verum etiam omnibus gravioribus Principatus Curis, aut præfici solet, aut saltem immisceri.

3. Accedit his eundem Auditorem pro causis insignnatura Gratæ, de qua infra tractabitur, proponendis Pontificem adjuvare, cumque Principem ipsum in materia Justitiæ repræsentet, sæpe hinc a Sententiis aliorum Judicum, immo etiam Congregationum Cardinalium ad eum recursus interponuntur, ut vel iisdem, aut aliis Judicibus remittantur, vel ex integro revideantur, vel alia quævis provisio desuper opportune capiatur, quibus quidem instantiis ejus est, vel facto verbo cum Pontifice, vel ex officio, prout in Domino crediderit, providere. Quoniam vero,

ut

(a) *Ad calcem Introductionis ad Instit. nostras Canonicas.*

ROMANÆ CURIÆ TIT. IX. 55
ut diximus, inverisimile non est antiquius a Magistro Sacri Palatii munus hoc Auditoris fuisse exequutum, atque Magister iste in Palatio quoque in servitio Pontificis commoratur, præstat, ut de eo aliqua proferamus.

TITULUS IX.

De Magistro Sacri Palatii Apostolici.

Quod aliquando usu venire solet in publicis præsertim muneribus, ut retento veteri nomine officium mutetur, id sane in præclarissimo munere Magistri S. Palatii contigisse videtur. Primis quippe temporibus Magister iste fuit in Palatio Apostolico destinatus, ut familiares, addictique servitio Papæ tempore Sacrarum functionum, vel aliarum occupationum, quibus Pontifex detinebatur, otiosi non remanerent, unde suadente S. Dominico, munus erudiendi Palatinos fuit institutum, & Magistro Sacri Palatii ab Honorio III. eodem S. Dominico renunciato, ad alios ejusdem Ordinis Alumnos fuit idem magisterium extensum, ut testatur inter alios Malvenda (a), testimonio fultus Flaminii auditoris coævi in hæc verba concepto: *Sanctæ Sabine Monasterium vicinum erat Pontificis Maximi adibus. Quare cum B. Dominicus cerneret quotidie occupatis cum Pontifice Cardinalibus, eorum ministros in aula variis deambulationibus, & nugis tempus terere, indoluit, & Pontificem adit, ac dixit: Turpe, & damnosum esse tempus a tanta multitudine incassum teri, sibi que videri utile futurum, si tantisper dum Cardinales cum eo in negotiis occupantur, quispiam doctus aliquid publice interpretaretur,*

(a) In annal. Ordinis Predicatorum ad annum 1218.

sur. Placuit admodum Honorio Papæ scilicet III. ejus hominis consilium, & ipsi, qui consuluerat, nam magnus in sacris Literis vir erat, id negotium dedit, quod libenter suscepit ille, & quotidie Pauli Apostoli magno auditorum consensu, & attentione interpretari Epistolas cepit, atque adeo res placuit, ut deinceps institutum sit, ut ex Ordine Prædicatorum ad hujusmodi munus aliquis semper eligeretur, & dignitatis illo titulo, qui delectus fuisset insigniretur, & Magister Palatii diceretur. Codex autem ille, quo usus est B. Dominicus Epistolarum Pauli, Torlosæ in S. Romano servatur. Idque confirmant S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus (a), Vincentius Fontana in libro, qui inscribitur Syllabus Magistrorum Sacri Palatii, Pater Josephus Carafa olim Cler. Reg. Theatinus, nunc Episcopus Meliten-sis (b), alique.

2. Quamvis autem ultra munus docendi eisdem Palatinos, idem Magister ex Instituto Concionato-rem Sacri Palatii, seu Familiæ Pontificis ageret, ut eruitur ex Augustino Patricio in Sanctæ Rom. Ecclesiæ Cæremoniali libro 3. cap. 23. Utrumque tamen munus tractu temporis in eodem evanuit, cum non amplius Palatini lectionem Sacræ Theologiæ a Palatii Magistro excipere soleant, nec alii, quam Cappucini ex privilegio Benedicti XIV. quod refertur in ejus Constitut. 75. incipien. *Inclutum tom. 1. Bull.* munere concionandi in Palatio Apostolico donentur, quamvis in memoriam antiqui juris Magistri Sacri Palatii, ejusdem Socius Cardinalium Familiæ tempore quo Cappucinus coram Pontifice, & Cardinalibus concionatur, alloqui soleat.

3. Merito tamen antiquum nomen Magistri Sacri

(a) Part. 3. hist. tit. 22. c. 2. (b) De Gymn. Rom. c. 6. §. 8.

cri Palatii adhuc retinetur, tum quia quasi Theologum Pontificis idem Religiosus repræsentat, tum quia ejus cura ad præsens etiam est diligenter inquirere, an ea, quæ coram Pontifice in Palatio recitantur, Fidei regulis, sanæque doctrinæ undequaque cohæreant, unde non solum ad eum spectat concionaturos in nonnullis solemnitatibus destinare, sed etiam conciones easdem revidere, ut habetur in constitutionibus Eugenii IV. aliorumque Summ. Pontificum, quæ referuntur in Bullario Ordinis Prædicatorum. tom. 3. pagina 81. ; idque ut commodius peragere valeat, Socium alterum, quem supra diximus ad familiares Cardinalium conciones habere, ex eadem Dominicana Familia retinere consuevit, qui tamen nec locum in Cappella habet, de quo infra, nec aliis privilegiis perfruitur, eidem Magistro competentibus. Præterea non solum ex privilegio Eugenii IV. mox allegato, sed ex altero Sixti IV. quod refertur in citato Bullario tom. 2. Magistro Sacri Palatii indultum est, in Universitate Studiorum Urbis doctoratum in Philosophia, & Theologia, seu conjunctim, seu divisim cum aliis diversorum Ordinum Religiosis conferre, postquam is ex Collegio Theologorum ibi erecto, duos, qui contra promovendum ad Lauream arguant, elegerit, aliaque juxta stylum servanda fuerint præmissa, de qua quidem facultate, amplissime agit P. Carafa (a).

4. Iisque omnibus accedit altera Jurisdictio illa, qua idem Magister perfruitur in Urbe, & Districtu circa impressionem Librorum, vel in Urbem introductionem, vel ab Urbe dimissionem, quæ inconsulto ipso, aut Vicariis ad eo deputatis, fieri non potest juxta Decretum Leon. X. in Conc. Lat. Sess. 10.

Tom. IV.

H

cujus

(a) In Opere de Gymn. Rom. libro 4. in fine.

cujus sermo redibit, cum de Congregatione Indicis differemus, extantque in præcis terminis Magistri Sacri Palatii, & facultatis eidem attributæ invigilandi super impressione, extractione, & introductione Librorum, expressa, & literalia Decreta Pauli V. & Urbani VIII. relata apud Fontanam in syllabo Magistrorum Sacri Palatii pag. 11. & 16. quæ confirmantur in ultimo Benedicti XIV. dato die prima Septembris 1744. & typis edito a Cl. P. Catalano (a).

5. Ut autem aliquomodo compensetur incommodum in revisione librorum, vel in concessione facultatis evulgandi ab eodem Magistro sublatum, usus invaluit, ut quoties libri imprimantur, quatuor exemplaria ab unoquoque tradantur, unum pro ipso, alium pro Socio, tertium pro Vicegerente, ut testatur Cardinal. De Luca in *relat. Curæ discursu* 7. quibus quartum additum pro Bibliotheca Vaticana fuisse affirmat Catalanus in *Opere*, seu tractatu de Magistro Sacri Palatii (b). Quinque privativus Judex ordinarius in materia eorundem librorum credatur, ratione hujus Jurisdictionis non solum eidem permittitur legere volentibus libros vetitos facultatem concedere ex Decreto Greg. XV. ab Urbano VIII. confirmato die 30. Octobris 1631. verum etiam in Ecclesia Sanctæ Barbaræ Bibliopolarum Urbis præminencia perfruitur, in qua adinstar Primicerii præter Cardinalem Protectorem deputatur. Quibus omnibus juribus accedit qualitas Consultoris, quam in Congregationibus Inquisitionis, Indicis, Indulgentiarum, & Rituum habet, necnon officium Examinatoris in Congregatione Examinis Episcoporum, & in altera, quæ coram Cardinali Vicario pro

(a) In opere de Magistro Sac. Palatii nuper conscripto.

(b) Lib. 1. cap. 7. in fin.

pro concursu Parochorum Urbis habetur, ut advertit citatus Fontana (a). Neque est prætereundum, ut hujus muneris præstantia exteriori etiam signo intelligeretur, merito locum in Pontificia Cappella, & ubicumque, immediate post Sacræ Rotæ Decanum ex indulto Eugenii IV. eidem Magistro fuisse tributum, licet deinde post reformationem Alexandri VII. anno 1655. sequutam post ultimum Auditorem sedere consueverit; cum quo etiam Auditore, Custodiæ Conclavis ad Rotam adlisset; unoque verbo tamquam unus ex Auditoribus Rotæ tam vivens, quam in funere reputatur, ut ostendit citatus Catalanus (b), qui etiam advertit, abolito veteri usu præbendam, seu Canonicatum in Basilica Vaticana pro sustentatione ejusdem Magistri destinandi, Sixtum V. anno 1580. pensionem tercentum Scutorum super Abbatia Monasterii B. Mariæ de Ferreto Ordinis Sancti Basilii Rheginen. Diœcesis Magistris Sacri Palatii in perpetuum concessisse. Nunc ad Datarium, qui pariter in Palatio Apostolico degit, progrediamur.

TITULUS X.

De Datario.

Quanquam antiquitus Datarii facultas, & jurisdictio in datando consisteret, seu in apponenda data gratiis Pontificiis, diem designando, quo illæ emanarunt, ne alias ex multiplicitate petentium confusiones facile orirentur, ideoque cum ad hoc munus non tanta requireretur Juris Canonici,

(a) *In dist. Syllab. pag. 33.* (b) *In d. opere de Magistro Sacri Palatii.*

nici, præsertim vero materiæ Beneficialis peritia; unus ex Protonotariis Primicerius dictus Datarii munus obiret, ut ex constitutionibus Martini II, & Stephani II. notat Corradus (a); excreta tamen, aduſtaque nostris temporibus longe est auctoritas, & jurisdictio Datarii: ad eum quippe spectat summam pecuniæ, quæ juxta taxam Datarie in aliquibus gratiis solet perſolvi, remittere, & condonare, Personarum merita Summo Pontifici referre, earumque Supplicationes signandas porrigere, immo etiam nonnulla Beneficia in modica summa consistentia, per *Concessum*, ut inquit, & ordinaria pœne facultate conferre, unde Datarii nomen non solum inde profluxisse communiter censent, quod in omnibus Supplicationibus datam diei, mensis, & anni Pontificatus Papæ Regnantis apponat, cum nomine, & cognomine proprio, sed magis vel æque quia Beneficia (ut asseruit (b) Cardinal. de Luca) vel habito verbo cum Papa, vel si de levioribus agatur, propria auctoritate impertitur; Oraculum vero Papæ cum sit in materia beneficiaria, dicto illius circa eorundem beneficiorum collationes, aliasque Gratias in Dataria Apostolica expediri consuetas, durante ejus munere adeo defertur, ut probatio in contrarium minime admittatur, ut cæteris omiſſis firmant Amayden. (c), Rigantius (d), & citatus Card. De Luca (e).

2. Supra diximus, Datas a Datario in supplicationibus apponi, seu tempus, quo Gratia prodierunt, designari. Quamvis enim ex sola subscriptione Pontificis, quam signaturam vocant, gratia sit undique ex censura juris perfecta, immo ab ipso momento,

(a) *In praxi Beneficelaria lib. 3. cap. 8. n. 27.* (b) *In relat. Curie sub hoc titulo.* (c) *Tom. 1. cap. 3. de Stylo Datarie.* (d) *Ad Regul. Cancell. tom. 3. in Regul. 34. 56.* (e) *Loco cit.*

to , quo Pontifex voluntatem aperuit de conferendo , ex late deductis apud Gomez. (a), a die tamen datæ , & signaturæ absolvitur , & consummatur ; Pontifex enim probe sciens gratiam fore a Datario datandam , virtualiter , ut inquiunt , & indirecte declarat , a die datæ , ejus subscriptionem vires sortiri , unde practici asserunt , subscriptionem Papæ a die datæ a Datario appositæ retrotrahi , ut notat Rigan- tius (b), qui etiam advertit , aliud esse affirmandum , si non ad effectum exequendi gratiam , sed ad defum- mandam affectionem *data* fuerit appositæ ; Tunc enim per simplicem Signaturam , & Subscriptionem Papæ gratia completur .

3. Non est tamen prætereundum , a Datario da- tam apponi , qui ubi sit Cardinalis , Prodarius vocatur , forsan ex eo , quod dignitati , & ampli- tudini Cardinalatus parum respondere videatur inferius Datarii munus assumere , quæ quidem in- decentia censetur abesse , si per modum provisionis hoc ministerium retineat , & donec Pontifex alium sibi Datarium adsciscat , ut censet Card. de Luca (c) . Cæterum si Cardinalis fuerit , si non , Vacante Sede Apostolica , cum expiret Datarii mu- nus , nequit is datas ante mortem Pontificis exten- dere , sed supplicationes omnes gratiarum , etiam si præcedenter datatæ fuerint , Collegio Cardinalium præsentabit , ut futuro Pontifici Beneficiorum col- lationes integre reserventur , ex Constitut. Pii IV . 63. incipien. *In eligendis* .

4. Porro plures sunt Datarii Ministri , & Officia- les :

(a) *In Reg. de non judicando juxta formam supplicationis* q. 16. 9. est in primis cum aliis relatis in *Hyporegien. Commenda seu Præceptoris* 12. Mart. 1723. cor. Ratto . (b) *Tom. 2. ad Regul. Cancell. regni.* 25. n. 29. tom. 2. (c) *In hoc tit. de Datar.*

les : duo quidem primi, & majores, Subdatarius nempe, & Officialis alter Perobitum dictus, quia vacationibus per obitum præest, nam duæ datarum species recensentur, una scilicet magna, quæ per Datarium inscribitur, altera parva, quæ ab officiali Datarum parvis characteribus in extrema supplicationis parte, seu margine absque clausula *datum* apponitur. Itaque posterior data, quia nullam sibi in Judicio fidem adsciscit, abbreviate apponi ab eodem Officiali consuevit, cum cæteroquin data magna per Datarium in beneficialibus, si est solvenda compositio, atque per Præfectum vacationibus per obitum in matrimonialibus (de quibus infra) per syllabas, & literas integre extenditur, v.gr. Datum Romæ apud S Mariam Majorem 3. Kalendas Septembris anno 1. Atque hæc quidem data probationem gratiæ conficit, & gratiam consummat, ut advertit cit. Rigantius (a), qui tamen alibi (b) adnotat, parvam datam ex recentiori stylo fuisse sublatam, atque in solis Beneficiorum resignationibus adhiberi, immutata etiam temporis ratione, cum olim ante consensum formalem resignantis, nunc post illum apponatur, pluraque alia circa hanc parvæ datæ appositionem idem auctor congeffit (c).

5. Majores sane Officiales, quos supra nominavimus, qui Datario in Dataria negotiis proximius assistunt, sunt Subdatarius, & Officialis Perobitum dictus, ut pariter innuimus, qui quidem una cum Datario Congregationibus quotidianis auditis partium, vel expeditorum instantiis, & contradictoriis præsent, atque negocia omnia Pontifici referenda disponunt, cum ea differentia, quod Subda-

ta-

(a) Regul. 21. n. 52. (b) Tom. 3. in regul. 95. n. 4.
(c) Tom. 1. ad regul. 4. n. 88.

tarius (qui si Datarius sit simplex Prælati, inter Honorarios Cubicularios Pontificis adscribitur, & talarem vestem violaceam defert, si vero Datarius sit Cardinalis, inter Prælatos Domesticos cooptatur) omnes fere supplicationes revidet, Summariis in calce adjectis, antequam Datario tradantur, aditque dietim cum Datario Pontificem; Contra vero Officialis Perobitum est unus ex Procuratoribus de Collegio in materia Dataria apprimè versatus, qui si supplicationes receperit beneficiorum vacantium per obitum, debet easdem Datario referre, aliaque exponere, quæ eorundem Beneficiorum statum concernunt.

6. Succedunt his alii etiam Officiales, seu Ministri Dataria ab ipso Datario constituti, quos subalternos & inferiores vocamus; quos inter numerantur duo Revisores, qui Datarium in revidendis supplicationibus beneficialibus adjuvant, & sæpe restrictivas apponunt de stylo Dataria apponi consuetas: Officiales insuper parvæ datæ, qui eadem die, qua supplicatio est signata, in extremo margine supplicationis diem, mensem, & annum Pontificatus parvis characteribus ponunt, ut quando supplicans petit expediri a Datario, extendatur, atque interim ab hoc officiali supplicationes retinentur. Accedit Revisor dispensationum Matrimonialium, cujus cura est revidere dispensationes matrimoniales in gradibus vetitis, & excommunicationis sententias contra eos expeditas, qui scienter substractores rerum solumducatos exceden. Reos non revelaverint. Ulterius Officialis, seu Præfectus Componendarum, cui solvitur pecunia in eleemosynam cæteroquin eroganda, quæ pro materia taxatur. Adest etiam Substitutus Subdatarii, qui Congregationi refert supplicationes
ad

ad Subdatarii munus spectantes . Item Custos Regestorum secretiorum , cujus est gratias magis speciales adnotare , ut sunt nominationes Pensionum , Reductiones expensarum , aliaque hujusmodi , isque Officialis Missarum , seu *Missis* , dici consuevit , ex quo ad publicum regestum , aut ad secretum supplicationes registrandas transmittit , librumque retinet , qui Vocabulo *Missis* designatur . Et demum subsequuntur viginti Registratores supplicationum , qui supplicationes signatas a Pontifice de verbo ad verbum describunt , seu registrant , ad quem effectum duo quolibet mense extrahuntur , ut scilicet materias referendas , sive registrandas in secretiori Regesto registrent . In quo quidem Regesto duodecim quoque extant Vacabilia pariter Officia , quæ idcirco emuntur , & venduntur , ut de 20. Registratoribus accidit , & Clerici registri vocantur , qui supplicationes registrandas distribuunt . Postremo quatuor Magistri supplicationum superadduntur , qui conferunt supplicationes cum regesto , ut videant , & accurate recognoscant , num cum eo undequaque concordent , iique in tergo supplicationum majusculam R , & in eo nomen etiam suum apponere consueverunt , ut significant gratias *in regesto* fuisse delatas , sive auscultatas .

7. Ut vero præsens praxis non solum iis inserviat , qui foro , sed etiam illis , qui expeditioni literarum Apostolicarum sunt forte vacaturi , illud superaddimus , quod supplicationes ante literarum Apostolicarum expeditionem Datario , vel Subdatario , aut Officiali Perorbitum sunt porrigendæ , a quorum substitutis summarium rei postulata describitur , atque in calce supplicationum apponitur , deindeque ad Pontificem fertur , ut supra innuebamus . Pontifex porro ,
le-

lectis, vel auditis summariis, sua manu duobus in locis subsignat. Primo scilicet scribendo *Fiat, ut petitur*, cum initiali litera proprii nominis in Baptismo recepti, quod quidem fit in spatio, quod inter petitionem gratiæ, & petitionem formæ, sub qua literæ sunt expediendæ, relinquitur. Secundo vero in fronte secundæ partis scribendo *Fiat*, initiali pariter litera nominis enunciati. Mirum autem non est, si per duplicem hanc subscriptionem gratiæ signentur; cum enim clausulæ non contineant principaliter gratiam, sed ordinariæ, seu juxta stylum admittantur, ideo per solum verbum *Fiat* subscribuntur, quasi dicatur, stylus servetur, ad differentiam primæ subscriptionis, quæ cum respiciat petitionem hujus, vel illius beneficii, aut alterius gratiæ, ampliorem subscriptionem expostulat, unde per hæc verba formatur, *fiat, ut petitur*, ut egregie distinguit Amayden (a).

8. In hunc autem modum signatæ supplicationes remittuntur ad Datariam ab Officialibus revidendæ, & primo quidem traduntur Revisori, tum Officiali parvæ datæ, qui datam diei, mensis, & anni Pontificatus minutis characteribus ponit; Deinde vero secundo revisori, a quo remittuntur ad Subdatarium, a quo si solvenda sit compositio, ad Præfectum componendarum remittuntur. Postea Datarius datam magnam apponit, ut supra notavimus, & ad officialem de Missis remittit, ut deinde per Magistrum Registratorum in registis Datarie deponantur, & inscribantur; registratæ autem cum fuerint, a Magistris regesti transeunt ad Expeditores, & ad Notarium Cancellariæ, ut minutæ Bullarum, & literæ Apostolicæ expediantur, de

Tom. IV.

I

qua

(a) De stylo Datarie lib. 1. cap. 32. num. 9.

qua quidem expeditione amplior infra sermo redibit .

9. Quamvis autem gratiosum undique sit Datarii munus , aliquando tamen is Judicis munus , & figuram assumit , & sine strepitu quidem forensi , sed cum voto , & assistentia Subdatarii , & Officialis Perobitum contradictoria partium audit , opportunaque desuper decreta in suis ædibus profert , vel ad Rotam quoque , aut particulares Congregationes causas , si earum gravitas exigit , juxta materiarum diversitatem remittit . Dixi juxta materiarum diversitatem ; hac vero in re plurimum immutata est observantia . Olim quippe aliqua , quæ nunc per Datariam , a Cardinali Pœnitentiarario , vel Secretario Brevium expediebantur , ut fusius videbimus , cum de Cardinali Pœnitentiarario differemus , satisque innuit Cardinalis de Luca (a) . Hodie vero statuta sunt materiarum genera , in quibus Secretarius Brevium , vel Datarius , vel cumulative uterque se immiscet , ex constit. Bened. XIV. (b) ; illudque in genere circa Datariam in eadem Constit. statuitur , concessionem scil. omnes , in quibus taxæ Cancellariæ , vel compositio in Dataria solet persolvi , ad Datariam pertinere debere . In specie vero frequentiores materiæ , quæ in eadem Dataria expediuntur , sunt dispensationes Matrimoniales , Beneficiorum S. Sedi reservatorum collationes , vel pensionum impositiones , coadjutoriarum cum futura successione deputationes , præeminentialium indumentorum , v. gr. Capparum , quas magnas vocant , concessionem , irregularitatum dispensationes , aliarumque specialium gratiarum expeditiones .

10. Cir-

(a) *In hoc tit.* (b) *Ex Incip. gravissimum quæ est* 145. tom. 1. Bullar.

10. Circa hæc vero immerito, & calumniosè Hæretici, vel qui Romanæ Curia inſenſi ſunt, obloquuntur; jaſtitantes per matrimoniales diſpenſationes juſ naturale, & divinum everti, per beneficiorum collationes, & penſionum reſervationes, ac impoſitiones, annataſque ea occaſione a Dataria receptas, prout etiam per eorundem præeminentiaſ Indumentorum conſeſſiones, Ordinariorum juſ uſurpari, item per Coadjutorias, quæ à Tridentino fuerunt literaliter vetitæ, anſam captandæ mortis præberi, & demum per alias quaſcumque ſpirituales gratias ſimoniam, ut ipſi dicunt, certo patrari, cum abſque ſimonia labe pecunia pro iis recipi, & reſpectively ſolvi non poſſit. Facili enim negotio iſta omnia generatim diſſolvuntur, ſi duo, ut par eſt, præmittantur, quæ ad reſellendas iſtas, & ſimiles Hæreticorum præſertim calumnias viam patentiſſimam ſternunt. Primum nempe in dubium redigi non poſſe ſupremam illam poteſtatem Romani Pontificis in univerſa Eccleſia, quam quemadmodum Chriſtus Dominus concedidit Petro inquiens (a); *Pæſce oves meas*, ita ad Petri ſucceſſores, nempe Romanos Pontifices fuiſſe porrectam ſatis oſtendimus in Inſtitutionibus Canonicis (b), alterum, quod cum idem Romanus Pontifex, ut eandem poteſtatem exerceat, aliorum miniſterio, & opera debeat indiſpenſabiliter uti, prout de facto, ſive per Miniſtros aſſumptos, ſive per Congregationes erectas facere conſuevit, cumque demum nemo militet ſuis ſtipendiis, ut inquit Apoſtol. (c); atque æquum maxime ſit, ut qui ſpiritalia ſeminant, carnalia colligant, ut diſertius idem

(a) Joannis 21. (b) Tit. de Romano Pontifice. (c) Ad Corinth. 1. cap. 9.

Apostol. repetit (a) dicens: *Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus; Si alii potestatis vestrae participes sunt, quare non potius nos. Nescitis, quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt, & qui altari deserviunt, de altari vivere debent? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat?* plane inde descendit, aliorum subventionibus eosdem Pontificis Ministros, personasque omnes eadem Tribunalia componentes, a Fidelibus universi Orbis, quibus inserviunt, seu quibus jus dicunt, fore sustentandos.

II. His autem præmissis, facile est intelligere, immerito, & nonnisi per summam audaciam Matrimoniales dispensationes, Beneficiorum reservatorum collationes, aliaque omnia supradeducta reprehendi, quæ a suprema ejusdem Pontificis auctoritate profluunt, atque dependent, cum nemo non videat, sus, deque omnia ire oportere, nisi a summo Ecclesiæ Pastore eadem fierent, de quibus Hæretici, insensique Romanæ Curia hostes conquerruntur: *Hoc enim privilegium, inquit Sanctus Thomas (b), dedit Christus Romanæ Ecclesiæ, ut omnes ei sicut Christo obediant, ac membra maneamus in Capite nostro Apostolico Throno Romani Pontificis, a quo nostrum est credere, quid tenere debeamus, ipsum venerantes, ipsum rogantes pro omnibus, quia ipse solum est, reprehendere, corrigere, statuere, disponere, solvere, & in loco illius ligare, qui ipsum ædificat, & nulli alii, quod suum est plenum, sed soli ipsi, cui omnes jure divino caput inclinant, & Prælati Mundi, tamquam ipsi Domino obediunt.*

12. Æqua-

(a) Loc. cit. (b) Opus. 19. contra impugnantes Religion.

12. Æqualique claritate innotescit, occasione istarum Gratiarum a Sede Apostolica concessarum rationi esse undique consonum, quod aliquid a Catholicis eidem Pontifici persolvatur, ut tali scilicet medio sustententur Ministri Ecclesiæ, & Pontifex ipse eam Gubernii majestatem congrue exhibeat, ad quam a Deo per Christum Dominum fuit provide assumptus, ut egregie ratiocinantur inter alios citatus S. Thomas (a), Natalis Alexander (b), & claræ mem. Card. Gotti (c), cæteris Theologis, & Canonistis omiſſis.

13. Neque profecto per matrimoniales dispensationes (addi etiam possunt hæreticorum sensu votorum Relaxationes, quæ tamen raro per Datariam expediuntur, sed potius per Pœnitentiarium, de qua infra tractabimus) jus naturale, & divinum evertitur, ut gratis sibi iidem hæretici figurant; quod enim ad dictas relaxationes spectat, quis summis labiis attingere satis est, licet Catholici omnes admittant eadem vota deliberate, & ab homine sui juris emissa jure naturali, & divino fore exequenda, merito tamen in Summo Ecclesiæ Pastore potestatem agnoscunt amplissimis verbis concessam (d): *Quodcumque ligaveris &c.* & alibi (e): *Pasce oves meas*, in aliqua particulari circumstantia declarandi, quando votum, ejusque obligatio non urgeat, ut in genere quasculumque relaxationes obligationum jure naturali, & divino adstringentium explicant post S. Thomam (f) Theologi communiter, & ex Canonistis Fagnanus (g) cum aliis relatis a Benedicto XIV.

(a) 22. quæst. 87. art. 9. (b) to. 8. hiflor. Ecclesiast. Sæculi XV. & XVI. differt. 9. art. 6. (c) to. 1. de vera Eccl. cap. 13. §. 3. (d) Matthæi 21. (e) Joan. 21. (f) In quodlibet 9. artic. 15. (g) Cap. ex parte 257, & seq. de Clericis non residen.

cto XIV. (a). Eademque ratione in matrimonio, ejusque impedimentis Pontificem dispensare posse non est dubitandum, ut fufius ostendimus in Instit. Canon. (b); Præsertim quia dispensationes, quæ a Sede Apostolica conceduntur, non quidem impedimenta jure naturali, vel divino constituta, sed jure dumtaxat Ecclesiastico inducta respiciunt. Quamobrem cum matrimonium sit contractus sacer cum prærogativa Sacramenti conjunctus, eo hinc jure, quo ad Ecclesiam, ejusque caput spectat personas aliquas impotentes decernere, pertinere æquali Jure debet obicem remove, in quo summa dispensationis consistit,

14. Diximus, jure dumtaxat Ecclesiastico, secus autem naturali, vel divino inducta impedimenta dispensari. Quotquot enim leguntur Apostolicarum dispensationum exempla, eæ quidem fines Ecclesiastici juris minime excedunt, nec gradus jure naturali, vel divino vetitos tangunt, Lex autem *Levit. cap. 18*, ex qua vetitum esse jactant Hæretici in gradibus Ecclesiastico jure dispensabilibus dispensare, tanquam Cæremonialis fuit per Evangelium abrogata, ut fufius advertimus in *citatis Instit. Can. (c)*, & egregie eadem exempla proferentes, & hæreticorum calumnias refellentes advertunt cit. Cardinalis Gotti (d), Franciscus Schmier (e), alique. Etsi vero in Concilio Tridentino (f) cautum fuerit, *raro, aut nunquam dispensationes esse concedendas, atque in secundo gradu nonnisi inter magnos Principes, & ob publicam causam*; ne dum tamen

(a) *Lib. 7. cap. 1. §. 7. de Synod. Diac.* (b) *Sub titulo de matrimonio* (c) *Lib. 2. tit. 9. de matrimonio* (d) *Tom. 1. de vera Eccl. cap. 13. §. 3.* (e) *In jurisprudentia Canon. Civil. lib. 4. tract. 3. §. 4. v. 142.* (f) *Sess. 24. de reform. cap. 5.*

tamen per Conciliarem Sanctionem potestas Pontificis, qui supra Concilium est, ut ostendimus in iisdem Instit. Canon. (a), minui, vel tolli potuit, verum etiam verba ipsa Concilii aliud non præferunt, quam concessionis arduitate, & difficultatem, qua tamen non obstante, necessario, nec infrequenter fore a S. Sede dispensationem impertientiam notavit Cardinalis Pallavicinus (b), & de facto præclarum in hoc genere lenitatis exemplum inter alios Pontifices dedit S. Pius V, qui, quamvis obstarat Conciliaris prohibitio, sæpissime huiusmodi matrimoniales dispensationes concessit, ut testatur Benedictus XIV. (c)

15. Et merito quidem, oportuit enim juxta temporum vicissitudines, & mores populorum Leges remittere, vel ampliare, prout fecit etiam Sinagoga, quæ & ipsa in gradum prohibitorum lege variavit, ut notavit Sanctus Augustinus (d). Primis sane sæculis, Christianos accuratiores, & rigidiores continentia amatores austeriori lege oportuit coercere, atque huc spectant Canones omnes veteris disciplinae, qui passim circumferuntur; præclare enim idem S. Doctor (e) scriptum reliquit de felici illorum temporum usu, *Nescio quomodo inest humanæ verecundia quoddam naturale, atque laudabile, ut cui debet causa propinquitatis verecundum honorem, ab ea contingat*. Queniammodum vero tractu temporis, & posterioribus sæculis pietate remissa, & continentia tepesciente, expedire visum est a septimo gradu ad quartum proquinquitatis legem contrahere,
ut

(a) Lib. 1. tit. 2. §. 12. & seq. (b) In histor. Concil. Tridentini lib. 23. cap. 8. num. 21. (c) De Synodo Diocesana lib. 13. cap. 10. numer. 29. (d) Lib. 15. de Civitate Dei cap. 16. (e) Loc. cit.

ut in *istis* *Instit.* Canon. animadvertimus ; ita rationabile fuit , facilius dispensationes concedere , pro quibus exactas a Dataria pecunias cum in pietatis opera erogari experientia plane comprobemus , concluditur hinc nihil solidi ab hæreticis contra stylum dispensandi in matrimonio posse in medium obtrudi . Accedit his, non arbitrarie, & inconsulto easdem dispensationes in Dataria expediri consuevisse , sed eas remittendo Ordinariorum judicio cum clausula salutari , quod ab executione se abstineant , nisi causæ expositæ veritati nitantur, ut post antiquiores constitutiones Romanorum Pontificum , præcipue vero Sancti Pii V. (a) , novissime sanxit Benedictus XIV. (b) . Neque est prætereundum, pecunias omnes a divitibus persolvi solitas loco multæ succedere, & ut alii a contrahendis prohibitis nuptiis retrahantur , ut notavit Card. de Luca (c) . Pauperibus autem , & miserabilibus personis gratis omnino impertiri consuevisse certissimum est, lege tamen, & conditione superaddita, ut cum in eæ luere nequeant, mechanicum aliquod , & pœnitentiale opus in tribus Basilicis Urbis exerceant, atq. ita in corpore luant, qua quidem in re extat encyclica S. M. Bened. XIV. ad tres Cardinales Archipresbyteros Urbis, ubi regulæ a S. Pœnitentiaria , & Dataria servandæ , & opera servilia a Pœnitentibus obeunda præscribuntur .

16. Subsequuntur Annatæ , de quibus pariter obloquuntur Hæretici, quas licet in *Instit.* Canon. (c) tetigerimus, tamen cum plura scitu digna supersint , non abs re erit hîc eadem proferre . Porro Annatæ

vel

(a) *Constitut. incipien. Sicut accepimus* 5. Decembris 1666.
 (b) *Constitut. incip. Ad Apostolicæ tit. 45. in Bull. tom. 1.*
 (c) *ly tit. de Vicecancellariis* . (d) *Sub tit. de Decimis* 19. lib. 2. in fine .

vel inde dicuntur, quod adnatæ quasi sint sedibus Episcopatum, aliorumque Beneficiorum ex wagnarek (a), vel ex Fagnano (b), quod ex fructibus primi anni pendantur; ex eodem autem Fagnano (c) quatuor annatarum species assignantur. Prima scilicet dicitur *in specie*, quæ est dimidia pars fructuum Cameræ Apostolicæ de omnibus Beneficiis, quæ a Papa extra Consistorium conferuntur, si eorum valor, sive redditus annuus 24. florenos auri, sive ducatos de Camera excedat persolvenda, a qua tamen regula Canonici Germaniæ, & Hispaniæ excipiuntur. Alteram annatæ speciem idem Fagnanus appellat *Servitia minuta*, sive quinque portiunculas, quæ inter Papæ Ministros, & Officiales distribui solet. Tertiam *quindennium* nuncupat, quæ est dimidi a pars fructuum unius anni Cameræ Apostolicæ singulis quindecim annis de quibusdam Beneficiis solvenda, propter unionem, vel exemptionem a communi reservatione; cuiusmodi est v. gr. Præpositura Cathedralis Augustanæ, quæ ex speciali Pontificio Indulto facta est Electiva, ut refert P. Franciscus Schmier (d), atque hinc suum quindennium, sive quindenae solvere tenetur. Quarta demum *commune servitium* nuncupatur, estque fructus primi anni, seu certa pecuniæ Summa, quæ Cameræ Apostolicæ secundum ejus librorum taxam persolvitur a Prælatiis, quorum Prælaturæ in Consistorio Cardinalium, rogatis eorum sententiis, conferuntur (e).

17. Unde vero ortum duxerit annatarum origo,

Tom. IV.

K

hinc

(a) In exegesi ad §. placet similiter 4. in Concordat. Germaniæ de fructibus primi anni. (b) In cap. præterea ne Prælati vices suas num. 8. quasi. 2. (c) num. 9. (d) In jurisprudentia Canonice. Civil. lib. 1. tractatu 3. (e) Apud cit. Schmier loco allegato n. 533.

hinc inde disceptatur . Nonnulli cum Platina (a) Bonifacio IX. hanc institutionem adscribunt; indeque Bonifacianæ dicuntur . Verum non omnes Annatæ sunt Bonifacianæ, cum tempore Joannis XXII , qui sedit ante Bonifacium IX. annatæ fuerint in usu (b).

18. Originem sane Annatarum repetit Cajetan. apud Fagnanum loc. cit. ab ipsis Ecclesiæ primordiis , ex quo Ecclesiæ Hierosolymitanæ ab Apostolorum temporibus Collectæ quædam fuerunt solutæ . Ut ut autem se res habeat, certum undique est annatarum solutionem perperam coloratis ab Hæreticis , insensisque Romanæ Curia coloribus , & subterfugiis detrectari . Æquum quippe & rationabile est Summum Pontificem supremum Ecclesiæ Principem ad recognitionem supremæ auctoritatis in Ecclesia ab inferioribus Prælatiis , & Clericis aliquid exigere , quemadmodum Supremus Princeps Imperii Vassallis suis aliquid in recognitionem Supremi Imperii petere potest (c). Præsertim quia etiam Prælati inferioribus scimus non esse prohibitum subsidium charitativum in sua Dioecesi recipere (d). Accedit, Levitis fuisse in veteri Lege (e) præceptum , ut de fructibus Decimas offerrent, easque Sacerdotum Maximo Aaroni porrigerent; Cur igitur Sacerdotum Maximo in Lege Gratia inhiendum est , ne aliquam fructuum partem, non singulis annis, sed 20. sæpe 30, aut 40. semel solvendam exigere possit in subsidium suorum Ministrorum , in stipendium suorum legatorum , utque indigentis suis , & Ecclesiæ opportune provideat , ut recte concludunt Card. dina-

(a) In vita Bonif. IX. (b) In Extravag. Cum nonnullæ, de præbendis inter Commun. (c) L. Unica Cod. de Annon. & L. compertis 6. Cod. de præscript. 30. vel 40. Annor. (d) Cap. Conquerente 16. de offic. Judic. ord. cum aliis . (e) Levit. 3.

dinalis Pallavicinus (a), Fagnanus (b), aliique apud Schmier (c).

19. Porro quum nihil æquius proferri possit, quam quod iuste, & rationabiliter a Pontifice per Datariam annatæ solvantur, ad reservationes Beneficiorum provocant Hæretici, & de usurpato Ordinarium jure, sive in conferendis Beneficiis, sive in prætensa facultate immutandi statum Ecclesiarum, & honorificorum indumentorum concessione conqueruntur; sed prorsus gratis. Quod enim spectat ad eorundem Beneficiorum Collationem, animadvertere iterum oportet universæ Ecclesiæ Jurisdictionis fontem Romanum Pontificem esse, a quo veluti a mari in rivulos in reliquos Ordinarios diffluit, ut in Instit. Canonicis (d) notabamus. Mirum ergo non est, si Apostolica Sedes certis limitibus Ordinarium potestatem coercuit. Præsertim quia Beneficiorum reservatio, & conferendi juris ademptio inferioribus Collatoribus facta ex prævalidis illis momentis inducta est, quæ retulimus in iisdem, Instit. (e); tum scilicet quod Ordinarii suis juribus abutebantur, tum ut Ecclesiæ inferiores Romanæ Sedis Primatum recognoscerent, tum demum, ut exteræ etiam nationes ad limina Apostolorum facilius ea occasione confluerent.

20. Neque vero subsistit, indiscriminatim, & effrænatim reservationem hanc favore Sanctæ Sedis inductam fuisse. Habent enim Ordinarii suos menses, in quibus Beneficia non reservata imperitiuntur; extant ulterius nonnulla Capitula, quæ æquali privilegio donantur, ut in iisdem Instit.

K 2

(a) vidi-

(a) *Hist. Concil. Tridentin. lib. 2. cap. 8. num. 23.*

(b) *Ubi supra num. 14. & seqq.* (c) *Loc. cit. num. 54.* (d) *In titul. de Rom. Pontifice.* (e) *Lib. 1. titulo 23. n. 17.*

(a) vidimus, & late advertit Rigantius (b); quodque plus est, illimitatam illam libertatem sibi competentem, summamque conferendi Beneficia personis sibi quomodolibet benevisis, dum modo non essent indignæ, potestatem, novissimis hisce temporibus adeo compefcuit, atque restrinxit Apostolica Sedes, ut in Regno Neapolitano Beneficia omnia tam simplicia, quam residentialia ex Indulto Bened. XIV, quod refert d. Rigantius (c), in executionem Concordati inito anno 1741 inter Sedem Apostolicam, & invictissimum utriusque Sicilia Regem Carolum Borbonium, solis Regnicolis conferenda cautum sit, idemque in omnibus fere ditionibus cum summa cæteroquin Pontificiæ jurisdictionis jactura fieri comperimus. Quo stante, & præsupposita hac Sanctæ Sedis moderatione, eò minus audiendi sunt, qui de usurpata Ordinariorum jurisdictione, & de absoluta Beneficia conferendi potestate conqueri solent.

Idemque est asserendum, si ad Elevationem unius Ecclesiæ e statu simplicis ad qualificatam, seu Collegiatam cum concessione honorificorum indumentorum, v. gr. Cappæ Magnæ, aut habitus similis, quam immutationem Status Ecclesiarum vocant, oculos convertamus. Pendet enim hujusmodi rerum concessio a qualitate primi Hierarchæ, & Capituli Ecclesiæ, quæ in Romano Pontifice residet, ut eruitur etiam ex *leg. 2. Cod. de vestibus holofericis & auratis, cum aliis concessis a Gratiano* (d). Quamobrem cum solis Pontificibus istorum privilegiorum concessio reservetur, & sit de Regalibus, ex late animadversis a Nicol. & (e), Barbosa (f), cum aliis

(a) *Sub tit. de Collation.* (b) *In Reg. 4. Canc. t. 1.* (c) *In regul. 17. Cancell. n. 125.* (d) *Distep. forens. ap. 845.* (e) *Lucubrat Canon. tract. 2. rubr. 3. tit. 1.* (f) *In Summa Apostolicæ Decisionum Collect. 127. n. 2. & de Canonicis cap. 2. n. 27.*

aliis apud Rotam (a). Nulla hinc fit injuria Ordinariis, si potestas, quæ illis non competit, a Sede exerceatur; alias enim facile confusiones, & perturbationes in Ecclesiastica Hierarchia orirentur, si de facili per simplicem ad Ordinarios factum recursus, ab eorum arbitrio penderet insignia & indumenta Canonicis unius Ecclesiæ ob majorem præmi-
nentiam debita aliis impertiri, ut ponderavit eadem Rota (b) aliæque extant resolutiones a Canonistis congestæ (c).

22. Rem vero alibi actam ageremus (d), si ea, quæ contra Coadjutorias objiciuntur, vel etiam ea, quæ contra dispensationes irregularitatum, aliorumque similium impedimentorum proferuntur, quæque fuerunt alibi a nobis (e) deducta, iterum deduceremus. Ex his enim abunde colligitur, tam perpetuas Coadjutorias, quam hujusmodi gratiarum concessionem privative Sanctæ Sedi reservari. Eo enim jure, quo ad Summum Pontificem pertinet ratione Primatus, quem in universa Ecclesia obtinet, quique uberiori probatione non eget, & tamquam certus supponitur, obices, & impedimenta pro Ordinum, vel Beneficiorum susceptione præfigere, spectare etiam debet eorundem dispensatio, prout etiam futuras successiones in Beneficiis justa concurrente causa impertiri. Quod si iterum repōnatur, debere hæc omnia gratis concedi, ne Christianus Orbis tali medio pecuniarum exactione emungatur; Nos etiam iterum respondemus, non
fo-

(a) In Thelesina delationis Insignium 4. Junii 1736. coram Eminentiss. Crescentio (b) In Burgen. præminentiarum decisione 154. n. 2. coram Herrera, & in confirmatoria 7. Martii 1727. cor. Ratto. (c) Apud Piton. discept. Eccles. 49. tom. 2. (d) In tit. 14. Instit. Canonic. (e) Lib. 1. titul. 2. eorundem Instit.

solum in tam modica quantitate pecunias in Apostolica Dataria istarum gratiarum occasione persolvi, ut cum manifesta veritatis injuria excessivæ, & exuberantes eadem solutiones jactitentur, ut demonstrative ostendit, & quasi per calculos demonstravit inter alios clar. me. Cardinalis Belluga in libello Inscripto *Memoriale al Re Filippo Quinto del Dotter Luigi Belluga Vescovo di Cartagena su le pendenze trà la Corte di Roma, e quella di Spagna*, semel, iterumque typis mandato; Verum quod plus est, indeclinabiliter semper urgebit, sustendendum esse a Fidelibus Ecclesiæ Caput, debitaque ipsi, & Ministris ejus alimenta esse præstanda. Subveniendum item esse pauperibus, aliaque pietatis opera promovenda; quod quidem obtineri non posset, nisi per istas solutiones, & obventiones Ecclesiæ necessitatibus consulatur. Nemo autem, nisi qui invidiæ, & æmulationis æstu in Romanam Sedem abiipitur, non videt, nullam Simoniacæ labem in solutionibus istis admisceri, quum non intuitu, & contemplatione rei spiritualis, & Ecclesiastici ministerii, sed in sustentationem Ministrorum pecuniæ solvantur.

23. Cæterum præter Datarium alii etiam in Palatio Apost. morantur Papæ Ministri, nimirum Præfectus Cubiculi, Pincerna, Dapifer, Eleemosynarius, & alii, qui tamen cum nulla jurisdictione fruuntur, nullamque in Hierarchico Ordine Curia Romanæ præminentiam obtineant, consulto prætermittuntur. Quum vero signatæ jam supplicationes per Officiales Dataria, immo etiam Expeditoribus tradita, debeant in solemniori forma per Vicecancellarium, ejusque Officiales expediri, ut debitum effectum sortiantur *ex regula Cancellariæ de non judican-*

dicando juxta formam supplicationis (unde ad rem advertit Cardinalis de Luca (a), Datariam, & Cancellariam esse duo organa Papæ, quibus in materia Beneficiaria undequaque defertur, illo inter utramque intercedente discrimine, quod sicuti publicum Instrumentum a matrice, seu ab originali in formam ampliorem a Notario redigitur, ut probationem conficiat, ita postquam per officiales Datarie Gratiæ transierunt, debent in Cancellaria literæ Apostolicæ solemnitus expediri) opportune hinc post Datarium ad Vicecancellarium, qui extra Palatium Pontificis moratur, pro ut de aliis Ministris affirmandum est, de quibus infra tractabitur, est transeundum.

TITULUS XI.

De Vicecancellario.

Cancellarius is dicitur, qui rescripta, & privilegia ante quam Sigillo muniantur cancellare solet, ut barbarè dicunt, seu transversis lineis veluti cancellis linire (b). Quemadmodum verò in aulis Principum munus hoc antiquissimum fuisse, demonstrat Chassanæus(c); immo in ipsismet Ecclesiis Cathedralibus Cancellarii munus extitisse advertit Vanespen (d); Ita a primis fere sæculis Ecclesiam Romanam Cancellarios retinere consuevisse amplissime patet ex Elencho, quem refert Cohellius (e), eosque tanta auctoritate, & dignitate præfuisse ex eodem habemus, ut alterum post Summum Pontificem

(a) *Disensu 9. relat. Curia Romana.* (b) *L. Cancellaverunt ff. de iis, quæ in testam. delent. leg. Chirographum ff. de probation.* (c) *In Catalogo glor. p. 7. conf. 7.* (d) *Juris Eccles. tit. 3. cap. 1.* (e) *In notitia Cardinalium cap. 8.*

cem locum obtinere videretur ; idemque etiam testatur Sanctus Bernardus (a) inquit : *Cum nihil ferme fiat in Orbe bonum, quod per manus quodammodo Romani Cancellarii transire non habeat, & vix bonum judicetur, quod ejus primum non fuerit examinatum judicio, moderatum consilio, studio roboratum, & confirmatum adjutorio*. Immo Lucas de Peña (b) eam fuisse arbitratur hujus Ministri auctoritatem, ut etiam circa materias fidei, sensus, & responsa Pontificum in Provincias, vel Regna trasmitteret, adeoque tredecim Scribas, seu Protonotarios habebat, qui vel minutarum curam haberent vel copias conficerent. Quamvis autem de summa Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii auctoritate dubitari non possit : Certum tamen undique est, non semper eodem nomine ab iisdem personis hoc munus exercitum. Nam aliquando Bibliothecarii dicti sunt, ex quo Bullarum, aliorumque librorum Sedis Apost. cura iisdem demandaretur, aliquando Datarii antequam munus hoc ab altero Cancellarii Avenione separaretur, ut notat Lunadurus (c); prout etiam æque est exploratum, non semper a Cardinalibus idem munus retentum fuisse. Atque ista quidem est ratio, propter quam de origine hujus officii non constare communiter affirmant, licet nihil sit verosimilius, quam quod a tempore S. Petri hoc munus incœperit, ex quo aliquis fuerit constitutus, qui decreta Apostolica, & acta Conciliorum excriberet, ipsiunque S. Hieron. munus hoc in adjutorium Damasi Pontif. exercuisse ipse (d) testatur.

2. Porro Cancellarii nomen diu, & usque ad Sæculum decimum tertium in Ecclesiâ Romana duravit ; deinde tamen Vice - Cancellarii vocari consue-

(a) *Epist.* 33. (b) *In epist. S. Isidori*. (c) *In relat. sua della Corte di Roma*. (d) *In Epistola ad Gerontiam de Monogamia*.

sueverunt , qui hoc munere fungerentur , sive hoc forte contigerit , ex quo de dignitatis amplitudine intumescerent cum Romanis Pontificibus contendere auderent , ut asserunt Cardinalis Zabarella , aliique antiquiores Canonistæ (a) , sive , ut verius communiter creditur , quia dum antea Cancellarii officium exercebant Cardinales , Cancellarii , & non Vice - Cancellarii nuncupabantur , cum vero deinde a Cardinalibus ad privatos pertransiit , Vice-Cancellariorum titulus inolevit , qui etiam permanfit , atque perduravit , dum Cardinales præclarum hoc munus reassumere coeperunt , ut testatur Panvinius (b) , quem refert , & sequitur Mandosius (c) ; & multo sane rationabilius Vice-Cancellarii Cardinales dicti sunt , quasi interim , & per modum provisionis Cancellariatum obirent , donec Pontifex Prælatum , vel emeritum alterum virum ad hoc munus assumeret , ut advertit Cardinalis De Luca (d) .

3. Quanta porro sit Vice - Cancellarii supra cæteros præ eminentia non solum plane intelligitur ex fixo titulo , quem habet , Insignis Ecclesiæ Collegiatæ , sive Basilicæ S. Laurentii in Damaso , & ex conspicuo Palatio , ad ipsum donec vivat spectante , quod Cancellariæ dicitur , & in quo tamquam in Palatio publico , seu Principatus per speciem Tribunalis Cancellaria stans diebus habetur , item ex quo omnibus functionibus , quæ ab iis , qui ad Auditorum Rotæ , vel advocatorum Consistorialium Collegium promoventur , sive ex officio , sive Papæ nomine præest ; Verum etiam , ex quo graviora S. Sedis negotia ,

Tom. IV.

L

cia,

(a) In Clementina Ne Romani , de Electione . (b) In Tractatu de Cardinalibus . (c) in glos. facultatum Regentis Cancellariæ s. volentes pag. 36. a tergo col. 2. (d) In vel at. cur. disc. 10. de Cancell.

cia, præsertim quæ in Consistorio expediuntur, & de quibus infra tractabitur, aliarumque omnium Apostolicarum provisionum literæ, quæ sub plumbo expediuntur, ab ipso, sive ejus nomine, sive per ejus officia signantur, imo in provisionibus Cathedralium, vel reservationibus pensionum, quæ super illis motu proprio Pontificis fiunt, ultra Schedulam per Cardinalem Ponentem subscriptam, decreta per officiales ejusdem Vice - Cancellarii apponuntur, eo prorsus modo, quo aliæ etiam provisiones extra Consistorium fieri solitæ per eosdem officiales expediuntur, ut advertunt inter alios Amayden. (a), Vanespen (b), & Card. De Luca (c). Accedit his potestas criminalis, & coercitiva, qua Officiales Cancellariæ, qui plus debito forsitan exegerint, vel alio quovis modo fuerint culpabiles, eidem Vice-Cancellario subduntur, & ab eo coercentur, ut cautum fuit per Constitut. Greg. XV, quam refert Vanespen (d), aliasque Constitut. Apost. relatas a Cohellio (e); unde cumulatim is habet cum Datario facultatem procedendi contra eosdem Officiales, atque Expeditores Literarum Apostolicarum, omnesque alios, qui in materia Gratiæ, vel Justitiæ in negociis auctoritate Cancellarii, vel Ministrorum Cancellariæ quomodolibet confectis delinquant.

4. Constat autem Cancellaria ex multiplici Officiorum classe, qui omnes - Vice Cancellario subduntur ex Constit. 3. Martini V. *incipien. In Apostolica,*

(a) *De stylo Dataria lib. 1. cap. 2. & cap. 18. n. 6. & sequ.*
 (b) *In jus eccles. Univers. part. 1. tit. 23. cap. 1. n. 1. & sequen.* (c) *In relat. Curia discurs. 10. per tot., & in lib. vulgari idiomate conscripto, cui titulus R Cardinal prattico.* (d) *Loca citato.* (e) *In notitia Cardinalium cap. 17. §. Fundamentum.*

Relica, omnesque in Cancellariā distincta habent subfellia ad instar Tribunalis, eoque licet olim ter in hebdomada cujusque mensis, nempe diebus Martis, Jovis, & Sabbathi convenirent, nunc tamen diebus Martis, & Veneris tantum ad Cancellariam accedunt pro Bullarum expeditione. Inter hos vero numerantur Regens, Abbreviatores Parci Majoris, & Minoris, Jannizzeri, Plumbatores, Registratores, Scriptores Apostolici, alique.

5. Porro Regens tamquam Primarius Officialis, seu Locumtenens Vice-Cancellarii inter Abbreviatores, quos dicunt Parci Majoris, per turnum supplicationes distribuit, ut ab iis minutæ exarentur, deinde vero ab iis repetit, ut ad plumbum remittat, apposita ad latus prima litera nominis Vice-Cancellarii, & in medio, seu ad calcem Bullarum duabus literis L, & C, ut denotetur Lectam, & Correctam Bullam fuisse; ulterius is causas appellationis ad Curiam Romanam inter alios Prælatos dividere solet, committendo cum clausula *de Mandato D. M. D. PP. audiat Magister M*; & demum tam a novis Episcopis, quam ab aliis Dignitatibus juramentum penes ipsum emittitur. Abbreviatores vero ex septuagintaduabus personis componuntur, quorum duodecim de Parco majori (Parcus significat scamnum, seu Sedem, ubi officio funguntur, seu ubi jurisdictionem exercent,) seu majoris etiam Præsidentiæ dicuntur, unusquisque vero substitutum togatum habet: vigintiduo de Parco Minori, & reliqui ad examinandas litteras in prima visione destinantur. Omnes autem literæ, quæ in Cancellaria expediuntur, ab aliquo ex duodecim Abbreviatoribus sunt necessario subscribendæ, ut ex Constitutione Leonis X. advertit Corradus

(a); iisque usum redimiculi Galeri, vulgo *Cordone* coloris violacei etiam dimisso Officio concessit Benedictus XIV. Constitut. incipien. *Maximo*, edita die 10. Septembris 1740. (b) præter amplissima privilegia, quæ olim Paulus V. indulserat in Constitutione *Romani Pontifices*, edita anno 1615. quam refert dictus Corradus.

6. Superadduntur ulterius centum & unus Scriptores Apostolici, qui pariter constituunt Collegium, cui plures ex Cardinalibus, ipseque Pontifex adscribi non dedignatur; prout etiam numerantur viginti septem Scriptores minoris Gratiæ, qui literas dispensationum Matrimonialium in forma pauperum ex integro taxant, tam pro absentibus scilicet a Curia, quam pro præsentibus, sed pro præsentibus gratis. Prout etiam Jannizzeri, seu publici Sollicitatores centum in eadem Cancellaria adscribuntur, quorum munus est in expeditione Bullarum se ingerere. Prætereaque extant Præfectus Sollicitatorum, tres Magistri Plumbi, unus præses Plumbi, centum & quatuor plumbi Collectores, viginti quatuor Registratores Bullarum, sex Magistri ejusdem Registri, nonaginta unus Scriptores Archivii, Corrector contradictarum unus, Correctores Archivii decem, Cubicularii sexaginta, Scutiferi centum quadraginta duo, Auditor contradictarum unus, Procuratores contradictarum quatuordecim, Procuratores minoris gratiæ viginti quatuor, Depositarius Cubiculariorum, & Scutiferorum unus, qui omnes ex taxis Cancellariæ emolumenta percipiunt, ut fusius exponit citatus Corradus (c), auctor in hoc præsertim rerum genere probatissimus.

7. Jam

(a) *In praxi dispens. lib. 2. cap. 8.* (b) *Est in ejus Bull. 3. tom. 1.* (c) *In praxi dispensat. Apostolicarum lib. 4. cap. 5. n. 12.*

7. Jam vero ubi fuerint supplicationes in Dataria ab uno ex scriptoribus Apost., quorum collegium ex tot Personis constituitur, scriptæ, deindeque registratæ, & ut inquit aufcultatæ, a Magistris Registri supplicationum, in Cancellariam ad Notarium Regentis transmittuntur. Per Regentem inter Abbreviatores de Parco Majori distribuntur, a quibus, vel eorum substitutis minutæ conficiuntur Bullarum, subindeque a Scriptoribus literæ Apostolicæ, seu Bullæ in membrana gallico, seu bullatico caractere scribuntur (forſan quia dum Avenione Pontifices morabantur, ita Bullæ seu literæ Apostolicæ scribi conſueverunt, idemque mos fuit perpetuo retentus) in quibus brevitatis cauſſa prætermittuntur Diphthongi, & nomina Civitatum, ac Diœceſum truncate ſcribuntur, excepta data, quæ ad evitandas fraudes per extenſum inſcribitur; Bulla vero ita conſcripta per reſcribendarium ad Bancum Scriptorum taxatur, expletaque taxa per Computatorem, eadem ſcriptoribus ſolvitur, deinde mittitur ad abbreviatores de Parco Minori, quorum unus literis perleſtis adſcribit, acceptaque juxta taxam pecunia Bullam ad Abbreviatores de Parco Majori remittit. Deinde deferuntur literæ ad Sollicitatores literarum Apolicarum, quos Jannizzeros vocant, indeque ad ſedes Abbreviatorum mittuntur, quos de prima Viſione vocant, factaque ſolutione Annatæ, ſi ſolvenda ſit, iterum Bulla una cum ſupplicatione ad Abbreviatorem de Parco Majori remittitur, qui minutam confecerit, factaque ab eo exacta Collatione, cum eadem ſupplicatione, & ſubſcriptione adjecta, eam a ſuo Banco dimittit a Cuſtode Cancellariæ recognoſcendam, an omnes Officiales ſubſcripſerint, idemque Cuſtos circumductis lineis circiter ſcripto-

ptorum & abbreviatorum, Cancellaria finita Plumbatori literas Apostolicas tradit, a quo consueto plumbo muniuntur, & Cordulis alligantur. Præterundum tamen non est, plurimum appositionem Plumbi in sequentibus casibus differre. Aut enim Bullæ *in forma gratiosa* expediuntur, pro ut contingit, cum Papa undique instructus de merito Provisorum ad ipsos provisos litteras Apostolicas dirigit, eoque casu plumbum in Cordula serica rubei coloris appenditur; aut vero *in forma Dignum* expediuntur, siue executio instante proviso ad unum, vel alterum in dignitate constitutum pro immiissione provisi in possessionem Beneficii conceduntur, & cum Corda Canapis plumbum apponitur.

8. Bullæ porro ita plumbatæ Collectoribus Plumbi traduntur, qui pecuniam juxta taxam a Sollicitatoribus, seu expeditoribus exigunt, posteaque unus Jannizzerorum nomen suum intra Bullas adscribit calculando impensas in expeditione peractas, inde per aliquem ex Scriptoribus ad registrum Bullarum deferuntur, factaque prima, ut inquirunt, registratura, alteri registratori in libris publicis describendæ traduntur, atque descriptæ cum originali auscultantur, auscultatisque Magister Regesti Bullarum de auscultatione sequuta fide data deponit, sicque prævia solutione annatæ, si sit solvenda, parti, aut expeditoribus dantur.

9. Extat insuper in Cancellaria aliud Tribunal, quod vulgo Auditorium contradictarum vocant, in quo res, quæ publicari debent, ut sunt resignationes Beneficiorum, nec non literæ tam Justitiæ, quam mere gratiosæ, aut mixtæ expediuntur, in quibus Judices, vel executores assignantur, cum Clausula *vocatis vocandis*; mosque est etiam in Judi-

Judiciis, ut citationes, quæ per edictum publicum decernuntur, in hoc auditorio publice legantur, & deinde in valvis Basilicæ Sancti Petri affigantur, eaque publicationes, & affixiones citatum ad comparandum adstringunt, ut si non compareat Contumax, & victus judicetur; Imo solent Judices Urbis, si reum absentem & contumacem existiment, alteri parti comparenti facultatem concedere citandi contumacem per hoc auditorium, quam quidem facultatem vocant *Processum per audientiam Contradictarum*. Ad hæc Remissoria, seu Extractiones, Commissiones, confirmationes privilegiorum, aliaque hujusmodi ab hoc Auditorio conceduntur, ut notat Vestrius (a). Tribunal vero istud variis personis constituitur, atque componitur, ex Auditore scilicet, qui tamquam Judex Ordinarius contradictiones definit, Correctore, qui Bullas corrigit, duobus Lectoribus, qui ex Scriptoribus Apostolicis eliguntur, & Lectores audientiæ contradictarum vocantur, duobus Notariis, ac quatuordecim Procuratoribus, seu partium patronis, qui litteras dictant, quæ in eo Tribunali expediuntur, easque supplicibus, vel litigantibus impertiuntur.

10. Quamquam autem regulariter loquendo literæ Beneficiales in Cancellaria expendantur, possunt aliquando per Cameram expediri ex Constitutione Alexandri VI. 10. incipien. *In eminenti*, confirmata a Sancto Pio V. in *Constitutione* 103. incipiente *Pontifice dignum*. Per Cameram vero regulariter expediuntur Coadjutoria, & Regressus; aliaque omnes gratiæ arbitrio Partium possunt per hanc quoque viam expediri, illo dumtaxat intercedente discrimine, quod si per Cancellariam expendantur, li-
teræ

(a) *Lib. 1. cap. 9.*

teræ ab Abbreviatoribus , ut supra diximus , judicantur , & revidentur ; literæ econtra per Camera expeditæ revidentur , & subscribuntur a Prosummissa , seu Summatore ; acceditque quod cum per Camera expediuntur , uberior quædam taxa Secretariis Camera solvitur .

11. Extat proinde alterum munus in Curia , quod Summissæ , seu Summatoris vocatur , ex quo litteras Apostolicas , quæ per Camera expediuntur , summarie videt , atque recipit , eidemque Summatori , unus Præses , qui vices ejus gerit , & quatuor Recognitores litterarum junguntur , qui Bulla recognita ad Officium Plumbi Bullas transmittunt ab aliquo mox Notario registrandas . Opportuneque notandum est , quod ex Constitutione Pii IV. *incipien. Ingens humanis* , cautum est , literas Apostolicas sub plumbio , ac in forma Brevis expeditas , quæ interesse Camera quomodolibet concernant , debere intra tres menses sub pœna nullitatis in eadem Camera registrari ; quod provido sane consilio statutum esse nemo non videt , ut difficilius scilicet negotiorum Cameralium intereat memoria , utque omnibus fraudibus , quæ prætimeri possent , aditus præcludatur . His accedunt officia Magistri Brevium , a quo aliquando Brevia expediuntur , & Præfectura sollicitatorum , seu Novæ Taxæ a Sixto V. instituta , munus vulgo Pallottum appellatum , ex quo primus hujus Officii possessor Cardinalis Pallottus fuisse credatur ; Annatistæ item , qui mediam annatam eorum Beneficiorum exigunt 24. ducatos auri excedentium , quique in septem Collegia vacabilium (prout vacabilia æque sunt , & pecunia comparata officia alia hætenus recensita) dividuntur , nempe Equites S. Petri , Equi-
tes

tes S. Pauli, Portionarios, Præsidentes, Cubicularios, Scutiferos, Archivistas, & Jannizzeros, seu Apostolicos Sollicitatores. Item in classe Abbreviatorum Parci Minoris officium exstat Assistentiæ nuncupatum, cui julius unus provitura Bullarum perfolvitur; & Scriptores superadduntur Bullarum minoris gratiæ, qui scribere, & taxare dispensationes tertii simplicis, aut tertii & quarti, consanguinitatis, & affinitatis gradus consueverunt.

12. Agendum quidem hic superesset de regulis, quibus Apostolica Cancellaria in expeditione Beneficiorum utitur. Item diluendæ forent querimoniæ eorum, qui Romanæ Sedi infensi sunt, injustasque esse exactiones pecuniarum, quæ a provisis solvuntur, perperam jactitant. Ultimoque loco, ut nihil huic materiæ desiderandum superesset, congrua quædam ratio esset proferenda, qua ejusdem Cancellariæ stylum rationabiliter, & justis de causis inventum fuisse & conservari demonstraretur. Verum de regulis Cancellariæ amplissime alibi disseruimus (a). Submovimus etiam, atque undequaque diluimus objecta, quæ circa istas pecuniarum exactiones obtrudebantur, in præcedenti titulo de Datario; unde ne rem jam actam agamus, ea, quæ jam diximus, abstinemus repetere, illudque dumtaxat ad proferendam congruam aliquam rationem praxis & styli Cancellariæ superaddendum arbitramur, quod nempe Summi Pontificis dignitas, quo auctorizante negocia præsertim in Cancellaria expediuntur, summam actarum rerum solemnitatem exoptulat; Utque hinc nullatenus possit de gratiarum subsistentia, & realitate dubitari, merito stylus supra memoratus, & jam expositus inolevit. Si quis vero ampliorem

Tom. IV.

M

alte-

(a) In Institutionibus Canon, tit. de Collationibus.

alteram rationem , seu congruentiam exposcat ; secum animo reputet , non omnium sane eorum , quæ provide instituta a Legislatoribus sunt , rationem posse exhiberi . Plurimum enim deferendum est eorum auctoritati , quæ etiam præsumere facit , rationabiliter , opportunoque consilio leges editas , evulgatasque fuisse , quibus subditorum hominum est , absque scrupuloso examine prompte expediteque obedire , ut diserte respondit Jurisconsultus *in lege non omnibus ff. de Legibus* . Ampliora tamen de Datario , & Vice-Cancellario , eorumque Officialibus profert Cohellius (a) .

TITULUS XII.

De Camérario .

QUAMVIS eo modo , quo a Jure Communi consultum est Episcopis per Vicarios illos , quos communiter natos vocamus , Archidiaconum nempe , & Archipresbyterum , primus quorum forenssem , contentiosamque Jurisdictionem exercebat , alter vero Spiritualem , & Ecclesiasticam , ut fusius habetur in Jure Canonico *sub titulo de officio Archidiaconi , & Archipresbyteri* , nosque in Instit. Can. (b) exposuimus . Quamvis , inquam , eo prorsus modo Romanus Pontifex , præsertim tamquam Episcopus Urbis , duos pariter Auditores habere consueverit , quorum primus est Cardinalis Camerarius , qui in locum Archidiaconi , alter vero est Cardinalis Vicarius , vel , ut alij malunt , Poenitentarius , qui in locum Archipresbyteri successit ; Revera tamen juxta varias temporum , & circumstantia

(a) *In not. Cardin. cap. 17. & a cap. 20. ad 38. (b) tit. 12. lib. 1.*

tiarum vicissitudines, Jurisdictio Camerarii tam in Civilibus, quam in Criminalibus causis nunc fuit adaucta, nunc imminuta, adeo quidem ut vix Archidiaconalis gradus, quem ipse representat, vestigia supersint, ut advertit Cardinalis de Luca (a).

2. Primis enim temporibus præcipuum ejus munus fuit Ecclesiasticos redditus pauperibus erogare, ut notavit Glos. (b); subinde vero hoc muovere, seu consuetudine abolita, certa plane res est, in omnibus Urbis, ejusque districtus prophanis causis immediatam, mediatam vero in toto Statu Ecclesiastico jurisdictionem exercuisse, si ad ejus Tribunal Appellationes interponerentur, prout etiam causas omnes cognovisse, quæ ab Ordinariis, & Metropolitanis ad Curiam medio appellationis devolvebantur, ad eumque finem Auditorem pro causis appellationis, Gubernatorem autem Urbis, qui idcirco Vice-Cancellarius dici consuevit, pro administratione rerum prophanarum in Urbe, & districtu, & Thesaurarium, cui cura concedebatur Aerarii Principis, & inspectio causarum Cameralium minorum, pro quibus suffragium plenæ Cameræ non requirebatur, eligere consuevisse, quæ tamen omnia vel fuerunt omnino sublata, vel imminuta, vel cum sola auctoritate Pontificis fiunt, ut notant idem Cardinal. de Luca (c), & Cohelius (d), qui etiam advertit, munus hoc undique honorificum, & ex primariis Urbis anno 1100. in Cardinales fuisse translatum.

3. Tota ergo Civilis, & Criminalis Camerarii potestas nunc præcise reducitur in cognoscendis cumulative cum Tribunali Cameræ causis appalluam, aliarumque rerum ad Cameram Apostolicam per-

M 2

ti-

(a) *In relatione Curie in hoc titulo.* (b) *In C. 1. 18. q. 1.*
(c) *Loco cit.* (d) *In not. Cardinal. cap. 18.*

inentium , necnon in cognoscendis delictis ; quæ vel occasione administrationis munerum Cameralium aguntur,vel ex quibus Camera Apostolicæ jura violantur , quod ut facilius præstet , ultra Præsulem cum titulo Auditoris retentum,duos alios Domesticos, privatosque habet Auditores , unum pro Civilibus, alterum pro Criminalibus causis, familiamque ulterius armatam habet pro Camerariatus majestate , & criminum punitione , ut eruitur ex Constitutione Leonis X. 24. *incipien. Licet*, Pauli III. 41. *incipien. Romanus*, Pii IV. 26. *incipien. Romanum*, Clementis VIII. 65. *Incipien. In Conferendis*, aliisque similibus .

4. In memoriam tamen venerandæ antiquitatis, qua ampliora erant Camerarii jura , tam vivente , quam mortuo Pontifice,plures præminentia eidem remanserunt . Nam vivente Pontifice habet præsidentiani,ac interventum pro ejus libitu in Tribunali Camera Apostolicæ , cujus caput & Præfectus esse censetur , habet item auctoritatem concedendi usum aliquorum situum publicorum Urbis pro venditione victualium, dummodo inde perpetua occupatio non præsumatur inducta; prout etiam ad Camerarii Tribunal partim absque alio adjuncto , & partim cum Ædilibus Urbis pertinet cognitio causarum super refectione Viarum, & super materia retractus ad ornatum Urbis, juxta notissimam Constitutionem Gregorii XIII. ; unoque verbo in causis omnibus, quæ ad Clericos Camera spectant , sive seorsim, sive unitim decidendæ, Camerarius, si velit, seingere potest ; unde ratione Primatus & Præfecturæ , quam in Camera habet,convenientes iidem Clericis statis anni temporibus in ejus Ædibus, & præsertim cum pretium carnibus apponendum est , vel altera publ-

publica urget occasio, laute ad mensam tractantur.

5. Major autem huius Card. Camerarii auctoritas esse dignoscitur Sede Papali vacante, seu vacatione imminente, cum isto tempore repræsentare, dicatur imaginem antiqui Camerarii, seu Archidiaconi, & Vicarii nati ejusdem Papæ, quatenus est, ut diximus, Urbis Episcopus, ratione cujus representantiæ statim ac Papa est in mortis articulo constitutus, eidem Camerario denegari non potest aditus ad ipsius Papæ cubiculum, sequuta vero morte Pontificis, coram ipso, & Tribunali Camera sit recognitio Cadaveris, eique traditur Annulus Piscatoris, qui ab ipso publice frangitur ad exprimendam negociorum interruptionem, quæ annulo Piscatoris signabantur, quæque Sede Pontificia Vacante quiescunt. Suscipit etiam idem Camerarius gubernium, & administrationem Palatii Apostolici, quam distribuit inter Camera Clericos, uni v. gr. curam Viridarii, alteri Furni, & sic singillatim curam rerum ad Pontificem, & Camera pertinentium provide variis Clericis demandando. Peculiaris insuper administratio, & vigilantia eidem committitur in constitutione Conclavis, cujus erectionem pro tempore, quo novendiales exequiæ Pontificis durant, perfici curat, selectos ad hoc Advocatos Consistoriales, aliosque Ministros deputando, iisdemque diebus in signum imperii per Urbem incedit more Principis, præcedente sufficienti numero militum Helveticorum, qui Custodiæ Papæ, dum viveret, destinabantur.

6. Inter easdemque præminentias ultimo quidem loco adscribenda est facultas doctorandi, tam vivente, quam mortuo Pontif., qui sine gradu licet in Urbis Archigymnasio, vel ab Advocatis Consistorialibus pro utroque Jure, vel a selectis nonnullis

nullis Regularibus pro Sacra Theologia, vel demum a primi ordinis Medicis in catalogum, ut inquit, Protomedicorum adscriptis conferatur; id tamen indistincte sit auctoritate Cardinalis Camerarii, ut advertit dictus Cardinalis de Luca^(a). Quoniam vero diximus ampliorem esse Cardinalis Camerarii jurisdictionem Sede Vacante, & sequuto Pontificis obitu, præstat, ut quonam jure in hac circumstantia temporis procedatur, quod in *Titulo de Romano Pontifice* huic reservavimus loco, uberius exponamus.

7. Primis porro Ecclesiæ Sæculis Pontifice extincto Romanæ Ecclesiæ procurationem habebant ejusdem Presbyteri; nostris tamen temporibus novendio ab interitu Pontificis tribus numero Cardinalibus *Capita Ordinum* appellatis, utpote ex tribus Ecclesiasticis Ordinibus selectis, nimirum Episcopali, Presbyterali, & Diaconali, eadem procuratio conceditur, cum quibus assidet quoque S. Romanæ Ecclesiæ Camerarius, qui per id tempus in publicum prodit stipatus Helueticis Militibus, qui Pontificiæ Custodiæ invigilabant, eorum duce equo insidente, ut supra innuebamus. Ea vero differentia inter Cardinalem Camerarium, & Capita Ordinum prætereunda non est, quod scilicet hujus auctoritas perpetua, sit e contra illorum, ultra triduum non tendatur. Iis enim elapsis diebus munus concreditum dimittunt, ut alii eodem perfungantur, servata temporis ratione, ut sanxit Pius IV. *Constitut. edita nona Octobris anni 1562.* quam ampliavit Clemens XII. *Constit. incip. Ad perpetuam*, evulgata 4. *Nonas Octobris anni 1732.* Has vero Constitutiones cum dumtaxat allegaverimus in Institutioni-

(a) Loco cit.

tionibus Canoniciis (a), & in d. Titulo superius exposito *de Romano Pontifice*, opere prætium est, ut ea quæ ibi continentur hic fufius præferamus.

3. Pius igitur IV. in dicta Constitutione providē Cardinalibus Capitibus Ordinum vetuit corrigere, aut delere iudicio, seu decreto suo etiam subsidiario, alioque quovis ex titulo ea omnia, quæ a præcedentibus fuerint constituta. Id enim private ad Sæcrum Collegium voluit pertinere; quamvisque eosdem una cum Camerario levioris momenti, ac in dies, seu passim occurrentia negocia expedire posse permiserit; si quid vero gravioris momenti, ac indaginis fuerit, id omne ad idem Collegium Cardinalium deferendum esse mandavit. Quamobrem durante Conclavi duplex Congregatio peragitur, una particularis, ut ajunt, quam tres Cardinales Capita Ordinum, & Camerarius constituunt, altera generalis, cui omnes Cardinales interfunt. Qualis autem tempore Interpontificii sit auctoritas Sacri Collegii, declarat præfatus Clemens XII. in d. Constitutione *Ad perpetuum edit. 4. nonas Octobris 1732.* & in Chirographo edito die 24. Decembris ejusdem anni, per extensum relat. apud Ignatium Santamaria (b).

9. Olini quidem tempore Novendialium, quibus iusta defuncto Pontifici persolvuntur, & Conclave paratur, tot, tantæque habebantur Congregationes, seu Cardinalium congressus, Camerario semper præsentē, & suffragantē, ut vix certo numero possent præfiri. In allegato autem Chirographo Clemens XII. earum numerum restrinxit decernendo, ut plures, quam decem, fieri non possint. In prima autem Congregatione, quæ genera-

(a) In tit. de Card. quinto lib. 1. (b) In tract. Rom. Curia §. 7. in fine.

neralis est, & habetur in aula paramentorum, is, qui Sacro Collegio a Secretis est, legit Constitutiones Summorum Pontificum Gregorii X. *incipien. Ubi periculum* Julii II. *de Simoniaca electione* Pii IV., Gregorii XV. Urbani VIII. pariter *de Electione*, & Clementis XII. jam allegatam, præstito sub idem tempus a Cardinalibus jurejurando de iis exacte, & religiose servandis. Item in ea annulum piscatorium nuncupatum, quod imaginem præfert Sancti Petri Apostolorum Principis sub specie piscantis e navicula, ac plumbum Camerarius infringit. Datarius, ac Subdaturius, & Secretarius Brevium, aut libellorum supplicum capsam Scripturarum præsentant. Confirmatur item, seu noviter eligitur Urbis Gubernator; deliguntur Oratores ad habendas Orationes tum in laudem defuncti Pontificis, tum de novi Pontificis Electione; præficiuntur insuper construendo conclavi Cardinales nonnulli, Camerario nunquam excluso; & demum mandatur, ut extincti Pontificis Cadaver in Basilicam Vaticanam, ubi nox appetit, de more efferatur, & postquam triduo in Sacello Sanctissimi Sacramenti fuerit elatum, vespere, præsentibus Cardinalibus ab eodem Pontifice ad Cardinalitiam dignitatem evectis, in tribus loculis, cupressino, plumbeo, & ligneo, conditum cum Pontificalibus indumentis, & cum Epigraphe, seu inscriptione diei nativitatis, & obitus tumuletur.

10. In altera Congregatione, quæ habetur in Vaticanæ Basilicæ Sacrario, Urbis, ac ditionis Ecclesiasticæ Ministri unico urnæ, seu bussolæ gyro confirmantur, Romæ Conservatores honorifice excipiuntur, necnon a Cardinalibus Deputatis status Conclavis construendi exhibetur.

11. In

11. In tertia vir unus plerumque ex Ordinibus regularibus ad Sacramentales Confessiones in Conclavi deligitur, atque defuncti Pontificis cadaver præsentibus Cardinalibus ab eo renunciatis sepulchro mandatur, ut mox dicebamus. In quarta duo Medici, & Chirurgus eliguntur. In quinta Aromatarius, ac duo barbitonfores cum duobus adiutoribus deliguntur. In sexta postremus Cardinalis Diaconus Cellarum sortes extrahit, & Coeremoniarum Magistri, quos non participantes vocant, facultates suas Cardinalibus exhibent. Quamvis autem olim Coeremoniarum Magistri ex Constitutione Pii IV. tantum duo, nulla facta mentione famuli, ad Conclave admitterentur, Gregorius, autem XV. iis famulum concessisset; Hodie ex Constitutione Clementis XII. Coeremoniarum Magistri Conclave ingressuri sunt sex, nempe duo participantes, ut ajunt, tres non participantes, & antiquior ex supranumerariis, quibus omnibus unus Famulus permittitur; idemque Clemens in enunciato Chirographo decrevit, ut si primus Magister Coeremoniarum sit Episcopus, Sacerdos una cum illo Conclave ingredi debeat. In septima Congregatione preces pro tertio Cardinalium inserviente porriguntur, aliique deliguntur famuli. In octava de Conclavistarum qualitatibus duo Cardinales ad id deputati, inquirere debent, an scilicet iis prærogativis præditi sint, quæ a Constitutionibus Apostolicis exiguntur, præcipue vero an per annum Cardinalibus inservierint. Inter Conclavistas autem recensentur nedum familiares Cardinalium, sed etiam Sacrista, Sub-sacrista, & Administer Clericus, qui divina operanti solet adesse, qui omnes creato Pontifice quamplurimis privilegiis cumulantur, quæ amplissime re-

fert inter alios Rigantius (a) . In nona ministerio Schedularum Cardinales destinantur, qui ad Custodiam Conclavis, & regimen adistere tenentur . In decima, ac postrema Congregatione Cardinales Ordinibus Sacris minime initiati Apostolicum Breve, quo sibi suffragii in Pontificia creatione ferendi potestas facta est, aliis Cardinalibus exhibent; in eaque demum Fabri lapidarii, & lignarii eliguntur, eorum omnium ratione habita, quos Cardinalis Camerarius ad constructionem Conclavis deputavit . Porro ex hactenus deductis fatis, superque colligitur, quanta sit Cardinalis Camerarii tam vivente, quam mortuo Pontifice auctoritas . Nunc ad Pœnitentiarium, qui est alter Pontif. Rom. Minister extra Palatium, gradum faciamus .

T I T U L U S X I I I .

De Majori Pœnitentiaro .

Potestas sane illa, quam Sancto Petro primum datam esse constanter profitemur a Christo Domino eidem dicente: (b) *Quicumque ligaveris super Terram, erit ligatum & in Cælis, & quodcumque solveris super Terram, erit solutum & in Cælis;* æquali certitudine constat, ad Summos Pontifices Petri successores fuisse transfusam, ne alias subsidiis illis, & salutaribus remediis post D. Petri obitum eadem Ecclesia privata dicatur, quæ ipsemet Christus pretioso suo Sanguine promeruit, ut alias ostendimus in Institutionibus Canoniceis (c), atque in Institutionibus Criminalibus (d) . Eadem vero

(a) In Reg. 4. Cancell. §. 9. to 1. & in regul. 32. n. to. 3. (b) Joannis 21. (c) In tit. de Rom. Pontif. (d) Sub eod. tit.

vero potestate, quæ proprie potestas Clavium appellatur, cum per se ipsum non semper posset immediate Summus Pontifex uti, detentus scilicet aliis curis gravissimis, aut cum in majus vergeret Fidelium emolumentum, quod ab aliis ex delegatione, & commissione ejusdem Pontificis facilius exerceretur; provide hinc cœperant a primis sæculis iidem Romani Pontifices aptiores quosdam Sacerdotes in Pœnitentiarios deputare, exemplo forsan Pœnitentiariorum, quos Episcopi ex vetusta Ecclesiæ disciplina assumebant, ut opinatur Vanspen (a), qui quidem juxta graviores, vel leviores excessus majorem, vel minorem pœnitentiam imponere, & quandoque etiam Ecclesiasticam legem, imposita pariter pœnitentia, relaxare consueverunt.

2. Horum porro Pœnitentiariorum mentio, & institutio præcipue reperitur circa annum Christi CCL. quum tempore scilicet S. Cypriani, & S. Cornelii Papæ diu disceptatum est, num relapsi ad Idololatriam recipiendi essent, nec ne, aliis cum Novatiano negantibus, aliis vero cum majori parte, quorum opinio prævaluit, affirmantibus; cumque aliqui gravius, aliqui levius deliquissent, pro qualitate culpæ iidem selecti Pœnitentarii pœnitentiam injungebant; extensaque deinde eadem disciplina ad aliorum quoque delictorum absolutionem, duo signanter legimus Romæ in quavis Parochiali Ecclesia constitutos Pœnitentarios, qui juxta Canones pœnitentiales veniam delinquentibus darent, quorum caput major Pœnitentarius appellabatur; quod quidem munus tanquam perhonorificum, &

N 2

spe-

 (a) *In hoc titulo.*

spectabilissimum uni ex S. R. E. Cardinalibus , qui sit Presbyter , & in sacra Theologia , vel jure Canonico doctor , fuit deinde collatum ex Constitutione S. Pii V. 83. §. 6. ; quamquam Gravatus (a) ex Gomeſio, aliisque auctoribus censeat, dignitatem, Cardinalis Pœnitentiarii a Benedicto II. constitutam, deindeque Eugenii, Sixtiſque beneficio auctam , & ampliata a Pio IV. Constitutione 53. *incipien. In ſublimi* , a S. Pio V. *Constitutione 83. incipien. In omnibus* , & ab Urbano VIII. *in Conſtit. incip. Regimini*, quæ licet non habeatur in Bullario, refertur tamen a Nicolio (b), veteri amplitudine moderata, ad certos fuiſſe limites opportune redactam, ut notat idem Nicolius ; & exploratiſſimum eſt, felicius id, & uberiori proſectu adimpletum fuiſſe per poſteriores alias Constitutiones Innocentii XII. *incipien. Romanus Pontifex* edit. 3. nonas Aprilis anno 1692. Clementis XII. *incipien. Apoſtolatus officium* edit. 4. nonas Octobris anno 1732. , & Benedicti XIV. *incipien. Paſtor bonus* edit. idibus Aprilis 1744. quæ eſt in Bullario ejuſdem Pontificis *la 95. to. 1.*

3. Omiſſis igitur antiquioribus facultatibus ejuſdem Pœnitentiarii, hac Benedicti XIV. Constitutione, quæ recentior & poſterior eſt aliis, ſequentes facultates eidem tribuuntur . Habet videlicet facultatem abſolvendi quoscumque ab omnibus peccatis, & cenſuris etiam in Coena Domini , immo Regulares pro utroque foro. , & interdum Sæculares quoque , quando ſcilicet agitur de cenſuris publicis latis a jure præſertim Sedi Apoſtolicæ reſervatis , vel latis ab homine , quando Jurisdictionis Judicis expiraverit , vel quando per eoſdem Judices abſolutio ad
Ro-

(a) *In Annotationibus ſuis ad cap. 2. Præxiſ Veſtrii* . (b) *Part. 2. lucubrat. lib. 5. tit. 39.*

Romanum Pontificem fuerit remissa, & quando ligati legitime impediuntur, quominus hos adeant, a quibus fuerant innodati, dummodo pareant iudicato; & satisfaciant parti, quarum altera renuente satisfactionem, poterit Pœnitentiarius pro sua prudentia convenientem arbitrari.

4. Advenientes item Roman, ibique sacra loca visitantes ad effectum lucrandi Indulgentias in Urbe, cum reincidentia tamen finito tempore visitationis præscripto; & similiter revertentes, ac remissos ad proprios Iudices pro periculo itineris, cum reincidentia itinere confecto Pœnit. absolvere potest.

5. Hæreticos pariter occultos, licet intercesserint actus noscibiles, & ad notitiam deducibiles, dummodo nullus, quem ipsi sciant, aut credant, notaverit, vel adverterit; publicos vero in foro conscientie tantum, in iis duntaxat casibus, in quibus necesse non est complices denunciare, exceptis censuris publicis Bullæ Cœnæ, quoad Principes, & Prælatos, quæque sunt circa electionem Romani Pontificis & contra inquirentes per Astrologiam judicariam de Statu Reip. Christ. seu vita, & moribus Pontificis, contra publicam violationem Immunitatis, seu libertatis Eccles. evulgatæ. Potest Præterea dispensare super quacumque irregularitate, & inhabilitate in occultis, & in foro conscientie tantum excepto homicidio voluntario, vel alio gravissimo excessu in Ecclesiis Cathedralibus, & Metropolitanis, etiam cum hæreticis, & Apostatis a fide, & in publicis cum homicidis, bannitis, aliisque criminosis ad effectum ingrediendi Religionem, & cum male promotis in occultis, etiam in casu Simonie cum Episcopo commissæ.

6. Convalidare pariter titulos in beneficialibus
exce-

excepto casu dilatæ consecrationis Episcopi , & Simoniz realis scienter contractæ , a cujus condonatione abstinere debebit, prout a compositione quoad fructus male perceptos in non occultis , in occultis vero componit , vel condonat , ut Gallis , Belgis , Germanis , Polonis , & ulterioribus : cum reliquis vero, videlicet Italis, Hispanis , Lusitanis, & adjacentium Insularum personis , discrete procedit in compositione , vel condonatione .

7. Remittere itidem potest partem aliquam circa onera super male ablatiis , ac incertis , muneribus acceptis a Religiosis , super dote cum non Virgine , & cum Virgine super ingressu in Monasterium Convertitarum. Relaxare juramenta, quando non agitur de præjudicio tertii ; commutare dispensando vota simplicia, immò etiam reservata dispensare , commutando horas Canonicas, & alia his similia pietatis opera injungendo .

8. Speciales item habet facultates pro Regular. super irregular. & inhabilitat. tam ex defectu, quam ex delicto, quandocumque perpetrato, & quomolibet contracta, non tamen habilitandi ad generalatum quando agitur de publico Natalium defectu. , etiam in publicis in utroque foro auditis superioribus , & matura circumspectione , super Apostatis , pariter dispensandi , servata laudabili praxi , quod audito superiore , si in Urbe adsit , injungat reditum , & super transitum ab uno ad alium Ordinem, non tamen ad eos , in quibus non viget regularis observantia , ut plerumque sunt Hospitalares , & Militares, nisi forte ad Ordinem Sancti Joannis de Deo transitus postuletur ; eademque facultate perfruitur , aut ad consimiles congregationes super simili transitu Monialium ultra montes , nec non supra

ROMANÆ CURIÆ TIT. XIII. 103

pra censuris, defectibus, peccatis earumdem, & super publica violatione Clausuræ, quando intervenit supplicatio Episcopi, seu Ordinarii, & casus deductus sit ad Congregationem S. R. E. Cardinalium.

9. Ad hæc in matrimonialibus de contrahendo super impediment. impediens. non tamen dirimens. cognat. carn. vel spirit., in contracto tamen abstinet in primo, & secundo etiam occulto, præter quam in secundo tantum, si per decem annos duraverit, & oratores simul publice convixerint, in 3. & 4. occultis contractis item potest dispensare, & in iisdem publicis revalidare ex causa subreptionis, vel obreptionis, præterquam si falsitas consistat in narratione præced. copulæ, quæ revera non intercesserat; revalidatque præterea dispensationes Dataræ in casu reticitæ copulæ, & intentionis facilius impetrandi dispens. super affinit. ex copula illicita, super impedimento criminis, non obstante in prædictis multiplicitate grad. & impediment. nec non prole legitima non tamen in adulterio concepta.

10. Accedunt his facultates, quas pro libito dat minoribus Pœnitentiariis, quos infra innuimus (Cappucinos vero non deputat in iis regionibus, in quibus iidem audiendis Confessionibus operam dare non solent). Item forum pœnitentiale dubia concernentia declarat, ejusque commissio indiscriminatim durat etiam cessante officio, vel eo impedito, centum pariter dies Indulgentiarum in tactu Virgæ ad se pie accedentibus in Hebdomada Sancta, ut dicemus, concedit, habetque exercitium Jurisdictionis suæ etiam Sede Vacante, non vero extra Conclave, & absolvit ab iis etiam censuris, a quibus alias vivente Pontifice ei reperitur adempta facultas, cum reinciden-

dentia tamen, nisi adeatur novus Pontifex; eodemque tempore similiter gravi urgente necessitate in iis casibus dispensat, in quibus alias dispensare non posset. Sede autem vacante, in foro externo penitus conquiescit ejusdem auctoritas, abstineteque a quibuscumque matrimonialibus dispensationibus, absolvit tamen Regulares, præsertim apostatas, & fugitivos, & deputat Confessarios pro Monialibus, & demum quoad omnes quoad reincidentiam a censuris publicis, absolutionem indulget, præsertim cum poenitentes sibi beneficium absolutionis ulterius non differri enixe postulaverint, ut fusius in ead. Constitutione Benedicti XIV. continetur.

11. Ex hac vero facultatum amplitudine, & diversitate, plane descendit, merito diversis formulis gratias S. Poenitentiariæ expediri consuevisse, pro casibus enim occultis, & simplicibus absolutionibus, quæ ad Ordinarios, vel certos Confessarios diriguntur, mittuntur eadem clausulæ ad formam litterarum familiarium Sigillo munitæ, & quidem plerumque cum clausula: *Discreto viro Confessario Magistro in Theologia, vel Decretorum doctõri ex approbatione ab Ordinario per Latorem præsentium ad infra scripta specialiter eligendo salutem in Domino*, quam sane clausulam licet nimis rigide interpretandam esse contendat Vanespen (a), supponendo eos litteras istas exequi non posse, qui in aliqua Universitate Theologiam, vel Jus Canonicum docent, si ad doctoris gradum evecti non fuerint, prout etiam non posse per Regulares ad Confessiones cæteroquin approbatos has dispensationes exerceri, licet in suis Ordinibus ad magisterii gradum promotos, nisi vere in aliqua publica Academia magisterium acceperint;

a præ-

(a) *Juris Eccles. Universi* p. 1. tit. 23.

A praxi tamen, Pœnitentiariæ non est recedendum, tum quia Confessarii debent ab Ordinariis approbari, unde nulla suspicio fraudis imminet licet Laureati non sint, tum quia alias Tribunal in animarum salutem provide erectum, facile in earum angustiam retorqueretur. Prætereundum tamen non est, easdem obtentas a Pœnitentiaria gratias ad forum internum directas pro sacramentali tantum Confessione suffragari, ad differentiam gratiarum, quæ ad forum externum protrahuntur, ut præcipue accidit, quum executiones Ordinariis committuntur, qui Judices publicos præferunt, eoque casu nedum in literis ad eosdem Ordinarios directis clausula prætermittitur regulariter a Pœnitentiaria apponi consueta, *quod in foro judicio nullatenus suffragentur*, verum ulterius eorundem Ordinariorum auctoritas indistincte præservatur, ut conditiones adjiciant, quæ opportuniore videantur, præsertim vero, ut jus tertii factum, testumque remaneat; & demum in iisdem publicis casibus, tam ad favorem Regularium, quam sæcularium expediuntur Brevia patentia cum cordula rubra, & sigillo ex cera ejusdem coloris incluso in capsula ovata stanno confecta, ut advertit etiam Cardinalis de Luca (a).

12. Perperam vero dictus Vanespen carpere, & redarguere tentat recentiore praxi ejusdem Pœnitentiariæ, ex quo forum internum ab externo distinguat, cum cæteroquin antiquitus, & coherentem ad præstinam Ecclesiæ disciplinam forum internum, ut ipse ait, ab externo non distinguere, nec alio intuitu solius fori interni cognitionem recentius Pœnitentiariæ, asseruit, reservatam, quam ut externa negotia ad Datariam ad exigendas pecu-

Tom. IV. O nias,

(a) *In relat. Curia hoc titulo.*

nias, ut ipse pariter ait, remittantur; ultraquod enim plures sunt casus, in quibus etiam pro foro externo eadem Pœnitentiaria, ut dicebamus, se ingerit, absque Dataria mixtura, ea ulterius opportune sunt pro objecti solutione resumenda, quæ ad vindicandos Dataria stylos supra concessimus. Diximus, indulgentias 100. dierum intra Hebdomadam sanctam ad eum accedentibus concedere Pœnitentiarium consuevisse, scitum est enim intra eandem Hebdomadam ex antiquissima, & immemorabili disciplina singulis annis post prandium ad tres Urbis Basilicas Majorem Pœnitentiarium sese conferre, die scilicet Dominico Palmarum ad Ecclesiam S. Joannis Lateranensis, feria 4. ad Basilicam Libertianam, quinta vero, & sexta ad S. Petrum in Vaticano, ibique super solio tribus, vel quatuor gradibus erecto, manu tenendo virgam Pœnitentialem benigne Pœnitentes excipere, eosque pro casuum absolutione ad minores Pœnitentiaros in iisdem Basilicis existentes remittere, pro gravioribus autem rebus ad suos majores Officiales ibidem pariter presentes, ut postquam illi rem mature discussissent, et an gratificandi sit locus expenderint, ab iisdem minoribus Pœnitentiariis iisdem Pœnitentes absolvantur, omnibus autem accedentibus, & Pœnitentialem virgæ ab eo detentæ caput humiliter subijicientibus 100. dierum indulgentia concessa est.

13. Majores, & minores Pœnitentiaros nominavimus, cum enim omnia per ipsum Pœnitentiarium immediate nequeant expleri, duo subalternorum Ministrorum genera habet, quorum alii Pœnitentiarum Minores, alii Majores vocantur, qui in officio Pœnitentiarum eundem coadjuvant. Porro Pœnitentiarum isti minores in tribus Basilicis prævio examine,

ab eodem Pœnitentiario deputantur, nimirum in Ecclesia S. Joannis ex Ordine Sancti Francisci minor: observantiæ; In Ecclesia Sanctæ Mariæ Majoris ex Ord. Præd., & in Basilica Sancti Petri ex Societ. Jesu, qui quidem omnes eidem Pœnitentiario in iis, quæ munus Pœnitentiariæ respiciunt, undique subsunt, reservato jure Prælatorum regularium in iis, quæ regularem disciplinam attingunt; æqualique jure Pœnitentiario subduntur, tam Pœnitentarii, quos ipse in alma Domo Lauretana, vel occasione Jubilæi, vel alia quavis ex causa deputaverit, quam Procuratores, & Scriptores, qui prævio examine super aptitudine ab eodem seliguntur; spectabiliores vero sunt officiales eundem Card. Pœnitentiarium adjuvantes, qui, ut innuimus, majores dicuntur, nempe Regens, Datarius, Corrector, duo Consultores, & Sigillator, qui una cum tribus Procuratoribus, seu Secretariis, & tribus Scriptoribus, per Cappellanum Pœnitentiariæ quolibet mense convocantur; nec dubitari potest omnes istos Ministris officiales censerî Sedis Apostolicæ, ideoque eorum beneficia, si vacant, Sedi Apostolicæ reservantur (a).

14. Primus sane inter istos officiales dicitur Regens, qui est unus ex Præsulibus magis qualificatis, & ut plurimum unus ex Auditoribus Rotæ; Is quidem bis in Hebdomada supplices libellos a se signatos inter tres Procuratores, seu Secretarios jam nominatos distribuit, & opportune decreta, Pœnitentarii vice subscribit, vel cum rescripto *fiat in forma*, si agatur de re facili expeditionis, vel cum altero *fiat de spectali*, si de re agatur diligentius perscrutanda, vel demum cum formula

O 2 .. *fiat*

(a) Rigant. in Regul. Cancellariæ tom 1. regul. 1. §. 4. n. 146.

fiat de expresse, si de re agatur cum Pontifice collata. Ex iisdem vero Romanæ Curiae Prælati eliguntur etiam Datarii, cujus officium est, in iisdem supplicationibus scribere datam diei, mensis, & anni Pontificatus Papæ Regnantis, cum enunciatione Palatii, ubi Pontifex habitat, propriique nominis & cognominis adjectione, vel expressione Sedis Vacantis, si Sedes Apostolica vacet. Acceduntque Corrector, seu Revisor, Canonista, seu Decretorum Doctor, & Theologus; quorum primus inter Præsules plerumque adscribitur, alter autem nempe Theologus, esse solet e Societate Jesu, & sicut ad Correctorem, seu Revisorem spectat supplicationes a Procuratoribus, seu Secretariis exaratas corrigere, & recognoscere, an juxta Pœnitentiariæ stylum, & formulas sint efformatæ, ita ad alterum idest Theologum pertinet in magis arduis casibus Majorem Pœnitentiarium consulere. Extatque postremo Sigillator inter Præsules quoque cooptatus, qui publicum Pœnitentiariæ Sigillum retinet, & literas ejusdem Pœnitentiariæ post Correctorem subscribit, easque Sigillo Pœnitentiariæ obsignatas, & gratis expeditas, Procuratoribus tandem remittit. Quumque in Constitutione Sancti Pii V. *incipien. In earum rerum* 17. Kalen. Junias 1569. vetera Collegia Scriptorum, ac Procuratorum Pœnitentiariæ suppressa, sub novo nomine Scriptorum & Procuratorum minoris gratiæ fuerint ad Pœnitentiarium traducta, ad eundem Sigillatorem cura pertinet expeditionum, & exactio, quæ per dicta duo Collegia fieri deberent, nec non complicatio, & asservatio regestorum Scripturarum ad Pœnitentiarium pertinentium, quod tamen munus a Prosigillatore substituendo fieri solet.

15. Quam-

15. Quamquam autem prædicta munera magis a Papa, quam a majori Pœnitentiarario conferantur, a quo duntaxat præsentantur Rom. Pontifici, non sic procedit de tribus Secretariis, seu Procuratoribus, aut de aliis tribus Scriptoribus, qui vel memorialia conficiunt, vel decreta Pœnitentiarie juxta ejusdem stylum, ut diximus, scribunt. Isti enim prævio concursu ab eodem Pœnitentiarario immediate eliguntur. Qui vero ulterius praxim desiderat recurrendi ad Sacram Pœnitentiariam, ejusque literas intelligendi, & exequendi pro casibus, quorum absolutio, aut dispensatio ab illa impetratur, adeat Vestrium (a), Cardinalem de Luca (b), & Cardinalem Petram (c); itidemque legat instructionem Parochorum, & Confessariorum editam Romæ anno 1639. nec non alias citatum Patrem Unoldum Plettembergium (d), qui eandem praxim diligenter exponit. Idem vero Cardinalis Petra mox allegatus peculiariter edidit tractatum *de Pœnitentiararia Apostolica* typis editum in Urbe anno 1717. ex typographia Josephi Nicolai de Martiis, in quo quidem libello disertissime agit de suprema Pontificis potestate in absolvendis Fidelibus a peccatis, & censuris, nec non de ejusdem auctoritate in reservanda sibi aliquorum casuum absolutione, de Pœnitentiariorum item Romanæ Ecclesiæ origine, & progressu, de officio S. Pœnitentiarie, de iis, quæ pertinent ad reliquos ejus officiales de opinionibus servandis in Pœnitentiararia, de facultatibus antiquis, ac recentioribus officii ejusdem S. Pœnitentiarie, de pluribus pariter spectantibus ad facultates M. Pœnitentiararii, atque de

(a) *In hoc tit. n. 5. & sequen.* (b) *In relat. Curie disc. 12.* (c) *Ad Const. Apostolicas const. 23. Sixti IV. tom. 5.* (d) *In relat. Tribunalium Curie Rom. cap. 6.*

de minoribus officialibus supra explicatis :

16. Cæterum licet tam in Constitutione Urbani VIII., quam in novissima Innocentii XII. incipien. *Romanus Pontifex* 3. nonas Septembris anno 1690. in Bullario ejusdem Pontificis in ordine *la 12.*, licet inquam inter alias facultates ex fuerint abolitæ, quæ vivæ vocis oraculo a Pontificibus datæ censebantur; nequit tamen in controversiam revocari, quod si forte Pœnitentiarius unam, vel alteram facultatem a Pontifice habuisse præter expressas asfereret, amplissimam sibi fidem adscisceret, nedum quippe id commune est ex Juris censura cuicque qualificato ministro, & præsertim Cardinali, sed diserte insuper in eadem Constitutione Innocentii XII. præservatur; idemque repetitur tam in allegata Constitutione Benedicti XIV. 95. incipien. *Pastor bonus* supra allegata, quam in altera ejusdem Pontificis incipien. *In Apostolica*, quæ est 96. in ejus Bullariæ tom. 1. ubi de Officialibus hujus Tribunalis fusius pertractatur.

17. Quum vero inter alias facultates majori Pœnitentiaro in enunciata Constitutione Benedicti XIV. *Pastor bonus* 95. attributas, duæ recenseantur, una nempe permittendi Monialibus transitum de uno ad alterum Monasterium, alteram vero de permittendis matrimoniis, quæ conscientiæ dicuntur, non incongrue superaddendum arbitramur, utramque facultatem cum summa circumspeditione, & cautela adhiberi debere, ut monet idem Benedictus XIV. (a). Sane quod spectat ad priorem facultatem, permittendi transitum Monialium de uno ad alterum Monasterium, quæ conditiones exigendæ sint, uberius explicabimus in titulo de Congregatione Episco-

(a) In tractatu de Synodo Diœcesana lib. 13. cap. 12.

ROMANÆ CURIÆ TIT. XIII. 111
Episcoporum, & Regularium. Quod vero alteram
facultatem respicit permittendi Matrimonia Con-
scientiæ, non aliter id a Tribunali S. Pœnitentiariæ
solet concedi quam servata forma prædictæ Con-
stitutionis Benedicti XIV. *Pallor bonus*.

18. Cæterum edita est ab eodem Pontifice in
eamdem rem altera Constitutio incip. *Satis vobis*
35. tom. 1. ejusdem Bullarii, ubi ad præcavenda
absurda, & incommoda, quæ ex iisdem Matrimo-
niis Conscientiæ facile oriuntur, utque proles
nascitura rite educetur; & siue in iis, quæ ad vi-
tæ sustentationem pertinent, siue in probatione le-
gitimorum natalium nullum detrimentum accipiat,
quæ cautelæ adhibendæ sint, opportunis regulis in-
dicatis edicuntur. Quamobrem in omnibus hujusmo-
di casibus eadem Constitutio, quæ in forma Brevis
Epistolæ ad omnes Episcopos directæ est, erit
religiose exequenda. Nunc ad Judices Ordina-
rios Urbis, & Districtus progredi oportet, a Cardi-
nali Vicario exordium facientes.

TITULUS XIV.

De Cardinali Vicario.

Diximus jam in Institutionibus Criminalibus,
Vicarium Pontificis ejusdem Personam in
ratione Episcopi Urbis repræsentare, ideoque in
Urbe, & Districtu Ordinaria jurisdictione potiri,
& quo se extendat criminalis ejus auctoritas, satis
ibi discussimus. Quoniam vero amplissima etiam
iste perfruitur in Civilibus rebus auctoritate, non
incongrue potestas ista Civilis est hic attingenda.
Non solum igitur omnia Urbis negocia, quæ Ec-
cle-

clasticum forum respiciunt, ex vi ordinariæ hujus Jurisdictionis a Vicario expediuntur, ac Personarum omnium Ecclesiasticarum non exemptarum caput Vicarius representat; verum etiam jurisdictionem delegatam a Concilio Tridentino, & ab Apostolicis Constitutionibus in Ecclesias, & Personas exemptas, quam exposuimus in Institution. Canonis (a), Idem Vicarius libere exercet, exceptis dumtaxat Ecclesiis Patriarchalibus, & uno vel altero Monialium Monasterio, quæ ex speciali privilegio ab Archipresbyteris, vel Cardinalibus Protectoribus gubernantur, ut advertit Cardinalis de Luca (b).

2. Hinc eo prorsus jure, quo res, & negocia, particularium diœcesum Ordinariis earum diriguntur, etiam in Urbe res omnes in ea contingentes a Sede Apostolica, & Congregationibus Cardinali Vicario committi consueverunt; quodque plus est, ejus oraculo evulgantur edicta ad injungendam residentiam iis, qui cum residere debeant in propriis Diœcesibus, in Urbe morantur. Quumque ulterius Pontifex vel Dataria de aptitudine, ac doctrina concurrentium Romæ ad beneficia præsertim Parochialia instrui vult, vel si ab iis, qui de irrationabili judicio Episcoporum conqueruntur, ad Congregationes provocatur, novum examen in Curia coram Vicario, ejusque Examinatoribus fieri solet ex eodem Cardinali de Luca (c). Quamvis enim Urbis beneficia ob peculiarem reservationem Pontificibus, & Datarie Apostolicæ factam Vicarius conferre non possit; Concursum tamen pro Parochialibus ejusdem Urbis coram ipso, ejusque examinato-

(a) *In titulo de Episcopis.* (b) *In relat. cur. Rom. disc. 13. num. 2.* (c) *Loco citato.*

natoribus debet haberi, eique jus est concurrentes præferre, & Dataria præsentare, immo eidem pariter committi solet concursus recognoscere extra Urbem, & ut inquit, in partibus habitos, antequam Congregationibus Card. exhibeantur, ut ab iis juste ne, an injuste recurrentes fuerint ex defectu scientiæ a Parochiis per Ordinarios exclusi, judicium proferatur.

3. Habetque ulterius idem Vicarius facultatem amplissimam in approbandis Presbyteris tam sæcularibus, quam regularibus ad confessiones, de quo Monacellus (a), & Rigantius (b); immo etiam extra Urbem ex peculiari privilegio, de quo Benedictus XIV. agit (c), Capuccinos eligit, approbatque, ut in Pontificiis Triremibus remigum, aliorumque in iis degentium confessiones excipiant.

4. Inter cæteras vero præminentias, quibus idem Cardinalis præpollet, est facultas altera, quæ cæteras supereminere videtur, promovendi Clericos non solum Romanos, sed etiam externos, ipsosque Orientales, qui Romæ morantur, adeo quidem, ut etiam si habeant literas dimissorias suorum Ordinarium, non nisi præeunte licentia Cardinalis Vicarii, & examine in Urbe coram ejus Examinatoribus Synodalibus habendo, valeant ordinibus initiari; quæ tamen in re religiose exequi debet idem Vicarius constitutiones Apostolicas, signanter Clementis VIII. & Alexandri VII. incip. *Apostolica*, Urbani VIII. incipien. *A secretis*, Innocentii XII. incipien. *Speculatores*, aliasque per extensum relatas a D. Romualdo Honorante (d).

Tom. IV.

P

5. Neque

(a) Tom. 2. tit. 3. formul. 3. n. 44. (b) Tom. 2. in Regul. 24. Cancell. §. 3. (c) De Synodo Dioces. lib. 1. cap. 55. (d) In praxi secretariæ Tribunalis ejusdem Card. edita Romæ an no 1746.

5. Neque in hac Ordinationum materia prætereundum arbitramur, quod cum P. Hieronymus Apdreucci Societatis Jesu brevem quemdam tractatum edidisset anno 1752. de Episcopis Cardinalibus Suburbicariis, in quo asseruerat, & demonstrasse crediderat, posse eosdem Suburbicarios Episcopos in Cappellis suorum Palatiorum in Urbe subditis suis Tonsuram, Minoresque Ordines conferre, non obtenta Cardinalis Vicarii facultate, cumque de hoc a cl. mem. Cardinali Guadagno pro eo, quo Vicariatus jura zelo tuebatur, certior factus fuisset Bened. XIV. epistolam decretalem sibi directam obtinuit, qua ex solidis fundamentis idem Benedictus XIV. ostendit, excepta prima Tonsura, alios quoscumque Ordines ab Episcopis Suburbicariis inconsulto Vicario in Palatiis suis conferri non posse, &c.

6. Inter hæc vero fundamenta principalis est decretum Tridentini *Sess. 6. cap. 5. de reformat.* ubi literaliter legitur, *Nulli Episcopo liceat, cuiusvis privilegii prætextu, Pontificalia in aliterius Diocesi explere, nisi de Ordinarii loci expressa licentia*. Profertur etiam Constitutio Alexandri VII. quæ est *l. 126. de Episcopis Suburbicariis*, qui suffraganeos non habeant, ubi disponitur, Clericos pro ordinatione ad Cardinalem Vicarium remittendos; & tandem inconcussa adducitur observantia, quæ est optima legum interpret., vi cujus ab Episcopis Suburbicariis licentiam Cardinalis Vicarii requiri perpetuo consuevisse supponitur, a qua quidem non esse recedendum concluditur, ut fufius videre est in eadem Epistola Benedicti XIV. edita anno 1755. ex Typographia Camerali.

7. Ex eadem insuper ordinaria jurisdictione,
Vi-

Vicarii descendit, quod ne dum etiam Apostolica Sedei Vacante eius auctoritas perseverat, ut observat Fagnanus (a), verum etiam ex speciali privilegio, quo alii ceteroquin Vicarii Episcoporum destituuntur, potest Dioecesanam Romani Cleri Synodum indicere, & pro libitu congregare, ut constat ex decreto relato in constitutione Pauli III. 36. §. 10. Bullarii tomo primo, ubi ordinariis facultatibus Cardinalis Vicarii hæc superadditur, *Synodum in Romano Clero pro correctione malorum morum, & pro necessitate in Clero occurrente, ubi, & quando libuerit celebrandi, congregandi & c.* licet nunquam, aut perraro eadem Synodus congregetur, cum præsentia Pontificis, & Congregationum Card. vigilantia, opportune illa præcauantur absurda, quæ Synodorum convocationem efflagitant, ut notavit Benedictus XIV. (b).

8. Varios autem habet idem Vicarius ministros, ut expeditius negocia omnia absolvere possit, præsertim vero Prælatos duos, unum in Episcopali ordine constitutum, ut eo absente, vel impedito Clericorum ordinationes habeantur, qui Vicegerens dicitur, alterum vero J. C., & in legali materia versatum, qui Locumtenens ejusdem Vicarii vocatur, a quo quidem causæ contentiosæ desinantur; quibus accedit Togatus Criminalista pro causis Criminalibus, qui Locumtenens Criminalis communiter dicitur; a quibus tamen omnibus ad eundem Card. Vicarium in casu gravaminis rite provocatur. Olim quidem ex Constitutione Pauli III. jus quoque erat Vicario visitandi Ecclesias Urbis, earumque ministros mutandi; instituta tamen deinde est Congregatio

(a) In cap. cum olim num. 69. de majoritate, & obed.
(b) De Synodo Dioecesana lib. 7. cap. 3.

Visitationis, de qua alibi agemus, ex Card., & Præsulibus constituta, cujus exequutores sunt/ idem, Vicarius, & Vicesgerens. Neque est prætereundum præesse etiam eundem Vicarium Congregationi, quæ Praefectorum dicitur, eorum scilicet, qui bonæ disciplinæ Urbis præficiuntur, quæ quidem ex ministris ejusdem Vicarii, & ex vigintiquatuor Parochis constat.

9. Diximus supra, a Locumtenente Civili *causas contentiosas deserviri*, nam vigore Constitutionum Apostolicarum, signanter vero Pii IV. (a quo Vicariatus officium Cardinalium Collegio fuit unitum, & incorporatum, licet antiquitus etiam Prælati simplices, & quandoque etiam Regulares ad Vicarii munus assumerentur) procedere solet Cardinalis Vicarius, sive per se, & immediate, sive mediate, vel ope Vicesgerentis, vel Locumtenentis, vel utriusque, in omnibus causis, summariis scilicet, exequutivis, & Ordinariis ad instar Tribunalis A. C. omnium locorum piorum, & personarum Ecclesiasticarum, atque indistincte quando-cunque Ecclesiarum, & Clericorum mixtura concurret, ita tamen, ut si pretium, seu valor rei in causam deductæ summam Scutorum vigintiquinque forsan excedat, & controversia sit inter Laicos, possit æquo jure causas eorundem Laicorum absolvere, eamque summam, si res in causam deducta non attigerit, eo solum casu possit a Vicario cognosci, quo, ut diximus, Clericorum, vel Ecclesiarum mixtura concurret.

10. Eodemque prorsus modo, quo coram A. C. causas agitari infra notabimus, nimirum in casu gravaminis recurri ab A. C. ad Auditorem Camerae mer, vel ad Signaturam, juxta quantitatem, seu valorem rerum controversarum; ita in casu gravaminis a Lo-

cum-

cumtenente, vel Vicefgerente Cardinalis Vicarii, vel ad eundem Vicarium met, vel ad Signaturam poterit provocari.

11. Quamvis autem aliæ Constitutiones favore Cardinalis Vicarii, ejusque Tribunalis superaccefserint, ampliorque olim extiterit in foro etiam contentiofo ejusdem auctoritas; immo vigore Constitutionis Clementis X. editæ die 12. Augufti 1671. quam confirmavit Benedictus XIII. Constitutione edita 16. Kalendas Septembris 1744., & Clemens XII. Constitutione edita anno 1735., cumulativa conceffa fuerit eidem Vicario cum omnibus Judicibus ordinariis Urbis potestas ac jurifdictio in caufis etiam Civilibus, & Criminalibus, necnon in caufis Laicalibus, & prophanis: a Benedicto tamen XIV. Constitutione incipien. *Quantum 44. edita 15. Kalendas Marti 1741. tom. 1.* fuit eadem revocata, & facultates Vicarii ad eum statum fuerunt redactæ, in quo erant ante reformationem Pauli V., idemque cautum est ab eodem Pontifice Benedicto XIV. in altera Constitutione incipien. *Romana Curia, edita die 21. Decembris 1745., qua est 15. eod. tom. 1. Bullarii*, de qua uberior infra fermo redibit.

12. Utraque autem Constitutione decernitur privativa jurifdictio Vicarii circa contractus initos etiam in forma Camerae, quoad loca pia, & personas Ecclefiafticas Urbis; item super matrimoniiis, & super institutione beneficii, in caufis contra Clericos Romanos, & contra loca pia cumulativa cum folo Tribun. A. C., & locus præventioni decernitur. Si vero ipfi Clerici conveniant, nulla jurifdictio, nifi de pacifcentium expreffo confenfu, ftabilitur; Privativa item tribuitur facultas interpo-

ponendi decreta in contractibus Regularium ; Cassas vero mercedis, & summam 25. Scutorum non excedentes judicari posse decernitur tum a Gubernatore, tum a Vicario, etiamsi sit obligatio Cameralis ; eundemque demum Vicarium admittere posse ære alieno gravatos ad Beneficium Cap. *Odoardus de solutionibus*, in iisdem Constitutionibus stabilitur, aliaque opportune superadduntur.

13. Præscindendo autem ab enunciatis facultatibus, præsertim in dicta Constitutione *Quantum* Cardinali Vicario attributis, & in Constitutione altera *Romana Curia* renovatis, reliquæ omnes, quæ vigore antiquarum Constitutionum eidem Vicario competebant, fuerunt a Benedicto XIV. in iisdem duabus Constitutionibus abolitæ, & revocatæ, idque coherenter ad Constitutionem alteram Innocentii XII. incipien. *Romanus Pontifex*, quæ per extensum in citata Constitutione *Quantum* Benedicti XIV. repetitur, & confirmatur. Inter has vero antiquiores facultates principem ea locum obtinebat, qua Neophytorum causæ privative coram eodem Cardinali Vicario cognoscebantur. Quamvis autem rationabile videretur hoc privilegium, ne scilicet recens ad Fidem conversi, eorumque filii per varia Tribunalium subsellia divagarentur, & a propriis occupationibus, quibus victum quærere sæpe cogebantur, distraherentur, nec incongruum etiam videretur, huiusmodi privilegio alios etiam ad Fidem allicere, eo prorsus modo, quo aliis etiam juribus huiusmodi Neophyti fuerunt a Sancta Sede decorati ; cum tamen sensim, & sine sensu privativa hac jurisdictione Cardinali Vicario concessa iidem abuterentur, tam in dicta Constitutione *Romanus* ab Innocentio XII., quam in alia *Quantum* a Benedicto

cto XIV. Judicibus ordinariis causæ omnes Neophytorum fuerunt attributæ, sublato privativo jure, quo Cardinalis Vicarius in illis olim perfruebatur.

14. Diximus, aliis etiam privilegiis Neophytosuisse decoratos; firmum quippe, & constantissimum est, recens ad fidem conversos ex Constitutione Pauli III. incipien. *Cupientes*, quæ est in Bullario 32. confirmata, & ampliata a Clemente XI. in constitutione incipien. *Propaganda*, cives evadere illius urbis, in qua Baptismum accepere, unde Rota Romana (a) asseruit, eosdem Nobiles. etiam fieri, si post Baptismum, viles mechanicasque artes non exercuerint, ut notarunt etiam Tonellus (b), Sessa de Judæis (c), aliique; certumque insuper est eosdem ad Ecclesiasticum statum assumptos ad quælibet beneficia habiles esse, ut post decretalem Alexandri III. in cap. *Eam te, de rescriptis*, advertunt Lambertini. (d), & Rota (e); Itemque si regularem statum assumant, ad quaslibet dignitates idoneos reputari, ut referendo Constitutiones S. Pii V. incipien. *Pastoralis*, & Gregorii XIII. incipien. *Muneris nostri* notarunt Confectus (f), & Laurentius Peyrinus (g); Quibus accedit privilegium exemptionis a patria potestate, & consequutionis paternæ hereditatis, si Christianam Religionem assumpserint (h), quod retulimus in nostris Institutionibus Canoniciis (i). Nemo autem, qui in jure Canonico non sit undequaque jejunos, affirmabit, ex adempto jure privativo

CU-

(a) *Decisione* 220. parte 3. recent. n. 3. (b) *Manuduct. fidel. ad fidem*. (c) *Cap. 21. pag. 69.* (d) *De jurepatranatus parte 1. lib. 2. quest. 7. articul. 14. n. 7.* (e) *Decis. 307. n. 1. parte 4. recent. tom. 1.* (f) *In libro privileg. sacr. Ord. Mendicant. & non mendicant. pag. 208.* (g) *lib. 2. titulo 3. n. 81.* (h) *pag. 291.* (i) *in tit. de Baptismo.*

causarum ad Neophytos pertinentium, quo Cardinalis Vicarius fruebatur, hæc pariter, aliaque hujusmodi privilegia revocata fuisse, quum exploratissimum sit juris nostri principium, privilegia esse strictissimi juris, & ex ablatione unius, alterum non intelligi revocatum. Idque pari jure erit affirmandum de favoribus, & præminentis, aliis quoque Collegiis, vel personarum cœtibus attributis; quamvis enim vigore citatæ Constitutionis Innocentianæ, & Benedictinæ fuerint ablatæ a Card. Vicario, vel a Cardinalibus Protectoribus facultates eorum causas cognoscendi, atque omnia ex integro ad Judices ordinarios fuerint remissa, si quæ tamen privilegia, & jura ipsis fuerunt a Sancta Sede attributa, nec expresse, & literaliter revocata leguntur, in suo robore manent. Uberiora vero de Card. Vicario profert citatus Cohell. (a). Nunc ad Auditorem Cameræ, qui alter est, & quidem præcipuus Romanæ Curie Juxta, operæ pretium est, descendamus.

T I T U L U S X V.

De Auditore Camera.

Quemadmodum diximus supra exemplo Episcoporum ultra Archipresbyterum (b), qui est Cardinalis Vicarius, vel, ut alii malunt, Pœnitentiarius, Archidiaconum quoque Romanos Pontifices in repræsentantia Episcopi Urbis assumere consuevisse, & Camerarium in locum Archidiaconi suscepisse, ideoque ad illum antiquitus privative spectasse cognitionem causarum Forensium, & con.

(a) In not. Cardinal. cap. 55. (b) in titulo de Card. Camerario.

& contentiosarum, quas Summus Pontifex per se gravioribus curis præpeditus, aut ope Cardinalium discutere, & definire nequibat; Ita sane cum simili ratio multitudinis curarum, & negotiorum eundem Camerarium a causarum earundem discussione retraheret, primum quidem Auditorem propria auctoritate assumere cœpit, deinde verò designari is, & eligi a Pontifice consuevit ex spectabilissimo Clericorum Camerae cœtu, qui olim septem, nunc ad duodecim extensi sunt, cui quidem causarum earundem Forensium trutina fuit universim deman data, ut advertit inter alios sæpe laudatus Cardinalis De Luca (a).

2. Ex summa verò hujus muneris amplitudine, atque præstantia, nedum Clericus ille, cui talis provincia conceditur, unus est ex Prælati purpureæ proximis, verum etiam, excepto Governatore, qui munere Vice Camerarii fungitur, omnes alios Prælatos, ipsosque Patriarchas præcedit, quorum omnium Judex competens dicitur; cum vero ob negotiorum frequentiam, atque farraginem, Auditor iste omnia per se ipsum recognoscere, & expedire nequeat, tres Locumtenentes, duo scilicet Civiles ex Prælatorum albo, & unus Criminalis Togatus à Pontifice pro ejus levamine deputantur, quorum alteruter, quoties alicujus causæ ex partium consensu judicium alter incoeperit, in alterius materiis se ingerere nequit, nec potest re non integra a partibus recusari. Novissima verò Constituti. Pont. Benedicti XIV. duo superadditi sunt pro criminalibus causis Assessores, iisdemque gradibus, & honoribus persequuntur, quibus Ponentes Consultæ perfrui solent, ut fusius advertimus in Institutionibus Crimi-

Tom. IV.

Q

na-

(2) Discursu 34. in relat. Curia Romana.

nalibus (a), ubi criminalem hujus Præfulis auctoritatem exposuimus. Acceduntque tandem ultra domesticum, propriumque Auditorem, quinque Notarii, qui in præclarissimo hoc munere Auditoris Cameræ congregationem componunt, ex constitutionibus Apostolicis; & signanter Pii IV. constitutione 74. ut advertit Ridolphin. (b), & præventivè potaverat Gravari. ad Vestrium (c).

3. Eo autem jure, quo Pontifex ipse non solas Urbis, & Districtus causas, sed totius Orbis potest cognoscere, simili privilegio Auditor Cameræ, quasi ejus Vicarius decoratur, unde ex duplici gladio, spirituali nempe, & temporali, quem à Christo Domino Pontifex habuit, temporalem quidem pro Urbe, & Districtu Gubernatori datum, de quo infra, Spiritualem vero pro toto Orbe Auditori Cameræ conceditum affirmat citatus Vestrius (d).

4. Diximus, Spiritualem gladium pro toto Orbe Auditori Cameræ fuisse conceditum, unde ratione istius potestatis, & juris, quo Pontifex ipse in gradu saltem appellationis causas omnes cognoscere posset, & gravamina partibus illata reparare, ad eundem Auditorem Cameræ sententiæ aliorum Judicum totius Orbis devolvuntur. Præsertim quia si olim communis Patria Roma dicebatur (e), multò magis id est affirmandum translato in Summos Pontifices Imperio, vi cujus translationis Romana urbs Orbis magistra peculiari quodam Elogio designatur

(a) Sub hoc titulo. (b) in praxi p. 1. cap. 1. n. 19. & 20. (c) Lib. 2. c. 23. (d) Libro 2. cap. 4. (e) ad textum in leg. Roma ff. ad municip. leg. 2. Cod. de muneribus, & honoribus, l. 10. leg. in orbe ff. de statu hominum.

tur (a), ut variis SS. Patrum testimoniis ostendunt Baron. Raynaldus (b), & Coriolanus (c).

5. Æquali autem jure idem Auditor se ingerit in contractibus obligatione Camerali munitis, absque ullo personarum etiam Cardinalitia dignitate fulgentium discrimine, ex constitutione 3. Pii 4. §. 7. & Pauli V. constitutione 28. §. 9., in quibus etiam in prima instantia manus apponit; prout ex eodem principio cognoscit causas mercatorum, camporum, annuarumque pensionum, ubilibet sint persolvendæ, earumque omnium obligationum, ad quas partes juramento sese obligaverint; quibus accedunt causæ privilegiatæ, vel virtute *legis unice Cod. quando Imperator inter pupillos, & Vi-
duas &c.*, vel quodcumque alterum quodvis privilegium concurrat, ut accidit in familiaribus Papæ, & Curialibus, qui ad formam vulgatæ Constitutionis Eugeniæ, de qua latissime agit Sabelius (d), etiam si actores sint, possunt reos coram A. C. convenire; In quibus omnibus Causis, prout etiam in appellationibus ad eum interpositis (Vicario, Governatore, & Senatore unice exceptis) cum inhibitiones, & monitoria in introductione causarum, deindè verò Remissorias, & Compulsorias in earumdem causarum prosecutione, itemque pœnas censurarum contra transgressores promulget, atque ad partes remittat, a quibus quidem censuris excepto mortis articulo solus ipse absolvere potest ex prædicta Constitutione Pauli V., meritò cum Vestrius (e) omnium censurarum Vulcanum, & fulminatorem appellat.

Q 2 6. Ut
(a) In cap. 2. de summa Trinit. cap. antiqua 23. de Privileg. cap. licet, de Foro competente. (b) in corona aurea, Onomastici Pontificii verbo Mater. (c) In summa Conciliorum prælud. 9. Coroll. 2. (d) in Indice materiarum verbo Eugeniæ, (e) Libro 2. cap. 4.

6. Ut autem , quo se extendant , & intra quos limites facultates A. C. ejusque Locumtenentium , in civilibus circumferbantur , facilius percipiatur , tria oportet distinguantur causarum genera , quæ intelligentiæ jurisdictionis hujus Judicis planam , obviæque viam aperiunt . Vel igitur causæ sunt executivæ , vel summariæ , vel ordinariæ . Executivæ sunt , quæ obligatione Camerali , seu pacto aliquo promptam , expeditamque executionem habente roborantur , quæ quidem dicuntur executivæ de facto ad differentiam aliarum , quæ executivæ de jure dici consueverunt , ut sunt causæ mercedum , alimentorum , provisionum , pensionum , salariorum , aliarumque rerum similium , quæ merito executivæ de jure , ut innuimus , nuncupantur , quia quamvis obligatione Camerali in aliquo saltem casu munitæ non sint , sunt tamen ex censura juris quantocyus , & celeriter expediendæ . Ad secundam ulterius causarum classem reducuntur causæ possessoriæ ; cumque possessio , ut in Institutionibus civilibus advertebamus (a) , vel sit retinenda , vel sit acquirenda , vel sit recuperanda , merito hinc hujusmodi causæ , & judicia , quæ inde resultant , vel sunt mantentionis , seu possessionis retinendæ , vel sunt reintegrationis , seu recuperationis , & possessioni recuperandæ respondent . Tertia de æquum species causarum illas complectitur , in quibus magis de titulo , & jure , quam de possessione tractatur , nec aut Cameralis obligatio , aut ullum pactum executivum illis inhaeret .

7. Quamquam verò amplissima sit jurisdictio Auditoris Camere , ejusque Locumtenentium in causis , & negociis enunciatis , citationesque omnes ,

in-

(a) *in tit. de Interdictis.*

Inhibitiones, & provisiones desuper editas impediētes gravissimis poenis subiciantur in constitutione Benedicti XIV. incipien. *Pastoralis* edita die 30. Martii 1742. ; *quæ est* 47. Bull. ejusdem Pontificis tom. I. non ed tamen se extendit, ut in causis Cameralibus utriusque Fiscī se ingerere possit, aut in illis aliis, quæ apud privativos alteros Judices non suppressos in Constitutione Innocentii XII. incipien. *Romanus Pontifex*, atque in confirmatoria Benedicti XIV. incipien. *Quantum*, edita quintodecimo Kalendas Martii 1741., quæ est 44. tom. I. ejusdem Bullarii, sunt cognoscendæ, prout etiam æquali jure impedire nequit A. C. Episcopos in executione Concilii Tridentini, juxta constitutionem 113. S. Pii V. amplioremque alteram Benedicti XIV. incipien. *Romana Curia præstantiam* editam duodecimo Kalendas Januarii 1744. confirmatoriam alterius incipien. *Ad militantis* editæ 3. Kalendas Aprilis anno 1742. cujus titulus est *de appellat. & inhibet. conced. vel negand.* quarum prima est la 115., altera vero in ordine la 48. utraque tomo 1. Bullarii.

8. Inhibitiones porro, & Monitoria hujus Auditoris cum extra ditionem Pontificiam mittuntur, in pergameno expediri consueverunt; cum manifesta tamen veritatis injuria Brevia Apostolica inde ab aliquibus appellantur; multoque injustius Agentes, & Expeditores ampliorem summam unius scuti, quæ pro unoquoque monitorio persolvitur, si extra Statum Ecclesiasticum transmittatur, exigere solent; atque injustissimè tandem Ordinarii, alique Præsules, ad quos eadem monitoria mittantur, existimant, sæpe per ea Judices, & Delegatos constitui, ideoque formalem causarum cognitionem assumunt;

cum

cum de cætero nonnisi citationem contineant, cuius vigore caussa est ad Urbem deferenda.

9. Habet verò Auditor Camera, ut præmisimus, quinque Notarios, quorum munus est, non solum alternatim quotidie ante, & post meridiem, festis diebus exceptis, Locumtenentibus adlittere, & decreta ab iisdem, auditis partibus, & Procuratoribus præsentibus, edita describere, verum etiam juxta opportunitatem citationes typis Cameralibus impressas (quæ vulgò citationes Camerales appellantur) ad partes transmittendas iisdem Procuratoribus tradere.

10. Cum autem Benedictus XIV. aliàs decrevisset, nullam inhibendi vim easdem Citationes habere, nisi a Judicibus Romanæ Curiae subscriberentur; maturiori tamen examine re perpenſa ad formam antiquæ consuetudinis easdem citationes etiam non subscriptas inhibere debere decrevit in d. Constitut. incipien. *Romanæ Curie præstantiam*, quæ est, ut diximus, la 115. tom. I. Bullarii, cum limitationibus tamen, & clausulis in eadem Constitutione discretius, & cumulativè expositis.

11. Quoniam verò diximus, in tres classes judicia omnia distribui, seu triplex caussarum genus reperiri, executivas scilicet, summarias, & ordinarias, non abs re profectò erit, ut quæ generaliter servanda sint pro unoquoque ex istis Judiciis, quoque ordine, seu methodo causæ sint inchoandæ, & prosequendæ, videamus.

12. Tres porro nullitates, pro unoquoque ex enunciatis judiciis occurrere possunt, quarum prima circa Jurisdictionis defectum, altera citationum, tertia circa Procuratorem, & defectum ejus mandati dirigitur, atque versatur, ideoque illud

ge.

generatim est advertendum, quod citatio, seu vocatio Rei ad iudicium in quovis actu Judiciali coram Iudice competente habeatur; quamvisque Mandatum Procuræ regulariter præsumatur, & nisi alter ex Colligantibus illud expostulet, necesse non sit illud exhibere: si tamen contra infantes, & pupillos, qui legitimam non habent personam standi in Iudicio, nec possunt Procuratores deputare, lis fuerit instituta, ut iudicium legitimum sit, nullamque exceptionem nullitatis patiatur, citandi erunt proximiores Consanguinei ad declarandum, an velint esse Tutores, & Curatores pupilli, sin minus, pro deputatione actoris ad lites per quatuor consimiles citationes instabitur; quam quidem declarationem, si Consanguinei proximiores non fecerint, nec actorem ad litem elegerint, Iudex eum ex officio deputabit, qui deputatus cum fuerit, tamquam reus convenietur. Quod si iidem pupilli, vel aliæ quævis personæ ætate maiores pro debitis, aliisque causis conveniantur, quas actor cum eorum defunctis habere prætendat, nec ex alia parte qualitas hæreditaria, quæ necessaria, omnino est in hoc casu, probari aliquomodo possit, præsumus hæres erit citandus ad declarandum, an sit, vel velit esse hæres, alias quater coram Iudice postulabitur, ut hæreditati jacenti curatorem assignet.

13. Quod si hæres de qualitate hæreditaria docuerit, vel de illa aliunde constiterit, citabitur hæres ad docendum se adivisse hæreditatem cum beneficio Legis, & Inventarii, & de bonis in inventario descriptis rationem reddidisse, alias concedi mandatum executivum etiam contra personam, & bona propria. Iudex vero quindecim diebus

bus ad exhibendum inventarium præscriptis, eo non exhibito, Exequatur etiam contra personam, ac bona propria expediet, prout e converso si idem Inventarium fuerit in actis productum, eodem producto, atque legaliter recognito, Exequatur suspendet, donec, & quousque ab hærede ratio reddatur, eaque reddita supra bona hæreditaria mandatum erit exequendum.

14. Propius vero nunc, & præctice ad prædict. causas accedendo iudicium sane in causis executivis, siue causa sit appellabilis, cujusmodi est, si summa, de qua disceptatur, in Districtu scuta 50., extra Districtum vero scuta centum excesserit; siue sit recurribilis, quoties scilicet prædictam summam minimè excedat, a citatione, quæ dicitur contra jura, inchoatur, cujus formula habetur ap. Ridolphin. (a); quod unice limitatur, ubicumque petenda est executio Instrumenti rogati a Notario, per cujus acta proceditur, tunc enim sat est iudicium incipere citando solummodo ad solvendum ad formam Instrumenti rogati a Causæ Notario.

15. Ad submovenda tamen æquivoca est opportune notandum, quod si reus sit extra Curiam, non a citatione contra jura, neque a citatione ad solvendum, sed per citationem Cameralem, de qua inferius tractabitur, Iudicium est instruendum. Quodcumque autem Iudicium potest institui, aut coram ipso A. C. & dicitur in capite Citationis *AC. met*, aut coram altero ex duobus Locumtenentibus, & loco illius verbi *met* in capite citationis cognomen ipsius Locumtenentis apponitur, v. gr. *A. C. Simonetto*, vel *A. C. Zelada*, dictaque citatio contra jura (quod de aliis etiam citationibus

(a) *In prax. cap. 2. n. 10.*

bus est intelligendum) data uni ex Papæ Curforibus, qui illam exequitur in domo partis adversæ, dimissa copia, & facta prius per eundem curforem relatione de executione, veniente prima die juridica in actis reproducitur, eademque die fit productio, & repetitio jurium in Broliardo, de cujus productione Ridolphin. (a) amplissime loquitur.

16. Sed in Scripturis, quæ producuntur, est distinguendum; Aut enim sunt illæ manu debitoris subscriptæ absque recognitione Notarii, quæ Apocæ privatæ nuncupantur; eoque casu post dictam citationem contra jura, & productionem, citatur Debitor Adversarius ad recognoscendam manum in juribus positam, alias videndum pronunciari pro recognita (b), executâ vero & reproductâ citatione, obtinetur decretum, eoque intra terminum intimato ad ulteriora proceditur; ut autem terminus currat in decreto assignatus, decretumque executioni mandetur, necesse est, nisi decretum cum præsentia partis edatur, ut intimatio fuerit legitime executâ (c); aut pars manum suam ingenue fatetur, seu fuit scriptura a Notario recognita, & proceditur ad ulteriora citando ad solvendum; & quidem sive taceat, & acquiescat sive mordicus neget, eo tamen discrimine, quod aut tacet?, & pariter vigore d. decreti, elapsa prima die juridica post executam intimationem ad ulteriora proceditur, aut negat intrepide mediante juramento?, & tunc per testes, qui medio juramento deponant manum in Apocâ existentem vere fuisse illius, qui subscriptus apparet, recognoscere eandem scripturam necesse est, deficientibus autem testibus per peritos Scriptores solet manus re-

Tom. IV. R. cognos-

(a) *Parte 1. cap. 2. n. 11.* (b) *Ridolph. in prax. d. part. cap. 2. n. 35.* (c) *Rota decis. 124. n. 23.*

cognosci , & caracteris identitas , licet experimentum sit undique periculosum , comprobatur , eaque altero ex dictis modis recognita ut diximus, in judicio ad ulteriora proceditur .

17. Si vero computa laborerorum , mercedum , functionum , & hujusmodi ad examen reducantur , ad horum sane liquidationem habendam , post productionem computorum in termino dictæ citationis contra jura , oportet citare ad videndum mandari eligi peritum ad effectum taxandi eadem computa in judicium deducta , ad eundemque effectum dandam notam , quam listam appellant , alias ex officio deputari . Judex autem dari listam Peritorum decernit , ideoque intimatur , qualiter Illustrissimus Dominus mandavit dari listam Peritorum , ideo ad dandam nam &c. alias deputari ex officio , & in decreto deputatus Peritus , quo deputato citatur ad informandum N. peritum ab Illustrissimo Domino electum die &c. nec non mandari referri , editoque decreto a Judice , quo mandat referri , intimatur qualiter Illustrissimus Dominus mandavit referri , & reproducta dicta intimatione in actis , factaque per Peritum electum relatione in calce computi , ac in actis emissa , intimatur qualiter peritus retulit , junctumque munus implevit .

18. Facta igitur citatione contra jura , ac productione cum aliis præparatoriis ad validitatem Judicii supra relatis , citatur Debitor Adversarius ad solvendam summam debitam ad formam jurium , de quibus in actis , quæ quidem citatio ad solvendum potest adjungi in intimatione , qualiter Peritus retulit , quoties de mercedibus a Peritis liquidandis agatur , ideoque citatur idem ad solvendum ad formam Peritiæ : Executa vero , & reproducta d. citatione

tatione, obtinetur decretum, eoque intimato, elapsa prima die juridica post executam d. intimationem, si nihil ex adverso oppositum fuerit, reproducta in actis intimatione, expeditur mandatum, & executio *ostendatur*, quod in dictis mandatis, si sint in Curia, secus si extra Curiam, scilicet extra Urbem, solet apponi his præcis verbis = *ostendatur* per tres, aut duos dies ante =; dictis duobus, aut tribus diebus elapsis, ad executionem d. mandati, de qua inferius, tandem proceditur.

19. Hoc autem raro, immo fere nunquam contingit, sæpe enim, aut ex inopia debitoris, aut ex aliis rationibus, plures oppositiones, seu exceptiones ad dilationes habendas proferuntur, atque inter istas quidem primum locum regulariter obtinet, seu in ipso Judicii limine apponitur in actis juxta recentiore praxim = nihil fieri, nisi servatis servandis &c. de qua Ridolphin. (a). Qua stante protestatione, debet actor omnia in eadem contenta accuratissime implere, & si forsan oppositum fuerit mandatum Procuræ, juramentum calumniæ, electio domicilii, & hujusmodi, producat oportet Mandatum Procuræ, juret de Calumnia, eligat domicilium, atque ita adimpletis omnibus ex adverso protestatio indicitur, siue intimatur Reo, protestata eadem, fuisse adimpleta, ideoque citatur idem ad videndum procedi ad ulteriora in expeditione mandati, cui si nihil relevans opponatur, obtinetur decretum, illudque si pars præsens non adfuerit, denunciatur.

20. Opponi itidem possunt omnes aliæ exceptiones quomodolibet competentes, præcipue vero præ-

R 2

fcri.

(a) In prax. part. 1. cap. 8. n. 6. & seq.

scriptionis, præsumptæ satisfactionis, falsitatis solutionis, aliaque his similis; si vero actor, pendente supersefforia, seu dilatione a Judice concessa, mandatum exequi fecerit, cum attentatorum, spretæque majestatis Judicis inhibentis reus evaserit, citatur ad videndum purgari attentata in spretum inhibitionis commissa cum omnibus inde sequutis in expensis condemnari, obtentoque decreto non poterit actor audiri nisi resectis expensis.

21. Quoties vero conventio, solutio, aut alia similis exceptio per scripturas probari non possit, ad alia probationum genera erit recurrendum, ideoque si exceptio versetur in facto proprii Adversarii, aut de quo ipse est undique instructus, poterunt fieri positiones, seu articuli, & Adversarius ad respondendum illis adstringitur mediante citatione ad dicendum contra positiones, videndum illas admitti, & concedi monitorium ad respondendum, alias pronunciari pro admittis; & si Judex positionibus acquiescat, productis in eisdem in actis cum speciali mandato Procuræ ad illas producendas, in termino citationis ad dicendum contra positiones citabitur, de quarum forma Ridolphin. (a); incumbitque onus respondendi, aut in margine positionum productarum notare responsa, aut accepta earundem positionum copia in ea responsiones debet emittere cum mandato Procuræ ad illas producendas, & deinde positionibus fuisse responsum intimatur, ideoque procedi ad ulteriora in expeditione, seu executione mandati, & quoties ex dictis responsionibus nil contrarium respondentis resultet, decretum obtinebitur.

22. Cum autem Reus contrariam sententiam, seu decretum definitivum, aut illius vim habens, fuerit

(a) In prax part. 1. cap. 10. n. 6.

rit passus, non obstante alia relevante exceptione forsan obiecta a Judice non admissa, aut causa est recurribilis, aut appellabilis; si recurribilis, Succumbens poterit citare coram Auditore Camerae met, notando in principio citationis *Illustissimo Domino A. C. met* per acta Notarii, ubi jam introducta causa reperiēbatur ad dicendum contra recursum in actis petitum, videndum illum admitti, juxta illius formam, & tenorem mandari procedi, & si denegetur ab Auditore Camerae, Reus adire potest, & solet Auditorem Signaturæ, ut recursum admittat hoc modo = Signaturæ Justitiæ Praefecto, sive &c. citatur ad dicendum contra recursum &c. Hic autem recursus ab Auditore Signaturæ duobus modis solet admitti, aut in suspensivo, scilicet cum succumbens de gravamine decreti definitivi perspicue docet, quæ quidem clausula in suspensivo omnem suspendit mandati executionem; obtentoque recurso, ac deputato Judice, pars, cujus magis interest, citare debet ad dicendum contra jura, cum repetitione in termino d. citationis omnium actorum coram Judice, a quo gestorum, ac deinde ad videndum mandari exequi Judicatum A. C. N., eoque casu discutitur, an sit confirmandum, vel infirmandum d. Judicatum, idemque observatur si post unum, vel plura decreta definitiva recursus petatur.

23. Aut denegat Auditor Signaturæ recursum, sive appellationem admittit cum aliqua ex clausulis appellationem in suspensivo negantibus, de quibus in Tractatu de Signatura amplius agemus; eoque casu reus ad executionem mandati aliquatenus differendam potest, & solet suscipere terminum, qui est dilatio quædam debitoribus a Lege miserationis

nis

nis gratia concessa, idemque terminus unus est Statutarius, scilicet 10. dierum, & a quibuscumque Tribunalibus, A.C. excepto tantum obtinetur, alter dicitur terminus A.C. scilicet 30. dierum, debet autem alteruter ex dictis terminis pure, & simpliciter, & absque ulla conditione suscipi, in actis sequentem declarationem emittendo = Pro N. contra N. = In officio &c. Procuratore, prout docuit ex chirographo mandati Procuræ in ejus personam facto ad suscipiendum Terminum tenore præsentium, & faciendo debitum ex adverso petittum ad illud solvendum suscepit terminum, aut A.C. aut Statutarium, quo elapso *conferisset* &c. deindeque opus est deducere hujusmodi termini susceptionem ad notitiam partis coram illo Judice, & per illa acta, in quibus susceptus est terminus hoc modo = Intimetur qualiter instans suscepit terminum A. C., seu Statutarium, & alias prout in actis, & Illustrissimus Dominus inhibuit in vim termini; quo quidem termino elapso, aut Debitor solvit, & lis undique evanuit, aut mandatum eo non solvente expeditum executioni demandatur. Non est tamen prætereundum, si terminus sit Statutarius, necessum esse, actorem elapso dicto termino ad solvendum ad formam termini adversarium citare, coque casu Judex alterum diem temporis dat, quo elapso absque alia interpellatione, aut citatione ad expeditionem, aut executionem proceditur.

24. Diversimodè insuper ad executionem proceditur, vel realiter nempe, vel personaliter. Si personaliter fiat executio, datur mandatum executoribus, qui Reum in carceres ducunt, & donec solvat ibidem detinetur. Si verò realiter mandatum exequi debeat, aut super mobilibus, aut stabili-

bilibus exequi potest; si super mobilibus fiat, exequatur vigore mandati aufert mobilia, & illa Depositarie Urbane Officialibus tradit, ut possit ad illorum subhastationem deveniri: si vero super stabilibus, forte quia mobilia non adsunt, vel non sufficiunt pro Debiti satisfactione, & Exequutor una cum Notario causæ cum duobus testibus super stabilibus mandatum exequitur, ac postea id Depositarie Urbane Officialibus refert, ut possint deinde eadem stabilia subhastari, & deliberari.

25. Postquam autem relatio executionis super mobilibus ab Exequutore in dicta Depositaria fuerit acta, citatur ut infra = A.C.N. &c. citatur &c. ad videndum mandari subhastari pignora in executione capta, & quodcumque mandatum de subhastando decerni, & relaxari ad p. d. Inst. &c. = N. Notarius = Obtentoque decreto absque intimatione post elapsos solitos dies dilationis, quos Judex concedit, expeditur mandatum de deliberando, & deliberantur mobilia. Quod si bona subhastanda sint stabilia, affiguntur per Cursores edicta ad valvas Depositarie Urbane, & in aliis locis publicis, & consuetis Urbis, cujus affixionis tenor exponitur a Ridolphin (a); & si bona subhastanda sint forsan in partibus, debent etiam edicta in loco, in quo dd. bona existunt, affigi, & evulgari, alias subhastatio esset undique nulla ex Constitutione Pauli Papæ V. de qua infra, sermo redibit, fitque insuper Cedula subhastationis per Cursores, in qua nomina, & valor ablatorum notantur, & describuntur, de qua Cedula Ridolphin. (b). Sic autem expedita dicta Cedula citatur pars adversa ad videndum deliberari bona in executione

ca-

(a) Part. 1. cap. 15. num. 71. (b) Part. 1. d. cap. 15. num. 10.

capta ultimo, & plus offerenti, & quodcumque mandatum de deliberando in forma concedi decerni, & relaxari ad p. d. Inst. &c. N. Notarius; ea- que Citatione exequuta, & reproducta producit in actis d. Cedula subhaftationis bonorum, de quibus agitur, prout in folio Tenoris omni &c.; ob- tentoque decreto deliberari cum intimatione, eo- que intimato hoc modo = A.C.N.&c.intimatur qua- liter Illustrissimus Dominus mandavit deliberari pi- gnora, & alias prout in actis &c. Notarius N. = elap- soque termino absque alia citatione expeditur man- datum de deliberando, quod datur Cursori, ut bo- na subhaftata ultimo, & plus offerenti deliberet, & eadem deliberatione sequuta a Notario Instrumen- tum publicum deliberationis conficitur. Sæpe tamen etiam solet ad evitandam executionem seu realem, seu personalem dari Executori tantum pecuniæ lo- co pignorum pro solutione debiti; & deposita per d. Exequutorem d. summa in Depositaria Urbana, debet actor omninò citare, ut infra; A.C.N. citetur ad videndum mandari consignari instanti pecunias in executione captas, & mandatum de consignando concedi decerni, & relaxari ad p. d. Inst. &c. ob- tentoque decreto, ac executâ intimatione, expedi- tur mandatum de consignando, cujus mandati vir- tute Depositaria tradit Creditori pecunias, & quie- tantiam insimul recipit.

26. Soluta igitur pretio, causâque discussa, & derelicta (dummodo appellatio, seu recursus in devolutivo non pendeat; tunc enim causa est prius coram Judice in devolutivo expendenda) potest vi- ctor expensas repetere, illasque taxatas, & mo- deratas victus debet persolvere, alias citatur ad vi- dendum taxari, & moderari expensas, illasque ta-
xatas,

xatas, & moderatas solvendum, alias videndum mandari decerni, & relaxari mandatum executivum, & aliud quodcumque respective necessarium, & opportunum ad p. d. Inst. &c. exhibitaque notula, seu lista expensarum, & facta liquidatione a Judice pronunciatur decretum, quo relaxatur, & decernitur mandatum pro dd. expensis, quo decreto intimato = A.C.N. intimatur &c. qualiter Illustrissimus D. relaxavit mandatum, & alias prout in actis Inst. = expeditur mandatum, & executioni committitur.

27. Id tamen est intelligendum, nū ex altera parte, aut citetur ad dicendum contra recursum, ut supra, quo casu dicitur recursus ab excessiva taxa, qui de jure conceditur in suspensivo, aut interponatur appellatio in actis, quoties causa sit appellabilis, de cujus ordine, & formula inferius in praxi de Causis Summariis sermo redibit.

28. Degente autem Reo extra Curiam, opus sane est, ut actor eum interpellet mediante Citatione impressa, quæ dicitur Cameralis, & quæ transmittitur, ut executioni mandetur in loco, ubi Reus commoratur, ac ita legitimè exequuta, & reversa, seu remissa copia d. Citationis Cameralis cum attestatione mandatarii, & recognitione Notarii de illius executione, aut Reus comparet in actis constituendo Procuratorem, cum solito Nihil fieri, & citatur contra jura, in cujus termino reproduci-
tur etiam d. Citatio Cameralis, & deinde proceditur in judicio, ut supra dicebamus; aut post terminum in citatione concessum contumax quoque persistit, eoque Casu sit judicium per Contradictas, reproduci-
tur scilicet in Broliardo Contradictarum d. Citatio Cameralis una cum documento, seu Scri-

pura, ex qua resultat creditum, seu jus, quod quis habet, & deinde absque aliis Citationibus expeditur mandatum, & executioni committitur altero ex modis supra enunciatis.

29. Haftenus de forma, seu methodo servandâ in judiciis, seu causis executivis tractatum est: Nunc juxta propositam divisionem causarum in executivas, Summarias, & ordinarias, ad causas Summarias est transeundum.

30. Judicium igitur Summarium, seu possessorium aut, est ut innuimus supra, possessionis adipiscendæ, aut retinendæ, aut recuperandæ; loquendo autem de possessione adipiscenda, multifariam profectò, variisque modis possessio comparatur, & primo per clausulam constituti, nam si quis contrahendo constituerit se aliqua bona alterius nomine possidere, veram, & realem possessionem jam quasitam in eum transferre reputatur, ideoque debet citare partem adversam ad dicendum contra jura, & reproducta citatione, Instrumentum, in quo adest clausula constituti, necnon alia jura opportuna, & necessaria in actis proferre tenetur, & deinde citare hoc modo = A.C.N. &c. citetur &c. ad videndum Instantem associari ad possessionem bonorum NN. in vim Clausulæ constituti in juribus in actis productis appositæ, ac mandatum de associando concedi, decerni, & relaxari & dec. &c. Inst. = N. Notarius; obtentoque decreto illud intimatur, quod tamen ita intelligitur, nisi scilicet Instrumentum, in quo est Clausula constituti, sit in actis rogatum, eo enim casu non est necesse citare ad dicendum contra jura, ut superius advertimus in judiciis executivis, sed sufficit citare ad videndum instantem associari in vim clausulæ constituti in Instrumento in actis roga-

to sub die N. appositæ , & mandatum de associando concedi &c. , & si exceptiones ex adverso non adducantur , aut deductæ nullius sint relevantiæ , reproducta Intimatione , & elapso termino in decreto contento , expeditur mandatum de associando , & hoc mandatum sic expeditum datur Executoribus , qui actorem ad possessionem associant , & de hujusmodi associatione a Notario Actuarius publicum Instrumentum conficitur . Quoniam verò in possessione alicujus sive domus , sive vineæ semper adest vel Inquilinus , vel Colonus , vel alter quicumque , necessum insuper est citare illum , nimirum ad recognoscendum in dominum , & videndum mandari confici Instrumentum recognitionis , alias gravari in Scutis &c. N. qualibet die , & mandatum de gravando in forma concedi , decerni , & relaxari & dec. &c. ad p. d. Inst. &c. obtentoque decreto , & intimato , expeditur mandatum de gravando , & nisi accedat ad Notarium causæ , & conficiat Instrumentum recognitionis in dominum , gravatur quotidie tot scutis , quot in mandato exprimuntur . Potest nihilominus Actor loco Citationis ad recognoscendum in dominum , etiam citare ad videndum mandari expelli , seu , ut inquiunt , extractari a vinea , seu &c. posit. &c. , & mandatum de extractando in forma concedi , decerni , & relaxari , & dec. &c. ad p. d. Inst. , & obtento decreto , ac intimato , expeditur mandatum , datoque mandato executoribus , ipsi reum a d. vinea incunctanter ejiciunt .

31. Alterum præterea est adipiscendæ possessionis remedium , scilicet Salviani interdictum , quod pariter Summarium possessorium vocatur . Datur autem primo Creditori in bonis ei a Debitore hypothecatis , vel ab ipso Debitore , sive a tertio possessis ,

ut

ut de ejus credito ex eorundem bonorum fructibus, & possessione realiter obtenta, mediante formula judicii, de qua inferius, sibi satisfaciant; sed quia si de eorundem bonorum fructibus intra decennium Creditori satisfieri non potuerit, juxta legem Salviani interdicti competit jus subhastandi dicta bona, idè aditur Signatura gratiæ, seu ad Auditorem Papæ recurritur, a quo & facile obtinetur commissio, & rescriptum, de cujus formula Ridolphin.(a), quæ quidem commissio signata, & allata ad Bancum Cursoris, & incapsata, Judici, cui directæ est, præsentatur, & citatur, ut infra = A C.N. ad dicendum contra Commissionem in actis exhibitam, nec non videndum illam admitti, & juxta illius formam, & tenorem mandari, procedi ad p. d. Inst. deindeque iterum citatur = ad videndum sibi præfigi terminum ad probandum, & reluendum bona, de quibus agitur juxta formam Commissionis, & decretum &c. ad p. d. Inst. N. &c. præfixoque aliquo termino a Judice, intimatur parti adversæ, & elapsis paucis diebus in præfixione termini concessis, citatur ad videndum subhastari bona, de quibus agitur, juxta formam commissionis, & quodcumque mandatum de subhastando desuper necessarium, & opportunum decerni, & relaxari, obtentoque decreto *nisi per totam eadem die, successivè die elapsa expeditur mandatum de subhastando cursori directum*, & producti in actis cedula subhastationis, citatur pars ad videndum deliberari, & tandem ad deliberationem bonorum proceditur.

32. Datur item adipiscendæ possessionis remedium etiam Legatario, & Fideicommissario, vel alteri, cui competit actio hypothecaria pro consecutione rei

(a) In prax. part. 2. cap. 1. num. 42.

rei legatæ, vel per Fideicommissum relictæ, vel aliàs sibi quomodolibet debitæ, omnibusque hisce casibus Salviani Interdicti monitorium hoc modo expediri consuevit, facta scilicet a Procuratore causæ brevi narrativa Instantiæ, quam vult intentare, datur alteri ex Notariis A. C. ad arbitrium, qui monitorium cum clausulis necessariis extendit una cum Sigillo, & Monitorium acceptum a Notario uni ex Papæ Cursoribus datur, qui illud exequitur in pede seu calce Monitorii relatione exequutionis adjecta, deindeque producitur in actis hoc modo = Pro NN. contra N. coram D. meque comparuit unus ex SSm̃i D. nostri Papæ Cursoribus, retulit se ad instantiam N. monuisse N. prout in folio tenoris &c., deindeque mediante Citationem ad dicendum contra jura producuntur in actis, & in ejusdem Citationis termino Instrumenta, & jura ad causam facien. & ex quibus jura resultant, factaque deinde informatione in scriptis, altera Judici, & altera Notario causæ datur, ut parti adversæ communicet, & intimatur, hoc modo = A. C. N. intimetur qualiter fuit relictæ Scriptura in manibus substituti, ideo citatur idem ad informandum die &c. hora solita Informationis, alias &c. Inst. &c. = Notarius = & adventa die Informationis in lista = communicari jura decernitur, utque pars spatium temporis habeat ad respondendum, cum venerit altera dies Informationis dicitur = ad aliam = hoc est ad aliam sequentem Informationem, qua pariter adventa, ut adstringatur pars adversa ad respondendum, apponitur in lista, seu nota Causarum proponendarum = pro servato = & emissæ prius Citationem ad terminos substantiales cum repetitione in termino citatur ad sententiam. Expressio autem pro servato a Judice in di-

dictis Citationibus edita durat per 10. dies, in quorum termino potest Judex causam expedire, quamquam, ut maturius causæ decidantur, antequam expediantur, responso ab altera parte expectatur, & deinde auditis per Judicem Informationibus in voce, sensus propalatur dicendo in lista *pro servato ad favorem alterius ex ad. partibus*, in eoque sensu Judices persistere solent, donec momentis ab altera parte productis in contrarium sensum iidem trahantur, vel causa expediatur.

33. Quod si in hoc, vel alio Judicio possessorio reus citet contra jura, & possessorium cum petitorio quomodocumque voluerit immiscere, sive confundere, poterit actor suspendere petitorium sequenti protestatione in actis = pro N. C. N. in officio &c. protestatus fuit, quod si quid in præsentis Judicio fieri contigerit, quod aliquo modo concernat petitorium, illud tantum fuit ad colorandum possessorium, ideo suspendendo petitorium nihil fieri in petitorio, nisi absoluto possessorio.

34. Diximus, a Judice *pro servato* rescribi; Pars igitur illa, quæ dictum *pro servato* ad sui favorem obtinuit, post factam citationem ad terminos substantiales, interpellare etiam debet adversarium ad libellandum ad primam, articulandum ad octavam, dicendum contra articulos, producendum omnia, dicendum contra producta in terminis substantialibus ad p. d. Inst. &c. N. Notarius. In quo quidem termino repetuntur jura pro N. C. N. in officio &c. eaque repetitio sequenti formula exprimitur: *Ô facto repetiit omnia Ô singula jura, Ô acta gesta in causa*, &, si voluerit, potest etiam documentum aliquod ad causam faciens proferre,

cum

eum clausula *in parte*, & *partibus* &c. *petens* &c. *omni* &c. Eaque citatione D. & productione debet actor ad sententiam citare, eaque citatio ita concipitur = *A. C. N. citatur ad videndum reiterari omnes*, & *singulos substantiales terminos male forsitan, nulliter*, & *inculcate obesos, habitos*, atque *servatos*, *in vim quarumcumque facultatum instantem absolvi a censuris ad effectum* &c. *deferri iuramentum in supplementum plene probationis*, *quatenus opus sit concludendum*, *concludique mandari videndum in causa*, & *audiendam sententiam definitivam in forma iust. &c.*, & citatione reproducta cum *proservato*, in eius termino expeditur sententia, quæ sit in folio ad formam cedularum, de ejusque tenore amplissime Ridolphin. (a).

35. Porro in Judicio Salviani, & aliis possessoriis adipiscendæ, vel reintegrandæ possessionis non datur appellatio in suspensivo de jure, seu, ut dicitur, *sotto banca*; quod quidem jus civile servatur in Urbe, & toto Statu Ecclesiastico inter Laicos vigore constitutionis Ægidianæ, ideoque si quis a sententia lata in judicio possessorio appellare voluerit, omnino debet adire Signaturæ Auditorem pro superfloria, & causam in Signatura, parte citata proponendam curare juxta praxim, quam infra subjiciemus. Id tamen limitatur, si lis forte fuerit inter personas Ecclesiasticas, & agatur de bonis ad Ecclesiam spectantibus, quo quidem casu sufficit appellationem in actis coram Judice, a quo appellatur, interponere, idque sequenti more peragitur; conficitur nempe cedula appellationis, de qua Ridolphinus sæpe citatus amplissime loquitur (b).

Eaque

(a) *In prax. part. 2. c. 6. n. 24. 25.* (b) *In prax. d. part. 2. c. 6. n. 29.*

Eaque cedula appellationis confecta, antequam transeant decem dies a die latae sententiae, producit in actis d. cedula appellationis, de cujus productione videndus Ridolphin. (a), idque satis esse censetur, ut appellatio interposita fuisse dicatur. Caterum a multo tempore in judiciis manutentionis, & reintegrationis Aegidiana indiscriminatim non admittitur, ideoque etiam si mixtura sit Clerici, vel Ecclesiae, appellatio sub banca non datur.

36. Quod si in causa appellabili appellatum non fuerit, vel fuerit minus legitime appellatio interposita, vel de ejus legitima prosecutione non constet, & agatur de sententia prolata cum citatione domi dimissa copia, tunc elapsis decem diebus datis ad appellandum, debet actor servare quatuor terminos, mediantibus totidem citationibus in quatuor distinctis diebus Juridicis reproducendis, quarum citationum formulam profert Ridolphin. (b), atque istis servatis terminis, nisi pars doceat de Appellatione, potest rite ad mandati, seu rei judicatae executionem procedi, & citatur pro taxa expensarum modo, & ordine supra relatis.

37. Quoties vero appellatio rite interponatur, post d. appellationem, duos habet appellans temporis annos, unum scilicet ad effectum, ut causam committat, & alterum ut processum transmittat, seu, ut barbare inquirunt, transportet; Id autem quo ordine fiat, & de judicio instruendo coram Judice appellationis, in praxi de Judicibus commissariis, quoties commissio Judici cum missario sit directa, & incapsata, tractabimus, prout etiam si commissio sit Auditori Rotae, in praxi de sacra

Rota

(a) In prax. d. part. 2. cap. 6. n. 29. (b) In prax. part. 1. cap. 13. n. 70.

Rota sermo redibit . Aliud pariter prætereundum non est adipiscendæ possessionis subsidium , remedium scilicet *leg. fin. Cod. de Edict. Div. Adriani, tollen.* quod hæredi scripto in testamento pro adipiscenda possessione bonorum hæreditariorum , quæ defunctus tempore obitus sui possidebat , conceditur , exhibito nempe in actis testamento , & probata morte testatoris . Quoties igitur hæres vult immissione in possessionem bonorum , quæ Defunctus tempore obitus possidebat prætereundum , producto testamento coràm Notario, per cujus acta vult agere, & legitimata persona, conceditur ei mandatum cum clausula = *dummodo possessio sit vacans, & sine præjudicio possidentium, & habentium meliora, & potiora jura* , cujus quidem mandati vigore assistentibus Notario, Baroncello, & testibus, in bonorum hæreditariorum possessionem mediante stipulatione Instrumenti possessionis immittitur . Si vero possessio non sit vacans, tunc prævio monitorio , citatione contra jura , & productione , ac causæ discussione , ut supra diximus de Salviano interdicto, detentor a possessione excluditur, ac legitimus hæres subrogatur .

38. Eadem pariter methodus , quam in remedio *supradictæ legis fin.* servandam esse docuimus , est omnino exequenda in altero Interdicto *quorum bonorum* , quod competit non solum ex testamento, sed etiam hæredi ab intestato , & differt a remedio *leg. fin.*, quod soli hæredi ex testamento conceditur . Eidemque tandem praxi , & ordini Judiciali assimilatur aliud remedium , scilicet *quorum Legatorum*, quod competit signanter hæredi adversus Legatarium, qui rem sibi legatam non de manu hæredis , sed propria auctoritate occupavit .

Tom. IV.

T

39. Post

39. Post interdicta, seu remedia adipiscenda, & reintegranda possessionis Prætorio jure constituta, & in Foro recepta, operæ pretium insuper videtur de remedio alio retinenda possessionis differere. Paucis autem rem universam absolvimus; quod enim spectat ad remedium possessionis retinenda, quod est summarissimum, & utroque Jure inappellabile, in eo sane, de plano, & absque rigida executione terminorum, seu absque accurato ordine judiciario proceditur. Nunc reliquum est, ut de Causis Ordinariis aliqua proferamus.

40. Porro quoties in causis nec via competit executiva juxta superius tradita, nec etiam summarie agere, seu procedere licet, ordinaria via est procedendum. Causæ autem ordinariæ, in quibus exquisito, & solemni juris ordine servato proceditur, cum fuerint primæ instantiæ, nec coram aliquo Judice privativo fuerint discussæ, prius sunt in partibus agitandæ, hoc est coram Judice illius regionis, seu civitatis, inter cujus incolas orta est controversia, ac juxta praxim Judiciariam illius regionis debet in causâ procedi, excepto casu, quo forte adsint personæ privilegiatæ, ut sunt pupillus, vidua, vel alia similis persona, cui virtute *leg. unica Cod. quando Imperator &c.* electio fori conceditur, vel Curialis, qui vigore *constitutionis Eugenianæ*, si fuerit in partibus conventus, virtute sui privilegii etiam in prima Instantiâ, antequam Judex de partibus ad causâ expeditionem procedat, causam ab eo avocando, mediante monitorio, ejusque executione in partibus facta, potest coram AC. causam sequenti ordine introducere
(a) = *Pro N. C. N. In Officio Notar: Procurator,*

(a) *Ridolphin. in prax. part. 3. cap. 4.*

& facto reproduxit Monitorium in partibus legitime exequut. p. in folio ten. &c. om. &c. Si vero monitus, & citatus iisdem privilegiis fruatur, probatis probandis mediante productione in actis illius Privilegii, aliorumque jurium, hoc modo ponet = Pro N. C. N. Inst. &c. N. N. Procurator, & ad docendum &c. tenoris &c. facto produxit &c. prout in folio &c. tenoris &c. causæ &c. omni &c. & protest. pro remissione Causæ ad partes A. C. N. inter N. qualiter fuerunt producta jura, ideo citatur idem ad videndum moderari inhibitionem nulliter, & indebite extortam, & remitti causam ad partes, & dec. &c. ad p. Inst. N. principal. sive N. Notarius, obtentoque decreto, & elapso termino in decreto contento, potest si opus sit, Instrumentum remissionis causæ ad partes expediri.

41. Pars vero altera, quæ decretum contrarium habuerit, Auditorem Signaturæ, si velit, adibit ad videndum reintegrari inhibitionem. Auditor autem Signaturæ aut reintegrationem concedit, & causa erit in Curia discutienda, reproductoque monitorio citatur contra jura, in cujus termino Instrumenta, & aliæ probationes pro verificando monitorio producuntur, & causa ut supra diximus in Judiciis summariis instituitur, idemque servatur, cum causa ex natura sua hic in Curia, & in prima Instantia quomodolibet introducitur, expedito enim monitorio (de cujus formulis scilicet quando causa est de Curia, & natura sua hic est agitanda, agit Ridolphin. (a)) aliisque servatis solemnitatibus est procedendum, quibus in judiciis summariis agendum esse docuimus; Aut vero Auditor negat reintegrationem inhibitionis, & expeditur

T 2

a par-

(a) Parte 3. Cap. 2. n. 3. 4. 5. 6.

a parte, cujus magis interest instrumentum remissionis ad formam decreti A. C. Postquam vero Judex de partibus in Causa pronunciavit, Romanam Curiam ita, si velit, alter appellat, interponitur nempe appellatio infra legitima tempora, quibus fuit coram Judice a quo in partibus pronunciatum, deinde Copia Sententiæ, & appellationis coram eodem interpositæ in forma probante in actis coram A. C. ita producitur = *Pro N. C. N. In officio &c. Procurator, & ad docendum de gravamine sibi in partibus illato facto prod. copiam Sententiæ lata per Præsidem, seu &c. ad assertum favorem N. una cum copia appellationis coram eodem interpositæ pro parte N. in forma prout in foliis tenoris &c. posens &c. iisque peractis, obtinetur citatio cum inhibitione, cujus tenor refertur a Ridolphin. (a), atque ita obtenta inhibitio ad partes transmittitur, ibique per Nuncium personaliter exequuta cum relatione executionis a tergo, ac legalitate alicujus Notarii ad Curiam remittitur, & in actis in Broliardo Judicis, coram quo expedita est Inhibitio, hoc modo reproducitur: *Pro N. C. N. In Officio &c. Procurator, & facto produxit citationem cum inhibitione vigore appellationis in partibus legitime execut., cum legalitate a tergo ten. &c. om. &c. iisque expletis, cum agatur de causa ex sua natura appellabili, ut sunt Causæ ordinariæ, gaudet appellans beneficio biennii, quod antequam expiraverit, debet processum de partibus in actis producere adversarium ita citando = A. C. N. cit. N. ad dicendum contra processum de partibus, & jura producta, videndum jurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit admitti, committi,*
man-*

(a) In praxi Part. 3. cap. 5. n. 7.

mandari restitui dim. ad p. d. Inst. N. principalis sive &c. in cujus termino, scilicet die quo fit decretum, in d. citatione processus ita exhibebetur: *Pro N. C. N. in officio N. Procurator, & in termino &c. facto produxit processum de partibus solior. N. a Notario subscriptorum, pro ut in filiis tenoris &c. & repetiit omnia jura producta, & gesta per acta mei in parte, & partibus propriis om. &c.*, & deinde instante eo, cujus magis interest, Informatio in scriptis conficitur, indeque causa in lista, & die Informationis assignata, coram Judice informationes habentur, ut supra de causis summariis notabamus, compolitaque Sententia, vel super confirmatione, vel revocatione judicati de partibus, causa definitur, & si confirmativa sit Judicati de partibus, reus Auditorem Signaturæ adibit citando supersederi, ut in praxi de Tribunali Signaturæ fusiùs notabimus, aliaque peragit, quæ supra agentes de causis executivis advertebamus.

42. Quamvis autem hætenus deducta ex *Constitutione Benedicti XIV. incipien. Romanæ Curie, quæ est la 115. tom. 1. ejus Bullarii* excerptis profiteamur, pro coronide tamen istius materiæ, utque ad pauciora, & in unum pene prospectum ea quæ diximus, redigamus, præterire non possumus universam A.C. ejusque Locumtenentium jurisdictionem, imo auctoritatem cujuscumque alterius Tribunalis, de qua infra erit agendum, intelligendam esse coherentem ad d. Constitutionem 115 *Benedicti XIV.*, aliisque ejusdem Pontif., quas supra citavimus, quibus quidem Constitut., methodus, & forma, tam pro Tribunali AC quam pro jurisdictione cujuslibet alterius Judicis, & Magistratus Urbis in posterum servanda statuitur. Quamobrem

obrem non solum A. C. in causis illis se ingerere nequit in iisdem Constitutionibus exceptis, & præservatis; Sed si de controversiis illis agatur coram d. A. C. cognoscendis eandem Constitutionem *Romanæ Curie*, aliasque supra nominatas religiose exequetur; in ead. vero Constitutione incip. *Romanæ Curie* statuitur, citationes Camerales etiam non subscriptas a Judicibus Romanæ Curie valere in causis, in quibus idem A. C. est Judex competens in prima Instantia, ut supra etiam notabamus, immo etiam postquam causæ alibi fuerint fortasse introductæ, si partibus variatio Fori reperiatur indulta, ita tamen ut eo casu reassumere nequeant causas A. C. vel ejus Locumtenentes, nisi in statu & terminis, relictisque sumptibus factis ab altera parte, transportatisque actis expensis illius, qui forum variare voluerit; Ne insuper iisdem citationibus litigantes abutantur, æquali providentia in eadem Constitutione disponitur, citationes Camerales afficere non debere, si coram Signatura Legatorum, aut Vicelegatorum fuerit causa introducta, vel si ipsi in alia rescripserint, item si petantur supersefforia, vel subdelegatio antequam Judex de partibus definitive pronunciet; pariter si agatur de summa scuta 25 monete in regione currentis non excedente, vel quum adsunt in causa, duo judicata conformia, vel si de mercede, aut alimentis, aut de altera simili re sollicitam expeditionem promerente disceptetur, id intelligendo quoties summa in controversiam deducta, quantitatem scutorum 100. non attingat, ideoque sit causa recurribilis, alias enim Judicem in partibus subdelegandum esse decernitur, atque in reliquis aliæ Constitutiones in materia Judiciali emanatæ,

præ-

ROMANÆ CURIÆ TIT. XV. 151
præcipue vero *incipien. Ad militantis edita* 30.
Martii 1742. que est *la 44. tom. 1. & altera de ap-*
pellat. & inhibitionibus concedendis, vel negandis
confirmantur, ac renovantur.

43. Præterea cum causæ privilegiatæ possint
etiam ratione personarum spectari, plura in ead.
Constitutione circa eosdem privilegiatos, seu pa-
tentatos subduntur, præcipue vero quod privilegia
Privilegiatorum, seu Patentatorum iisdem expleto
eorum officio auferantur, aliaque opportune statu-
untur ad generale Judicum officium pro Urbe, &
Statu Ecclesiastico pertinentia. Quoniam vero præ-
ter Auditorem Camerae inter Judices Ordinarios
Urbis, & Districtus, etiam Gubernator adscribitur,
præstat, ut ad Gubernatorem progrediamur.

TITULUS XVI.

De Urbis Gubernatore.

PRæter Criminalem, & coercitivam jurisdictio-
nem, quam competere Gubernatori Urbis in
Init. Crim. (a) ostendimus, diximus etiam ad ipsum
spectare causas induciarum, quietis publicæ, &
ruptæ pacis, audireque vassallorum adversus Domi-
nos suos querelas, & causas mercedum cognoscere,
easque summarie, ut inquit, manuque regia deci-
dere, præsertim vigore Constitutionum Apostolica-
rum Leonis X. *incipien. Etsi, quæ est 9. in Bul-*
lar. novo tom. 3., & Constitutionis 7. Pauli V. in-
icipien. Universi agri, quæ est 71. tom. 4. Bullarii;
Cum vero de hac Gubernatoris jurisditione in caus-
is civilibus, ejusque ampliori auctoritate tra-
ctatum huic reservaverimus loco, præstat, ut da-
tam

(a) *Sub titulo de Gubernat.*

tam implentes fidem, aliqua de ea nunc proferamus. Eo igitur pacto, quo Cardinalis Vicarius auctoritatem ordinariam in causis etiam Civilibus habet, quæ Personarum Ecclesiasticarum, vel Ecclesiarum locorumque Piorum interesse respiciunt, ita sane Gubernator, alter est ordinarius Judex plerumque ex cœtu Clericorum Camera assumptus, non solum in Criminalibus, iisque præsertim delictis, quæ Romanæ Urbis, & Districtus tranquillitatem perturbant, verum etiam in ordine ad Civilia negotia, præcipue Sæcularium, atque Laicorum. Quamobrem ultra duos Præsules assessores, quos pro causis criminalibus habet, retinet is Locumtenentem civilem a Pontifice electum, qui in aula Gubernii diebus singulis, nonnullis exceptis, jus dicere debet ex d. Constitutione *Pauli V.* itemque Auditorem domesticum, qui eundem Gubernatorem in studio causarum Civilium coadjuvat, quique ejus nomine decreta passim interponit.

2. Hujus tamen Auditoris officium est nihilominus ad nutum ejusdem Gubernatoris Urbis amovibile, cum ab ipso pro ejus arbitrio assumatur, & ad instar cujuscumque alterius Auditoris studiorum salarium ab ipso recipiat, ad differentiam Locumtenentis, qui, ut diximus, a Pontifice assumitur, nec potest a Gubern. inconsulto eodem Pontifice amoveri; contra verò nec posset idem Gubernatoris Auditor, si forte Gubernator ab Urbe absit, jurisdictione aliqua nomine Locumtenentis perfungi, nec si præsens sit, in iis, quæ ad Locumtenentem spectant, se ingerere, ne alias principaliori Ministro, qui a Pontifice deputatur, inferat injuriam, & sententiarum consultio facile
oria-

oriatur, ut advertunt Seta (a), Galeot. (b), alique. Merito autem civilis hæc jurisdictio Gubernatori tributa est; Cum enim Urbis Gubernator, ut in iisdem Criminal. Institutionibus (c) adnotavimus, in locum antiqui Præfecti Urbani fuerit successus, mirum non est, si ordinaria jurisdictione in causis civilibus perfruatur, quæ quidem antiquitus amplior longe & incomparabiliter major erat ea, quæ nunc eidem Gubernatori tribuitur: Nam, quoad incolæ Urbis, & Romanos limitata est in novo statuto *lib. 1. cap. 41.* immo ex Constitutione 21. *Benedicti XIV. edita die 21. Decembris 1745.* in præcedenti titulo allegata, nulla contra Clericos, & loca pia Gubernatori Urbis auctoritas competit, nisi pro causis, quæ vigintiquinque Scutorum summam non exceßerint, extatque altera ejusdem Pontificis Constitutio *edita 15. Septembris 1742.* supra pariter allegata, quæ numerum Notariorum & Judicum, etiam pro causis civilibus sanxit, atque præscripsit.

3. Modus autem, quo in hoc Tribunali plerumque proceditur, est undique planus, summarius, & absque exacto ordine juris, etiam in causis executivis, & obligatione Camerali munitis, cohærenter ad enunciata Constitutionem Leonis X. ab aliis Pontificibus confirmatam; quodque plus est, plures termini simul contemporanee junguntur, seu, ut barbare dicunt, conculcantur, v. gr. ad dicendum, contra jura, & solvendum, aut ad recognoscendam manum, vel peritum deputandum, & similes alii. Quod si suspicio fugæ imminere videatur, omnes termini copulantur, decretumque a Judice

Tom. IV.

. V

cum

(a) *De Officio Locumtenentis cap. 12. n. 5.* (b) *De sacr. Consult. part. 1. quæst. 3. art. 9.* (c) *Sub eod. titulo.*

cum præfixione unius tantum diei pronunciatur ; prout etiam fieri solet , si de solutione mercedum agatur. Immo si de mercedibus rusticis, villicisque solvendis forte tractetur , ad horam earum solutio discernitur , & consentaneæ ad memoratam Constitutionem Pauli V. *Non nisi facto Deposito* Reus auditur , depositumque, etiamsi negetur debitum, erit explendum . Neque est prætereundum , causas easdem mercedum eo privilegio fuisse a Benedicto XIV. in alias citata Constitutione *Romana Curia* 115. donatas , ut nempe Laici etiam in Tribunali Cardinalis Vicarii , & respectivé Clerici , & loca pia, etiam coram Gubernatore arbitrio actoris valide , & licite conveniri possint , ita ut nec sub prætextu obligationis Cameralis eorum jurisdictio valeat declinari .

4. Quamvis autem in causis ordinariis , quarum naturam , & indolem supra exposuimus , cum de Auditore Camerae disliceremus , monitoria super nullitate , immissione , aliisque similibus controversiarum speciebus permittantur ; si tamen e converso per supplicem libellum , seu Memoriale preces Gubernatori fuerint etiam in re juridica forsan porrectæ, poterit idem Gubernator oeconomice agere , & debitores persolvere , suamque obligationem quomodolibet implere detrectantes, intra triduum ad solutionem , implendamque obligationem adstringere . Ex demùm accensenda est Gubernatori Urbis jurisdictio , ut in Visitatione carcerum tam pro causis civilibus , quam criminalibus , primum inter Visitatores locum obtineat . De qua quidem visitatione præsertim ex Constitutione Bened. XIV. incip. *Justitiæ gladium* edita 12. Maji 1749. amplior sermo redibit , cum de Congregatione

ROMANÆ CURIÆ TIT. XVI. 155
tione Visitationis agemus. Plura etiam de Urbis
Gubernatore profert citatus alias Cohell. (a). Cæ-
terum cum quartus, ultimusque Judex ordinarius
sit Urbis Senator, qui quidem cum eodem Gubernatore
concurrit, immo si in judicio caussarum præ-
venerit, est præferendus, ordo postulat, ut ad Sen-
torem Urbis progrediamur.

TI T U L U S XVII.

De Urbis Senatore.

Urbis porro Senator antiquum Præfectum re-
præsentat, ut innuimus in Instit. Criminal.
(v) ratione cujus repræsentantiæ non solum in cri-
minalibus caussis, sed etiam in civilibus ordinaria ju-
risdictione perfruitur. Cum ergo de Crim. ejus-
dem auctoritate in iisdem Institutionibus satis ege-
rimus, ac civilem alteram, quam per duos Locum-
tenentes, & Capitaneum appellationis exerceri ab
illo affirmavimus, huic reservaverimus loco, præstat
ut fidem datam hic impleamus.

Vix autem definiri potest, quos intra cancel-
los eadem jurisdictio civilis Senatoris Urbis circum-
scribatur, atque consistat, cum a vario statu Ro-
manæ Urbis nunc magis, nunc minus fuerit proten-
sa. Certum nihilominus est, quod nec in caussis
Clericorum, nec Locorum Piorum Senator se in-
gerit, sed in negotiis Laicorum tantum, & quidem
vel originariorum Romanorum, vel Incolarum,
cujus rei ratio de promi facile potest, ex quo Sen-
ator Præfectum Urbis antiquum, ut diximus, re-
præsentat, unde cum Principem sæcularem præse-
ferat,

V 2

(a) In not. Cardin. cap. 40. (b) In Titulo de Urbis Senatore.

ferat, hinc in iisdem causis, quæ vel ratione personarum, vel materiarum Ecclesiasticæ sunt, sese immiscere non potest, præsertim quia non tam ex censura sacrorum Canonum, & Constitutionum Apostolicarum, quam Juris municipalis Urbis idem Senator procedit, cujus quidem dispositio nisi expresse caveatur Apostolica Confirmatione, loca pia, & Personas Ecclesiasticas minime afficit, ut est exploratissimum.

3. Amplius tamen porrecta est ejusdem Senatoris, & Curie Capitoline jurisdictio novissima Constitutione Benedicti XIV. incipien. *Romanæ Curie* pluries citata, signanter §. 25. ubi eam etiam extra Urbem, & per omnia, & singula loca Districtus intra 40. lapidem porrigit, ad solum tamen effectum citandi, & procedendi in causis mere laicalibus, atque alias ad ejus forum spectantibus contra Cives Romanos, vel Incolas, vel qui aliter juxta dispositionem Statuti (a) ejusdem Curie jurisditioni subiecti sunt; idque etiam extenditur ad effectum exequendi contra eos, & eorum bona mere laicalia Mandata ab ipsa Curia relaxata, dummodo in personis, vel bonis in aliquo loco jurisdictionali existentibus fiat, & demum dummodo quoad executionem Mandatorum forma ab iisdem statuta religiose servetur.

4. In causis autem concursus super bonis Laici debitoris, qui ceteroquin juxta dispositionem juris, & statutorum Urbis sit subiectus Curie Capitoline, in eadem Constitut. definitur competere eidem Curie jurisdictionem, etiamsi bona sub concursu posita, sive pro parte, sive in totum sint de proprietate, seu dominio directo Clericorum, Eccle-

(a) *Lib. 1. cap. 41.*

clesiarum, Monasteriorum, atque aliorum piorum locorum; quæ tamen jurisdictio competere declaratur pro eo tantum, quod pertinet ad deputationem oeconomii, ad graduationem Creditorum, necnon ad distributionem, seu consignationem pretii ex bonis emphyteuticis, vel in affectum ad longum tempus dati, retrahendi, postquam fuerint subhastata, & deliberata. Quo vero ad executionem, subhastationem, & deliberationem ipsorum bonorum Emphyteuticorum de proprietate, seu directo dominio Clericorum, vel Ecclesiarum, non spectare ad Curiam Capitolinam, sed ad A. C. aut Cardinalem Vicarium, aut ad aliam Curiam Ecclesiasticam, in eadem Constitutione decernitur. Eo etiam superaddito, quod cedula depositi a Cursore, seu Mandatario non in actis Curiae Ecclesiasticæ sit deponenda, sed statim & immediate ad Judicem concursus deferatur.

5. Hoc tamen non obstante, nonnisi in causis levioris momenti eundem Senatorem etiam inter Laicos jus dicere, experientia plane comprobamus, siue hoc contingat ob satis implexam ejus Tribunalis praxim, quam honestiores Curiales reformidant, siue quia cum omnes fere contractus obligatione, camerale muniantur, quarum cognitio ad Auditorem Camerae spectat, inde planior seligi solet via recurrendi ad eundem A. C. aut saltem Pontifici supplicatur, ut Senatori causam remittat, prævio voto Rotæ, si de gravi causa tractetur.

6. Cum autem, ut diximus, Senator duos Collaterales tamquam Locumtenentes retineat, in arbitrio partium positum est unum, aut alterum eorum, ut magis libuerit, in causis ad judicandum eligere, iidemque idcirco Collaterales ultra publicam

cam audientiam, quam singulis diebus non feriatis in aula magna Capitolii habere consueverunt, causas insuper, quæ ad eos respective pertinent, in propriæ habitationis domo diebus assignatis cognoscunt, atque decidunt; quatenus vero ob qualitatem causæ, vel naturam illius cognitio collegialiter a toto Tribunali Capitolino adhibenda sit, ad quod forte fuerit appellatum, id sequitur in aula Senatoris, ipso præsidente, cum prædictorum Collateralium, & Judicis maleficiorum, & fiscalis assistentia in forma Tribunalis Collegiati, audiendo partium Advocatos, & Procuratores in scriptis, & in voce, istaque unio, seu Congregatio dicitur *Affettamentum*, quod ex reformatione ven. Innocentii XI. tenet vices Signaturæ Justitiæ, eamque repræsentat, ut testatur Constantinus (a); qui etiam affirmat (b) in causis non appellabilibus voto affettamenti locum non esse, nisi per Papam facultas judicandi concedatur.

7. Ultra Collaterales vero præfatos, & Judicem maleficiorum, adest alter Officialis togatus ejusdem Senatoris, qui dicitur Capitaneus appellationum, quod scilicet a sententia, vel decretis Senatoris, ac dictorum Collateralium ad istum appellatur; soletque postremo Senator, vel ob remedium nullitatis, vel restitutionis in integrum in causis applicandum, vel ad evitandam longam, nimiamque instantiarum pluralitatem, quibus idem Forum Capitolinum redundat, sæpe causæ cognitionem assumere, & ab ipsismet Lateralibus aliquomodo avocare, eoque casu deputare solet, vel Prælatum, vel Advocatum, sive causarum patronum in Consultorem, vel eligere consuevit aliquem ex Collateralibus,
vel

(a) *Voto 190. n. 24.* (b) *Voto 194. n. 4. tom. 1.*

ROMANÆ CURIÆ TIT. XVII. 159
vel ipsum Capitaneum appellationum, præsertim si
agatur de illis causis, in quibus jam alias judica-
verint, & ipse quidem Consultor est causæ Judex,
dum juxta ejus votum est deinde pronunciandum.

8. Non est tamen pro coronide prætereundum,
inter præcipuas Senatoris curas adscribi Statutorum
Urbis observantiam, & Notariorum Capitolii pri-
vativam deputationem, causarumque omnium ad
eos pertinentium cognitionem, quas idcirco exclu-
sis aliis Judicibus Romanæ Curiæ, appellatione re-
mota, &, ut inquit, manu regia, discutere so-
let, ex motu proprio Sixti V., quem refert Con-
stantinus (a).

9. Quemadmodum vero Urbis Senator antiquo
Præfecto successit, ut diximus, ita Urbis Conser-
vatores, qui in *Aula Capitolina* principem post Se-
natorem, locum sortiuntur, Romanis Consulibus suf-
fectos esse non dubitatur, ratione cujus represen-
tantia durante Magistratu eos conveniri non posse
testatur idem Constantinus (b). Merito autem dixi-
mus in *Aula*, non autem in *Curta*, quamvis enim
modica quædam Forensis jurisdictio iisdem Conser-
vatoribus supersit super cognitione pascuorum, &
Tenutarum, sive Casalium, non tamen jurisdictio
ista, ratione muneris Conservatoris, sed potius ob
quamdam Præfecturam, seu Consulatum agricultu-
re iisdem Conservatoribus plerumque adnexum tri-
buitur, de qua late agit Cardinalis De Luca (c), qui
de cætero advertit non legalem sed oeconomicam
tantum civitatis, & populi, ejusque ærarii admini-
strationem tribus Conservatoribus Urbis incumbere,
licet pro occurrentibus circumstantiis unum juris-
con-

(a) Voto 45. n. 20. tom. 1. (b) Voto 389. num. 3. & 4-
tom. 3. (c) Discursu 39. Rom. Curia.

consultum, quem Advocatum populi Romani vocant, alterumque practicum causidicum, qui Procurator Fiscalis dicitur, necnon Secretarium, seu Cancellarium, qui Scribæ Senatus nomen habet, retineant. Utque nihil scitu dignum prætermittatur, superaddendum hic arbitramur, tribus istis Conservatoribus alium etiam superaddi Prioris nomine designatum, quia nempe primus est inter Regionarios, seu Capita Regionum Urbis, qui tamen licet habitu cum Conservatoribus conveniat, æquale non habet publicæ administrationis ministerium; quatuor autem isti officiales quolibet trimestre mutantur, nisi eorum confirmatio, vel vacatio Apostolicæ Sedis id forsan impediatur; prout etiam ex Nobilium Romanorum cœtu seliguntur, quorum gradus, & numerus apposite fuit præfinitus a Benedicto XIV. in Constitutione incipien. *Urbem Romam edita* 4. Januarii 1746. quæ est in ordine la 156 *tomo primo*; iisque omnibus accedunt alii etiam Ministri, seu personæ Romani populi servitio addictæ; prout etiam quædam vacabilia, seu venalia officia Capitulinæ Cameræ subjiuntur, ab eaque omnino dependent, quæ referuntur a Cardinali De Luca (a).

10. Circa hæc vero officia, dubitatum alias fuit, an regula 64. Cancellariæ, in qua revocantur concessionnes officiorum Romanæ Curie, quæ præventive cum jure expectationis fuerint collata, an, inquam, in officiis Curie Capitulinæ æqua lance applicetur, ita ut si vacaverint post obitum concedentis, sint sub illius dispositione comprehensa. Quamvis autem acerrime fuerit disputatum, negativa tamen prodiiit responsio; Regula enim loquitur de officiis Ro-

(a) *Sub titulo de Regalibus n. 3. & 4.*

Romanæ Curiæ, quæ ad Curiam Capitolinam non extenditur, ut animadvertit Card. De Luca (a); quemadmodum enim eadem regula non afficit officia dependentia a Camerariatu, Pœnitentiaria &c., quia integrum illorum emolumentum ad Papam, non pertinet, sed vel ad Camerarium, vel ad Pœnitentiarium, vel ad Collegia, ita idem in terminis Curiæ Capitolinæ est affirmandum, ut definivit Congregatio particularis deputata a Ven. Innoc. XI. sub die 18. Octobris 1684. Nequeunt tamen inde Conservatores jus ad officia vacatura post Officium obitum impertiri, aut durante eorum concessione ultra tempus prorogare, nisi expressum Summi Pontificis indultum habuerint, ne alias supplantari Successores in Magistratu videantur, ut advertit Fenzon. (b), & plene Rota coram Molines (c), ac Rigantius (d). Ultimoque loco advertendum in proposito Aulæ, & Curiæ Capitolinæ judicantis, amplioribus privilegiis, ac favoribus hanc Camera nuper fuisse decoratam. Benedictus enim XIV. in Constitut. incip. *Sincere Fidei* edita die 2. Decembris 1743. *quæ est* 64. tom. 2. Bullar. ad formam Chirographi Clem. XII. signati 23. Septembris 1731. concessit Conservatoribus, ut Præfulem Civem Romanum in Judicem privativum causarum Camera Capitolinæ eligere possint, non obstantibus Constitutionibus super reformatione Tribunalium, & abolitione Judicum ab eodem Benedicto XIV. evulgatis, quas pluries supra citavimus; idemque Benedictus XIV. speciali motu proprio edito die 5. Decembris 1750. qui

Tom. IV.

X

est

(a) *De offic. Vacabil. Rom. Curia cap. 2. n. 13.* (b) *Ad statut. Urb. lib. 1. cap. 15. n. 4.* (c) *Decis. 632. n. 2. & decis. 753. n. 1. & seq.* (d) *In d. Reg. 64. n. 44.*

est in Bull. 35. methodum servandam in Congregationibus Capitulinis super causis criminalibus locorum feudalium Populi Romani, nempe Malianæ Coræ, Vitorchiani, & Barbarani provide præscripsit, criminalemque jurisdictionem Conservatorum, & Prioris capitum ultra œconomicam confirmavit; postremo ad excitandos, alliciendosque studiosos juvenes ad picturæ, & sculpturæ studium, Constitutione *Inter curas edit.* 17. Kal. April. 1753. Gymnasium publicum, seu Academiam variis statutis privilegiis, & sub protectione Card. Camerarii in ædibus Capitulinis erexit.

11. Quoniam vero supra (a) advertebamus, præter Fiduciarios Ministros, sive intra, sive extra Palatium extantes, ordinariosque Judices in Urbe, & Districtu pro administratione Justitiæ selectos, alios etiam Præsides, sive Officiales a Pontifice assumi consuevisse, quorum aliqui œconomicis rebus præficiuntur, ut sunt Thesaurarius, Præfectus Annonæ, Grasciæ, Militiarum, Viarum, & Zecchæ, aliqui vero præstantiores longe sunt, & in Cardinalitio ordine constituti, iique vel administrationi principaliorum Ecclesiarum destinati, cujusmodi sunt Archipresbyteri Basilicarum Urbis, & Cardinales Titulares, vel Provinciarum Pontificiarum gubernio præpositi, ut sunt Legati a Latere; ordo hinc institutus efflagitat, ut ad istos omnes progrediamur, a Thesaurario, qui inter alios Præsules mox enunciatos principem locum fortitur, exordium facientes.

II-

(a) *In introductione.*

TITULUS XVIII.

De Thesaurario.

ANtiquissimum sane est munus Thesaurarii, & in jure etiam communi non undique ignotum; Cum enim ararii Principis cura pacis, bellicque subsidium, & Reipublicæ fundamentum videretur (a), Leges etiam plurimi fecisse munus illud exploratum est, cui Principis ararii cura adnexa erat, ut habetur *in titulo ff. de Officio Quaestoris*, & in altero *Codici de Officio Comitum sacrarum largitionum*. Merito autem Thesaurarius *Quaestor* in jure passim vocatur, a pecuniis scilicet quaerendis, ut aiunt Pomponius (b), & Varro (c); vetustissimumque ejus usum apud Romanos fuisse testatur Ulpianus (d), licet quandoque Quaestores, quandoque Præfeti ararii, quandoque Dispensatores, quandoque demum Susceptores fuerint vocati, ut notat Bartolus (e), & Comites etiam sacrarum largitionum dictos aliquando fuisse testatur Cassiodorus (f); exiatque titulus in Codice, quem supra citavimus; frequentius tamen ex loco, ubi pecunia per eosdem collecta asservatur, Thesaurarios consuevisse appellari advertit Pancirolus (g).

2. In horum ergo locum, vel munus Thesaurarius Papæ successit, eundemque ex cœtu Clericorum

X 2

rum

(a) *Besol. in disc. politic. de arario*, *Convingius de arario boni Principis*. (b) *In leg. necessariam* 2. §. *Deinde quum ararium ff. de off. judic.* (c) *Lib. 4. de L. L.* (d) *In lib. 1. ff. de off. quaestoris*. (e) *In leg. instar* 2. *Cod. de jure Fisci lib. 10.* (f) *Lib. 2. variar.* (g) *In notis. Imper. Occident. cap. 34. & seq.*

rum Camera Pontifices seligere plerumque consueverunt, forsan ex eo quod Cardinalis Camerarius, cui Apostolici ararii cura ratione muneris competere debuisset, gravioribus curis detentus, eidem vacare nequibat, congruumque hinc erat, ut loco illius, unus e Camera Clericis eandem Præfecturam obiret. Hujus vero Præfulis auctoritas, seu jurisdictio non solum in civilibus locum habet, sed etiam ad causas criminales extenditur, in quibus procedere solet summarie, de plano, & appellatione in suspensivo remota, quamvisque non habeat satellitum ducem, familiamque armatam distinctam ab aliis Judicibus, nempe a Cardinali Vicario, Auditore Camera, & Urbis Governatore, tamen juxta occurrentias fraudum, aliasque casuum contingencias, aliorum Judicum, seu prædict. Tribunalium satellitibus utitur.

3. Dixi *Thesaurarii jurisdictionem in civilibus quoque causis locum sibi vindicare*. Est enim Judex competens omnium causarum in prima Instantia, in quibus de Camera Apostolicæ interesse tractatur, atque in iis omnibus cumulative cum Auditore Cardinalis Camerarii procedit, in aliisque omnibus negociis æquali jure se ingerit, quæ Camera Apostolicæ administrationem concernunt, unde incidentia omnia, vel emergentia, quæ Appaltus, vel novas Gabellarum impositiones, vel impositarum suppressiones, vel novorum montium erectiones, vel illorum extinctiones, aut attergationes, aut alium similem actum pro publico montium commercio habendum respiciunt, ad ejus examen rediguntur.

4. Ratione vero hujus præstantissimi muneris non solum caput est Congregationis, quæ *Montium* dicitur,

citur, nec non alterius, quo computa, seu rationes appaltatorum, aliorumque Officialium Cameralium discutiuntur, itemque Congregationis Baronum, quæ a Clemente Papa VIII. ad adstringendos Barones ad propria, vel majorum debita dissolvenda fuit opportune instituta; verum, etiam singulis hebdomadis coram se, propriæque domi, nedum pro civilibus, sed etiam pro criminalibus causis Congregationem habet cum Advocato, & Procuratore Fisci, Commissario Cameræ, ejusque substituto Commissario, & quandoque etiam ipsius Auditore Domestico, quorum consilio, & voto uti solet, ut vel deinde ex officio procedat, vel si necessitas urgeat, Summi Pontificis, quem bis in hebdomada adire solet, oraculum capiat.

5. Non est tamen hoc loco prætereundum, inter providas curas Benedicti XIV. ad publicum bonum directas, non ultimum locum sortiri, duas providas Constitutiones circa munus Thesaurarii evulgatas, unam nempe editam *sub die 21. Decembris 1745. incipien. Romanæ Curie*, quam supra pluries citavimus, quæque est *la 115. tom. 1. Bullar.* alteram vero incipien. *Apostolicæ Sedis ærarium*, quæ est *la 6. in eodem Bullario tom. 2.* in prima quarum decernitur, vincula imposita super locis Montium, officiis vacabilibus, ac depositis pecuniarum alicui oneri suppositis a nullo Judice adimi, aut deleri posse sine præcedenti *exequatur* ejusdem Thesaurarii pro locis Montium, & Datarii pro vacabilibus; ulterius quod si ex causa permutationis, vel subrogationis vinculorum deletio petatur, consensus omnium interesse habentium accedat, & quoties bona subroganda in statu Ecclesiastico extent, & si de pretio locorum Montium investiendo tractetur, non
nisi

nisi in stabilibus, aut censibus perpetuis, vel Communitatum, aut locorum piorum Status Ecclesiastici fiat, eorundem interesse habentium consensu semper requisito; aliaque opportune circa modum exequendi citationes eorundem interesse habentium tam pro casu, quo iidem in Statu Ecclesiastico degant, quam si absint, servanda statuuntur. In altera vero ejusdem Benedicti XIV. Constitutione, nova Methodus in conficiendis, retinendisque rationibus proventuum, & expensarum Camerae Apostolicæ sub præsentia Thesaurarii indicitur, præcedentesque Motus proprii in eandem rem conspirantes recensentur, ac confirmantur, ut fusius in eadem Constitutione continetur.

6. Caterum circa enunciatam Congregationem Baronum, cujus caput esse affirmavimus Thesaurarium, videtur hic pro coronide subjiciendum, dubitari alias contigisse, an nunciata Constitutio exteris quoque, & Forensibus suffragari posset, ut eà contra Debitores subditos pro debitis extra Statum Pontificium contractis uterentur; cumque hinc inde Doctorum placita abirent, ipsaque Rota fuerit satis implexa, prodiit tandem resolutio contra externos, eo præsertim fundamento subnixa, quod Clementina Constitutio tam in litera, quam in spiritu ad solos subditos fuerit directæ, ut videri potest ex magistrali decisione in Romana, seu Florentina pecuniaria edita die 3. Martii 1723. coram Lancetta (a). Quoniam vero post Thesaurarium nonnulli alii succedunt Camerae Apostolicæ Clerici, quibus rerum publicarum cura conceditur, cujusmodi sunt Præfecti Annonæ, Grasciæ, Viarum, Militiarum, & Zecchæ, ad istos properabimus.

TI-

(a) Quæ est 93. tom. 6.

TITULUS XIX.

*De Præfectis Annona, Grasciæ, Viarum,
Militiarum, & Zecchæ.*

Summi quidem Pontifices gravissimis Ecclesiæ universalis curis detenti, & per se impares œconomicis præterea rebus Romanæ Urbis, & Status animum adjicere, diversas Præfecturas crexerunt, inter quas Annona, Grasciæ, Viarum, Militiarum, & Zecchæ præcipue adscribuntur, Clericis Cameræ demandari consuetæ.

2. Porro Annona, ut in Instit. criminalibus (a) satis advertimus, & ratio nominis indicat, omnia complectitur, quæ vel necessaria sunt ad vivendum, vel cum quibus humana vita commodius sustentatur; atque in tres species olim dividebatur, una scilicet, quæ populo in urbe Roma, & civibus Romanis, necnon Constantinopoli tradebatur, altera, quæ Palatinis, tertia, quæ viris militiæ manipatis, ut notat Gothofredus (b). Quemadmodum vero nihilo magis indigemus ad vitam, quam frumento, ita rei frumentariæ providendæ, asservandæque, plurimam Romani sollicitudinem olim habuerunt. Constat enim, a Julio Cæsare Ædiles Cereales creatos fuisse anno urb. condit. 709. a Cerere Dea nuncupatos, ulteriusque curatores frumento comparando Romæ constitutos habemus in *Leg. Lucius 21. ff. ad municipal.*, qui quidem Curatores, quasi ædilium Ministri reputabantur, atque in eo etiam ab ædilibus discrepabant, quod ædiles

an-

(a) In titulo de crimine fraudata Annona. (b) In Cod. Theodosiano par. 5. lib. 14. tit. 17.

anno uno, curatores vero triennio, aut etiam diutius perdurarent, unde Cujacius (a) ait, & *edilis Curator non est rei Annonariæ, sed quam curator Annonam redegerit, in ea probanda ipse operam navat*. Præfectum quoque frumentarium ab Augusto institutum testatur Suetonius (b), ut urgente fame, vel caritate impellente, vel ad conciliandam etiam benevolentiam Populorum frumentum divideretur. Quibus quidem omnibus animadversis, mirum non est, si Romani etiam Pontifices, ut æquali vigilantia subditis prospicerent, Præfectum Annonæ, unum, nempe Præsulem ex Clericis Cameræ ad placitum duraturum elegerint, eidemque, ope Ministrorum subalternorum providendi, & conservandi frumenti curam concediderint.

3. Quum vero iste Præfectus in locum ædilium, cerealium successerit, ut infra videbimus, cum de Consulibus Agriculturæ aliqua proferemus, eo sane jure eidem traditur potestas coercitiva contra delinquentes, seu fraudem quomodolibet in frumentaria materia patrantes, quo firmum est antiquis cerealibus ædilibus coercitivam hanc facultatem competiisse *ex Lege Imperatores 3. §. 3. ff. ad Legem Juliam de Annona*; atque id quidem ultra potestatem alteram civilem, per quam contractus omnes frumentarii, & Pistorum ad ejusdem Præfecti cognitionem devolvuntur non solum ex dispositione juris *in lege Mensores 19. ff. de excusationibus, leg. 12. Cod. Theodosiani de Pistoribus*, verum etiam ex peculiari Bulla Urbani VIII. quam illustribus commentariis exornavit Antonius Antolinus Picæ-nus ad Bullam Pistorum. Porro inter facultates amplissimas, quas habet iste Præfectus, illa etiam ad-

scri-

(a) In 2. observation. 27. (b) In Augusto cap. 40.

scribitur, & recensetur, ne frumentum de loco ad locum ipso inconsulto asportetur, ex Constitutione 85. Gregorii XIII. incipien. *Inter cetera*, quæ tamen prohibitio non comprehendit extrahentes quantitatem necessariam ad sustentationem suam, suarumque familiarum usque ad novam messem; nec pauperes, qui spicas in agro colligunt pro victu unius diei, nec mendicantes religiosos, qui eleemosynam pro communi Conventuum suorum victu querere solent ex Constitutione 30. Urb. VIII. incipien. *Superna*.

4. In hoc vero munere plures habet Ministros, quorum opera utitur, nempe Commissarium Generalem, Computatorem, Custodem frumentorum, Custodem claviuni pro horreis, duos, qui mensuris præfunt, unum Exactorem, & unum, qui schedulas colligit, in quibus ad portam notatur Annona in Urbem injecta. Prætereaque Commissarios in variis locis habet pro comparandis frumentis, proprioque Notario, & Apparitoribus utitur.

5. Diximus, eundem Præfectum Annona plures habere Ministros, eosque opportune recensuimus; ad hanc vero classem abusive saltem, & improprie redigi posse videntur. *Consules Agriculturae* nuncupiti, cum nemo non videat, quantum agrorum, prædiorumque cultura, & pascuorum, personarumque omnium huic rerum generi addictarum bene ordinata ratio ad conservandam, augendamque annonam inserviat; quamvis autem ex cœtu Nobilium plerumque assumantur, & magistratum quemdam constituent, maximam tamen operam ipsimet Præfecto Annona præbent, multumque ad minuendos ejus in munere labores suffragantur. Quemadmodum ergo ad instar ædilium curulium, qui olim in Ro-

mana Republica extabant, Magistri viarum fuerunt provide instituti, quos infra innuemus, ita in locum ædilium cerealium præter Præfectum Annonæ erectus est agricultura Magistratus ex 4. Consulibus constitutus, atque resultans in arte agraria peritis, quorum duo, singulo quoque trimestre mutantur, ut qui de novo eliguntur per duos antiquiores instruantur, eorumque munus est damna data æstimare, facultates retinendi animalia pro pretio pascuorum definire, aliaque his similia decernere, quæ quomodolibet ad hoc genus reducuntur, ut advertit Cardinalis De-Luca (a), quod ut rite præstent, Assessor his assignatur ex Curia selectus, de cuius voto procedere debent, nec non proprius Notarius, & si forte Assessor ipse a partibus tanquam suspectus recusetur, Consultor alter, sive Curialis, sive Advocatus, sive etiam Prælatus, pro qualitate causarum, Consulumque arbitrio seligitur.

6. Quamvis vero ex sui instituto Præfectus Annonæ omnibus aliis cibariis deberet prospicere, eo tamen modo, quo ultra Annonæ Præfectum alter fuit ab Augusto creatus sub nomine Præfecti Urbis, ut asserit Suetonius (b); ita æquali industria Romani Pontifices alterum Reverendæ Cameræ Clericum elegerunt, qui carnibus, aliisque comestibilibus opportune invigilaret, eodemque jure, quo etiam huic Præfecto merum, mixtumque imperium antiquitus concedebatur, mutuando ab aliis Judicibus, si opus foret, armatam familiam, ita rerum comestibilium Præfecto, quem vulgo Præsidem Grasciæ vocant, facultas tribuitur adulterina cibaria, vel a Principe non approbatis ponderibus vendentes, vel monopolia, & fraudes quo-

(a) *Discursu 39. in relat. Cur.* (b) *In Augusto cap. 37.*

quomodolibet committentes exilio plectere posse, multis pecuniariis afficere, vel ad triremes etiam damnare, si ita circumstantiæ suadeant, consentanee etiam *ad text. in leg. Annonam 16. ff. de extraordinariis criminibus.*

Succedunt his alii duo Cameræ Apostolicæ Clerici, quorum unus Viis præst, alter vero Militiæ Pontificiæ præficitur; Primi sane cura est, non solum viarum decentiam, & munditiam procurare, sed etiam corruentes reficere, & tam in Urbe, quam intra districtum extructis, opportunis pontibus pro itinerantium commodo easdem vias meliores efficere, ordinare, sternere, & communire; quamvisque in hanc rem adhibere soleat consilium quorundam Nobilium, quos Magistrum viarum vocant, de quibus infra serino redibit, necnon domestici Auditoris, Fiscalis, aliorumque Ministrorum, exemplo forsan Romani Imperii, quo curandarum viarum munus Censoribus a Senatu destinatis, seu ædilibus Curulibus deferebatur, ut ait Rosinus (a); certum tamen undique est, quod coercitiva facultate, seu viro, & mixto Imperio ipse solus perfruitur, ratione cujus regiam manum habere dicitur, & potest ex chirographis Pontificiis poenam carceris, aliasque afflictivas contumacibus, & refractariis imponere, ex Constitutione signanter Martini V. aliorumque Pontificum, quas amplissime Innoc. XII. Constitutione, quæ incipit *Sacerdotalis*, edita die 26. Novembris 1692. quæ est in *Bullario ejusdem* la 14. confirmavit, & Benedict. XIV. Constitutione incip. *Cum omnibus*, quæ est 67. to 3. Bull. renovavit. Cum vero utraque Constitutio, tam scilicet Innoc. XII., quam Benedicti XIV. am-

pliozem indaginem postulare videantur, abs re non erit aliquantulum desuper immorari.

8. Et quidem primo de eadem Constitutione, Innoc. XII. agentes, prævia pretii, ac impensæ expeditionis restitutione, facta ei, qui olim Magistrorum viarum Assessor erat, eo prorsus modo, quo Clericatum Camerae; & Officiorum quorumcumque venalitatem raro exemplo idem Pontifex sustulit pretio restituto, cit. Pont. in Constitut. incipiente *Ad hoc unxit* 13. idem officium assessoris penitus suppressit, & abrogavit. Præterea causas omnes juris congrui, seu retractus, aliasque adnexas, in quibus S.R. Eccl. Camerarius, & Assessor procedebant, ad Camerarium spectare decrevit, gravatisque ad Præsidem viarum, & ab illo ad Tribunal plenæ Camerae appellationem indulgit; voluit insuper, officium Magistrorum viarum ab antiquioribus Pontificibus erectum, & confirmatum in suo robore remanere, iisdemque momentaneam tantum coercionem, tam in Urbe, quam in districtu contra contravenientes eorum, vel Tribunalis viarum mandatis concessit, semper tamen & indistincte jure Præsidis præservato, eique auctoritate relicta, prout etiam Præsidi facultas retenta est, procuratorem Fiscalem, ratiocinatorem, & exactores taxarum deputandi; Præterea proventus & jura super foro agonali olim Cardinali Camerario competentia, Tribunali viarum univit; certas ad hæc taxas pro Apothecis unius Julii singulis trimestribus solvendi, itidemque curruum, seu rhedarum præscripsit, earumque prout etiam expurgationis Urbis appaltum, aliosque fieri solitos meliorem conditionem offerenti a Præside, & Ministris ejusdem Tribunalis stipulandos sancivit, nec ullam exemptionem ad evaden-

dendam solutionem taxæ prodesse decrevit , & de-
mun, cæteris omiſſis, vias conſulares diſtrictus Ur-
bis , ſemel in anno per eoſdem Magiſtros reviden-
das, & opportune providendum edixit, omni appel-
latione remota , aliaque opportune in eadem Con-
ſtitutione firmantur .

9. Quoniam vero Officiales , & Miniſtri ejus-
dem Tribunalis ampliſſimis facultatibus ſibi in ea-
dem Conſtitutione conceſſis abutentes, propria au-
thoritate vias reſciebant domibus contiguas , idem-
que facere conſueverant in aliis viis , vineis , &
prædiis ruſticis proximioribus, ad exuberantes dein-
de ſolutiones reſectionis factæ dominos impellen-
tes ; idcirco Benedictus XIV. citata Conſtitutione
Cum omnibus , poſſeſſoribus domorum , & prædio-
rum viis adjacentium facultatem concedendam,
proprio impendio vias reſciendi expreſſe decrevit,
eoque unico caſu a Præſide, & Officialibus Tribuna-
lis vias reſciendas permiſit , quo poſt opportunas
interpellationes iidem poſſeſſores eas facere ne-
glexiſſent .

01. Innuimus ſupra, in locum Cenſorum viarum ,
ſeu ædilium Curulium , qui in Romana Republica
olim extabant , Magiſtros viarum fuiſſe ſuſſectos ,
eorumque electionem ex cœtu Nobilium fieri con-
ſueviſſe , atque in Conſtitutionibus Apoſtolicis, præ-
ſertim Innoc. XII. fuiſſe approbatam ; ultra enim
Præſidem viarum , cujus dignitate in , & munus
hactenus expoſuimus, Apoſtolica Sedes duos Nobi-
les , vel Incolas Romanos ad nutum Papæ amovi-
biles voluit aſſumere, cum juris profeſſore Togato,
proprio Notario , & Procuratore Fiſcali , qui in
forma Tribunalis , viis , pontibusque reſciendis,
cloacis expurgandis , & contributionibus ad hos
effe-

effectus exigendis præessent, facultate tamen, & jure relictis iis, qui se gravatos conqueruntur, ad Præsidem viarum in secunda instantia, & ad plenam Cameram in tertia, sive intra, sive extra Urbem, & in districtu, libere provocandi.

II. Subsequitur autem post enunciatos Præsides spectabilissimus gradus Commissarii armorum, illius scilicet Cameræ Apostolicæ Clerici, cui Militiarum Pontificiæ ditionis Præfectura demandatur; sane, etsi preces, & lacrymæ Clericorum sint arma, pro decore tamen Ecclesiastici Principatus plurimum decet a summo Pontifice militiam, belligerasque copias retineri, præsertim quia non solum ipse est Caput Ecclesiæ, sed principatu etiam temporali extenso ad provinciam Avenionensem, & Beneventanam Urbem perfruitur, juris autem ratio postulat, deterioris conditionis ipsum non esse ab aliis secularibus Principibus, quorum præcipuum, maximumque prælidium in armorum potentia consistit; Quibus accedit, quod utraque potestas, spiritualis scilicet, & temporalis, qua Summus Pontifex gaudet, omnino alias vilesceret, cum nullo prorsus in numero communiter æstimetur auctoritas illa, per quam resistentes Legislatorum mandatis, & perturbantes publicam pacem non possunt impediri, & vim vi repellendo, propria saltem jura nequeunt sustentari, ut nemo non videt. Merito igitur deputari consuevit unus ex Clericis Cameræ, qui ejusdem Pontificis militiæ præesset; imo recentioribus hisce temporibus duobus Clericis eadem Præfectura committitur, quorum unus præesse solet militibus totius Ecclesiasticæ ditionis, sive qui habentes militare stipendium, semper bello debent esse parati, militaremque vitam principaliter agere dicuntur, sive

sive aliis, qui ex toto populo tam urbano, quam viro-
co seliguntur, nulloque licet sint stipendio condu-
cti, in occasionibus tamen Principatus arma sumere
tenentur, habentque idcirco amplissima privile-
gia eis concessa ab Alexandro VIII., ut notant
Cardinalis De Luca (a), & Campellius (b). Alter
vero præesse itidem solet militibus Præsidariis Ca-
stri S. Angeli, & triremium Pontificiarum.

12. Certa tamen undique res est, utrumque
hunc Præsulem mero, & mixto Imperio perfrui,
coercitivamque habere in milites, & militares caus-
sas auctoritatem. Quemadmodum enim incontro-
vertibile est, Præfectum Prætorio, qui olim Præto-
rianis Militibus Palatii Principis custodiam agentibus
præerat, criminali hæc, seu coercitiva potesta-
te fuisse decoratum, ut, cæteris omis-
sis, litteraliter patet *ex textu in leg. Magisterie potestati 6. Cod. de jurisdic. omnium Judic. & de foro competent.*
Item *ex leg. contra publicam 14. Cod. de re milita-
ri, auth. ut ordinariæ Præfecturæ Urbane collat. 5. tit. 19.* ubi Magistri Militum inter Judices ordi-
narios nominatim recensentur, *leg. 2. Cod. de Off. Præf. Prætor. Africa Militum, leg. Milites 4. Cod. eodem*, & late probant Carleval (c), Enen-
kel (d) alique.

13. Ita cum post notissimam suppressionem Ducis
Pontificiæ ditionis, qui Capitaneus Generalis S.
R. E. vocabatur; in locum antiqui Magistri Mili-
tum, seu Præfecti Prætorio, uterque iste Præ-
sul fuerit subrogatus, ut advertit Cardinal. De Lu-
ca

(a) *De jurisdictione disc. 33. n. 5. & 6.* (b) *Ad Constit. Ducat. Urbis. par. 2. in adnotatione ad decretum 109. num. 80. 81. 83.* (c) *De Judiciis tom. 1. sect. 4. de foro milit. n. 462.*
(d) *De privilegiis Militum lib. 2. cap. 6. alique.*

ca. 67, consuetudine descendit, eadem privilegia
 iisdem Præfulibus debere competere, quæ præ-
 fato Capitaneo Generali, & Præfecto Prætorio olim
 concedebantur; Præsertim quia maxime expedit,
 militum causas absque inutili Tribunalium circuitu
 a suo Iudice quantocius absolvi, ut notavit citatus
 Enenkel (b); unde etiam ex decretis Reformat Tri-
 bunalium Urbis approbatis a Ven. Innoc. XI. (c)
 Iudex Militum inter Iudices Ordinarios Romanæ
 Curie recensetur.

4. Quamvis autem a decretis utriusque huius
 Præfulis appellari non possit, exemplo pariter anti-
 qui Præfecti Prætorio, a quo provocari nequibat
 (d), ad submovenda tamen quævis æquivoca duo vi-
 dentur hic superaddenda, unum nempe intelligi id
 oportere de delictis intra milites factis, & quæ
 capitali pœna digna non sint, quidquid enim dici
 potest in puncto juris, de potestate scilicet horum
 Præfectorum Militiæ ultimo etiam supplicio dam-
 nandi Milites, qui ob patrata scelera se dignos
 morte reddiderint, experientia tamen nos docet,
 in similibus contingentiis Præfules præfectura mili-
 tum decoratos, remittere reum a militari ordine ex-
 auctoratum ad Urbis Governatorem, seu curiam
 Gubernii, perpetuo consueville, ut prout de jure
 contra delinquentem procedat; Alterum vero quod
 quidquid pariter in puncto juris asseri posset de com-
 petentia horum Præfectorum circa causas militum
 executivas, vel ordinarias, an scilicet etiam ad istas
 eorum jurisdictio porrigatur: Ex provida tamen Con-
 situ-

(a) De Jurisdic. & foro competente disc. 78. num. 3. ad 26.

(b) De privilegio Milit. lib. 2. privilegio 5. n. 2. (c) Sub 5.
 de Sportulis, & propinis, n. 3. (d) Ad text. in leg. 1. ff. de
 Cff. Præfecti Prætorio.

stitutione Benedicti XIV. incip. *Romana Curia præstantium, quæ est la* 115. tom. 1. fuitque alias & quidem pluries citata, cautum est, causas militum ordinarias, vel executivas, quæ militiam non tangunt, ad suos Judices competentes esse remittendas; satisque etiam innuitur in Constitutione ejusdem Pontificis incip. *Quantum, edita 27. Februarii anno 1742.*, ubi decreta Innocentii XII. emanata 28. Septembris 1692., & 3. Martii 1693. confirmantur. Si quis vero delicta a militibus plerumque committi solita, poenasque omnes, quibus coercentur, scire desiderat, adeat Franciscum de Oja (a).

15. Post expositas Clericorum Cameræ Præfecturas, prætereunda sane non est Præfectura altera Zecchæ alteri ex Clericis Cameræ cum dependentia a Cardinali Camerario tribui solita. Ad hanc vero Præfecturam, seu Præsidendam spectat monetarum cursio, valoris peregrinæ pecuniæ pro Statu Ecclesiastico taxatio, fraudum obviatio, & justitiæ in publicis commerciis tuitio. Sancivit autem S. Pius V. in Constitutione 3. incip. *Cum nihil magis*, ut Tonsores monetæ tam aureæ, quam argentæ, ultimo supplicio puniantur, quod approbavit etiam Urbanus VIII. in Constitutione 75 incip. *Superna*, ubi monetam adulterantibus, vel Instrumenta ad hunc effectum retinentibus poenam tritemium ad decennium imposuit.

16. Præter enunciatas hætenus Præfecturas aliæ superaccedunt ex Pontificum vigilantia institutæ, & Clericis Cameræ pariter demandatæ, inter quas præcipue recensentur Præses Archivii, cujus cura est publicorum Instrumentorum, & scripturarum, tam in

Tom. IV.

Z

Ur-

(2) In tractatu Legum penaliū cap. 4. & seq.

Urbe, quam in universa Ecclesiæ ditione conservatio, & custodia, ad quem effectum Visitatores, & Commissarios debet opportune deputare. Riparum quoque Præses subsequitur, cui eorum, quæ per flumen vehuntur, & ad Urbem deferuntur, cura conceditur, & præcipue injungitur, ut ne dum de lignis, comestibilibus, & carbonibus Urbi prospiciat, sed etiam Monopoliis, & fraudibus, quæ facile contingere possunt, provide præcaveat, debitis poenis delinquentes coercendo, ut advertunt Cardinalis De Luca (a), & alias citatus Cohellius (b), qui de Cardinal. Camer. & de Clericis Cameræ Præfectura aliqua decoratis amplissime tractat.

17. Hactenus de Præsidibus tractatum est a Pontifice, & Sede Apostolica, æconomicis præsertim Urbis, & Districtus negotiis destinatis. Nunc ad præstantiores alios, & nobiliores ejusdem Pontificis Ministros, qui nonnullis Ecclesiis, earumque regimini præficiuntur, cujusmodi sunt Cardinales Archipresbyteri, & Titulares, operæ pretium est progrediamur; Mox de illis tractaturi qui e latere Papæ in aliquam provinciam mittuntur, ut ejus vice, & nomine delegationem exerceant.

TITULUS XX.

De Cardinalibus Archipresbyteris, & Titularibus.

INter privilegia porro, & jura, quibus Cardinalium dignitas decoratur, neminem latet Jurisdictionem in Ecclesiis suorum Titulorum adscribi, & recenseri, vi cujus thronum obtinent, eriguntque, primam Tonsuram, minoresque Ordines

con-

(a) *In relat. Rom. Cur. discurs. 40.* (b) *In not. Card. a c. 39. ad 52.*

conferunt, & beneficia, quæ S. Sedi non sint reservata, impertiuntur, unoque verbo quasi Episcopalem, & ordinariam potestatem exercent, ut fufius in Institutionibus Canonicis exposuimus (a). Mirum ergo non fit, si cognitio omnium cauffarum Ecclesiarum suarum, five civiles, five criminales existant, *inspecto jure communi* ad eos privative pertineat, eaque amplior existat in Cardinalibus Archipresbyteris Basilicarum Urbis, non quidem ex majoritate rationis, sed ex majoritate subjefti, seu majoris numeri Canonîcorum, & Clericorum, quibus jus dicere solent, eo proportionabiliter modo, quo uberiores auctoritatem habere dicitur, ampliorique jure perfungi Episcopus, cui Dioecesis magis extensa conceditur, præ altero Episcopo, vel Ordinario, cui minor Cleri, & Populi numerus subest, ut advertit Cardinalis De Luca (b). Dixi, omnium cauffarum cognitionem competere *inspecto jure communi* Archipresbyteris, qui Patriarchalibus, vel Titularibus, aliis Ecclesiis Urbis præficiuntur, seu ut barbære dicunt, incardinantur. Etenim a qualitate ordinariæ jurisdictionis cognitio istarum cauffarum dependet, ideoque tam Cardinales Archipresbyteri, quam Titulares Prælatum quemdam, tamquam Generalem Vicarium pro earundem cauffarum cognitione merito retinere consueverunt (c).

2. Dixi insuper, ad eosdem Archipresbyteros, & Titulares collationem beneficiorum, quæ non sint Sanctæ Sedi reservata, pertinere. Sed circa beneficia in tribus Basilicis vacantia iterum est memoriæ revocanda animadversio a nobis deducta in

Z 2

Inst.

(a) In Titulo de Cardinalibus. (b) In relatione Curie in hoc titulo. (c) Card. De Luca in relat. Rom. Curie discursu 20.

Inst. Canonici (a), beneficiorum scilicet inferiorum collationem, per turnum divisam esse inter Cardinales Archipresbyteros, & Capitula, unde in Basilica Vaticana, una hebdomada ad Cardinalem Archipresbyterum, altera ad Capitulum spectant, in Basilica vero Sanctæ Mariæ Majoris duabus hebdomadis a Cardinali Archipresbytero, & una a Capitulo eadem Beneficia inferiora conferuntur, ut testatur Rota (b); cumque in Basilica Sancti Johannis in Laterano vetus quædam concordia vigeret, qua Cardinalis Archipresbyter beneficia intra Ecclesiam existentia, Canonici vero vacantia extra Urbem conferrent, sublata hinc prædicta concordia, ac consuetudine, Innoc. XII. per Constitutionem editam anno 1698. expresse mandavit, quod in posterum omnium beneficiorum collatio inter Archipresbyterum, & Capitulum simultanee habeatur, diviso inter ipsos per hebdomadas collationis exercitio.

3. Addidi tamen, & consulto addidi, *inspecto jure communi* cognitionem causarum ad Archipresbyteros, & Titulares pertinere; nam ex Constitutionibus Apostolicis, signanter vero Benedicti XIV. incipien. *Quantum*, edita die 27. Februarii 1742. tom. 2. Bullar. adempta Cardinalibus Archipresbyteris, & Titularibus, eorumque Vicariis privativa cognitione causarum, eadem facultas, seu jurisdictio unice reservatur in iis, quæ circa servitium Ecclesiæ, disciplinam Ecclesiasticam, & morum correctionem versantur, ut literaliter cavet eadem Constitutio, loquiturque etiam in terminis Cardinalium Protectorum, prout præventive etiam statuerat Innocentius XII. in Constitu-

(a) *Sub titulo de Collationibus §. 1. n. 29.* (b) *Decis. 98. num. 23. part. 19. Recens.*

stitutione 25. ejusdem Pontificis, ubi Cardinalium Protectorum jurisdictionem, quavis altera causarum cognitione interdicta, ad simplicem præeminentiam, & vigilantiam pro sacrarum Familiarum regimine, & Constitutionum observantia redegit. Neque est prætereundum, quod cum Urbanus VIII. per breve confirmatorium decreti Congregationis Visitationis lati die 5. Septembris 1641. declarasset, posse per Cardinalem Archipresbyterum Basilicæ Vaticanæ Sacramentum Confirmationis in eadem Basilica, & Civitate Leonina conferri, Sac. Congregatio Concilii anno 1648. decrevit, id esse intelligendum, quoad personas Canonicoꝝ, Beneficiatorum, & Ministrorum inservientium Basilicæ, nec non pro Vaticanæ Seminarii Convictoribus, exclusis quibuscumque aliis, & sacre Congregationis decretum Clemens X. confirmavit. In eodemque decreto literis dimissorialibus Archipresbyteri Cardinalis indigere statuitur eos, qui cum sint de gremio Capituli, ad Ordines ascendere volunt, quod fusiꝯ declaratur a Benedicto XIV. in Constitutione incipiente *Ad honorandam*, quæ est la 59. *ejusdem Pontificis tom. 3. Bullarii*, ubi amplissima Vaticanæ Basilicæ, ejusque Archipresbyteri privilegia recensentur.

4. Tota ergo nunc eorundem Cardinalium potestas præsertim restricta videtur ad jus, ut inquit, correctionale, per quod possint excessus Canonicoꝝ, aliorumque Officialium Ecclesiæ in Choro, vel in eadem Ecclesia commissos corrigere, atque punire, eo prorsus jure, quo Tridentina Synodus (a) expresse derogando cuicumque consuetudini tam ordinariæ, quam inmemorabili, facultatem emendandi, vel corrigendi Capitulum Episcopo
clar.

(a) Cap. 6. Sessione 25. de reformat.

elargitur ; quod quidem eodem , aut potiori jure Cardinalibus competit in Ecclesiis Titularibus ; ideoque, sicuti etiam si Decano , aut antiquiori alteri Canonico eadem potestas competeret , intelligeretur semper cumulativa , & simultanea cum Episcopo ex deductis per Gallemart. (a) aliosque relatos a Rota (b) ; Ita omnino verificaretur in Cardinalibus , si ratione consuetudinis invaluisset, quod unus ex Canonicis correctionale hoc jus exerceret , cum quidquid de Episcopo in materia jurisdictionali affirmatur , quæ non sit expresse per Constitutiones Apostolicas vetitum, sit ad Cardinales in Ecclesiis Titularibus protrahendum .

5. Illud vero pro coronide non est omittendum , quod cum Pœnitentes sive in Urbe extantes , sive ad hanc accedentes , ad dispensationes matrimoniales obtinendas (ut non habentes in ære , aliquid in corpore luant) nonnullas pœnitentias in operibus præcipue servilibus consistentes in Basilicis ab immemorabili tempore explere consuevissent , cumque ex alia parte dignos pœnitentiæ fructus non agerent , cum turmatim , vel irreligiose se gererent , provida hinc a Benedicto XIV. edita est Epistola Encyclica ad tres Cardinales Archipresbyteros Urbis sub die 18 Januarii 1754. ubi regulæ ab iisdem pœnitentibus observandæ, antequam a Dataria Dispensationem matrimonialem obtineant, statuuntur . Æquali autem zelo idem Pontifex in *Constitutione incip. Inter arduas* præcedenter edita , nempe 22. Aprilis 1749. eosdem Cardinales Archipresbyteros , vel Titulares cohærenter ad *Constitutionem S. Pii Quinti* ,

(a) *Discept. forens. cap. 154. n. 40.* (b) *In Magistrali dec. Hispanen. juris præsidendi in Choro cor. del'Almo , qua est dec. 16. apud Scarfant. ad Cæcoper.*

ti, & decreta Synodi quintæ Lateranensis est adhortatus, ut in testamentariis tabulis; quibus de sacris suppellectilibus, aliisque rebus ad usum sacrum destinatis favore suarum cappellarum disponunt, Ecclesias illas præ oculis habeant, quarum titulum, vel regimen habuerunt.

6. Extabant quidem olim in Romana Curia alii Judices particulares Montis Pietatis, Hospitalium S. Spiritus in Saxia, S. Sixti, Sancti Jacobi Incurabiliū, & Consolationis, itemque Societatis Annuntiæ, Collegii Germanici, aliique plures, quos recenset præd. Cardinalis De Luca (a); iisque accedebant Protectores Religionum, vel Confraternitatum Sæcularium, qui quidem si non ex dispositione, & censura Juris, saltem de facto in Regularium, vel sæcularium, negociis sese passim ingerebant. Sed, cum inhærendo saluberrimo, providoque Decreto Innocentii XII. quod est 65. inter impressa in ejus Bullario, ad evitandum inutilem Tribunalium circuitum, & Judicum confusionem declinandam, omnes istis facultates, a prædictis Judicibus, aliisque similibus ademerit Benedictus XIV. *in citata Constitutione. Quantum*, solumque exceperit jurisdictionem Cardinalis Decani sacri Collegii pro Ostien. & Veliternen. Ecclesiis, necnon Præfecti Palatii Apostolici, decernendo, quod aliæ quævis causæ, vel ad A. C. in civilibus, vel ad A. C. in criminalibus remittantur; idcirco supervacaneum est de istis Judicibus jam abolitis, uberius disserere, unde ad Legatos in Provincias missos, qui tamquam repræsentantes personam Pontificis amplioribus privilegiis perfruuntur, properamus.

TI-

(a) *Discursu 42. in relatione Romana Curia.*

TITULUS XXI.

De Potestate Legatorum :

Supposita ex jure Canonico, ejusque Institutionibus (a) differentia Legatorum in tres classes, scilicet in Legatos a Latere, natos, & missos, quod nempe Legati a Latere sunt Cardinales, qui cum ex vi sui officii lateri Papæ in Urbe adfuerint teneantur, quasi a latere Papæ dimissi videntur, cum in aliquam Provinciam exercendæ legationis causa mittuntur: Nati sunt, qui ex vi Archiepiscopalis gradus, quem habent, legationem exercent: & tandem missi, qui ex Præfulum albo ad aliquem Regem mitti consueverunt: Superfluum jam videtur hic attingere potestatem Legatorum natorum, ea enim ipsa omnino est, ac potestas Ordinariorum, de qua tam in Inst. Canonis, quam in Inst. Criminalibus (b) pertractavimus. Quamobrem res jam acta inutiliter ageretur, si ea, quæ ibi protulimus, repeterentur. Unice ergo in præsentis tit. prælibanda est potestas Legatorum a latere, & Legatorum missorum, quos etiam Nuncios vocamus, de quibus licet egerimus in præd. Inst. Canon. sub d. tit. de Legat. aliqua tamen pro uberiori materiæ tractatu videntur subjicienda.

2. Hos igitur quemadmodum certum est in Christiana Republica substitutos fuisse antiquis Proconsulibus, & Præsidibus Provinciarum, qui in provincia sibi commissa amplissimam jurisdictionem habebant, & mero, ac mixto imperio, ubi extant, paci-

(a) Sub titulo *De Legatis*. (b) Sub iisdem titulis.

pacifice adhuc fruuntur (a), ita est undiquè certum, familiam armatam posse ab iis retineri, & ultra civilem, coercitivam, seu criminali eos decorari potestate, atque hinc quomodolibet posse contentiosam, & forensem auctoritatem exercere. Præsertim quia exploratissimum est, cui mandata est jurisdictio, ea omnia intelligi, & censeri commissa, sine quibus eadem Jurisdictio exerceri non potest; unde cum utrique Legati idcirco mittantur, ut nimirum evellant, destruant, ædificent, & plantent, seu, quod idem est, ut scandala eripiant, bonamque disciplinam restaurent, plane inde descendit, quod si ad assequendum hunc finem, poenarum quoque impositio contra delinquentes, & exterioris, seu Forensis jurisditionis exercitium expedire videatur, non est certe iis denegandum. Acceditque, eisdem Legatos majori prærogativa ex juris censura pollere, quam Episcopi, & Archiepiscopi gaudeant (b); Unde sicuti iidem Episcopi, vel Archiepiscopi criminali, & forensi potestate donantur: ita æqualis, imo major juris ratio suadet, eandem potestatem iisdem Legatis tribui oportere.

4. Quamvis autem hæc vera sint inspecta Juris censura, & æque de Legatis a latere, ac de missis asseri possint, præsertim quia utrique Legatorum generi spirituales, ac politicæ causæ a Summo Pontifice per quandam cumulationem supremi Sacerdotii, ac Principatus secularis committuntur; quia tamen Legati a latere ad regendas illas provincias plerumque ablegantur, quæ Ecclesiasti-

Tom. IV.

A a

cæ

(a) In cap. Legatos de Off. Legat. in 6. & in l. si in aliquam ff. de Off. Pro Consul. (b) Gloss. verbo reputantes in cap. 2. de Off. Legati in 6., & in cap. Si Abbatem de Electione eod. titulo.

cæditionis sunt, & temporali Romani Pontificis subduntur Imperio; contra vero Nuncii in diffusa, aliisque Principibus in temporalibus subdita Regna plerumque mittuntur, inde est, quod licet pari ratione civiles, aut mixtas causas æque omnes cognoscere, & in iis, quæ spirituale regimen respiciunt, sese ingerere valeant, tamen liberum officium, & exercitium potestatis competens Legatis a latere non æquali jure Legatis missis, seu Nunciis Apostolicis permittitur, atque tribuitur, qui idcirco contra resistentes mandatis Nunciaturæ, aut adhibere debent Ministros Episcoporum, aut, si necessitas postulet, sæculare brachium implorare tenentur, nisi peculiares carceres habeant, armatamque familiam detineant, ut in Nuncio Neapolitano contingit, unde Vanespen. (a), quo præcise se extendat in Belgio, & Gallia Nunciorum Apostolicorum auctoritas, refert.

5. Idem vero est asserendum de Legatis Apostolicis, qui ob privatam aliquam, vel etiam publicam causam nomine sanctæ Sedis extra Ditionem tamen Pontificiam deputantur; quamvis enim nonnulli Canonistæ, & lignanter Decius, & Felinus (b) affirmaverint, criminalem, Forensensem, externamque potestatem usque ad executionem sententiarum inclusive istis competere, contrariam tamen sententiam tenuit Abb. (c), & sequitur Marth. (d), qui cum aliis pluribus eandem communem, & usu receptam affirmat, eosque aliorum ministerio, & curia uti debere arbitratur, pro sententiarum, & Decretorum executione, quæ forum externum utcumque respiciat. 6.Cæ.

(a) *Juris Eccles. Univers. p. 1. sub titulo De Legatis, & Nunciis.* (b) *In cap. Significasti de Offic. Delegat.* (c) *Id. d. cap. Significasti.* (d) *De Jurisdict. part. 2. cap. 9. n. 17.*

6. Caterum quod supra diximus, tam Legatis a latere, quam Nunciis, inspecto jure communi, in forensibus, & contentiosis negociis Jurisdictionem competere, cohærenter ad idem jus commune est intelligendum, quo quidem attento post decretum Tridentini (a), sicuti nequeunt Ordinariorum, aliorumque Judicum auctoritatem in civilibus perturbare, ita idem proferendum est judicium in causis criminalibus, nisi fortasse circa exemptos, sive Regulares, sive sæculares agatur, quorum quidem sive civiles, sive criminales causæ existant, etiam in prima instantia poterunt a Legato a latere absolvi, ac definiri, cum Tridentina Synodus factam, testamque reliquerit Legatorum auctoritatem, vulgatumque sit, Legatos a latere etiam in prima instantia exemptorum etiam in prima instantia Judices esse; ut est textus litteralis in *Cap. Si Abbatem de Electione in 6.* & advertunt ibi Repetentes, quos in *Inst. Canon.* recensuimus. Non sunt tamen silentio prætereundæ peculiare quædam facultates Legatis Provinciarum Pontif. concessæ, quas refert inter alios Maserus (b).

7. Præmittit quidem idem Auctor, Gregorium XI. postquam Avenione discessit, ibi ob longam ab Urbe distantiam, cui Sedem restituit, Legatos reliquisse. Item a tempore, quo Pontifices Avenione degebant, Legationem Æmilie erectam esse, ut Legati Tyrannos reprimerent, & facinorosos extirparent; Legationes etiam Bononiensis post tempora Julii II. Ferrariensis tempore Clementis VIII., & Urbinatenſis tempore Urbani VIII., dum Apostolica Sedes istorum Statuum, seu Dominiorum possessionem recuperavit, fuisse,

A a 2

præ-

(a) *Seff. 24. cap. 20. de reformat.* (b) *De Legatis, & Nunciis lib. 10. cap. 74.*

præstitutas ; deindeque subdit , uberrimos , & nullis pene limitibus circumscriptos jurisdictionis actus tum in civilibus , tum in criminalibus causis , iisdem Legatis fuisse impertitos. Ad easdem vero facultates in specie descendendo , prætermittisque iis , quæ in negociis civilibus , vel æconomicis , & politicis inter omnes personas emergunt , quæ iisdem Legatis concessæ reperiuntur , & solas facultates criminales innuendo idem Miserus concludit, eosdem Legatos ob Privilegia Apostolica iis attributa, libere posse Feudis, & Baronis etiam sine Judicis declaratione , Feudatarios privare : Insuper non data copia Indiciorum , nec præfixo termino ad defensiones , neglectisque aliis Juris solemnitatibus ad capturam reorum posse devenire. Bannitos pariter , eorumque receptores , & fautores summarie condemnare , & non obtenta etiam pace a parte offensa in pristinum statum delinquentes restituere ; unoque verbo cum in spiritualibus , & temporalibus Vicarii Papæ declarentur , iis unice exceptis , quæ nominatim Pontifices sibi reservarunt , omnia & singula etiam in criminali materia agere posse , quæ expresse non prohibentur , ut etiam eruitur ex Apostolicis Brevibus , omnibus , & singulis Legatis a latere enunciatarum Provinciarum expediri solitis, & per extensum apud cit. Maserum (a) relatis.

3. Extat vero circa negocia civilia , aut mixta a Legatis a latere discuti solita, Constitutio Benedicti XIV. incip. *Concreditum* , quæ est 50. Bullar. tom. 2. , qua licet iis permittatur , posse renovationes investiturarum , terrarum , & bonorum ad Sedem Apostolicam spectantium expleto tempore renovare , tamen prohibentur in casu devolutionum , & ca.

(a) Libro 2. appendice 43. & 44. de Legat. & Nunc.

& caducitatum inconsulto Summo Pontifice novas investituras concedere. Atque hæc de Legatis protulisse sat est. Nunc de Cardinalium Congregationibus, ut proximus, est differendum, quibus graviora Apostolicæ Sedis negocia committuntur.

9. Cum igitur omnia Romani Pontifices graviorebus Supremi Pontificatus curis distracti, nequeant per se ipsos explere, quæ ad utramque politiam, spiritualem & temporalem reducuntur, ut alibi innuimus, experientiaque itidem compertum habuerint, graviorum præsertim negotiorum trutinam, tutius, & facilius a plurimorum Judicio pendere, ut notavit Gloss. (a), & disertius dicitur *in leg. Questionem* 32. *Cod. de Fideicommissis*, unde Cassiodorus relatus a Perez (b): *uni*, inquit, *acceptum fuisse interdum gratiæ est, multis placuisse judicium*; meritisimo hinc jure ultra Præsules peculiaribus ministeriis addictis, & Magistratus in diversis muneribus provide institutos, quos hætenus recensuimus, distinctas pariter Congregationes Cardinalium erexerunt, quarum quidem aliquæ, ut a principio præmilimus, ad trutinam negotiorum solius Urbis rediguntur, quæ per Congregationem Visitationis examinantur; aliæ ad universum Statum in figura Principis temporalis ampliantur, nempe Congregationes Consultæ, Boni regiminis, Aquarum, Confinium &c., & demum aliquæ pro regimine Ecclesiæ universalis reperiuntur institutæ, ut sunt Consistorialis, universalis Inquisitionis, Rituum, Indicis, Indulgentiarum, Propagandæ Fidei, Concilii Tridentini, Episcoporum, & Regularium, Disciplinæ

Re-

(a) *In Can. De quibus*, verbo pluribus distinctione 20. & *in cap. Prudentiam, de Officio Delegati*. (b) *In Codicem lib. 10, tit. 65. n. 7.*

Regularis, Immunitatis Ecclesiasticæ, & Fabricæ; quibus accedunt tribunalia magis contentiosa, & forensia, quæ causas, & negocia utriusque Principatus Ecclesiastici, & temporalis, necnon Episcopatus Urbis pro Instantiarum diversitate promiscue tractant, cujuscumodi sunt Tribunalia Rotæ, & Cameræ, Judices Commissarii, necnon Signatura Justitiæ & Gratiæ, de quibus omnibus seorsim, & sigillatim est differendum. Quoniam vero de auctoritate, & vi Decretorum ab enunciatis Congregationibus editorum, hinc inde a nonnullis controversiæ, & dubia, præsertim vero ab iis, qui ultra montes degunt, proponuntur, non abs re erit, antequam singulas Congregationes in specie exponere aggrediamur, de efficacia eorundem decretorum in genere aliqua in medium proferre, arreptaque hac occasione, de relevantia, & vi Decisionum Rotæ, aliorumque Tribunalium aliqua innuere.

TITULUS XXII.

De Congregationibus S. R. E. Cardinalium in genere, necnon de Rotæ, aliorumque Tribunalium forensium auctoritate.

Congregationum sane Urbis responsa, seu resolutiones vim legis fortiri, & in universo Orbe obtinere, ultra Cohelium (a) advertunt Rodriguez (b), Cherubinus (c), Salas (d), alique; e contra mere doctrinales esse, nec tamquam leges, Fi-

(a) *In notitia Cardinal.* (b) *Quæst. Reg. tom. 1. q. 11. art. 2.* (c) *In Bullario in Sixtum V. Constitut. 74. Schol.* (d) *De leg. tract. 14. disput. 21. sect. 12.*

Fideles universim adstringere docuerunt Sanchez (a), Villalobos (b), Bonacina (c), aliique. Utramque tandem sententiam alii conciliarunt cum Tapia (d) affirmantes, generatim, & indistincte enunciatis Congregationum Declarationes vi legum destitui, summo licet obsequio sint excipiendæ, & tamquam supremi Ecclesiæ Senatus placita executioni mandandæ. Ut autem in particularibus casibus vim legis obtineant, idem Tapia, aliique plures ab eo allegati, & præsertim Hurtado (e), Torreblanc. (f), aliique apud Leurenium (g), requiri arbitrantur, ut in eadem resolutione exprimat, Summo Pontifice consulto, editam extitisse; Ulterius ut constet ex sigillo, & subscriptione Cardinalis Præfeti, & Secretarii de ejusdem resolutionis veritate; Et tandem, ut similes declarationes publice evulgentur.

2. Et merito quidem conditiones istæ exiguntur. Quod enim spectat ad primam de Summi Pontificis auctoritate, cum certum undique sit, verba illa Petro, & Petri successoribus directæ (b) *Pasce oves meas*, quibus auctoritas, & legislativa vis in universa Ecclesia Summo Pontifici tribuitur, ad Cardinales non porrigi, plane inde sequitur, Cardinalium resolutiones inconsulto Pontifice editas, legem in tota Ecclesia nequaquam inducere. Accedit, id expresse in Bulla 74. Sixti V. *tomo 2. Bullarii veteris*, & 117. *tom. 4. Bullarii novæ Editionis*, p. 399. cautum fuisse, & postremo stylus, & praxis Urbis in

(a) *De Matrim. tom. 3. lib. 8. disput. 2 n 10.* (b) *Tom. 1. Sum. tract. 2. dub. 7. n. 5.* (c) *De Leg. disp. 1. q. 1. punct. 8.* (d) *Q. 8. art. 8.* (e) *De Residentia tom. 1. Resolut. 3. pag. 206.* (f) *In praxi lib. 4. cap. 3.* (g) *Tom. 1. q. preliminar. q. 24.* (h) *Joan. 21.*

in eandem veritatem conspirat, qua principales præsertim resolutiones a Cardinalibus evulgatae, a Pontificibus approbari consueverunt.

3. Debent ulterius pari jure, sigillo, & subscriptione Cardinalis Præfetti, & Secretarii eadem resolutiones muniri; Ultra quod enim de illarum veritate, & identitate facile dubia aliàs excitarentur, idemque item stylo, & praxi Romanæ Curia plane cohæret; Accedit, ita præscriptum fuisse ab Urb. VIII. de earundem resolutionum auctoritate tractante, ut refert Barbosa (a). Tertium denique requisitum promulgationis, probatione non eget, cum ex iis, quæ alibi inauimus (b), nullius momenti sit Constitutio, quæ non fuerit a Principe promulgata, neque quis ea lege possit adstringi, quam ignorabat, ut dixit etiam Justinianus (c).

4. Quamquam vero earundem sacrarum Congregationum responsa iisdem conditionibus roborata, legem, ut diximus, faciant, congruumque plurimum sit ex Gavanto (d), ut Episcopus in sua Diocesi earundem observantiam, præsertim si ad Clerum dirigantur, inculcet, verbis aliquibus in edicto, vel altera quavis Episcopali lege, vulgari sermone superadditis, quibus causas, & rationes exponat, propter quas resolutiones emanarunt, nequaquam tamen id ita est intelligendum, ut si contrarium quidquam resolutionibus a Prædecessoribus Episcopis editis, per earundem Congregationum Responsa, vel legitima alia consuetudine præscriptum extiterit, debeant Episcopi ex vi earundem Resolutionum subditos ad observantiam compellere, cum
nec

(a) *In Summa verb. Congregatio n. 8.* (b) *Lib. 1. tit. 1. Infirmis. Canonica.* (c) *Novella 66. cap. 1. & in l. leges Cod. de legibus.* (d) *In praxi part. 2. n. 39. & seq.*

nec contraria Synodorum statuta, nec legitimos
 locorum usus eadem Resolutiones invertere, ac la-
 befactare censeantur; Unde quamvis a Sacra Con-
 gregatione Concilii pluries fuerit decisum, de rigo-
 re juris non posse a Parocho prohiberi, ne in publi-
 cis Oratoriis intra suæ Parochiæ fines sacra ante
 Missam Parochialem celebrentur (a); si tamen
 Episcopus contrarium jusserit, ne populus a Missa
 Parochiali, & concione per Parochum habita re-
 trahatur, vel si contrarius usus inoleverit, Episco-
 pi præceptum, vel usus prævalebit, ut egregie ad-
 vertit Benedictus XIV. (b). Neque prætereundum
 arbitrâmur, licet lato modo, & abusive Sacrarum
 Congregationum resolutiones Sedis Apostolicæ res-
 ponsa censeantur, eas tamen falsificantes, vel quo-
 modolibet adulterantes nec vigore *cap. Ad falsifi-
 cationem de crimine falsi*, nec ex censura Bullæ in
 Cœna Domini, excommunicationem Summo Pontifi-
 ci reservatam, aliasque pœnas contra falsificantes
 rescripta Sedis Apostolicæ incurrere, ut alibi ad-
 vertimus (c).

Hæc quidem circa declarationes sacrarum
 Congregationum theorice exposuisse sat est. Tria
 vero sunt pro praxi superaddenda. Primum nempe,
 causas contentiosas, seu negocia forinam, & or-
 dinem judicarium requirentia, *regulariter* in Car-
 dinalium Congregationibus cognosci non posse, ut
 declaravit Innocentius XII. (d), qui causas con-
 tentiosas eas esse decrevit, in quibus necessarius est
 processus judicialis, aut fieri debent probationes
 part. cit. live mediante Jurium, & Instrumentorum

tom. IV.

B b

pro-

(a) *Lib. 16. Decretorum pag. 331. & 343.* (b) *De Synodo
 Diacefana cap. 7. lib. 12. §. 7.* (c) *In inflit Criminalibus
 lib. 2. tit. de crimine falsi.* (d) *Decret. 71. ejus Bullar.*

productione, ac reproductione, sive mediante examine testium in Curia, sive mediante expeditione literarum remissorialium, vel compulsorialium facienda, aut si interponendum sit aliquod decretum judiciale, sublata idcirco iisdem Congregationibus, earumque Praefectis, ac Secretariis, omnibusque aliis facultate causas praedictas reassumendi, adversus Judices ordinarios, aut quovis modo judicialiter procedendi. Quod si secus fuerit actum, omnia acta, resolutiones, ac decreta ipso jure nulla, perinde ac si non emanassent, exitura declarantur. Dixi *regulariter*; si enim partes expresse, & in scriptis consentiant, in eodem decreto opportune cavetur, in iisdem Congregationibus causas posse agitari, ita tamen, ut etiam pro hoc casu, acta, & processus probatorii coram ordinariis Judicibus fiant, a quibus deinde ad eandem Congreg. remittantur, ut fufius in eodem decreto Innocen. statuitur, ubi sola Congregatio Boni regiminis, de qua infra, pro exactione onerum Communitatum excipitur.

6. Provideoque plane consilio hæc Constitutio edita est. Indecorum enim nimis videbatur, & Cardinalitia dignitate undique indignum, eosdem Cardinales pro causarum contentiosarum examine, Judiciali alea, quæ sine strepitu fieri non potest, perturbari, eademque hinc prohibitio abstinendi ab examine causarum, quæ judicialem ordinem postulant, renovata est a Benedicto XIII. per organum Secretariæ Status sub die 17. Aprilis 1728. sequenti Decreto *Santissimus: Dominus noster per Organum Secretariæ Status jussit, per sacram Congregationem non amplius recipi, nec agnoscere causas contentiosas tam civiles, quam criminales ordinem judicium cum processu, & probationibus*

nibus requirentes secundum Bullas 53. Sixti V. & Innoc. XII., quas omnino servari mandavit.

7. Alterum item est serio advertendum, scilicet post aditam unam ex sacris Congregationibus aliam sub poena nullitatis actorum adiri non posse, ut declaravit idem Pontifex Innocentius XII. *Decreto 65. ejusdem Bullarii*, etiam si mediante rescripto Pontificis fuerit ad alteram Congregationem causa remissa; idque etiam opportune cautum est, ad impetrantium calliditatem coercendam, qui ubi primam Congregationem tanquam negotii instrumentam eorum petitioni contrariam habuerunt, vel habere suspicantur, studiose, & subdole tentant, aliam adire, ut tanquam minus informata ipsis concedat, quod prima denegavit, vel denegasset, ut totidem fere verbis in enunciato decreto idem Pontifex loquitur. His denique accedit, quod licet amplissima sit Congregationum auctoritas, non debent tamen de facili a legitimis Superioribus causas avocare, ne iidem sine solido fundamento, suo jure procedendi in prima Instantia contra sacrorum Canonum, & Tridentinæ Synodi censuram in *vulgatissimo cap. Causæ omnes* priventur; Unde usus invaluit, quod subditorum instantia ad ipsosmet Prælatos, sive Sæculares, sive Regulares eadem Congregationes remittant, ut testatur Ursaja (a).

8. His circa Decreta S. Congregationum prælibatis, paucis profecto res absolvitur, si ad decisiones Rotaes, aliorumque Forensium Tribunalium sententias, oculos convertamus. Quidquid enim dixerit Garzias (b), explorata plane res est, quod et si eadem Decisiones, & Tribunalium sen-

B b 2

ten-

(a) *Part. 2. discept. 8. §. 40.* (b) *De Benefic. p. 1. cap. 5. num. 199.*

tentiæ, utpote a primis post Cardinales subsecutiis editæ, obsequenter sint ab omnibus excipiendæ, vim tamen legis in universo Orbe non habent, cum ab ipsamet Rota in aliquibus circumstantiis mutato turno, de quo amplior sermo redibit, a prioribus sententiis, vel suis Decisionibus recedatur, quodque plus est, sacre Urbis Congregationes, & præsertim Concilii, a Decisionibus sacre Rotæ dissentire quandoque consuevit, ut testatur Bened. XIV. (a), idemque asserendum est de Camera, & Signatura, ut advertunt Fagnanus (b), aliique citati per dictum Leurenium (c), qui aliud per dictas Decisiones Rotaless, vel Tribunalium sententias non induci concludit, præsertim si sint uniformes, nec amplius revocatæ, quam Romanæ Curie stylum, ab illis tantum, qui Curiam sequuntur, observandum. Nunc ad Congregationes in specie transeamus, in qua quidem classe cum primo sese offerant Congregationes illæ, quæ ad Episcopalem Urbis sollicitudinem reducuntur, quò præcipue spectant Congregationes Visitationis, de iis mox pertractandum.

T I T U L U S X X I I I.

*De Congregationibus Visitationis Apostolicæ,
& Visitationis Carceratorum.*

QUamquam Auctores omnes, qui de Romana Curia, ejusque praxi scripserunt, sub titulo, & nomine Congregationis Visitationis eam intellexerint, quæ ad visitandas Urbis, & Districtus Ecclesias provide fuit instituta, & Congregatio

(a) *De Synodo Diocesana lib. 13. cap. 9. n. 55.* (b) *Id. cap. 12. de Judiciis.* (c) *Id. Jus Canonicum q. 25.*

gatio Apostolica dicitur , quia a Pontifice sub figura Episcopi Urbis juxta varias repræsentationes , quas eidem Pontifici competere alibi advertimus (a), per Cardinalem Vicarium , aliosque Ministros fieri solet , ut inter alios adnotarunt Vanespen (b), & Cardinalis De Luca (c) . Nos tamen alteram quoque Congregationem hîc attingendam decrevimus , quæ ad visitandos carceres fuit etiam erecta , unde carceratorum vocatur . Nec sane immerito , Etsi enim carcerum visitatio per Gubernatorem Urbis , aliosque ejusdem Tribunalis Ministros præcipue agatur , ut infra videbimus , unde magis Laici , & sæcularis Judicis actum , quam Ecclesiastici Magistratus auctoritatem præferat ; Re tamen vera , vel promiscue ad utramque potestatem Ecclesiasticam , & sæcularem redigi potest , vel ad Pontificem etiam sub figura solius Episcopi eadem pertinet , cum nihil antiquius habuerint Episcopi a primis etiam Ecclesiæ temporibus , quàm miserabilibus Personis opportune prospicere , ut ostendimus in Institutionibus Canonicis (d); inter quas quidem personas non ultimum locum habent , qui carceribus detinentur , unde non incongrue in numero Congregationum , quæ ab eodem Pontifice in figura Episcopi Urbis fuerunt institutæ , utramque recensemus , de Congregatione Visitationis Apostolicæ primum agentes , de altera Visitationis Carceratorum mox tractaturi .

2. Ne minor igitur esset Romani Pontificis cura Urbis Romæ in repræsentantia , & figura ejus Episcopi , quàm aliorum Episcoporum , qui ju-

(a) In Instit. Cau. lib. 1. de Rom. Pontifice . (b) Jur. Eccl. univ. p. 1. titulo 22. &c. (c) In relat. Curia tit. 24.

(d) Lib. 3. tit. 1. n. 17. & sequentibus .

juxta Canones , & censuram Tridentinæ Synodi ;
 (a) tenentur quotannis , vel per se , vel per alios ,
 Diœceses visitare;provido sane consilio Clem.VIII.
 anno 1592. Constitutione 8. incipien. *Speculatores*
 Congregationem Visitationis erexit , ejus munus
 foret Ecclesias Urbis , Monasteria , aliaque loca
 pia visitare , abusus forsan irreptos corrigere , im-
 plementum onerum Missarum recognoscere , & Ec-
 clesiasticam disciplinam enixe promovere , eandem-
 que Congregationem ex uno Præsule Secretario , non-
 nullis Cardinalibus , aliisque Prælati in Consulto-
 res adscitis restauravit Alexander VIII. & ad Ec-
 clesias in Districtu Romano positas extendit , atque
 porrexit , peculiari Actuario , seu Cancellario Fi-
 scali , aliisque Ministris adjectis in Constitutione
 15. incipien. *Cum in pastoralis*. Præterea vero Inno-
 centius XII. eo quo præpollebat augendi divini cul-
 tus , & Religionis ampliandæ zelo , nedum Visita-
 tionem omnium Ecclesiarum , & locorum piorum
 Urbis indixit , verum etiam Cardinalibus , & Præ-
 latis in adjutorium assumptis , amplissimas facultates
 concessit , præsertim vero , ut appellatione remota
 eorumdem Cardinalium ordines executioni manda-
 rentur , ut nullo privilegio , aut exemptionis titu-
 lo suffragante, Ecclesiæ omnes , & loca pia visitaren-
 tur , & personæ quælibet ad tradenda documenta
 ad eundem effectum opportuna compellerentur ; Ut
 insuper Pontificalia munera in iisdem Ecclesiis , lo-
 cisque piis libere exercerentur , celebratio Missarum
 ab altaribus , ad quæ ob earum multitudi-
 nem celebrari non possunt , ad alia altaria posset
 transferri ; & demum , ut causæ omnes occasione
 Visitationis pendentes tam civiles , quam crimina-
 les ,

(a) *Sessione 24. cap. 3. de Reformat.*

les, & mixtæ, ad eosdem electos Judices advocarentur, aliasque similes facultates adjecit, quæ fufius describuntur in-Constitutionibus ejusdem Pontificis prima *incipien. Agrum* 11. Jan. altera *Cum in pastoralis* 16. ejusdem mensis, tertia *Officii nostri*, quarta *Ut in prosequendo*, quinta *incipien. Quoniam eadem die* 16. Jun. anni 1693. editis, quæ extant in Bullario ejusdem Pontificis a n. 17. ad 20.

3. Cum ergo per hanc Congregationem a prædictis vetustioribus Pontificibus erectam, & ab eodem Innoc. magis, ut diximus, ampliata, nihil sit pro regimine, -optimaque directione Ecclesiarum, & locorum piorum Urbis, & Districtus ulterius considerandum, ea forsitan ratio est, ob quam licet antiquioribus sæculis aliquando legamus, ab ipsius Pontificibus tamquam Episcopis Urbis Romanum Clerum coram se in Synodo congregatum fuisse, juxta exempla, quæ profert Benedictus XIV. (a); imo licet etiam Card. Vicarius jus habeat Synodum indicendi, ut supra advertimus (b); raro tamen hujusmodi Synodos coactas fuisse recentius comperimus, tum scilicet, quod Romana Diœcesis unius Urbis mœnibus pene concluditur, ita ut Pontificis, Vicarii, & Cardinalium vigilantia facile possint, si qui occurrant abusus, removeri, tum etiam, quia per hanc præcipue Visitationis Congregationem ad instar Synodi, celerius, & facilius scandala arcentur, Cleri, Populique mores reformantur, & Ecclesiastica Disciplina amplissime restauratur, ut egregie advertit idem Benedictus XIV. (c). Nunc ad alteram Congregationem, quæ Visitationis Carceratorum dicitur, progrediamur.

4. Pro-

(a) *De Synodo Diœcesana lib. 1. cap. 7. n. 3. & lib. 2. cap. 2. n. 7.* (b) *In tit. de Card. Vicario.* (c) *Loco citato.*

4. Probe quidem, optimeque intelligens Paulus V. inter alias omnes personas Pastoralem Pontificis sollicitudinem, & vigilantiam promerentes, etiam in ratione, & prospectu Episcopi Urbis, eos præcipue esse accensendos, qui Carceribus mancipantur, hinc ut facilius & celerius eorum causæ expedirentur, in alias cit Constitut. 71. Congregationem, quæ Carceratorum, ut innuimus, dicitur, instituit, & in certam formam redegit, eamque congregationem jussit ex Gubernatore Urbis, Auditore Camera, Præsidente Carcerum, qui est unus ex Clericis Camera, Advocato Fisci, & Procuratore Generali Fiscali, duobus item Locumtenentibus criminalibus Gubernatoris Urbis, Locumtenente criminali Auditoris Camera, Advocato Pauperum, duobus pariter Procuratoribus Pauperum, uno scilicet a Pontifice deputato, & alio a Congregatione Charitatis electo, Visitatore Carcerum Secretorum, Commissario Remigum, Locumtenente criminali Cardinalis Vicarii, itemque duobus Prælati, qui duabus piis Congregationibus pro patrocínio, subventionem, & liberationem Carceratorum institutis præficiuntur, Congregationis scilicet charitatis, & alterius pietatis Carceratorum constitui, atque hunc quidem ordinem pro Carceribus olim Turris novæ ad viam Julianam ab Innoc. X. postea translatis servari mandavit. In Visitatione enim Carcerum Capitoli Præsides Carcerum dictos duos Prælatos, Advocatum Pauperum, Advocatum Fisci, Procuratorem Fiscalem, & enunciatos duos Procuratores Pauperum, Senatorem, ejusque Auditorem, tres Conservatores, Collaterales, Judicem criminalem, seu Malefactorum, Procuratorem Fiscalem, & Capitoli, Commissarium Carcerum,

& Re-

& Remigum voluit intervenire, Gubernatoremque postremo Urbis, tanquam Camerarium Romanæ Ecclesiæ representantem, primum inter omnes locum habere.

5. Tres vero hujus Congregationis species enumerantur, seu tribus modis Congregatio eadem convocatur; Prima est Congregatio *Ordinaria*, quæ etiam continua dicitur, & qualibet hebdomada die Jovis habetur a Gubernatore cum enunciatarum Personarum interventu; eaque vel mediante Processuum impinguatione, aut repetitione, graviorum causarum expeditio decernitur, vel ad Triremes delinquentes mittuntur, vel incidentia eandem transmissionem remorantia resolvuntur, vel si de levioribus causis agatur, exilio, aut alia arbitraria poena delinquentes puniuntur, prout etiam illis, qui ob causas civiles debitorum extra secretiores Carceres extant, vel constito de inopia de alimentis prospicitur, vel alias opportune, & summarie providetur. Altera est Congregatio *minus continua*, quæ semel in mense peragitur, ad eos præsertim visitandos, qui ex gravioribus causis in secretis detinentur, eorumque Processuum expeditioni, interpositis necessariis Decretis, consulitur. Tertia demum *solemnis*, seu *gratiosa*, vocatur, quæ bis in anno imminentibus solemnitatibus Nativitatis, & Resurrectionis D. N. J. C. fieri solet, in eaque pro levibus delictis detenti in obsequium earundem solemnitatum relaxantur, præsertim si pars offensa non obitet; pro causis vero civilibus eadem benignitas cum debitoribus exercetur, instante præsertim aliqua ex duabus Congregationibus pro liberatione, & levamine Carceratorum erectis, quæ vel de proprio, vel conquisitis eleemosynis concordat Credi-

tores , & debitores dimitti e Carceribus postulat .

6. Verum cum ampliori methodo , & ordine Benedictus XIV. in Constitutione incipien. *Justitia gladium* , edita 12. Maji 1749. quæ est d. ejusdem Pontificis tom. 3. Carcerum Visitationi prospexerit, cumque alibi ejusdem Constitutionis summam in hoc titulo recensituros fore promiserimus, præstat, ut datam fidem hic impleamus . In enunciata igitur Constitutione *Justitia gladium* præmittitur reorum omnium differentia , qui vel ad Carceres novos , vel Capitolinos sunt transmittendi , atque statuitur Capitolinos carceres illis destinari , qui de ordine Senatoris , aut alterius cujuslibet Judicis Capitolini , & consequenter Tribunalium Agriculturæ, Viarum, Riparum, Rectoris , studii , & e contra novi Carceres ad viam Juliam ab Innoc. X. translati illis præfiguntur , qui de ordine Cardinalis Vicarii , Gubernatoris , A. C. , Thesaurarii , & cujuscunque alterius Judicis , Tribunalis , & Congregationis Urbis in carceres detrudantur , atque in utroque carcere tres Congregationes , quas supra exposuimus, statuuntur , *ordinaria* scilicet, *extraordinaria*, & *gratiosa* , & die Jovis cujuslibet hebdomadæ alternatim *ordinaria* visitatio præscribitur, in alterutro ex dictis Carceribus peragenda .

7. Item Gubernatorem Urbis una cum Auditore Cameræ , duobus Ponentibus Consultæ in Assessores Gubernii destinatis , aliisque Ministris supra pariter recensitis , ad visitationem Carcerum novorum accedere debere mandatur ; prout etiam Senatorem , & Conservatores , aliique Capitoline Curie Officiales Capitolii carceres visitant , inter quos sedendi ordo statuitur ; exclusis item causis civilibus pro materiis in eadem visitatione tractandis

dis a Procuratoribus die Mercurii visitationem antecedenti, duas detentorum in carceribus notulas cum qualitatibus causarum distribuendas sancitur, reosque super exacta observantia Constitutionis Pauli V. ab eodem Benedicto XIV. confirmatę, & ampliata in Constitutione incipiente *Rerum humanarum* 16. Decembris 1747. quę est 44. tom. 2. ejusd. *Bullarii*, interrogandos esse, accito, & interrogato Judice causę injungitur, ut opportuna desuper decreta proponantur; prout etiam dimittendos esse in causis civilibus, & pecuniariis eos; qui solvendo omnino impares sint, vel nulliter in carceres detrusos constiterit, ita tamen, ut Visitatores circa merita causarum se ingerere nequeant, sed eas ad suos Judices respectively remittant; quodque demum decreta in antecedente visitatione facta describantur, ut an fuerint exequuta nec ne in sequenti visitatione recognoscatur. Ad hæc nihil circa causas, siue civiles, seu criminales attingendum in Visitazione *extraordinaria* quolibet mense habenda cavetur, sed unice oculari inspectione recognoscendas Cameras, Officinas, aliaque omnia ad habitationem Reorum destinata, prout etiam ciborum qualitatem, & copiam illis dari consuetam, & multo magis de gravaminibus, vel molestiis, quę a custodibus, vel alio quovis iis inferantur, eosdem met reos interrogandos esse mandatur.

8. Eandem vero *extraordinariam* Visitacionem pro carceribus quidem Capitoli a solo Senatore cum uno ex Pręsulibus in Assessorem Gubernii, ut diximus, destinatis, Pręsule Congregationis Pietatis, Advocato Pauperum, Fiscali, & Procuratore Pauperum Capitoli; novorum vero carcerum a solo Gubernatore Urbis cum altero Assessore, Pręsule

Congregationis Charitatis, Advocato P^auperum, Fiscali Generali, & duobus Procuratoribus Camerae, & Charitatis, exclusis aliis visitatoribus, habendas esse sancitur; & postremo circa solemniorē visitationem, quæ *gratiosa* dicitur, quamque supra pariter exposuimus, Reorum relaxationem ad formam Constitutionis 71. Pauli V. fieri debere decernitur, præcipue vero pro levibus delictis Visitatorum arbitrio, pro pecuniariis autem, & civilibus causis obtenta, sive per Confraternitatem Pietatis, sive alio quovis modo Creditorum quietantia. Hactenus de duabus Congregationibus tractatum est, quæ a Pontifice sub repræsentantia Episcopi Urbis reperiuntur erectæ; nunc ad illas progrediendum, quæ in bonum totius Pontificiæ ditionis æquali sollicitudine, & vigilantia fuerunt institutæ, inter quas cum principem sibi locum vindicet Congregatio Consultationis, sive Consultæ, de illa erit pertractandum.

T I T U L U S X X I V .

De Sacra Consulta.

INter præcipuas porro Cardinalium Congregationes pro Pontificiæ ditionis utilitate a Sixto V. in alias citata Constitutione 74. institutas illa Consultationis, seu Consultæ est recensenda ex satis apto Cardinalium, & Prælatorum numero cum Præsule Secretario resultans, & bis in hebdomada convocari consueta, diebus scilicet Martis, & Veneris, ne Sede quidem vacante excepta, quo quidem casu vacationis Sedis, Secretarius captam juxta circumstantias a Congregatione resolutionem tribus
Capi-

Capitibus ordinum refert. Eiusdemque Congregationis munus est tam in criminalibus, quam in civilibus causis subditis providere. Quoniam vero in Inst. Crimin. (a) de hujus Tribunalis, seu Congregationis facultatibus circa criminalia negocia, & in ordine ad criminalem Jurisdictionem, quam obtinet, verba amplissime fecimus, præstat, ut quæ ibi in ordine ad auctoritatem civilem eidem Congregationi pariter competentem prætermisimus, opportune nunc proferamus.

2. Tria igitur sunt præcipua capita, ad quæ eadem Jurisdictio civilis redigitur; primum nempe excipit querelas a Vassallis contra Barones interpositas, eisque œconomice, & prudentibus temperamentis, seu civiliter modum imponit. Ad hunc autem effectum licet raro ob alterius Congregationis institutionem, quæ de *Confinibus* dicitur, se ingerere soleat, quia tamen infrequenter Congregatio isthac de confinibus convocatur, in controversiis etiam illis quandoque Consulta se ingerit, quæ inter Barones, vel loca super confinibus excitantur, ut advertit Cardinalis de Luca (b).

3. Altera item ejusdem Tribunalis civilis auctoritas est sanitati optimæque valetudini subditorum accurate prospicere, publicamque tranquillitatem procurare, unde quodcumque, vel pestifera lues prætimetur, vel alterius contagiosi morbi metus exoritur, vel quid simile accidit, quod incolumitatem, vel tranquillitatem Status imminuere potest, provisiones capit, quæ publicum bonum, factum, rectumque custodiant, & subditos ab imminente periculo opportune præcaveant.

4. Tertia denique ejusdem Tribunalis civilis aucto-

(a) *Sub hoc eodem titulo.* (b) *In relat. Curia discursu 25.*

toritas, & *frequentior* est Canonica Ministrorum publicorum electioni præesse, atque decernere, ut rite illi eligantur, electionemque alias factam revocare, eodemque jure Decreta interponit, in admissione in albo Nobilium, vel eorum, qui inter cives cooptari contendunt, quos quidem si recognoscat ijs qualitatibus præditos, quæ a statutariis Constitutionibus decernuntur, mandat admitti, sin minus, jubet excludi; meritoque dixi *frequentiore* hujus Tribunalis curam in hoc rerum genere esse repositam; In dies enim contingit similes instantias fieri, ac promoveri, unde non leves vigilantia nervos expedit adhiberi, ne si de facili vulgares plebeique homines inter honestiores cives, vel viros nobiles adscribantur, gradus isti cum summo Republicæ detrimento, & civitatum dedecore deturpentur, atque vilescant. Cæterum non est in hujus Tribunalis arbitrio repositum, Communitatum leges, & stylos evertere, & licet nomine Papæ rescribat in causis ad illam delatis, tamen contra claram literam Apostolicarum Constitutionum quidquam decernere nequit, ut notat Constantinus (a), nisi forte Secretarius, vel Card. Præfectus, qui solet esse Secretarius Status, in particularibus circumstantiis Pontificis oraculum capiat, cujus auctoritate, quemadmodum in dictis Inst. Crimin. diximus, posse Gubernatoribus Laicis causas Clericorum committi, aliudque simile fieri Constitutionibus Apostolicis, & Sacris Canonibus oppositum; ita, immo eò magis poterunt justa concurrente causa Communitatum Constitutiones, vel consuetudines revocari. Cum vero altera extet Congregatio, quæ promovendo ampliandoque Pontificia ditio-

(a) Pot. 309. tom. 2. n. 21. & seq.

ROMANÆ CURIÆ TIT. XXV. 207
tionis bono erecta provide est, nempe Congregatio
Boni Regiminis, ad hanc est merito properandum.

TITULUS XXV.

De Congregatione Boni Regiminis.

Quamquam Sixtus V. politico, civilique Regimini Ecclesiastici Status consulere volens Congregationem, quæ Consultæ dicitur, in pluries memorata Constitutione 74. instituisse, de qua supra tractavimus, adhuc cum deesse videretur Tribunal alterum, quod œconomico Communitatum ejusdem Status Ecclesiastici gubernio opportunè præisset, Clemens VIII. ejusdem Sixti Successor in Constitutione 10. incipien. *Pro commissa* Congregationem istam erexit, quæ alterius, quæ Consultæ dicitur, filia videtur, ut notat Cardinalis De Luca (a), & Boni Regiminis nuncupatur. Hujus vero Tribunalis, quod ex quibusdam Cardinalibus, Prefecto, & Secretario componitur, præcipuum munus est, non solum singularum Communitatum statum diligenter revifere, eisque modum imponere, quo refecatis inutilibus sumptibus publica onera congrue ferant, verum etiam privative quoad omnes Judices ordinarios, vel delegatos causas appellationum debitorum earundem Communitatum, defalcationum, remissionum &c. quavis appellatione remota cognoscere; unde eadem Congregatione inconsulta nequeunt earundem Communitatum bona alienari, vel ab iis census imponi, vel contractus alii, ex quibus vel leve resultare possit earundem præjudicium, expleri, cum ad instar Tutoris supra perso-

(a) *In relat. Curie disc.* 26.

personas, & res pupillares Congregatio isthæc supra Communitates præesse censeatur; eandemque jurisdictionem ampliavit Paulus V. in Constitutione 28. incipien. *Cupientes* eidem Congregationi concedendo, ut omnes, & singulas causas tam civiles, quam criminales, & mixtas Status Ecclesiastici, exceptis unice causis Urbis, quæ per ordinarios Judices, vel Civitatum, quæ per Cardinales Legatos administrantur, per se, vel per suos Officiales, & ministros cognoscere posset, injunctisque etiam opportunis pœnis contra Debitores, vel delinquentes procederet. Ut vero eadem Communitates liberius possent in Urbe, & Curia gravamina, si quæ forte haberent, deducere, Agentes selecti, & deputati sunt, qui earundem Communitatum negocia pertractent, in quibus, ut ad rem advertit d. Card. De Luca (a), illud esset maxime optandum, ut cum rerum agendarum peritia, æqualem zelum in adflictentia Communitatum conjungerent, neque assignata illis stipendia ad beneficia simplicia, nihil prorsus agendo, reducerent.

2. Plura autem sunt, in quibus Benedictus XIV. editis a se, vel renovatis antiquioribus Apostolicis Constitutionibus, Communitatum Ecclesiasticarum commodo cumulatius prospexit; ne dum quippe Constitutione incipien. *Veterata*, quæ est la 38. tom. 3. *ejus Bullarum*, modum expeditiorem, & faciliorem judicandi causas de damno dato, quæ frequentius easdem Communitates vexabant, præscripsit, atque in certam formam redegit, verum etiam revocando Constitutionem Sixti V. editam 9. Aprilis 1588. incipien. *Romani Pontifices*, & confirmando posteriorem alteram Constitutionem Clementis VIII. edit.

(a) In relatione Curia h. tit.

edit. 10. Maji 1592. pœnas damnorum datorum iisdem Communitatibus præstandas esse sancivit, Judicum, Officialium, & Executorum emolumentis pro faciliiori exactione ad eundem effectum assignatis. Accessit altera ejusdem Pontificis Constitutio incipien. *Quamvis*, quæ est la 62. *ejusdem Bullarum tom. 3.* qua licet Ecclesiasticis jus interveniendi, & sententiam dicendi in consiliis super rebus, & negociis eorum interesse tangentibus definierit, omne tamen inde Communitatum Ecclesiasticarum detrimentum variis legibus opportune præcavit; quodque plus est, generali altera Constitutione incipien. *Gravissimarum edit. 1. Octobris 1753.* novam præscripuit formam in Communitatum causis exequendam, nec solum in variis punctis Cardinalis Præfecti jurisdictionem restrinxit, sed in eâ præsertim parte, qua liberum iisdem Communitatibus jus, & facultatem competere declaravit, proprios agentes deputandi, sublata Cardinali Præfecto aliter disponendi facultate, ita tamen, ut originarios, vel cives in Urbe morantes cæteris præferre eadem Communitates tenerentur. Verum cum inter præcipuas optimi regiminis partes censeatur, ut qui gradu, & genere cæteros antecellunt, suum quod est, aliis rite impertiantur, & Creditoribus satisfaciant; item quod Baronum bona arbitrarie, & sine causa non alienentur; postremo, ut subditi, & Populus, siue impositione, siue exactione Tributorum plus æquo non prægraventur; cumque idcirco ultra Congregationem Boni Regiminis, de qua egimus, Congregationes aliæ, *Baronum* scilicet, *Confinium*, & *Gravaminum* fuerint institutæ, ad has in præsentem, quæ in bonum totius Ecclesiastici Status pariter tendunt, est transeundum.

TITULUS XXVI.

*De Congregationibus Baronum, Consensum,
Gravaminum &c.*

Purimum sane œconomico Status Ecclesiastici Regimini confert, ut mox innuebamus, quod Creditoribus absque litium impendio satisfiat, ab illis præsertim, qui cum generis nobilitate præfulgeant, facilius pecunias mutuas ab aliis inveniunt. Id vero probe, optimeque animadvertens Clemens VIII. Constitutione 41. incipien. *Iustitie* Congregationem pro satisfactione Creditorum cujuscumque Baronis in Statu Ecclesiastico instituit, cuius quidem munus est, exhibitis a Creditoribus mandatis executivis per Judices relaxatis contra Barones, super quibuslibet bonis ad commodum Creditorum, ea exequi facere, elapsoque mense eadem bona subhastare, pretiumque inde retractum iisdem Creditoribus solvere, & si quid supererit, ipsis Baronibus, si bona vendita nulli fuerint oneri, aut fideicommisso subnoxia; sin minus, in aliorum bonorum stabilium cum præcedentibus oneribus, emptiorem erogare. Habet verò hæc Congregatio Notarium distinctum, & in forma juridica causæ ibi disputantur, eamque Præfectus, aliquot Clerici Cameræ, Advocatus Fisci, Commissarius Cameræ, & Auditor Thesaurarii componunt, qui omnes voto decisivo fruuntur; cumque locorum Montium erectio stabilibus æquipolleat, idcirco hæc Congregatio de reductione, privilegiis, & commercio Montium agere itidem solet; eaque omnia accurate feryare debet in earum rerum examine, quæ in
Con-

ROMANÆ CURIÆ TIT. XXVI. 211

Constitutione incipien. *Romanæ Curia* 115. Benedicti XIV. opportune statuuntur, quam supra agentes de Theſaurario protulimus.

2. Eodem autem jure conſulendi œconomico Status Eccleſiaſtici bono, quod certe poſtulat, ne caſtra, & dominia in Statu Eccleſiaſtico poſita, inconſulto Principe, in exteros, aut etiam ſubditos alienentur, quod provide vetuerant Sixtus V. in ſua Conſtitutione 3. incipien. *Sollicitudo*, Clemens VIII. in Conſtitutione 78 incipien. *Romanum*, Paulus V. in Conſtitutione 108. incipien. *Paſtorale*, & Urbanus VIII. in Conſtitutione 65. incipien. *Decens*; eodem inquam jure idem Urbanus in Conſtitutione 73. incipien. *Debitum* Congregationem alteram, quam Conſinium dixit, provide erexit, ut alienationes, aut diſpoſitiones quæcumque caſtrorum, & dominiorum inconſulto Pontifice factæ irritarentur.

3. Neque eſt hoc loco prætereunda Congregatio altera, quam Sixtus V. in pluries citata Conſtitutione 74 utpote ad eundem ſcopum promovendi œconomicum Status Eccleſiaſtici bonum directa, pari ſollicitudine erexit, quamque de Gravaminibus ſublevandis vocavit. Etenim ne populus S. Sedi ſubjectus plus æquo, vel impoſitione, vel exactiōe vectigalium a Miniſtris facta gravaretur, Congregationem nonnullorum Cardinalium; & Prælatorum cum Secretario inſtituit, quæ gravamina quæcumque vectigalium, & tributorum, cujuſcumque generis illa ſint, eorumque exigendi rationes, Quæſtorum injurias, Commiſſariorum extorſiones, Judiciſ forma plane poſtpoſita, manuque regia audiret, atque cognosceret, item ſi poſſit, controverſias componeret, & ſi res tranſigi nequiverit, eam ad Pontificem tandem deferret, ut is, quod

æquum fuerit, ejusdem Congregationis consilio de-
finiat. Causas vero omnes, in quibus Judicialis or-
do requiritur, propriis Judicibus de jure deciden-
das, & relinquendas esse mandavit.

4. Porro præter Congregationes hætenus re-
censitas aliæ etiam numerantur ad eundem finem
providendi Ditionis Ecclesiasticæ bono pariter ordi-
natæ, præcipue vero Congregatio *Montium*, quæ
quali filia Congregationis Baronum esse censetur,
ut supra de Congregatione *Baronum* agentes adver-
tebamus, quæque idcirco Congregationes licet di-
versæ sint, pro unica tamen reputantur, ut ad-
vertit Cardinalis De Luca (a); Item Congregatio al-
tera, quæ dicitur *Computorum*, qua coram eodem
Thesaurario, & in ejus domo cum Advocato, &
Commisario Camera, & uno, aut altero Came-
ræ Apostolicæ Clerico, computa Ministrorum Came-
ralium, & Appaltatorum, item Nunciorum, &
Collectarum Apostolicarum revidentur, a cujus
quidem Congregationis decretis, prout ab altera
Montium, ad plenam Camera appellatur, cum de
cætero a Congregatione Baronum ad solam Signatu-
ram Gratiæ possit provocari; Istisque omnibus ac-
cedunt Congregationes Annoræ, Grasciæ, Viarum,
& Aquarum, quæ tamen prolixiorum trutinam non
exposcunt, sive quia raro convocantur, sive quia
ampliores illæ facultates, quæ antiquitus istis com-
petebant, in distinctos, & separatos Præsules, quos
supra exposuimus, videntur esse transfusæ. Quam-
obrem absolutis Congregationibus ordinariis pro œ-
conomico, & temporali bono Pontificiæ ditionis
erectis (de extraordinariis enim, quæ juxta occur-
rentes circumstantias pro arbitrio Pontificum con-
vocantur

(a) *Discurs.* 28. in *relat. Curia.*

ROMANÆ CURIÆ TIT. XXVI. 213
 vocantur, agi non potest, ut quisque videt) ad eas
 est Congregationes progrediendum, quæ non in
 simplici representantia Episcopi Urbis pro Urbe, &
 districtu, nec in altera Principis temporalis pro Ec-
 clesiastico Statu, sed pro spirituali universi Orbis Ca-
 tholici bono a Summis Pontificibus in figura Supre-
 mi, Pastoris, & visibilis Ecclesiæ Capitis sunt institu-
 tæ, quas inter cum Principem sibi locum vindicat
 Consistorium, & Congregatio Consistorialis, de ea
 nunc differendum.

TITULUS XXVII.

De Consistorio, & Congregatione Consistoriali.

Porro si rerum Ecclesiasticarum initia repeta-
 mus, primis Ecclesiæ sæculis aliud non exis-
 tit videtur Romani Pontificis Consistorium, quam
 Synodus cum interventu Episcoporum ad Urbem
 vocatorum, vel in eadem Urbe forte existentium,
 & Cleri Romani in figura Episcopi Urbis, sive Me-
 tropolitæ Italiæ, sive Patriarchæ Occidentis, sive
 etiam Capitis Ecclesiæ, ob quadruplicem represen-
 tantiam in Romano Pontifice residentem, quam in
 Institutionibus Canonis exposuimus (a), juxta
 circumstantias rite coacta. Unde Romana Synodus
 sub Bonifacio II. celebrata hoc initium habet = *Post*
C. Lampadii & Orestis V. C. C. sub die VIII. Id. De-
cembr. in Consistorio B. Andrea Apostoli, presidente
Veu. Viro Papa Bonifacio. Consistorium, vero in
 enunciatis verbis locum designat, sive Ecclesiam
 huic Apostolo dedicatam, quam Basilicæ Sancti Pe-
 tri

(a) *Sub tit. De Rom. Pontifice.*

sueverunt; unde Consistorium locum illum ex posteriori disciplina, & praxi præferret, in quo Pontifex, & Cardinales pro definitione graviorum negotiorum conveniunt, sive consistunt; Exemplo enim Senatorum, quibus apud Romanos in more positum fuit ad graviora negotia tractanda, sive in templum, sive in alium determinatum locum una simul solemniter congregari, ut referunt Gellius (a), & Alexander ab Alexandro (b), quod & Servius docuit exponens illud Virgilii (c):

Tectum augustum ingens centum sublimis columnis,
ubi, & nisi, inquit, in loco angusto Senatus-
Concilium habere non poterat; Etiam S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales; qui tum ratione honoris, & dignitatis, tum ratione muneris, & officii antiquis Senatoribus Romanæ Urbis successisse videntur, ut fusiùs advertimus in Inst. Canon. (d), æquali pompa, & decore in Consistorio in speciem Senatus coram Pontifice aliquando convenire cœperunt; unde vel a consistendo Consistorium dicitur, quia Princeps cum suis primariis Consiliariis una simul collectis consistit, vel a consultando, quia eosdem de rebus publicis, majorisque momenti consultat, ut Gothofredus (e), & Vanespen (f) opportune notarunt.

3. Est autem duplex Cardinalium Consistorium, primum scilicet est *extraordinarium*, *magisque solemne*, ad quod ultra Cardinales Prælati etiam, alique Ministri, necnon Principum Oratores, cæterique Magnates admittuntur, illudque præcipue agi-

(a) Lib. 14. Noct. cap. 7. (b) Lib. 4. dierum genial. cap. 12.
(c) 7. Æneid. (d) Sub tit. de Cardinalibus. (e) In notis
ad leg. 3. Cod. de Off. omn. Judicum lib. 1. tit. 10. (f) Juris
un. p. 1. tit. 22. cap. 2.

tores Regis Christianissimi in observationibus ad decreta reformationis in Concilio Tridentino evulgatis circa ea, quæ statuuntur *sessione 24.*, tempore celebrationis ejusdem Concilii contenderint, non piures eos esse debere, quam viginti quatuor, itemque, ut ex omnibus Christiani Orbis Regnis, & Provinciis assumantur, ita tamen, ut ex eadem Urbe, & Diœcesi duo eligi nequeant, illi autem, qui eligendi sunt, pietate, & conditione præstantes; neque triginta annorum ætate minores, neque fratres, aut nepotes ex fratre, aut sorore Romani Pontificis, aut alicujus Cardinalis viventis esse deberent, nulloque Archiepiscopatus officio, beneficio Ecclesiastico, aut alia quavis causa a perpetua assistendi Romano Pontifici sollicitudine revocandos, & denique providendum, ut quorum eadem est dignitas, æqualis quoque sit redditus, ut totidem verbis refert Vanespen (a); Obtinere tamen id nequiverunt, ex quo scilicet persuasum merito esset, nemini licere, præscribere Romano Pontifici, quid in eligendis Cardinalibus esset servandum, ut idem Vanespen testatur; & merito quidem, ut dixi; Supposito enim, quod Cardinales sint Pontificis Laterales, & Consiliarii, ut penes omnes est certum, aspero nimis jugo fuisset Pontificis auctoritas subiecta, si propositas has a Regiis Legatis leges servare debuisset.

5. Alterum vero quoad Electionem Episcoporum advertendum pariter arbitramur, quod in iisdem Institutionibus Canonis (b) ex industria prætermisimus, rationabiliter scilicet hujusmodi Episcoporum electionem Romano Pontifici fuisse reservatam.

Tom. IV.

E. e.

Etsi

(a) *Juris Eccles. universi cap. 1. n. 23.* (b) *Titulo de Electione.*

Et si enim in prædictis Institut. causam hujus reservationis protulerimus, prægrandes scilicet abusus qui in electione primitus diversimode acta contingebant; his etiam præcis, suprema universæ Ecclesiæ procuratio, quam Christus Dominus D. Petro, ejusque successoribus dedit (a), in illud certe conspirat, ut dignos, idoneosque viros ipsemet Pontifex subalternis, & inferioribus Ecclesiis præficiat, ut solide advertit inter alios Frances (b). Quemadmodum enim Petrus Apostolorum Princeps ordinaria auctoritate Apostolos ad prædicandum Evangelium destinavit, & licet iidem Apostoli subinde per universum Terrarum Orbem Episcopos elegerint; id tamen nonnisi potestate extraordinaria, & delegata a Petro, quæ in ipsis evanuit, præstiterunt, ut inter alios notavit Paulutius (c); Ita asserendum est de quovis altero Archiepiscopo, vel Patriarcha Episcopos assumente, ut scilicet id nonnisi consulto Romano Pontifice, delegataque auctoritate ejus fieri valeat, ut concludunt citati per Thomassinum (d), & fuscè repetit Rigantius (e).

6. Ne tamen præpropere, & immaturo consilio ad Episcoporum creationem Pontifices Romani deveniant, processum præmittendum esse voluerunt de vita, doctrina, aliisque qualitatibus Promovendi, in ea præsertim electione exequentes monitum Apostoli (f): *Nemini cito manum imposueris*; quamobrem cum Tridentina Synodus (g) expresse non

(a) Matth. 21. & Joannis 1. (b) De Ecclesiæ Cathedrali cap. 3. n. 152. (c) Jurisprud. Sacr. tom. 1. lib. 2. tractatu 2. capite 15. (d) Tom. 1. lib. 1. cap. 6. per tot. (e) In regul. 1. Cancellariæ tom. 1. n. 33. & seq. (f) Ad Timoth. cap. 1. (g) Sess. 22. cap. 2. de reform.

non definiſſet, qua forma Inſtructio, ſive Inquiſitio de qualitatibus aſſumendi fieri deberet, id diſerte ſtatuerunt Gregorius XIV. (a), & Urban. VIII. (b). In iſdem vero Conſtitutionibus cautum eſt, ex perſonis omni exceptione maioribus, & a quibus quævis abſit ſuſpicio fraudis, optimos mores, honeſtatem natalium, & ſanam doctrinam aſſumendorum comprobari, & deſuper Proceſſum confici debere; qui cum fuerint extra Urbem, a Nunciis, & Apoſtolice Sedis Legatis conſectus eſſe debet, ab iſdemque regionibus, ubi morantur, ad Summum Pontificem erit remittendus, ut auditis Cardinalium ſuffragiis deinde Episcopum eligat.

7. Eo autem jure utimur cū vigore prædict. Conſtit. de Episcoporum electione tractatur, ut proceſſus iſte ad Urbem remiſſus, vel in Urbe actus, ſi promovendus in Urbe degat, ab aliquo Cardinali cum aſſiſtentia aliorum trium in Conſiſtorio proponatur, ea intercedente differentia, quod ſi de Eccleſia ſpectante ad nominationem alicujus Regis agatur, Cardinalis proponens illius Regni Protector eſſe debet, qui tres alios Cardinales, nempe primum Episcopum, primum Presbyterum, & primum Diaconum habere in ſocios conſuevit, eoque caſu bis fit in duplici Conſiſtorio propoſitio, quarum prima vim electionis, altera confirmationis ſortitur, ut in cit. Inſt. Canoniciſ (c) advertebamus; ſi vero a Papa proponatur electus, una fit propoſitio, quæ electionis ſimul, & confirmationis obtinet auctoritatem, forſan ex eo, quod ſi-

E e 2

cuti

(a) *Conſtitutione incipiente Unus Apoſtolica*, edita 1. Maji 1591. quæ extat tom. 2. Bullar. (b) *In Inſtructione pro Proceſſum conſeſſione* edita anno 1629. quæ viſertur a Barboſa lib. 1. Jur. Eccleſ. c. p. 8. (c) *Diſt. tit. de Electione*.

cuti Cardinali proponente ad aliud Consistorium; Episcopi electio differtur, ut interim ampliores circa Eligendi personam notitiæ ab aliis Cardinalibus exquirantur, qui idcirco defectus omnes promovendorum, si eorum notitia n habeant, denunciare tenentur, ut adnotavit Cardinalis Palæstus (a): ita superflue videantur eadem diligentie, cum a Pontifice quisquam proponitur; cum plurimum illius iudicio sit deferendum, & quascumque alias intrusiones supplere is videatur. Cæterum formula, qua in utroque casu Episcopus tandem assumitur, ita concipitur: *Auctoritate Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac nostra, Ecclesie N. de persona N. providemus, ipsumque illi in Episcopatum præfigimus, curam, & administrationem ipsius eidem in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo* (b).

8. Neque silentio est prætereundum, Benedictum XIV ut necessario Episcoporum assumendorum delectui magis, magisque consuleret, Constitut. incipien. *Ad Apostolicæ*, edita 17. Octobris 1741. particularem Congregationem quinque Cardinalium, & Auditoris Pontificii creasse, ut promovendi ad Episcopatum qualitates secreto, & diligenter exquireret, ac Pontifici deinde suggereret. Verum præter processum de moribus, doctrina, rerum agendarum peritia, aliisque qualitatibus promovendorum ad Episcopatus, quem præmitti, & Cardinalibus in Consistorio referri debere affirmavimus, pro Episcopis, vel Archiepiscopis Italiae alia etiam solemnitas adhibenda est, antequam ad Archiepiscopalem, vel Episcopalem digni-

(a) *De Sacro Consist. p. 4. q. 2.* (b) *Vanespén Juris Eccles. univer. p. 1. tit. 14. cap. 4. n. 17.*

dignitatem aliu nantur. Exemplo enim examinis, quod Tridentina Synodus voluit ad parochiales Ecclesias præmitti oportere (a), de quo etiam tractavimus in Institutionibus Canoniceis (b), Gregorius XIV. qui antequam inter Cardinales adscriberetur, tamquam Episcopus Cremonensis Concilio Tridentino interfuerat, ad Pontificatum erectus, examen pariter promovendorum ad Episcopatum fieri iussit (c), immediatusque ejus successor Clemens VIII. in Cardinalium Congregatione ad hunc effectum erecta, & coram Pontifice pro tempore convocanda, antequam Episcopatum propositio in Consistorio fieret, examen istud præmitti mandavit. Constat autem hæc Congregatio ex variis Cardinalibus, & Prælati, quibus accedunt etiam qualificati Regulares, sive in jure Canonico, sive in Theologia peritissimi, fixumque inter Examinatores locum obtinent Vicesgerens, & Magister Sacri Palatii, cum de cætero reliqui pro Pontificis arbitrio seligantur. In hunc vero modum examen peragitur, ut scilicet duo inferiores Examinatores interrogent, promovendus autem qualitis sive in jure Canonico, sive in Theologia sibi propositis, genuflexus respondeat: Deinde alter ex Cardinalibus ejusdem Congregationis interroget eo prorsus modo, quo priores, & sic perficitur Examen, nisi forte Pontifici placeat quoque per se ipsum Promovendum interrogare: Tandem Examinatores Prælati, & Regulares exeuntes e loco examinis genuflexi testantur de idoneitate examinati per hæc verba: *Est idoneus*. Superest nunc, ut de Monasteriis Consistorialibus, quæ pariter in Consistorio conferuntur, aliqua dicamus.

9. Ma-

(a) *Sess. 24. cap. 8 & 12. de Reform.* (b) *Lib. 1. tit. 23. §. 40.* (c) *Constitut. 6.*

9. Monasteria porro ista, seu Abbatia, licet in Consistorio plerumque conferantur (possunt enim consulto Pontifice etiam per Datariam absque Consistorio expediri) (non inde tamen id profluit, quod concordia quadam inter Pontifices, & Cardinales desuper inita fuerit, ut ex Perardo Castel (a) asserit Vannespen (b), cujus quidem concordiae nullum extat vestigium; nec ex verbis, quae a Pontifice providente proferuntur = *De Fratrum Consilio* = eadem concordia deducitur, cum eadem loquendi forma in omnibus pene negociis, quae in Consistorio tractantur, adhiberi consueverit, sed potius ex eo, quod cum haec Monasteria sint insigniora, magisque conspicua, expediens visum fuit, ut cum majori solemnitate in Consistorio conferantur; ut notarunt Fragonf. (c) & Cardinalis De Luca (d), qui etiam advertunt, ea omnia, quae pro electione Episcoporum requiruntur, pro harum quoque Abbatiarum provisione debere concurrere; Ideoque ubi Episcopatus ad Regum nominationem conferuntur, etiam ista Monasteria ad eorundem Regum praesentationem providentur. Dicuntur autem Consistorialia ea Monasteria, quae communi aestimatione 200. florenorum redditum excedunt, ut advertit Rigant. (e), qui insuper notat, unum ducatum de Camera, qui constituitur ex uno scuto auri in auro, & uno Julio argenteo, per hanc monetæ speciem constari, pluraque alia in hanc rem erudite pertractat. Quoniam vero, ut res in Consistorio tractandae maturius digerantur, Congregatio, quae Consistorialis dicitur, instituta est, tamquam

Con-

(a) *In tractatu de usu, & praxi Curiae Rom.* p. 35. (b) *Juris Eccles. p. 1. tit. 22. cap. 2. n. 12.* (c) *De Regimine Reipublic. Christian. tom. 2. lib. 3. disp. 9. §. 3.* (d) *De benefic. disc. 4. n. 2.* (e) *In regul. 2. Cancell. §. 2. tom. 1. n. 4.*

Consistorii Consultrix, ut inquit Cardinalis De Luca (a), præstat, ut de ea aliqua proferamus.

10. Igitur ex competenti Cardinalium, & Prælatorum numero cum Secretario, composita est hæc Congregatio, in eaque præcipue discutiuntur Suffraganeorum Episcopis assignatorum deputatio, Coadjutorum iisdem Episcopis datorum provisio, Episcopatum erectiones, eorumque resignationes, aut translationes, de quibus aliqua non incongrue hic attingemus.

11. Suffraganeorum sane nomine veniunt Episcopi, qui Archiepiscopo, seu Metropolitæ subduntur, ut in Institutionibus Canonicis advertebamus (b), vel qui alterius Dioecesis in actibus tum Ordinis, tum Jurisdictionis administrant, vel demum, qui exceptis actibus jurisdictionis, ministerium Ordinis agunt, ut expendit Benedictus XIV. (c). Igitur quod spectat ad deputationem horum Suffraganeorum, Congregationis Consistorialis munus est diligenter, & serio investigare, an conditiones concurrant ad hunc effectum a sacris Canonibus requisitæ, præcipue vero; ut vera urgeat necessitas eruta, sive ex habituali Episcopi infirmitate, vel senectute, sive ob Dioecesis amplitudinem, ita ut ipse non valeat per se Ordinis munia exercere; ulterius, ut præcipue constet hujusmodi Suffraganeos in eadem Dioecesi alias destinari consuevisse; tertio, ut Presbytero titulo alicujus Episcopalis Ecclesiæ in partibus insignito, vel qui insigniri postuletur, Suffraganei gradus conferatur, eademque persona illis debeat qualitatibus præpollere, quæ in promovendis ad Ecclesias Episcopales exiguntur; quarto

(a) *In relatione Curia sub tit. de Consist.* (b) *Sub tit. de Episcopis.* (c) *Lib. 13. cap. 14. de Synod. Diocesana.*

to demum ; quod tercentorum ducatorum certa solutio , & assignatio Suffraganeo constituatur , ut referendo decretum consistoriale desuper editum a Sancto Pio V. notavit Eagnanus (a) ; His autem requisitis concurrentibus, alterum quoque Episcopo Suffraganeum quandoque Apostolica Sedes indullit, facta tamen , tectaue servata alia congrua priori Suffraganeo praescripta ; cumque vix aliquando par esse possit , & sufficiens eadem congrua Suffraganeorum sustentationi , patitur etiam iusta concurrente causa Apostolica Sedes , & clementer indulget, ut Canonatum, aut alia his similia beneficia retineant, dummodo divinus cultus inde non minuat.

12. Alterum quoque rerum genus , circa quas Congregatio Consistorialis versatur, esse solet Coadjutoris cum futura successione in Episcopatu deputatio . Diximus jam in Institutionibus Canonicis (b), auctoritate Romani Pontificis (cui ex decreto Tridentini (c) facultas dispensandi in iis , quae disciplinam respiciunt , praeservata literaliter est) posse Coadjutores Episcopis cum futura successione deputari , atque nonnulla earundem Coadjutoriarum etiam antiquitus actarum exempla protulimus. Ut autem obliquentium querela removeantur , ad Congregationem Consistorialem spectabit diligenter exquirere , an ea sit Episcopi , qui Coadjutorem postulat , conditio , ut Ecclesiae suae gubernio amplius praesse non possit, an ulterius designatus Coadjutor iis qualitatibus polleat , quibus Episcopatu dignus existat ; & demum , an interesse habentium ; aut scilicet Electorum , aut Principum , cui jus

no-

(a) *In cap. Episcopali n. 48. & sequent. de privilegiis.*

(b) *Titulo 14. libri primi.* (c) *Cap. 21. Sessione 25. de reformat.*

nominandi fuerit a S. Sede concessum, consensus accedat, atque concurrat. Iis vero omnibus conditionibus investigatis consecrabitur quidem Coadjutor, ut ea, quæ Ordinis sunt, valeat obire, at assumpto titulo Ecclesiæ alicujus in partibus infidelium, titulo illius Ecclesiæ, cujus administrationi præficitur, durante v. ta Coadjuti, privabitur, ne a duplici Episcopo una, eademque Ecclesia regi videatur.

Accedunt his Episcopatum erectiones, nec non Episcoporum translationes, vel renunciationes, quæ pariter a Congregatione Consistoriali discutuntur. Sane quod spectat ad Episcopatum erectiones, res paucis absolvitur. Quemadmodum enim perspicua sunt verba Coelestini III. *in Capitulo Sicus unire, de excessibus Prælatorum*, quibus unire Episcopatus, atque potestati subicere alienæ, aut alio quovis modo de iis disponere ad Summum Pontificem pertinere declaratur, quibus quidem verbis consonant alia Joannis XXII. *in extravagante Sedes Apostol. de concessione præbendæ*, ita Congregationis Consistorialis est inquirere, an ex circumstantiæ interveniant, quæ uniones, vel dismembrationes, vel novas erectiones Episcopatum exposculent. Agentes autem primo de translatione, mox ad renunciationem progredientes. Quoniam, ut innuimus in Institutionibus Canonicis (a), urgens causa necessitatis, vel majoris utilitatis pro translatione Episcopi intervenire, & concurrere debet, hanc omnino debet Congregatio Consistorialis perscrutari, itemque an Episcopus per plures annos in priori Ecclesia rite resederit. Et licet, si de Cardinalibus sermo sit, qui velint a vinculo suarum Ecclesiarum eximi, ut in Urbe Romano Pontifici

Tom. IV.

F f

adli-

(a) Lib. 1. tit. 15.

adstant , causæ probatio rigide probanda non sit; in illis tamen pari jure requiritur , si ad aliam Ecclesiam migrare contendant , ut notavit Fagnanus (a) . Ejusdemque causæ probatio Congregationi Consistoriali pariter exhibebitur , si de renunciatione tractetur , præcipue vero si Episcopum invisum odiosumque Ecclesiæ suæ evasisse constiterit , vel ex quovis tandem capite , sive morum , sive morbi , sive plebis , minus aptus ejusdem Ecclesiæ regimini videatur , ut fusius in iisdem Instit. Can. (b) adnotavimus . Neque erit altera prætereunda probatio reddituum Ecclesiæ , qui pares sint detrahendæ pensioni pro Resignantis sustentatione quatenus idem Resignans de proprio se sustentare non possit , super quibus omnibus eidem Congregationi una cum articulis testes proferentur . Nunc ad Congregationem supremæ Inquisitionis , seu S. Officii , per quam pariter universi Orbis bono prospicitur , transgrediamur .

TITULUS XXVIII.

De Congregatione Sacræ Inquisitionis , seu S. Officii .

QUamquam plura de hujus Tribunalis origine & methodo , qua procedere solet , protulerimus in Instit. Criminalibus (c) , cum tamen aliqua consulto prætermiserimus in hac Romanæ Curiae præxi exponenda ; præstat , ut quæ ibi desiderantur , quæque huic reservavimus loco , opportune nunc subjiciamus . Quum igitur ex variis hæ-

reti-

(a) Cap. Nisi cum pridem n. 57. de Renunc. (b) In Instit. Can. tit. de Renunc. (c) In lib. 1. sub hoc eodem titulo .

reticorum erroribus diverso tempore disseminatis, experientia plane demonstraverit, vere fuisse ab Apostolo Paulo prolatum (a). *Opórtet hareses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant in vobis*; Nihil antiquius habuit Ecclesia, quàm opportunis, salutaribusque remediis præcavere errores futuros, & in iisdem erroribus infordescentes debitis poënis tam pro eorum emendatione, quàm pro aliorum exemplo coercere, eamque potestatem eidem Ecclesiæ amplissime inesse satis suadent verba Christi Domini Petro: *Tibi dabo Claves Regni Cælorum* (b), & (c) *Pasce oves meas*. Hoc ipsum insuper innuunt verba (d) ad omnes Episcopos directa: *Attendite vobis, & universo Gregi &c.* Confirmatur ulterius, ex quo alias non verificarentur verba ejusdem Apostoli (e), & Joannis (f) *Unus Deus, una Fides &c.* Si enim cuique impune fas esset, quod magis liberet dogma recipere, inutiliter omnia Caput Ecclesiæ, seu Rom. Pontifex oves sibi concreditas pasceret, & æque inutiliter Episcopi commissio sibi gregi invigilarent, si in confessione unius Dei, uniusque fidei perstiterè recusantes damnare non possent; talique saltem medio in viam veritatis, & salutis eosdem redigerent. Quodque plus est, deterioris esset conditionis Ecclesia, quàm Synagoga, cui tamen dedisse Deum potestatem puniendi ad Idola accedentes exploratissimum est, ut egregie ponderat Sanctus Cyprianus (g). Accedunt his, in idemque conspirant tum verba Apostoli (h): *Quid mihi de iis, qui foris sunt?* ut probe hinc intelligamus de iis, qui foris non sunt, Ecclesiam posse, & debere judi-

F f 2

cium

(a) *Ad Corinthios* 2. (b) *Matt.* 16. (c) *Joannis* 20.

(d) *Actorum* 20. (e) *Ad Ephes.* 4. (f) 14. (g) *Lib. de exhort. Martyr. cap.* 5. (h) *Ad Corinth.* 5.

cium pronunciare, tum etiam perpetua, & constans observantia, seu Ecclesiæ disciplina, qua saltem post Constantini baptismum, redditamque eidem Ecclesiæ pacem, coercitivam hanc potestatem exercuit, ultimoque etiam supplicio hæreticos condemnavit.

2. Licet autem Episcopi tamquam inspectores Dominici gregis non solum contra hæreticos possint, sed teneantur inquirere, ut signanter habetur in *capitula Ad abolendam, de hæreticis in 6.* unde dicuntur Inquisitores nati, & per Congregationem Inquisitionis erectam, de qua infra, adeptam iis non fuisse inquirendi contra hæreticos potestatem, luculenter inter alios ostendit Benedictus XIV. (a); Quia tamen difficile potuissent soli ipsi contra delinquentes in materia Fidei inquirere, atque procedere, idcirco oportuit Religiosos quosdam deputari, subindeque in variis Regnis, Inquisitionis Tribunal provide fuit institutum, nempe anno 1483. in Hispaniis a Sixto IV., anno 1531. in Portugalliæ Regno a Clemente VII. & demum a Paulo III. anno 1542. in Urbe amplius pariter fuit Tribunal ad hunc effectum erectum, cum facultate creandi Inquisitores, supremamque exercendi in universa Ecclesia auctoritatem, ut patet ex Constitutione ejusdem Pontificis incip. *Licet, quæ est tertia*, & ex aliis Constitutionibus Apostolicis ejusdem confirmatoriis, quas Sixtus V. in sua pluries citata Constitutione 74. renovavit, & ampliavit.

3. Cum vero in forma veri Tribunalis eadem Congregatio Inquisitionis Urbis fuerit redacta, non solum certo Cardinalium numero, qui a Paulo III. ad sex, a Pio IV. ad octo fuerat redactus, post Constitut.

(a) *De Synodo Diocesana lib. 9. cap. 4.*

tut. autem Sixti V. 74. duodenarium numerum non solet excedere, nisi aliud Pontifici videatur, sed opportunis etiam Ministris provisum est; Inquisitore scilicet tamquam Judice ordinario, qui (excepta Tuscia, & nonnullis Civitatibus domini Veneti, ubi a PP. Conventualibus, necnon Hispania, ubi a Clericis sæcularibus Inquisitoris munus exercetur), solet esse ex Dominicana Familia in memoriam Sancti Dominici, qui vel primus creditur Inquisitor, vel quia plurimum pro hujus Tribunalis erectione adlaboravit, licet primum Inquisitorem, si non quoad nomen, saltem quoad munus constitutum fuisse B. Petrum de Castronovo Monachum Ordinis Cisterciensis in Cœnobiis Fontis frigidi in Franciastetur Ludovicus Paranus (a); Notario insuper, vel Notariis pro Inquisitoris arbitrio; Promotore Fiscali, qui supplet vices Accusatoris, & Fisci; Reorum advocato, qui pro Reis scribere solet; Depositario, qui reddituum Tribunalis curam habet, ex quibus salaria Inquisitorum, aliorumque sumuntur; & demum Assessore, qui Inquisitorem, seu ordinarium Judicem adjuvat, & quasi cum eo eandem in causis operam præstat, nisi affirmare velimus amplius longe pondus ab Assessore sustineri propter examen causarum civilium ad Tribunal ipsum spectantium, eorumque omnium, qui Tribunali inserviunt, vel ejusdem patentalibus litteris muniuntur, quorum quidem omnium causæ civiles, criminales, & mixtæ, ratione exemptionis a quovis altero Judice, privative ab eodem Assessore noscuntur, cum jure tantum recurrendi in secunda Instantia in plena, ut inquirunt, Cardinalium Congregatione. Quibus omnibus accedit, & tamquam subalternus Minister adscri-

(a) *Lib. 2. de Origine Inquis. cap. 1.*

adscribendus est Capitaneus, seu Dux satellitum, qui prævio Inquisitoris, seu Assessoris mandato cum armata familia Tribunalis ad capiendos delinquentes est destinatus, *ex Clementin. Nolentes porro, de hæreticis.*

4. Decipiuntur autem, & insigniter profecto ii omnes, qui Inquisitionis nomen propter ideatum quendam nimium rigorem pertimescunt, ut solide ostendit Benedictus XIV. (a); Præsertim quia stylus ille, quo in criminalibus causis procedi regulariter solet, ne dum alienus non est a dispositione, & censura juris communis, sed eidem est undequaque conformis; Et licet summa omnium personarum in confessione Processus contra reos, vel sponte comparentes, vel Inquisitionis auctoritate ad Tribunal vocatos Religio exigatur in secreto servando, sub pœna excommunicationis ipso facto, aliisque arbitrariis, prout aliorum etiam ad quos talis notitia forte pervenerit, ne interim possint delinquentes criminis conscientia perciti fugam arripere, & Tribunalis auctoritatem eludere; Præmittitur tamen indistincte, antequam decernatur captura, & semper præsupponitur semiplena saltem delicti probatio ex legitimis Judiciis resultans, atque in actis redacta, eoque uberiora desiderantur, si de persona nobili, optimaque famæ tractetur, ut firmant Farinaccius (b). & Carena (c); Reoque in carceres detruso, eo prorsus modo processus est conficiendus, quo quavis altera criminalis causa expeditur, retenta scilicet triplici illa specie processus informativi, repetitivi, & defensionis, & ab iisdem fontibus probationes mutuando, vel testium scili-

(a) *De Synod. Diocesana lib. 1. cap. 11. §. 7. & sequent.*

(b) *Quæstione 181. n. 7. (c) Part. 3. titul. 2. n. 25.*

scilicet, vel scripturarum, vel confessionis ejusdem Rei, prout in aliis causis fieri solet, nosque in Institutionibus Criminalibus exposuimus (a).

5. Neque profecto dispar est ratio hujus Tribunalis circa reorum torturam; ea enim, quæ in materia tormentorum, de eorum speciebus, item de eorundem gradibus, & de causis, in quibus tormenta inferri non possunt, de jure communi statuuntur, etiam in Tribunali sacræ Inquisitionis exequi solent per ea, quæ late expendit Bordonus (b); Cumque demum in aliis criminalibus causis factò experimento innocentia, vel reitatis reorum per torturam, sententia proferatur, idipsum omnino agitur in hoc Tribunali, adeo tamen, ut si reo poena capitalis sit inferenda, quia Ecclesia a sanguine abstinet, tradatur is Curiaæ sæculari, ut eandem sententiam exequatur, ut late advertunt P. Hunoldus Plettembergius Soc. Jesu praxim hujus Tribunalis amplissime exponens in libro edito Hildesii anno 1693. quem inscripsit, *Notitia Congregationum, & Tribunalium Curiaæ Romanæ*, extatque in eadem rem opus inscriptum *Sacro Arsenalè, ovvero Pratica dell'Offizio della Sacra Inquisizione del P. Inquisitore Tomaso Menchini Domenicano*, quod editum fuit Rom. an. 1730. ex Typographia S. Michaelis ad Ripam.

6. Materiarum porro, quæ in hoc Sacro Tribunali tractantur, illæ sunt, quæ ad Religionem, aliquo modo rediguntur, live illa sunt crimina, per quæ, vel falsum dogma ab aliquo sustinetur, vel suspicio falsi dogmatis præfertur, quod spectant hæresis, blasphemia hæreticalis, sortilegia, abusus Sacramentorum, sollicitatio ad turpia, aliaque hujus-

(a) Lib. 3. per tot. (b) In Manuali Consultor. sect. 76. de Tortura Reorum.

hujusmodi, ut ex variis Apostolicis Constitutionibus se manifestat. Quamobrem procedit contra Saracenos, qui ad Christi fidem conversi ad Saracenorum sectam redierunt (a): contra Christianos ad Judæorum ritus transeuntes, & Judæos conversos ad eosdem redeuntes (b): contra Hæreticos judicialiter confessos, & obstinatos, etiam illorum Dæcesanis irrequisitis (c): contra Hæreticos, eorumque Fautores, & processui Inquisitionis sese opposcentes (d): & contra quoscumque etiam exemptos in causis Fidei (e). Præterea contra quoscumque Regulares in causa hærelis (f), etiam si eorum Superiores prævenerint (g); Ulterius contra Concionatores proferentes propositiones scandalosas, vel a Fide aberrantes (h); contra Maleficos (i); contra sortilegos cum diabolo facientes pactiorem, ac a fide apostatando alios lædentes (k); contra Astrologos Judiciarios (l); & contra eosdem, qui de Statu Reipubl. Christianæ, vel Sedis Apostolicæ, seu de vita Romanorum Pontificum, aut ejus Consanguineorum judicia facere, necnon eos, qui illos desuper consulere præsumpserint (m); contra omnes pariter Regulares audentes in publicis concionibus, conclusionibus, & aliis quibuscumque acti-

(a) Greg. XI. Constitutione 2. incipien. *Admodum*. (b) Nicolaus IV. Constit. 1. incipien. *Turbato*. (c) Alexander IV. Constit. 9. incipien. *Ad capiendum*. (d) Innoc. IV. Constit. 16. incipien. *Quia*. (e) Alexander IV. Constit. 22. incip. *Ne commissa*, Pius IV. Constit. 51. incip. *Pastoralis*, Paulus V. Constit. 26. incip. *Romanus*. (f) Clemens VIII. Constit. 27. incip. *Cum sicut*. (g) Paulus V. Constit. citata. (h) Paulus III. Constit. 3. incip. *in Apostolicis*. (i) Innoc. VIII. Constit. 1. incip. *Summis*. (k) Gregor. XV. Constit. 46. incip. *Omnipotens Lei*. (l) Sixtus V. Constitutione 17. incip. *Calì, & Terra Creator*. [m] Urbanus VIII. Constit. 8. *Inferutabilis*.

actibus publicis asserere, Beatissimam Virginem cum peccato originali fuisse conceptam, ex decreto Congregationis Universalis Inquisitionis habitæ in Palatio Apostolico coram Paulo V. 31. Augusti 1617. idque contra asserentes idem in Sermonibus, scriptisque privatis extendit eadem Sacra Congregatio coram Gregorio XV. (a); & tandem cum ad conservandam sanam, orthodoxamque doctrinam plurimum conferat librorum lectio, & retentio ab omni erroris macula immunium, huic etiam Congregationi concessum est, libros posse interdicere, quos erroneos deprehenderit, eorumque lectionem, & retentionem, si subversionis, & scandali periculum absit, permittere, ex Constitutione Gregorii XV. incipien. *Apostolatus Officium* 40. Quibus accedunt delicta alia sacre Inquisitioni pariter reservata, nempe sollicitio ad turpia in sacramentali confessione, & mulierum pœnitentium ad inhonesta facta provocatio (b), quod amplissime confirmavit Bened. XIV. (c); celebratio item Missarum, vel Sacramentorum ministratio ab iis exercita, qui ad Sacerdotium promoti non sunt (d), quod itidem renovavit Benedictus XIV. (e); & denum absolutio Pœnitentibus denegata, nisi complices manifestent (f), quod pariter statuit Benedictus XIV. (g).

7. Quoniam vero diximus, a Benedicto XIV. antiquiores Constitutiones Apostolicas in triplici præsertim puncto fuisse renovatas, & ampliatas, nempe

Tom. IV.

G g

pe

(a) 24. Maji 1612. Barbosa in *Collectione Bullar. V. Inquisitores*. [b] Pius IV. *Const.* 31. inc. p. Cum sicut. [c] *Constit.* 20. & 120. tom. 1. Bullar. [d] Urbanus VIII. *Constit.* 79. incip. *Apostolatus*. [e] *Const.* 97. tom. 1. & *Const.* 4. tom. 4. [f] Gregorius XV. *Const.* incip. *Universi*. [g] *Constit.* incip. *Suprema, quæ est octava in Bullario tom. 2. part. 2.*

pe pro eo, quod respicit sollicitationem ad turpia, item denegatam a Confessariis absolutionem ob non factam complicitum manifestationem, & demum ob celebrationem Missæ, vel sacramentales Confessiones exceptas ab illis, qui Sacerdotes non sunt, præstat, ut istas Constitutiones Benedictinas uberius exponamus. Igitur quod spectat ad delictum sollicitationis ad turpia, de quo late tractavimus in Institutionibus criminalibus (a), ne dum ab eodem Pontifice confirmatum reperitur generale decretum Congregationis sacre Inquisitionis 5. Augusti 1745. circa onus denunciandi, & poenas a denunciatis subeundas, quod etiam refertur in appendice ad tomum 2. ejus Bullar. n. 8. sed præcedenter in Constitutione *Sacramentum Pœnitentiæ*, *Kalend. Junii 1741.* quæ est *la 20. tom. 1. ejus Bullar.* ad magis retrahendos Confessarios ab hoc execrabili scelere, quo, medium ad animarum salutem inventum, & meritis Christi institutum, in contrarium effectum temere retorquetur, inhabiles declarantur sollicitantes in mortis articulo ad sacramentalem absolutionem iis impertiendam, tum quibus forte deliquerant. Quæ tamen Constitutio ad meliorem trutinam inde redacta, per posteriorem alteram Constitutionem ejusdem Pontificis incip. *Apostolici, editam 8. Februarii 1745.* quæ est *la 120. tom. 1.* provide fuit declarata, scilicet præcedenti Constitutione anni 1741. inhabilitatem absolvendi Confessariis complicitibus in peccato turpi statutam, locum non habere, si Sacerdos alter non existat, qui Pœnitenti moribundo sacramentalem absolutionem valeat imperiri, immo eadem inhabilitas remissa undique est, si Infamiæ, aut Scandali periculum absit, quod tamen

[a] *Sub titulo de delictis Clericorum.*

men præverti, aut amoveri jubetur, ita tamen, ut si amotum forte, & præventum ex industria non fuerit, adhuc valida sit absolutio, si aliunde pœnitens sit satis dispositus; Sacerdos tamen majorem excommunicationem, aliasque pœnas incurreret in eadem Constitutione enunciatis.

8. Fuit porro alias quæsitum, an personæ sollicitationem passæ admonitæ a Confessario de onere denunciandi sollicitantem, antea rem possent denunciando communicare, ut adeundo sacrum Tribunal sibi præventive consulere, egregie autem controversiam tractat Benedictus XIV. (a), qui quidem a generica quæstionis resolutione præcindens, in specie definit, fraternam monitionem non suffragari, nec ab onere denunciandi sollicitatum eximere, etiam si fraternam monitionem præmittere voluerit, idque variis etiam congestis DD. sententiis in idem tendentibus firmat.

9. Æquali autem providentia idem Bened. XIV. in citata Constitutione 97. tom. 1. Bullar. anteriores Constitutiones Pontificum circa aliud punctum confirmavit, & ampliavit, quod celebrationem Missæ, vel sacramentales Confessiones respicit ab iis exceptas, qui ad Sacerdotium non fuerunt assumpti; in eadem quippe Constitutione, ne dum hujusmodi reos a Judicibus Inquisitionis, Curia seculari tradendos edicitur, verum etiam ad hujus criminis probationem statuitur, Testes singulares sufficere, si non ad pœnam, saltem ad torturam. Fisci item intentionem ex relatione ordinariorum probari, & onus probandi contrarium in reum transfundi. Ampliantur itidem Constitutiones Apostolicæ contra celebrantes unam partem Missæ, dummodo

G g 2

ele-

[a] De Synodo Diacesana lib. 6. cap. 11. §. 9. & sequen.

elevationem sacra Hostiæ peregerint , & demum eadem poenæ contra non promotos ad Sacerdotium extenduntur , excepto dumtaxat casu , quo absolutionis formam non protulerint . Idque amplius idem Pontifex declaravit Constitutione incip. *Divinarum , humanarumque Legum, edita Idibus Augusti 1757.* quæ est in ejus Bullario tom. 4 qua quidem declaravit, ad utriusque criminis poenas incurrendas sufficere, si Reus in primo generali constituto quomodolibet reatum suum fateatur; adhuc enim Curiaæ seculari eundem tradendum esse decernitur .

10. Neque demum prætereunda est Constitutio ejusdem Pontificis incip. *Suprema* , quæ est in Bullar. tom. 2. qua onus denunciandi statuitur contra Confessarios denegantes Poenitentibus absolutionem nisi complices manifestent, credendo forsan hanc praxim licitam , & honestam esse , quo quidem in casu in dogmate errant , alias enim a simplici Ordinario puniendos esse cavetur; quod etiam habetur in Epistola Encyclica ejusdem Pontificis ad Episcopos Portugalliaæ , & Algarbiorum directa , quæ est la 124. tom. 1. Bullar. , ubi etiam poenæ contra hujus criminis reos cumulate exponuntur .

11. Solet postremo hæc Inquisit. Congregatio se in gerere in Dispensationibus matrimonialibus ab illis petitis, qui solemnî castitatis voto obstringuntur , ut eo scilicet non obstante ad sæcularia vota pertrans-eant; Quamvisque in iis, qui Subdiaconatus dumtaxat ordine initiati sunt , concurrente publica causa, præsertim servandæ, ampliandæque Religionis, aliquando id permittere consueverit, imo ex simili causa non hæsitaverit aliquando cum ipsis Presbyteris , & cum Regul. professis dispensare, quibus ultra præceptum Ec-

Ecclesiæ sacro Ordini adnexum, solumne etiam votum ab ipsis diserte emissum resistit, rara tamen est hujus dispensationis concessio, ne sensum, & sine sensu obligatio servandi castitatem in Ecclesia Latina ob frequentiam dispensationum tepescat, ac minuat. Late de hoc Rigantius (a), nosque etiam in Institutionibus Canonicis hac de re amplissime egimus.

12. Ter porro in hebdomada Congregatio isthæ convocatur, primo scilicet die Lunæ in adibus Tribunalis ejusdem prope Sanctum Petrum erectis, qua quidem die processus contra reos, sive in Urbe, sive in partibus facti referuntur, aliaque provisiones in causis emergentibus opportune a Consultoribus, Assessore, & Commisario capiuntur. Horum autem Consultorum duo stabiles extant ex Ordine Prædic. assumpti, nimirum Magister Generalis Ordinis, & Magister Sacri Palatii, quibus aequè stabiliter Consultor ex Ordine Conventualium adjungitur, forsitan ex eo, quod pari animorum consensione, & zelo uterque Ordo in hujus Tribunalis tuitionem, & conservationem conspiraverit. Die item Mercurii, si non sit impedita, vel a Consistorio, vel a Festo, tunc enim die Martis antecedenti sit Congregatio in Conventu Sanctæ Mariæ supra Minervam cum Cardinalium præsentia, quibus resolutiones die Lunæ a Consultoribus captae referuntur. Et tandem Congregatio die Jovis coram Pontifice agitur, a quo, si nihil obstat, decreta in utraque Congregatione edita confirmantur, & approbantur, itemque casus aliquis magis urgens, & specialis deciditur.

13. Cæterum cum inter hujus Congregationis facultates, ut supra innuimus, recenseatur, libros de errore-

[a] Reg. 14. Conc. tom. 2. Reg. 42. tom. 3. Reg. 49. tom. 4.

errore suspectos, eorumque lectionem, retentionemque interdicare, & si subversionis periculum absit, eosdem permittere, non immerito ad revidendos, examinandosque libros ultra Officiales, seu Ministros expositos Qualificatores destinantur, a qualificatione censuræ dicti, ut existimat Vanespen (a), iique licet nunquam ad Congregationem accedant, nisi ad referenda negotia ipsis commissa, nec ullo hinc privilegio donentur, æquali tamen secreti obligatione pro iisdem negotiis obstringuntur. Cum tamen forma, & methodus, qua iidem Qualificatores sensus suos in revisione librorum aperire debeant, disertissime expresserit Benedictus XIV. in *Constitutione incipien. Sollicita, edita die 7. Julii 1753.* qua methodus præscribitur in examine, & proscriptione librorum, ejusdem Constitutionis summam proferre judicamus. Primo igitur Pontifex sanxit, ut uni ex Qualificatoribus, aut Consultoribus a Congregatione designando liber tradatur, quem is attento animo legat, ac diligenter expendat, tum censuram suam scripto consignet locis indicatis, & paginis, in quibus notati errores continentur. Mox ut liber cum animadversionibus Revisoris ad singulos Consultores mittatur, qui in Congregatione singulis feriis secundis haberi solita de libro, & censura sententiam dicat. Ipsa deinde censura cum libro, & Consultorum suffragiis ad Cardinales erit transmittenda, ut hi in Congregatione feria quarta haberi solita de tota re definitive pronuncient; Postea vero ab Assessore acta omnia, ad Pontificem referatur, cujus arbitrio iudicium omne absolvetur. Cum autem sit ex veteri institutione receptum, ut auctoris Catholici liber non unius tan-

[a] *Juris Eccles. univer. titulo 22. n. 27.*

tantum Relatoris censura illico proscribatur, ad normam Decreti Mensis Julii 1750. eadem praxis retineri jubetur, ita ut si primus Cenfor librum iudicet proscribendum, alteri Revisori liber, & censura tradantur, suppresso primi nomine: si autem secundus Revisor primo assentiatur, utriusque animadversiones ad Cardinales mittentur, ut de libro decernant. At si secundus a primo dissentiat, tertius Cenfor eligatur, cui suppresso priorum nomine censura communicatur, ejusque relatio deinde Cardinalibus immediate tradetur, si a priori Consultorum sententia non abscedat, alias iterum Consultores suffragium ferent, & Cardinalibus omnia proponentur. Quod si Pontifex coram se in Congregatione feriæ quintæ libri causam referri voluerit, tunc satis erit eidem, & Cardinalibus Consultorum suffragia communicare. Verum amplior hac de re sermo redibit, cum de Congregatione Indicis pertrahabitur.

14. Quoniam vero supra dicebamus, Assessorem hujus Congregationis, (qui quidem licet olim esset Togatus, nunc ex albo Præfulum semper assumitur) non levem operam in decidendis eorum, causis impendere, qui servitio Tribunalis addicuntur, vel alias sunt patentati, reliquum est, ut pro coronide hujus materiæ, quæ a Benedicto XIV. in Constitutione incip. *Ad supremum*, die 21. Julii 1755. quæ inscribitur *Super deputationibus, & privilegiis Officialium Ministrorum Sac. Inquisitionis* statuta sunt, exhibeamus. In eadem igitur Constitutione, præmissa distinctione patentatorum, inter privilegiatos, & simplices, inter alia statuitur pro Urbe, & Statu Ecclesiastico Patentatos privilegiatos quinque excedere non debere, nempe In-

quisi-

quisitorem , Fiscalem , Procuratorem Reorum ,
 Notarium , & Mandatarium , idque in locis , ubi
 Inquisitores residere consueverunt , ubi enim Vica-
 rii Foranei simpliciter extant , ternarium numerum
 excedere non debere cavetur , Vicarium nempe ,
 Notarium , & Mandatarium ; eosque omnes a
 Congregatione deputandos per literas patentes
 gratis concedendas , ne dum bona præditos fama es-
 se debere , sed nec milites , nec Sacerdotes , aut
 alterius Curiae Ministeriis addictos , nisi aliud neces-
 sitas urgeat ; iisque inter alia privilegia jus deferen-
 di arma non prohibita etiam pro famulo , exemptio
 ab oneribus commutativis personalibus , & realibus
 ad instar Clericorum conceditur : quod variis tamen
 limitationibus , & cautelis in praxi servandis amplif-
 sime declaratur . Quod insuper spectat ad Patentat-
 os simplices , qui aliquo modo Tribunali Inquisitionis
 inserviunt , ut sunt Consultores , ii quidem , si
 Regulares sint , a Conventu , ubi extant , inconsul-
 ta Congregatione amoveri non posse statuitur , pro
 sæcularibus vero præter Indulgentiarum gratias pri-
 vilegium delationis armorum ad famulum extendi-
 bile , ut supra de Patentatis privilegiatis dicebamus ,
 conceditur ; eosdem vero Consultores ab Inquisito-
 ribus localibus non nisi per patentes literas a Cardi-
 nalibus Inquisitoribus approbandos , secus autem per
 particularia eorundem Inquisitorum bilicet eligendos
 esse cavetur . Ad hæc pro Tenuta Conchæ in agro
 Romano posita , & a Sancto Pio V. domui Inquisi-
 tionis Urbis attributa , plura in eadem Constitutione
 adjiciuntur , præsertim vero , quod hujus Tenutæ
 Patentati comprehensis personis Affictuariorum , &
 eorum famulorum n. 150. excedere non possint ; quod-
 que his eadem privilegia ad instar Patentatorum
 supra

ROMANÆ CURIÆ TIT. XXVIII. 241
supra expositorum concessa intelligantur, exclusæ
semper Immunitate Locali, quæ tam eorum do-
mibus, quam universæ Tenutz expresse denega-
tur. Atque hæc de Tribunali sacra Inquisitionis di-
cta sufficiant. Cum vero inter media cæteris utilio-
ra ad sacrosanctam Religionem conservandam cen-
seatur Congregatio Rituum, ad eum præcise finem
instituta, ut nihil superstitiosum in Ecclesiasticis
præsertim actibus exerceatur, sed omnia sancte per-
agantur, merito ad hanc Congregationem, quæ
in aliquo sensu Congregationis Inquisitionis appen-
dix appellari promeretur, incunctanter pertran-
simus.

TITULUS XXIX.

De Sacra Rituum Congregatione.

Cæteras inter perfectò Congregationes, quas
summo Christianæ Reipublicæ emolumento in-
stituit Sixtus V. in pluribus citata Constit. 74. incip.
Immensa, Congregatio pro sacris Ritibus, cœremo-
niis, aliisque rebus ad divinum cultum pertinenti-
bus erecta merito adscribitur. Nemo enim est, qui
non videat, quantum Religionis intersit, quod
debitus in sacris functionibus ordo servetur, quod-
que ii, quorum cultum Ecclesia Fidelibus propone-
re intendit, nonnisi prævio maturo examine, accu-
ratissimeque cautelis ad eundem cultum promoveantur.
Dixi, debitus in sacris functionibus ordo servetur,
quodque ii, quorum cultum Ecclesia Fidelibus pro-
ponere intendit, nonnisi prævio maturo examine, ex-
actissimeque cautelis ad eundem cultum promoveantur.
Duo quippe sunt negotiorum genera, quæ in hac
Tom. IV. H h Cong.

Congregatione præcipue tractantur ; unum nempe respicit quæstiones de præcedentiis , & præeminentiis Cleri sæcularis , & Regularis in publicis præsertim supplicationibus , atque functionibus , aut etiam inter Ecclesiasticos , & Sæculares , prout etiam approbationes Officiorum , concessionem facultatum , celebrandi Officia , seu Missas Sanctorum , ritumque , quo celebrari debeant , assignandi , Sanctos item in Patronos , seu Protectores Civitatibus , & locis concedendi . Quibus accedit etiam facultas deferendi comam supposititiam , seu adscititiam , vel usum pileoli celebrantibus , iuxta cæteroquin concurrente causa dari consueta . Hanc enim facultatem privativo jure sibi eandem Congregationem reservasse constat ex decreto edito die 3. Januarii 1626. & 24. Aprilis ejusdem anni apud Gavantum (a) , quod cum amplissime expendatur a Benedicto XIV. (b) , eum adibit , qui plura desiderat . Addendæque insuper sunt aliæ hujus Congregationis materiæ a Card. De Luca relatæ (c) , qui apposite advertit , in harum rerum examine , & signanter in materia , Præeminentiarum , efformationem processuum , aliosque Juridicos actus prærequiri , ideoque hanc Congregationem in hoc rerum genere contentiosi Tribunalis imaginem præferre , quum resolutio causarum istarum a probatione consuetudinis præcipue perdeat , quæ utpote in facto consistens , solidis argumentis debet demonstrari .

2. Alterum vero causarum genus circa Servorum Dei Beatificationem , & Canonizationem dirigitur , atque versatur , unde eadem Congregatio in

(a) *In Com. ad Rubric. Missalis parte 2. tit. 2.* (b) *De Synod. Dioces. lib. 11. cap. 9. §. 5.* (c) *Disc. 18. Relat. Rom. Curie.*

in duas species videtur esse divisa , quarum prima *ordinaria* , altera *extraordinaria* vocatur , utraque vero componitur ex Cardinalibus , & Prælatiſ , qui plerumque in Congregatione *extraordinaria* , tres eſſe ſolent antiquiores Rotæ Auditores , veluti , qui præſumuntur Canonum peritiſſimi , atque ultra Cardinalem Præſectum , & Præſulem Secretarium accedunt , ubi Sanctorum cauſæ tractantur (quod in *extraordinaria* Congregatione contingit) , Fidei Promotor , unus ex Protonotariis participantibus in memoriam venerandæ antiquitatis , quàm a primis etiam Eccleſiæ initiis certum undique ſit Protonotarios conſtitutos fuiſſe , qui aſta Martyrum ſcriberent , unde Protonotariorum Collegium fuit inſtitutum , itemque plures Theologi ex Regularibus præſertim Ordinibus , quos Conſultores dicimus , inter quos recensentur Mag. Sacr. Palat. ex Ordine Prædicatorum , & Sacriſta ex Auguſtiniana Familia , nec non Medici , & Chirurghi in Philoſophia excellentiores , qui mature dijudicent , an vi naturæ fieri potuerint ea , quæ de Servis Dei miracula prædicantur , & demum Magiſtri Cœremoniarum Pontificis in eadem Congregatione admittuntur , quorum Suffragium , ſi de ſacris Ritibus ſermo ſit , paſſim exquiritur . In unaquaque vero cauſa Cardinalis Ponens a Secretario deputatur , qui rei ſtatim proponit , & quamquam ſi de cauſis primi generis , nempe Præeminentialibus , vel aliis in Congregatione *ordinaria* diſcuti ſolitis ſermo ſit , nec ipſe , neque alii ſuffragantes ſecreto adſtringantur ; contrarium tamen ſervatur , ſi de cauſis ad ſacrum cultum directis tractetur , in quo quidem cauſarum genere ſub pœna excommunicationis ipſo facto ſecretum cuſtodire adſtringuntur , eademque ſecreti

lege tenentur duo Familiares, quos Cardinales, & Secretarius in adiutores studiorum pro his causis adsciscere valent, & unus, quem Auditores Rotæ possunt assumere, ad quod quidem secretum servandum jurisjurandi Religione omnes indiscriminatim obligantur.

3. In Palatio sane Apostolico ordinaria Congregatio convocatur, solique Cardinales Suffragium ferunt; & regulariter de causis Sanctorum, seu de eorum Canonizatione ibi non agitur; altera vero in ædibus, ut dicitur, Cardinalis Ponentis, seu Relatoris habetur, si Antepreparatoria sit, ut illam appellant, seu ad Congregationem in Palatio Apostolico coram Pontifice habendam præambula. Aliquando tamen pro arbitrio Pontificis particularis Congregatio agitur, ad quam aliqui Cardinales, & nonnulli Consultores cum Secretario, & Fidei promotore adsciscuntur. Neque est prætereundum, nunquam Consultores ad suffragandum in ea causa admitti, in qua de beatificando, vel canonizando viro ejusdem Instituti, seu Religionis tractetur, a qua quidem regula soli Episcopi Regulares, & Magister S. Palatii excipiuntur. Cum vero fuerit iteratis Congregationibus tam super virtutibus, quam super miraculis causa digesta, primum coram Cardinalibus in Consistorio secreto, postea in solemniori altero Consistorio præsentibus Episcopis in Urbe adstantibus a Pontifice deveniri posse ad Canonizationem definitur, & demum Pontifex ipse eandem solemniter perficit sequenti decreto = *Ad honorem Sanctæ Individuæ Trinitatis, & exaltationem Fidei Catholicæ, & Christianæ Religionis augmentum, auctoritate ejusdem Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & BB. Apostolorum*
Pr-

Petri, & Pauli, ac nostra, de fratrum nostrorum Consilio decernimus, & definimus, bonæ mem. NN. Sanctum esse, & Ss. Catalogo adscribendum, ipsumque Ss. Catalogo adscribimus, ut universæ hujus functionis seriem, & ordinem disertissime inter alios refert Gonzalez (a). Cæterum cum alia, quæ Ss. Beatificationem, & Canonizationem antecedunt, comitantur, & subsequuntur, seu qua forma, & methodo ad Beatificationem, vel Canonizationem sit procedendum, luculenter exposuerit Benedictus XIV. in opere de Canonizatione Sanctorum juxta recentiorum editionem in 12. tomos diviso præsertim lib. 1., & præsius cap. 16. cujus titulus est de Sacra Rituum Congregatione, quod brevius etiam repetitur in Synopli libri septimi P. Azevedo Soc. Jesu appendice nona, superfluum est amplius rem istam exponere.

4. Gratis vero, immo cum manifesta veritatis injuria hæretici, vel alii Romanæ Curie nimium infensi obloqui solent, indaginem Rituum Sacrorum, & functionum Ecclesiasticarum examen Romanæ Sedi reservari non debuisse, eoque minus Canonizationem, quam hæretici quidem perperam carpunt, asserentes cum Gentilium apotheoli confundi, quæ solemnitas erat alicujus hominis inter Deos adscriptio, aliqui ex Catholicis, inepte licet, Episcoporum Judicio remittendam arbitrantur, quibus diu, & per multa sæcula competiisse non dubitatur. Quod enim Ecclesiæ, ejusque capiti sit reservandum de Ritibus, sacrisque Cœremoniis decernere, cæteris argumentis omissis, prævalida, urgensque ea congruentia suadet, quod alias uniuscujusque hominis arbitrio concreditum foret, novos Ritus, & Cœremonias invehere cum summa Reipub.

Chri-

(a) *Comment. in Jus Canon. in cap. Audivimus, de Reliq. & Venerat. SS. n. 8.*

Christianæ perturbatione. Unde illud, quod olim in veteri Lege sequebatur, ut licet paucissimi Ritus haberentur sub Moyse, ad magnam tamen copiam inde redacti, ut tres libros Numerorum, Levitici, & Deuteronomii facile implerent, in novo etiam Testamento facile revivisceret. Accedit, quod cum Apostolus Paulus de Institutione Eucharistiæ differens a Domino illam accepisse restetur (a), Ritus autem in ejusdem Sacramenti Ministerio servandos deinde se dispositurum affirmaverit (b), inquit: *Cetera cum venero disponam*; cumque nunquam fuerint deinde ab Apostolo dispositi, relictæ hinc, & reservati censi debent potestati Ecclesiæ, & consequenter ejusdem visibili capiti, ut disponantur, ut egregie concludit Angelicus Doctor (c).

5. Quod vero Gentilium apotheosis nullatenus confundi possit cum Canonizatione Sanctorum, ex eo præsertim eruitur, quod per hanc non inter Deos, sed inter Servos Dei, & amicos Servi ipsius adscribantur, ac cooptentur, ut advertit inter alios cit. Benedictus XIV (d); utque id clarius intelligatur, abs re non erit Theologorum doctrinam proferre de cultu, qui dicitur *Latria*, de eo, qui vocatur *civilis*, & *observantia quædam humana*, de eo, qui appellatur *Dulia*, necnon de alio *Hyperdulia* communiter dicto. Sane tres sunt species excellentiæ, divina videlicet, & infinita, cui respondet prima cultus species, quæ vocatur *Latria*; humana, seu naturalis, quæ posita est in virtutibus, ac dignitatibus humanis, cuique cultus, qui dicitur *civilis*, & *quædam observantia humana* respondet;

tum

(a) *Ad Corinth.* 7. (b) *Ad Corinth.* 11. (c) *In 1. ad Corinth.* 11. (d) *In cit. opere de Serv. Dei Beatif. & Canoniz.* Lib. 1. n. 13.

tum vero media quædam excellentia inter divinam, & humanam est accensenda, qualis est gratia, & gloria Sanctorum, cui quidem cultus Dulciæ ob excellentiam, majoremque præstantiam tribuitur. Quia vero humanitas Christi si seorsim consideretur singulariter propter unionem cum Verbo, creaturas, Sanctosque omnes excellit, ac supereminet; & similiter B. Virgo, ut Mater Filii Dei inter alios Sanctos ita major exiit, ut dici merito possit Domina & Regina nostra, quod de Sanctis aliis nequaquam nisi admodum imperfecte asseri potest; Hinc iidem Theologi dividentes *Dulciam* in *Dulciam* proprie dictam, & hyperduliam, seu supraduliam illam Sanctis ceteris, hanc vero soli humanitati Christi, ac Deiparæ Virgini competere docent. Ex qua quidem divisione, plane intelligitur, tantum abesse, ut cultus creaturis tribuatur, ut potius inferatur omnino, cultum omnem occasione Beatificationis, vel Canonizationis Dei Servis exhibitum in Deum præcise refundi.

6. Neque vero subsistit, quod Judicio Episcoporum Sanctorum Canonizatio sit reservanda; Cum enim materia isthæc sit de gravioribus causis, quæ judicio Ecclesiæ subjiuntur, omnis equi, bonique ratio postulat, quod ab Apostolica Sede præviis Coeremoniis, & Ritibus descriptis in Coeremoniali Romano (a), solemniter peragatur, præsertim quia cum vel a sæculo octavo, ut asserit Bellarminus (b), vel a sæculo X. ad Romanos Pontifices fuerit in hoc negotio perpetuo, constanterque recursum, cumque Decretalis *Innoc. III. relata in Capitulo 1. de reliquiis, & veneratione Sanctorum*, qua Romanæ Sedi privativa istarum causarum cogni-

(a) *Lib. 1. sect. 6.* (b) *In controuv. de Beatificatione Sanctorum lib. 1. cap. 8.*

locis imminutis, relicto tamen onere Missam audiendi, ut actum fuit pro nonnullis Diœcesibus Hispaniæ decreto 62. Item pro Diœcesi, Nycien. decreto 128. Pro nonnullis pariter locis Regni Poloniæ decreto 138. relatis in *Bullario tom. 1.* quibus alia pro diversis regionibus successerunt. Subsequitur item aliud decretum solemnæ celebrationis indiætæ Festi Apostolorum Petri, & Pauli per totam octavam Romæ celebrandi, (quod est 3. *cod. tom. 9*) cum destinatione Capellarum in diversis Ecclesiis, ubi pretiosa extant eorundem Apostolorum monumenta, a præstantioribus Urbis Ordinibus singulis octavæ diebus habendarum, & inuncto variarum Confraternitatum ad easdem Ecclesias accessu. Item alterum de retinenda crucifixi Salvatoris imagine palam, & visibiliter exposita super altaribus, ad quæ Missarum Sacrificia peraguntur, quod est 17. *tom. 2. ejusdem Bullarii*, reprobato usu Missam celebrandi in altaribus, quæ carent Imagine Crucifixi, vel si ipsa incommode statuatur ante celebrantem, vel si ita tenuis, & exigua sit, ut Sacerdotis, & populi adstantis oculos penitus effugiat, aliasque circa Crucis elevationem provide in eodem decreto definiuntur. Quibus accedit alterum in eodem Rituum genere Decretum evulgatum, ad conservandam inter Episcopos, & Archiepiscopos cum Gubernatoribus in ditione Ecclesiastica existentibus animorum consensionem, abusque omnes irreptos in honoribus sibi invicem deferendis removendos, quod certis constitutis legibus idem Pontifex statuit; eademque decreta in *Appendic. tom. 1. Bullarii* referuntur.

8. Has vero, aliasque hujus Pontificis Constitutiones coronavit amplior illa occupatio ab eodem

Pontifice habita in reformatione Breviarii Romani, quod cum S. Pius V., Clemens VIII., & Urb. VIII. inconſulta Sede Apoſtolica immutari poſſe vetuerint, ut in ejus fronte legitur, cumque aliqua emendatione indigere recognitum fuerit, incredibili plane labore idem Pontifex, accitis eruditis, doctiſſimiſque viris, manus operi admovit, quod licet adhuc ineditum fuerit, ſperatur aliquando Sedis Apoſtolicae auctoritate fore imprimendum.

9. Neque proſecto intra Urbem, ejusque diſtrictum hujus Pontificis zelus, & vigilantia in Ritibus ſtatuendis, vel reformandis ſtetiſſe deprehenditur, ſed in diſſitas etiam, exteraſque regiones, vel Regna porrecta fuit, atque ampliata, qua quidem in claſſe repeti poſſunt Conſtitutiones editae 57. de Ritibus ab Italo-Græcis tenendis, 59. de Ritibus, ſeu Cæremoniis Sinenſ. 87. de Ritibus Grecorum, 107. de Ritibus Orientalium, 114. de Ritibus pariter Sinenſibus, 129. de Ritibus Coptorum; quæ omnes extant *tomo 1. ejuſdem Bullarii* locis mox allegatis; Quibus ſuperaddi promerentur æque utiles Conſtitutiones emanatæ, una nempe, quæ ad removendos exceſſus, ſummaſque exuberantes pro taxatione expenſarum in Beatificatione, vel Canonizatione, ſub die 14. Aprilis 1741. edita fuit, quæque per extenſum refertur *Appendice 15. ad librum 1. operum de Canonizatione ejuſdem Pontificis c. 6. novæ editionis*. Altera item Conſtitutio, ut in poſterum Beatificationes, & Canonizationes coherentes ad decretum Alexandri VII. in Baſilica Vaticana celebrentur, certa Secretario ejuſdem Baſilicæ contributione in ſingulis Beatificationibus, & Canonizationibus, & ſumma præfixa, quæ eſt *la 36. in Bullario tomo 1.* quæque etiam refertur *appendi-*

pendice secunda ad primum librum eorundem Operum novæ editionis *cap. 3.* ; Et postremo tertia , quoad ritum in posterum servandum in Servorum Dei Canonizatione, incipien. *Sollicitudini nostræ, edita die 1. Octobris 1745. la 141. tom. 1. Bullar.* quæque inscribitur *De causellis in conficiendis processibus super fama Sanctitatis Servorum Dei* ; quas quidem, aliasque hujus Pontificis Constitutiones innuisse sat est, quin eorum tenorem per extensum referamus, ne alias brevis hæc Romanæ Curix tractatio in volumen excrescat. Cum autem præter Congregationem Inquisitionis, & Rituum, quas exposuimus, Indicis quoque, & Indulgentiarum, ac Sacrarum Reliquiarum Congregationes ad factam, tectamque Sacrosanctam Religionem conservandam, & ab erroribus expurgandam optime fuerint institutæ, ad has oportet descendamus, primum de Congregatione Indicis, mox de altera Indulgentiarum, ac Sacrarum Reliquiarum tractaturi.

TITULUS XXX.

De Congregatione Indicis.

DIximus, ad Sacrosanctam Religionem conservandam plurimum Indicis Congregationem conferre, qua, ut notum est, certo assignato numero Cardinalium, & Consultorum cum Secretario ex Ordine Prædicatorum assumpto libri de errore suspecti imprimi, & retineri prohibentur, nec (nisi ablit subversionis periculum,) legi, & retineri permittuntur. Quam verò rationabiliter Congregatio isthæc fuerit constituta, planè suadet rerum omnium magistra experientia, quæ comprobavit

eorundem suspectorum , & multò magis hæresim continentium librorum lectione homines corrumpi , atque in doctrinas a vero distitas passim abire , cui certè maximo Christianæ Reip. detrimento avertendo supremus præsertim Ecclesiæ Pastor debuit opportunè prospicere ; Præsertim quia Apostolica , Ecclesiastica , & civilia etiam monumenta in idem conspirarunt : Apostolica quidem , in actis quippè Apostolicis legitur (a) : *Multi autem ex eis , qui erant curiosa sectati , consulerunt libros , & combusserunt* , iisque libris combustis adauctum fuisse , atque insignitè confirmatum numerum Fidelium Sanctus Lucas testatur (b) inquit : *Fortitè crescebat verbum Dei , & confirmabatur* S. Clemens item seu alius auctor Constitutionum Apostolicarum refert , Apostolos prohibuisse ab initio Fidelibus libros Gentilium , & falsorum Prophetarum . Scribit etiam Eusebius (c) , Dionysium Episcopum Alexandrinum , qui floruit anno 250. a Fidelibus repræhensum , quod libros legeret hæreticorum ; in eandemque imò laudabilem praxim Imperatores etiam consenserunt . Constat enim , Constantinum primum Imp. Christianum iussisse Arianorum libros comburi pœna Capitis imposita eos clàm retinentibus , ut referunt Socrates (d) , & Sozomenus (e) . Libros etiam Eutichetis , & Apollinaris Valentiani , & Martiani Inpp. iussu combustos fuisse constat ex leg. *Quicumque Cod. de hæreticis* , quæ etiam repetitur in *Lege Damasci Cod. eodem* ; similisque rex pari jure in *lege Mathematicos Cod. de Episcopali audientia* profertur , ubi Honorius , ac Theodo-

(a) Cap 19. v. 19. (b) Ibidem v. 20. (c) Lib. 7 Hist. Ecclesiastica cap. 6. (d) Lib. I. Hist. c. 1. (e) Lib. I. Hist. cap. 22.

dofius Imperatores folemniter edixerunt, a Mathematicis omnibus libros, in quibus aliquid Catholice Religioni averfum reperiatur, fub oculis Epifcoporum cremari debere, plurimaque alia congerit Bellarminus (a); Quibus fanè exemplis ab Apoftolica, Ecclefiaftica, & Civili Hiftoria depromptis adafti, meritò Summi Pontifices tam in Bulla Cœnæ, quæ unguis annis folemniter in die Cœnæ Domini evulgatur, quàm in *Indice Librorum prohibitorum*, de quo infra, hæreticorum, vel alios fufpectos libros vetuerunt.

2. Et quidem perfpicua funt verba ejufdem Bullæ, quæ ità concipiuntur = *Excommunicamus hæreticorum libros hærefim continentes, vel de Religionẽ tractantes, finẽ authoritate noftra, & Sedis Apoftolicæ fciẽtẽ legentes, ac resinentes, imprimẽtes, feu quomodolibet defendentes ex quavis cauffa publicè, vel occultè, quovis ingenio, vel colore*.

3. Dixi autem, & rationabiliter, ultra Bullam Cœnæ in indice etiam peculiari eofdem libros Pontifices vetuiffe; Etenim fanctum Gelafium primum in Concilio 70. Epifcoporum habito Romæ anno 496. Indicem librorum vetitorum confeciffe teftatur citat s Bellarminus (b); licet alii arbitrentur (c), Indicem vere hunc non fuiſſe, tum quia ibi lectio in Ecclefia tantum publica agenda prohibetur, tum quia ii etiam libri in eodem Indice continentur, qui ab Ecclefia recipiuntur. Parique exemplo conſtat, auctoritate Pii IV., a quo negocium hoc librorum prohibendorum Tridentinæ Synodo fuerat remiſſum, abſoluto Concilio Indicem a Deputatis

(a) De Laicis Lib. 3. Cap. 20. (b) Loco cit. (c) Vanefpen. tomo I. juris Ecclefiaftici tit. 22. Cap. 40.

tis actum fuisse approbatum , ut liquet ex litteris ejusdem Pii IV. die 24. Martii 1564. incipien. *Dominici gregis*. Certumque item habemus, præcedenter a Paulo IV. anno 1557. Inquisitoribus Romanis injunctum fuisse , ut Indicem librorum efformarent ; & propterea exploratissimum est, Clementem VIII. in d. *Const. incipien. Sacrosanctam* novum Indicem confecisse . Nec defuere , qui novos Indices adjunxerint , ut Pater Catalanus (a) Presbyter Congregationis Oratorii S. Hieronymi Charitatis Urbis , vir in Ecclesiastica præsertim Historiâ versatissimus, testatum reliquit. Verum , ut maturius negotium Prohibitionis librorum ageretur , Sanctus Pius V. Congregationem ex nonnullis Cardinalibus, & Consultoribus anno 1571. solemnitus instituit , quàm præcedenter extaret , & licet non reperiatur Constitutio , ex regellis tamen Congregationis apparet , novasque facultates Sixtus V. , & Clemens VIII. auxerunt, qui facultatem pariter Cardinalibus dedit non solum libros , sive impressos , sive imprimendos prohibendi , verum etiam aliis permittendi , ut libros vetitos legere possent (b) .

4. Cum verò non omnes hæreticorum , & aliorum male de fide scribentium libri sint comburendi, vel prohibendi, operæ pretium erit pro clariori hujus materiæ Intelligentiâ divisionem prohibitionis indicare . Triplicis igitur generis sunt libri ab Indice proscripti, videlicet I. II. , & III. classis . Ad primam sane classem pertinent libri , qui propter ipsos auctores *Hæreticos* fuerunt damnati, atque prohibiti . Itemque omnes ab Auctore hæretico , vel de hæresi publicè suspecto compositi , qui de *Religione* ex professo pertractant ; sicuti sunt libri hæreticorum , qui

(a) *De Secret. Cong. Ind. Cap. 6.* (b) *Catalanus cap. 7. & 8.*

qui hæresim invenerunt , aut suscitaverunt , vel hæreticorum capita , aut duces fuerunt , ut *Lutherus, Zuinglius, Calvinus &c.* quorum quidem libri omnes , & singuli , quamvis de *Religione* non tractent , nec hæresim contineant , sed de quacunque alia re agant , prohibentur , idque consentaneè ad juris communis regulam , quâ edocemur : *Damnato auctore damnantur ejus Scripturæ, libri, & opera*, ut habetur in *Cap. Fraternitates tit. de hæreticis*. Imo relati libri , non solum ab Indice , sed etiam per Bullam Cœnæ supra enunciata[m] proscribuntur . Libri verò II. Classis non propter Auctorem , sed propter non sanam , suspectam , aut moribus Fidelium repugnantem , quam continent , doctrinam , prohibentur , quales sunt etiam libri Catholicorum de rebus lascivis , & obscænis pertractantes . Item libri eorundem Christianis moribus , aut fidei contrariam , vel in hac materia suspectam doctrinam continentes . III. demum Classis libros pariter prohibitos , ob doctrinam malam , quam sive in genere *moris* , sive in genere *Religionis* , & *Fidei* complectitur . Cujuscunque verò classis libri indicantur in Indice librorum prohibitorum , ad libros primæ Classis apposita Rubrica *Auctores primæ classis*, vel Rubrica *Certorum auctorum libri prohibiti* , iique ordine alphabetico designantur , sicut in primæ classis serie *incertorum Auctorum* libri prohibiti exprimuntur , & quidem plurimi alphabetico Ordine recensentur , ut egregie advertit inter alios Reinfestuel (a) .

5. Ex his autem descendit , non omnes hæreticorum libros esse comburendos , vel indiscriminatim vetandos , immò aliquando servandos , & retinen-

(a) *Lib. 5. Decretal. tit. 7. §. 9.*

tinendos , ut eorum errores confutentur , & rejiciantur . Secundò libros hæreticorum prohiberi non quod Catholici his malè utantur falsa interpretatione eorum , quæ vera in ipsis continentur , ut hæretici perpetuo jactitant , sed quod revera falsa , & perniciofa dogmata doceant 3. prefatos libros nec omnibus concedendos , nec omnibus prohibendos , sed immò permittendos his , qui possunt eos ad trutinam revocare . 4. demùm Scripturam vernacula quaque lingua translatam meritò prohiberi , non quod reipsa ejus lectio noceat , & oblit , sed ne ex ejus sinistra lectione , vel interpretatione , aut interpolata traductione , nulla Ecclesiæ auctoritate , & approbatione edita , Plures erroris ansam arripiant . Quoniam verò diximus ultra Cardinales , & Consultores etiam per Secretarium ex Ord. Prædicatorum Congregationem Indicis constitui , præstat , ut de hoc Secretario aliqua innuamus .

6. Ejus igitur munus est Congregationem indicare , seu convocare , in qua denunciationes , vel accusationes librorum legit , qui ad Congregationis Tribunal deferuntur , eosque ad Consultores transmittit , ut statâ Congregationis die , quæ sit in Apostolico Palatio , sensus suos exponant , ut deinde Cardinales judicent , posteaque Cardinalium vota , seu Resolutiones Summo Pontifici pro Confirmatione denunciat , a quo etiam obtinere solet , ut qui libros in Congregatione retulerit , inter Consultores adscribatur . Potest postremò idem Secretarius novas licentias ad triennium pro legendis , ac retinendis libris vetitis impartiri , & novas prorogare : quamobrem singulis sabbatis expedire eas solet solo suo nomine apposito , & Cardinalis Præfetti sigillo munire ; eademque licentiæ gratis sunt concedenda .

Quam.

7. Quamvis autem nunc in Palatio Apostolico, nunc in Regione Campi Martii in via Paulina, in loco vulgo dicto *Babuino* Secretarii hujus Congregationis habitare cum sociis consueverint, a tempore tamen Alexandri VII. in Conventu Minervitano stabiliter permanent; idque Clemens VIII. peculiari Brevi edito die 16. Junii anni 1604. pro ipso, ac socio ejusdem Ordinis, & uno Scriptore statuit, nec non 10. scuta in singulos menses anticipate solvenda, annuamque pensionem ducentorum scutorum Camerae eis assignavit. Atque hæc circa Congregationem Indicis, ejusque Secretarium dixisse sit satis; qui plura desiderat, adeat Patrem Catalanum, qui peculiarem tractatum in eandem rem, ut supra innuimus, eruditè congescit.

8. Generalis autem regula circa licentias legendi libros obtentas est, ut nonnisi ad triennium concedantur, quod plane tamen, & facile eo elapso prorogatur; idemque dicendum de Magistro Sacri Palatii pro Urbe, & de Congregatione Sacrae Inquisitionis pro toto Orbe, quibus omnibus indultum a Summis Pontificibus est, posse aliis facultatem legendi, & retinendi libros prohibitos impertiri, & quidem præmisso testimonio Ordinarii, si de sæcularibus, & Prælati Regularis, si de Regularibus agatur, quod eadem licentia non sint abusuri, aut saltèm, quod alterius Testis fide digni auctoritate idem comprobetur. In eademque facultate excipi perpetuo solent libri superstitionis, opera Guimenii, Caroli Molinzi, Petri Bayle, Nic. Macchiavelli, Lucretii italicè traducti, Constantini Grimaldi, Ado Marini, cæteraque de obscœnis ex professor tractantia; Historiæ item Ludovici Maimburgi, & Petri Giannoni, Historia Ecclesiastica

Gallicè ab Anonymo, Italice verò a Selvaggio Canturano edita, & libri Hæreticorum, in quibus ex professo Religio catholica impugnatur, quos etiam in Bulla Cœnæ vetitos esse docuimus. Quoniam vero plures sunt controversiæ, quæ circa intelligentiam hujus decreti a Doctoribus excitantur, abs re non erit, ut nihil huic materiæ desiderandum super sit, aliqua subnectere. Et quidem, cum ut innuimus ex duplici fonte prohibitio librorum vetitorum oriatur, nempe ex Bulla Cœnæ, & ex Indice, illud communiter admittitur, quod libri Hæreticorum vel Hæresim continentes sub pœna excommunicationis ipso facto expressa in Bulla Cœnæ prohibeantur, alii vero omnes, qui doctrinas falsas, & erroneas, vel etiam bonis moribus oppositas complectuntur, sub pœna peccati gravis, aliisque Episcopis benevolis interdican tur, ut eruitur ex regula decima Indicis Librorum, & ex Constitut. Alexandri VII. super observantia ejusdem Indicis, edita Anno 1664. incipien. Speculatores, estque 15. inter Constitutiones ejusdem Pontificis tom. 5. Bullar. qui quidem Pontifex nedum novum librorum Indicem efformari mandavit, verum etiam decem regulas Indici ceteroquin antiquo cohærentes adjunxit, quæ per extensum referuntur a Reinsestuel (a).

9. Ut autem excommunicatio latæ sententiæ, quæ contrà legentes, retinentes, imprimentes, vel defendentes hæreticorum libros in Bulla Cœnæ, ut diximus, statuitur, incurratur, primo requiritur, ut auctor sit hæreticus, secundò ut de Religione pertractet, vel hæresim contineat, tertio ut scienter nempe cum notitia auctoris hæretici, & de Religione tractantis, ac hæresim continentis legatur, vel

(a) In lib. 5. Decret. tit. 7. de hæret. §. 3. n. 101.

vel retineatur, vel imprimatur, vel defendatur, quartò deum, quod sine facultate Apostolica directe, vel indirectè concessa id peragatur.

10. Errant tamen, qui sibi falso blandiuntur, Epistolas, Conciones, brevesque alias Scripturas hæreticorum sub hac prohibitione non contineri, ex quo forsitan agatur de re odiosa, & stricte intelligenda, qua quidem in re breves istæ Scripturæ librorum nomine non comprehenduntur; idem affirmando si manuscriptus sit liber, ut senserunt Sanchez (a), Bonaccin. (b), alique, melius enim iudicasse arbitramur Farinac. (c), Suarez (d), aliosque, qui cum æquale periculum perversionis in grandi, ac parvo libro, modo Hæretici sit, vel hæresim habeat, recognoscant, æquale sustinent proferendum esse iudicium; præsertim quia posterior hæc sententia declaratione sacre Congregationis Concilii, quam innuit citatus Reinfestuel (e), munitur, ac confirmatur.

11. Æqualique insubstantia alii arbitrantur, Bullam Cœnæ, vel Indices librorum prohibitorum illas Regiones non afficere, in quibus non fuerunt recepti; destruit enim hoc assumptum jus condendi legem Ecclesiasticam, absque Populi acceptione, cui quidem contrarium asserere vetitum est proposuit 28. Alex VII. ac ratione ipsa ab intrinseco confirmatur, qua quidem, sicuti compertum habemus non a Populo, sed a Christo jus condendi leges Ecclesiæ habuisse, ita populo non indiget, ut obligationem inducant, ut fulius alibi advertimus (f). Postremo gratis, aut saltem sine solido fundamento alii asserunt, Indulto Apostolico non indigere Regula-

K k 2

res,

(a) Lib. 2. Moral. cap. 10 num. 29. (b) Disput. II de censuris q. 5. punct. 4. (c) De hæresi quasi 80. n. 30. (d) Disput. 20 sect. 2. n. 10. (e) N. 43. (f) Lib. I. tit. I. §. 2. Instit. Can.,

res, ut libros vetitos legant, atque retineant, ex quo, ut inquit, Gregor. XIII. Societati Jesu hanc facultatem concesserit, & per communicationem privilegiorum ad alios etiam Regulares, præsertim Mendicantes, seu verius ad Superiores eorundem Ordinum jus indulgendi subditis facultatem legendi libros inconsulta Sede Apostolica translatum videatur, ut dixit inter alios Pellizzarius (a).

12. Aliud enim statuerunt posteriores Pontifices, signanter vero Gregor. XV. in Constitut. *Apostolatus Officium* 40. tom. 3. *Bullarii*, & Urbanus VIII. in altera incipien. pariter *Apostolatus Officium* 116. *eiusdem Bullarii*, necnon Alexander VII. in citata Bulla incipien. *Speculatores* 15. tom. 5. *Bullarii*, ubi, ne dum Bullam Coenæ, & Indicem librorum esse religiose servandum, verum etiam quæcumque forent concessionis, & facultates legendi expresse abstulerunt, & revocarunt, ut ex earundem Constitutionum lectura se manifestat. Quamobrem, quemadmodum in genere edixit Sanctus Carolus Borromæus in primo Mediolanensi Concilio, cui præfuit anno 1565. *Ut Episcopi regulas Indicis de libris vetitis ab iis, qui illi negotio a Tridentina Synodo præfelli fuere ex auctoritate Pii IV. editas ab omnibus librorum Impressoribus, caterisque omnibus Laicis, & Ecclesiasticis Personis servari juberent*; Id sibi etiam Prælati Regulares indictum dijudicabunt: Præsertim quia cum aliàs Regulares Præsides auctoritatem Episcopis, & Inquisitoribus in 4. Indicis regula datam de permittenda lectione, aut retentione Sacrorum Bibliborum vulgari lingua editorum sibi arrogassent: hinc quartæ Indicis regula hæc, quæ sequuntur, jussu Clementis VIII. fuerunt.

[a] In *Manual. Regul. antiquæ editionis tractatu* 1. cap. 5 n. 37.

runt superaddita : *Animadvertendum est circa superaddita , quartam Regulam Indicis fel. record. Pii Papæ IV. nullam per hanc impressionem , & editionem de novo tribui facultatem Episcopis , vel Inquisitoribus , aut Regularium Superioribus concedendi licentiam emendi , legendi , aut retinendi Biblia vulgari lingua edita , cum hætenus mandato , & jussu Sanctæ Romanæ , & Universalis Inquisitionis sublata eis fuerit facultas concedendi hujusmodi licentias legendi , vel retinendi Biblia vulgaris , aut alias Sacræ Scripturæ tam novi , quæ veteris Testamenti partes , quævis vulgari lingua editas , ac insuper summaria , & compendia etiam historica eorundem Bibliorum quocunque vulgari idiomate conscripta , quod quidem inviolate servandum est ; ut refert etiam Benedictus XIV. (a) . Concurrente autem etiam relate ad alios libros rationis identitate , idem pari jure videtur affirmandum . Nunc de Congregatione Indulgentiarum , & Sacrarum Reliquiarum brevius agendum .*

TITULUS XXXI.

De Sacra Congregatione Indulgentiarum , & Sacrarum Reliquiarum , seu Indulgentiis , Sacrificæ Reliquiis præposita .

Innumus in Institutionibus nostris Canonice (b) , præter Sacramentum Pœnitentiæ alium extare in Ecclesia Dei Thesaurum Indulgentiarum , per quas

[a] De Synodo Diocesana lib. 6. cap. 10. [b] Lib. 2. tit. 2. in fin.

quas, applicatis Fidelibus meritis Christi, Deiparæ, & Sanctorum, pœna, quam pro peccatis luere deberent, relaxatur, atque deletur, Variosque Auctores, per quos hæc veritas ab Hæreticorum calumniis solide vindicatur, ibi opportune protulimus. Cum vero Tridentina Synodus, qua hoc catholicum dogma definitur (a), subdiderit = *in iis concedendis moderationem juxta veterem, & probatam in Ecclesia consuetudinem esse adhibendum, ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina enervetur* (quod ipsum antea provide injunxerat Innocentius III. in Concilio Lateranensi, ex quo desumptum est *c. Cum ex eo, de Penitentiis, & Remissionibus*) (b) probe animadvertens, quantum detrimenti in Christianam Rempublicam vergat, si ex superstitione, irreverentia, aut aliâ quomodolibet in Indulgentiarum materia abusus invehatur, eosdem abusus ab Episcopis ad Romanum Pontificem deferendos injunxit: Provido hinc, opportunoque consilio Clemens IX. Indulgentiarum Congregationem certo Cardinalium, Prælatorum, aliorumque Consultorum numero, & Secretario constitutam crexit *in ejus Constitutione 36. incip. In ipsi Pontificatus, edit. anno 1669.* cui quidem auctoritatem concessit, *falsus, apocryphus, indiscretusque Indulgentias typis imprimi vetandi, impressas recognoscendi, & examinandi, & post relationem Romano Pontifici factam illius auctoritate rejiciendi.* Quod æquali sollicitudine pro Ecclesia Mediolanensi, & Suffraganeorum Diocæsesibus statuit Sanctus Carolus Borromeus (c): *Ne scilicet edantur*
Sum-

[a] Sess. 25. in Decreto de Indulgentiis. [b] In eodem Decreto De indulg. sess. 25. (c) In Conc. Provin. Actor. Eccl. Mediol. pag. 1203.

Summária Indulgentiarum, nisi collationata, & subscripta ab Ordinario loci, seu ejus Vicario, & Bullarum transumptis files non adhibeatur, nisi sint subscripta, & sigillo munita alicujus Metropolitanæ, seu ejus Vicarii. Omnesque Indulgentiæ Episcopis examinandæ tradantur, qui legitimas probabunt, reliquas nulla auctoritate roboratas rejiciant.

2. Hinc inter præcipuas hujus Congregationis curas adscribitur istarum Indulgentiarum examen, ut nimirum quas apocryphas, & suspectas deprehenderit, abolendas injungat; qua quidem in re cum Pater Theodorus a Spiritu Sancto ejus Congregationis Consultor in universo opere *de Indulgentiis* nuper compilato Bullas, Brevia, & Decreta retulerit, quibus plurium Indulgentiarum proscriptio continetur, in more hinc positum habet eadem Congregatio, quandoque de evulgatione alicujus Indulgentiæ tractatur, quæ in iisdem Bullis forsan declaratur apocrypha, eandem rejicere; præsertim si nullum afferatur authenticum documentum, quo illius concessio resultet, neque ex antiquissimi temporis lapsu, aut gravi alterâ circumstantia erui possit earundem Indulgentiarum identitas, & substantia, ut advertit etiam Benedictus XIV. (a).

3. Pari autem jure spectat etiam ad eandem Congregationem materia communicationis Indulgentiarum, quomodolibet interpretari, & vel pro revocatione Romanum Pontificem in peculiaribus circumstantiis consulere (ut factum extitisse deprehendimus prævio ejusdem Congreg. decreto a Bened. XIV. Constitutione incip. *Romanus Pontifex*, quæ est 94. tom. 1. revocata communicatione Indulgentiarum inter

[a] In *Traçtatu de Synodo Diocesana* lib. 13. cap. 18.

inter Confratres B. Mariæ de Monte Carmelo , & Tertiarios S. Francisci) vel etiam eidem Pontifici supplicare , ut si de subsistentia Indulgentiarum perspicue non constet , dubiarum loco alias certò substituatur , ut ab eodem Benedicto XIV. eadem Congregatione consulente factum apparet Ecclesiis F. rialibus , & aggregatis Basilicæ Lateranensi , cujus Constitutio , quæ incipit: *Affidua sollicitudinis* , refertur n. 45. tom. 3. ejus Bullar.

4. His accedunt Altaria privilegiata , quorum concessio , sive in perpetuum , sive ad septennium fiat , non nisi certo Missarum numero dieim , & quidem stabiliter celebrandarum præfixo ab eadem Congregatione expeditur , item Indulgentiæ Stationum , quæ a S. Gregorio primum datæ creduntur aliquibus Ecclesiis Urbis , quas Fideles statutis diebus conveniebant , quæque aliquando ad alias ab eadem Congregatione etiam extra Urbem ampliantur . Ad hæc concessio Indulgentiæ plenariæ occasione solemnisi Communionis in aliqua Ecclesia peragenda ; similis pariter Indulgentia in Festis Sanctorum , quorum titulo Ecclesiæ decorantur ; necnon in septem Festivitatibus B. Mariæ Virginis , præsertim si eidem Ecclesiæ fuerit dedicata ; eoque promior esse solet eadem Congregatio in impertiendis Indulgentiis cuilibet indiscriminatim Ecclesiæ in sextis feriis Quadragesimæ , ut tali scilicet medio Fideles ad recolenda Reparationis nostræ mysteria facilius alliciantur , pro quibus tamen omnibus gratis ultra decretum a Cardinali Præfecto , & Secretario subscribendum , Brevia etiam , omniaque gratis , a Secretario Brevium obtinentur , ut de concessione Indulgentiarum solemniter constare dicatur .

6. Cum vero inter Catholicæ religionis veritates

tes non solum Indulgentiæ, sed sacrarum quoque Reliquiarum cultus accenseatur, huic etiam sacra isthac Congregatio cohærenter ad dictam Constitutionem Clementis IX. prospicere debet. Ad submovenda tamen æquivoca Lectores monitos volumus, quod quemadmodum Congregationi Inquisitionis privative competit eos, qui Indulgentiarum potestatem Ecclesiæ relictam fuisse perperam impugnant, vel qui Sanctorum Reliquias non esse venerandas assererent, debitjs pœnis coercere, cum utrumque fidei dogmati, primum nempe a Tridentino definitum dicta *sess. 25. De Indulgentiis*, alterum in eadem *Sess. 25. in Decreto de Sanctorum Reliquiis*, opponatur; Ita, qui non in jure, seu in dogmate, sed in facto delinqueret, vel supposititias Indulgentias evulgando, vel falsas Reliquias pro veris exponendo (ut execranda prorsus audacia factum fuisse a quibusdam Clericis, & Monachis Divus Gregorius (a), & Divus Augustinus (b) testantur) hujus Congregationis Indulgentiarum Judicio subjiceretur; Quamobrem ad hanc Populi Christiani seductionem, quam serio evitandam esse alias statuerat Innocentius III. in dicto Concilio Lateranensi, cujus definitio refertur in *cap. Cum ex eo, de Reliquiis, & Veneratione Sanctorum*, summam sollicitudinis partem ab hac Congregatione impendendam esse non dubitatur, licet rarus sit casus quo ad proximam illam reducat, præventa a Cardinali Vicario, & Vicesgerente, seu a Custode Reliquiarum, qui detineri consuevit, ut cryptas, seu cœmeteria Urbis pretioso Martyrum sanguine redundantia) quæque idcirco antiquorum etiam Fidelium diurna Visi-

Tom. IV.

L. I

tatio-

[a] *Lib. 3. Epist. 12. & 30.* [b] *Lib. de Opere Monachor. cap. 28.*

tatione, nocturnisque vigiliis fuisse frequentata referunt inter alios Ferrandus (a), Ricciolus (b), & novissime P. Mirangonus (c) perlustrat, collectasque Martyrum Reliquias Fidelibus opportune distribuat, irreptosque omnes in materia Reliquiarum abusus tempestive Cardinali Vicario denunciaret, ut hujus auctoritate tollantur, novisque aditus præcludatur. Hactenus de Congregationibus tractatum est, quæ ad vindicandam, expurgandamque ab erroribus Catholicam Religionem institutæ sunt; nunc ad alteram accedamus, quæ ad eandem Religionem ampliandam fuit provide erecta, quaque idcirco Congregatio Propagandæ Fidei vocari consuevit.

TITULUS XXXII.

De Congregatione Propagandæ Fidei.

QUamquam ab Ecclesiæ nascentis exordio ad hæc usque tempora constantissime, & perpetuo voluerit Ecclesia, ne dum Evangelicam doctrinam a Christo; & Apostolis haustam a quavis labe erroris immunem a suis Fidelibus conservari, sed ulterius illam in dissitas etiam, remotasque Regiones transferri curaverit, probe, optimeque memor præcepti a Christo Domino Apostolis dati. *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ* (d); Quemadmodum tamen non ante sæculum 13. Romani Pontifices Congregationem, quæ Inquisitionis dicitur, & quam supra exposuimus, utpote ad inquirendum contra hæreticam pravitatem

[a] *Disquisitione Reliquiarum lib. 1. cap. 8.* [b] *Lib. 1. Lucubrationum fere per totum.* [c] *In Historia de Comete-riis.* [d] *Matth. 4.*

tem erectam instituerunt: ita licet perpetuo fuerit a piis, Religiosisque viris Evangelium disseminatum, ut præclarissimorum Martyrum ex omni sexu, & genere exploratissima gesta, & Historiæ cumulate testantur, cum tamen sæculo præsertim 15. per navigationem maris Oceani variz detectæ essent Regiones *Indiarum* nomine nuncupatæ, occasione hac arrepta Paulus III. plures in illas electos Missionarios transnisiit, subindeque Gregorius XV. Congregationem ex Cardinalium, & Prælatorum numero cum Secretario ad instar aliarum Congregationum erexit, sub vocabulo *Congregationis Propagandæ Fidei*, cujus quidem auctoritas, & jurisdictionis erecto per Urbanum VIII. ad radices Pincii Montis conspicuo ædificio ad congressus habendos, & pro Secretarii, inferiorum Officialium, & Missionariorum ad Urbem forte advenientium habitatione, peramploque item Collegio ad educandos Juvenes pro Missionibus transmittendos, insignibus ad hunc effectum assignatis redditibus, aliorum quoque munificentia sapissime adauctis, instituta, pariter Typographia pro omnibus linguis, fuit notabiliter ampliata (a).

2. Quamvis autem primarium hujus Congregationis institutum sit idoneos Missionarios in illas regiones transmittere, quæ diro Othomannorum vel hereticorum subduntur Imperio, ut Christianos, & respective Catholicos in sacra Religione confirmant; Infideles vero, quantum circumstantiæ patiuntur, ad Fidem reducere satagant; ad quem quidem effectum, ne dum iis eadem congruos redditus opportune suppeditat, verum etiam auctoritate Summi Pontificis curat, aliquem Epi-

L 1 2

sco-

(a) Cardinalis de Luca in relat. Rom. Cur. dis. 23.

scopum, vel Archiepiscopum in Vicarium Apostolicum destinari; aliquando tamen etiam in negotiis forensibus se immiscet, & quæstiones decedit inter Missionarios, aliasque personas sibi subditas emergentes, qua quidem in re laudabiliter adeo procedere solet, ut Samuel Pufendorfus (a) auctor ceteroquin hereticus, laudem hanc Romane Religioni vel invitus tribuere coactus sit, asserendo, quod sive studium pacis inter Operarios, & Evangelicos Ministros promotum, sive Religionis ampliandæ zelum spectemus, Romani Pontifices, Protestantium, & Infidelium mores in immensum pene superasse videantur.

3. Quum vero, ut diximus, hujus Congregationis scopus præcipuus sit, ut Missionariorum ope, Infideles ad Fidem redigantur, fideles autem magis confirmentur: Hinc inter principales sollicitudines ab eadem adhibitas duæ recensentur, una scilicet cavere, ne Christiani in Turcicis regionibus degentes, vel infideles conversi Turcarum, vel infidelium moribus se ullo modo ita conforment, ut Turcicæ, vel alterius cujusvis sectæ professores existantur, licet intimo corde Christi Fidem retinere fateantur; Et merito quidem: supposita enim Redemptoris nostri denunciatione, qua se ultima Judicii die illos minime in suos agniturum affirmat, quos puduit ipsius Sectatores se profiteri (b): *Qui me erubuerit &c. hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua*, exploratissimum est, nec nomina Turcica, nec aliud Turcicæ professionis argumentum posse ab iis retineri, qui Christum sequuntur, & definitum pariter fuit a Bened. XIV.

in

(a) In suo lib. de Monarchia Pont. Romani §. 4. (b) Luc. cap. 9.

in Constitutione incip. Inter omniſſimas, quæ eſt 89. tom. 1. Bull. & in Epistoſa Encyclica ad Archiepiſcopos, Episcopos, Parochos, & Miſſionarios Albanenſes directâ, incipiente Quod provinciale Concilium, edita die 1. Aug. 1754: Alterumque inſuper enixe curare conſuevit hæc Congregatio, ut ne dum Miſſionarii ſtatum Miſſionum accurate, frequenterque deſcribant, conſectasque relationes ad Congregationem tranſmittant, ut opportunaſ provisiones capiantur, ſed ut etiam Episcopos, ſi quas ederent Synodos, ad Sedem Apoſtolicam pro approbatione, & confirmatione tranſmittere curent, prout ab omnibus fere Episcopis fieri conſueviſſe notavimus in Inſtitutionibus noſtris Canonicis (a).

4. Quamobrem ſcimus, Synodum a Petro Episcopos Beritenſi Vicario Apoſtolicos in Tunkino celebratam in pago Diughieu Provinciæ Kinam die 14. Februarii 1670. quæ Provincialis potius, quam Dioceſanæ indolem videtur præſetuliſſe, poſt ejuſdem examen præmiſſum ab hac ſacra Congregatione confirmatam fuiſſe a Clemente X. per Apoſtolicas literas datas 23. Decembris 1673. quæ extant inter Conſtitutiones Apoſtolicas pro Miſſionibus Sinarum, Tunkini &c. *typis Pariſienſibus impreſſus an. 1676. part. 1. pag. 121. & ſeq.* Similiter a Paulo V. approbatum fuiſſe Concilium Provinciale Meclinienſe anni 1607. conſtat ex ejuſdem Brevi, quod conciliaribus ſanctionibus inſeruit Harduinus *ſuæ collectionis tom. 10. columna 1269.* aliaque his ſimilia, exempla non deſunt.

5. Cæterum ut Apoſtolica Sedes Patriarchas, Archiepiſcopos, & Episcopos Orientales ad labores pro Religione acriter ſuſcipiendos alliceret, præter-

(2) *Sub tit. De Episcopis lib. 1. tit. 4. ſ. 3.*

terire non debemus, ne dum amplissimis privilegiis & juribus eos decorasse, sed Orientalibus Patriarchis Catholicis latinum Pallium poscentibus illud quandoque concessisse, ut a Clemente XI. factum novimus anno 1710. favore Patriarchę Alexandrini, itemque a Benedicto XIV. anno 1750. Patriarchę Armenorum in Cilicia, ut ipse testatur in *Tractatu de Synodo Diocesana* (a); ubi etiam allocutio in Consistorio habita, qua universę rei materies continetur, accurate refertur. Hactenus egimus de Congregationibus ad Fidei conservationem, vel ampliationem destinatis, ordo nunc postulat, ut de illis aliqua proferamus, quę disciplinam respiciunt, cujusmodi sunt Congregationes Concilii, Episcoporum & Regularium, Disciplinę regularis, Immunitatis Ecclesiasticę, & Fabricę, de quibus mox disferendum.

TITULUS XXXIII.

De Sacra Congregatione Concilii.

NE Sacrę Tridentinę Synodi decreta pro universo Catholici orbis bono evulgata debita executione fraudarentur, aut in diversos sensus, temere extorquerentur, exemplo Justiniani Imperatoris, qui in l. 1. *Cod. de veteri jure enucleando* §. *nostram autem* expressę vetuerat, ne ad Codicem a se repetitum commentaria ab aliis ederentur, nedum Pius IV. cujus auctoritate, & Constitutione Tridentina Synodus fuerat absoluta, confirmata, & evulgata in Constitut. *incip. Benedictus Deus*, edita 7. Kal. Februarii 1563. prohibuit commentaria, & glos-

(a) *Lib. 13. cap. 15.*

& glossas ad Tridentinum Concilium fieri, sed subindè amplius declaravit, ut quatenus necessitas foret, ab iis dumtaxat conciliares dispositiones interpretarentur, qui intentionem, & mentem conciliarem plane perspectas haberent, ad quem quidem effectum octo Cardinalium confessum, seu Congregat. in Const. incip. *Aliàs nos*, edita 4. nonas Augusti sequentis anni 1554. providè instituit, quæ religiosæ exactæque ejusdem Concilii executioni provideret, & si quod dubium occurreret, Pontifici denunciaret.

2. Quoniam vero sive ex circumstantiarum, & temporum vicissitudine, sive ex alia qualibet excogitabili causa experientia compertum est, Conciliares sanctiones, aut consulto semper & indiscriminatim Pontifice executioni demandari non posse, aut dubitari, an casus nonnulli sub decretis conciliaribus comprehenderentur, exemplo hinc ejusdem Justiniani, qui postquam in *l. 1. Cod. de vet. jur. enucl. §. nostram* vetuerat, ne ad suum Codicem commentaria ederentur, prudentibus verò deinde interpretandarum legum auctoritatem concessit in *cit. l. 1. §. His itaque*: Hujusmodi inquam exemplo innixi primum S. Pius V. ut advertit Fagnanus in *cap. Quoniam, de Constitutionibus*, deinde vero Sixtus V. in Constitutione *Immensa* 11. Kal. Februar. 1587. eidem Congregationi facultatem indulgit in iis, quæ morum reformationem, vel disciplinam respiciunt, dubia interpretandi, amplioresque alias facultates concessit in aliàs citata Constitutione 74. Decreta Synodorum Provincialium recognoscendi, Episcoporum postulatis circa diocesum statum respondendi, ea, quæ ad divinum cultum, christianique Populi mores spectant, demandandi, aliaque hujusmodi ab eadem Cong.

Congregatione indulgit posse decerni in eadem constitutione contenta ; quæ ut rite , & qua decet maturitate exequatur , habet hæc Congregatio suum ad instar aliarum Congregationum Præfectum , qui cum Secretario ex albo Præsulum selecto , appposito sigillo litteras , & Decreta subscribit , & vel bis in mense , prout fit hyemali tempore , vel semel , prout fit in æstivo , Congregationem eandem in Palatio Apostolico convocat , ex iis præsertim Cardinalibus constitutam , qui in jure Canonico magis versati judicantur ; subscriptio autem , & sigillum adeo requiruntur , ut de hac quoque Congregatione statuerit Urbanus VIII. 2. Aug. 16. 32. quod supra de Congregatione Rituum advertebamus , declarationibus scilicet sive impressis , sive imprimendis , ac etiam manuscriptis nullam fidem in judicio , vel extra debitam esse , nisi in authentica forma solito sigillo , & subscriptione Cardinalis Præfecti , & Secretarii ejusdem Congregationis fuerint munita .

3. Frustra vero Vanespen (a) hujus Congregationis erectionem redarguit , eo præsertim ex capite , quod non accitis e singulis Provinciis , aut saltem ex illis , unde difficultas orta est , intelligentibus viris , ut a Tridentino (b) fuit insinuaturn , sed potius ex Cardinalibus , & plerumque Italis , & Curia Romanæ opinionibus , ut inquit , unice imbutis , & assuetis , Congregatio isthæc fuerit instituta ; Ultra quod enim in objecto decreto Tridentinæ Synodi remissum undique fuit Pontificis arbitrio , ut vel evocatis eisdem viris , vel commodiore alia quavis ratione ei visum fuisset , decretorum Conciliarium exe-

(a) *L. 1. tit. 22. Jur. Eccles. Univer. cap. 5.* (b) *Sess. 25. in fin. de recipiendis , & observandis decretis Concilii.*

executionem procuraret. Nemo ulterius non videt, quanto melius ac salubrius bono Ecclesiarum provideatur per hanc Congregationem erectam, & sufficienti Cardinalium in jure præsertim Canonico peritorum numero constitutam, cum arduum nimis, & difficile alias foret in unaquaque controversia viros istos ex diffitis Provinciis accitos, & itineribus prægravatos in Urbe expectare. Cui etiam accedit, quod ne dum regulariter Cardinales exteri de Provinciarum moribus informati, & in Urbe morantes huic Congregationi inteveniunt, sed quod plus est, nunquam, aut perraro negocia in hac Congregatione expediuntur inauditis Ordinariis, quorum judicio, & relationi plurimum deferri consuevit.

3. Diximus supra, inter alias facultates huic Congregationi concessas adscribi decreta Synodorum Provincialium recognoscere, Episcoporum postulatis circa Diocesum statum respondere, eaque demum, quæ ad divinum cultum, Christianique populi mores spectant, decernere; Et quidem quod attinet ad recognitionem decretorum ab Archiepiscopis, vel Episcopis in suis Synodis editorum, meminisse iterum oportet eorum omnium, quæ in Institutionibus Canonicis (a), & alibi etiam innuimus (b), nimirum ad tramites Constitutionis Sixti V. incip. *Immensa*, quæ est 107. tom. 4. *Bullarii part.*

4. debere Archiepiscopos *Provinciales Synodos* ad Urbem transmittere a Congregatione Concilii revidendas, & approbandas. Dixi *Provinciales Synodos*, tantum enim abest, ut ad id teneantur Episcopi relate ad Synodos Diocesanas, ut contrarium evidenter appareat, ex responso ejusdem Congre-

Tom. IV.

M m

ga-

(a) Tit. 2. §. 3. num. 50. (b) Hoc lib. sub tit. de Congregatione Propaganda fidei.

gationis, quæ rogata, ut recognosceret acta diocæsanæ Synodi Strongolensis die 17. Junii 1645 Respondit, se non consuevisse revidere; & approbare, nisi Synodos Provinciales ex Constitutione Sixti V. & quod idcirco Episcopus uteretur jure sibi ex sacro Concilio competente, ut habetur *lib. 17. decretor. pag. 484.*

4. Quæri solet, an si Provincialia Concilia, vel facta verbo cum Pontifice, vel immediate ab ipso Pontifice confirmentur, ut de Conciliis Provincialibus Mediolanensibus a Gregorio XIII. confirmatis testatur Giussanus (a) pro hoc saltèm, casu universam Ecclesiam adstringant; Rem autem negativè resolvit Fagnanus cum aliis ab eo citatis (b), advertendo confirmationem, adjicere quidem vires actui confirmato, ulterius tamen illum minime extendere, nisi aliud Superior expresserit, id unice limitando, si de rebus agatur alias ab Apostolica Sede approbatis, vel in corpore juris redactis, in quibus terminis egregiè applicatur vulgatum juris Eloquium (c). *Nostra facimus, quibus nostram auctoritatem impertimur.*

5. Diximus ulterius alteram hujus Congregationis facultatem esse respondendi Ordinariis circa Ecclesiarum suarum statum eam consulentibus; Qua quidem in re repetenda opportune est Constitutio Benedicti XIV. incip. *Decet*, quæ est 8. in *Bull. tom. 1.*, qua quidem ne dum obligatio iisdem Ordinariis injuncta a Sixto V. in Constitutione incip. *Romanus Pontifex* de visitandis per se, aut per alium Apostolorum liminibus, alteraque ejusdem Si-

(a) In vita S. Caroli lib. 6. cap. 2. (b) In Cap. Canonum statuta n. 13. de Constitutionibus. (c) L. I. Cod. de Vet. ju-
re Enucland.

Sixti V. Constitutio incip. *Immensa*, quam supra citavimus, de reddenda ratione status Ecclesiarum eidem Pontifici confirmavit, sed particularem quandam Congregationem ex Cardinali Præfesto, & Secretario pro tempore Congregationis Concilii, & nonnullorum Prælatorum Romanæ Curie cum Secretario Latinarum Epistolarum erexit, eidemque Congregationi Concilii hanc veluti appendicem adjunxit, decernendo, ejusdem Congregationis Secretarium negocia ab Ordinariis ad Congregationem remissa, diligenter expendere debere, ut in peculiaribus Congregationibus relata, & resoluta Romani Pontificis judicio per Secretarium Concilii subjicerentur.

6. Postremo diximus, huic Congregationi injunctum esse decernere, quæ reformationem morum, divinumque cultum respiciant. Quoniam vero difficile est generali aliqua regula amplissimam hanc nullisque penè limitibus coercitam facultatem delineare, magis enim a particularibus actibus, seu circumstantiis, quam a generico, & indefinito jure ejusdem Congregationis dependet; merito Card. de Luca sequentes materias magis obvias, & ab eadem Congregatione resolvi consuetas, quæque ad caput reformationis morum, vel ampliandi divini cultus reducuntur, enumerat (a); ad Episcoporum scilicet, aliorumque beneficiariorum residentiam, ad reductionem Missarum ex causa decrepæ fructuum, ac reddituum pro earum celebratione destinatarum, ad causas professionis Religiosæ ab illis emissæ, qui per metum eam emisisse fatentur, vel qui velint post quinquennium adversus eam reclamare, ad alias item dispensationes matrimo-

M m 2

nia-

(a) *In Relat. Rom. cur. discurs. 15.*

niales, vel in impedimentis dirimentibus, vel in alia quavis materia a Tridentino prohibita, ad dispensationes pariter ab aliqua irregularitate publica, præsertim ex causa homicidii voluntarii contracta, prout etiam ad uniones beneficiorum, quæ ad trames ejusdem Concilii, aut Seminario, aut Canonicatibus, aut Ecclesiis Parochialibus fiant, ad permutationes insuper vel resignationes ab iisdem Ordinariis admissas, ad justas vel injustas reiectiones a Parochialibus eorum, qui in concursu ad eas adspirabant, & demum ad quæstiones jurisdictionales cum Prælati inferioribus super jurisdictione activa, vel cum exemptis super visitatione ac jurisdictione passiva, quæ in concernentibus curam animarum sæpe excitantur; quas quidem materias summi saltem labiis attingere pro ulteriori eruditione non in opportunum judicamus.

7. Porro circa Episcoporum, aliorumque beneficiorum residentiam ea sunt in memoriam revocanda, quæ in Institutionibus Canonicis (a) cumulatè protulimus, præsertim vero de onere residendi beneficiis parochialibus, & residentialibus injuncto, de causis a residentia onere excusantibus, de fructibus, quos lucrantur residentes simul, & interefferentes, ad differentiam aliorum, quos soli residentes acquirunt, & de aliis ad hanc materiam spectantibus, quæ consulto hic præterimus, ne actum agere videamur; illudque ad effectum, de quo nunc agimus, innuisse sat erit; quod nempe extra casus a jure permisso, quos in eisdem institutionibus (b) exposuimus, Romanum Pontificem sacramque Congregationem Concilii adire oportebit, ad quam privative pertinet, a quovis tandem jure residentia onus

(a) *Lib. I. tit. 25.* (b) *Loco mox citato.*

onus descendat, beneficiarium ab eodem onere dispensare, & vel Præbendarum fructus, quos *grossos* barbarè dicunt, simpliciter reservare, vel etiam minutos in distributionibus consistentes, si ita circumstantiæ suadeant.

8. Progredimur jam ad alterum caput reductionis Missarum ob diminutionem reddituum iis celebrandis destinatorum; circa quam quidem est opportune adnotandum, quod licet in puncto juris disceptari possit, an Episcopi, alique Ordinarii diminutis redditibus, Missarum onera, quæ stabiliter, & perpetuo celebranda forent, reducere valeant, per ea quæ advertit Fagnanus (a), qui etiam decretum Tridentinæ Synodi (b) profert, tamen cum deinde superaccesserint decreta Urbani VIII. confirmata ab Innoc. XII. per suam Constitutionem incip. *Nuper*, per quam Missarum reductio privative S. Sedi reservatur, hinc ad Summum Pontificem, sacramque Congregationem Concilii necesse erit recurrere, cum de eadem reductione tractatur, quæ inspectis circumstantiis id statuet, quod in Domino expedire crediderit.

9. Quamvis autem eadem Congregatio Concilii delegare consueverit Episcopos, aliosve Prælatos, ut ejus nomine Missarum onera reducant; imo quamvis Benedictus XIII. in decreto impresso in Concilio Romano anno 1725. (c) celebrato, ad omnes Episcopos, qui per se, vel per alium eidem Concilio interfuerant, decretum alias ab Innocentio XIII. favore omnium Superiorum regularium indultum reducendi onera Missarum extendisset; Tamen tam pro illis, quam in genere pro Episcopis, vel aliis

Or-

(a) In cap. ex parte n. 41. & seq. de constitut. (b) Sess. 25. cap. 4. de reformatione. (c) Tit. 15. cap. 8.

Ordinariis, quibus facultas reducendi delegatur, data eadem semper intelligitur exceptis subsidiis dotalibus, vel aliis dispositionibus a defunctis quomolibet factis, quæ sub nomine Missarum non comprehenduntur, & servatis aliis conditionibus, quæ continentur in instructione, quæ inseri solet in facultate iisdem Episcopis, & Ordinariis attributa.

10. Hæc vero ad has condiciones redigitur, quod scilicet imminuti fuerint redditus pro onere Missarum assignati, ita ut ab altero, cui de jure competere, suppleri non possint, ut late ostendit præter alios Pasqualigus(a). Ulterius ut Missæ perpetuæ ad rationem scutorum 60 regulariter reducantur. Item, quod si testator Missas Cantatas præscripserit, ipsæ primò reducantur, ut quod ex redditibus cuicumque legato assignatis supererit in celebrationem Missarum lectarum erogetur. Præterea quod remissis, seu condonatis Missis retracto tempore non celebratis infra octavam Commemorationis omnium Defunctorum, Anniversarium pro iis, a quibus relicte fuerant, nec celebrari potuerunt, celebretur. Et demum quod si Missæ perpetuæ sint reducendæ, ad rationem Missæ manualis, seu illius Eleemosynæ, quæ juxta stylum regionis pro manualibus Missis præfixa est, reducatur, ad auctisque redditibus, Missarum quoque numerus augeatur, ut disertissime exposuit Benedictus XIV. qui edita Constitutione 30. Junii 1741. incip. *Quanta, quæ est la 22. in Bull.* coherenter ad antiquiores Constitutiones generaliter sanxit, a quolibet Sacerdote (de Missis manualibus loquendo) stipendium, seu Eleemosynam majoris pretii pro celebratione Missæ retinendo, non posse alteri Sacerdoti Missam hujus-

(a) *Quæst. 1168. de Sacrificio nova legis.*

jusmodi celebraturo minus stipendium , seu elemosynam erogari , imo quamlibet mercaturam , & negotiationem in Missis fieri sub gravissimis poenis prohibuit in Encyclico Brevis , quod est in Bullario num. 23. eod. Tomo 1. , a quo plurima ex iis , quæ protulimus , sicuti ex *tractatu de Synod. Diocesana lib. 3. cap. 11.* excerptasse profiteamur.

11. Subsequitur nullitas professionis Religiosæ ab iis in judicio promota , qui per vim , & metum , vel alia quavis ex causa nulliter professionem emisisse contendunt , eamque post quinquennium revocare conantur ; prout etiam dispensatio matrimonialis , quæ vel in impedimento dirimente , vel in alia quavis re a Tridentino prohibita postulat , quæque pariter ad hujus Congregationis indaginem regulariter spectat . Cum vero de utroque rerum genere amplissime tractaverimus in Institutionibus Canonicis , de primo quidem *tit. ult. lib. 1.* de altero item *lib. 2. tit. 9.* nec non supra *de Dataria Apostolica* agentes , illud superaddendum unice judicamus , nimirum a Benedicto XIV. providam editam fuisse die 4. Martii 1748. Constitutionem incip. *Si datam* , quæ est *la 47. tom. 2. Bull.* qua in causis prætensæ nullitatis professionis regularis hæc methodus servanda præscribitur . Distinguitur scilicet ibi nullitas professionis , quæ intra quinquennium a die ipsius professionis introducatur , ab alia , quæ quinquennio jam completo proponitur : Et ad primum quidem genus quod attinet , inter alia cavetur , quinquennium computari debere a die Professionis etiam in casu metus permanentis , & impedimenti ad reclamandum , item actionem intentatam intra quinquennium licet desertam , tamen ab Ordinario , & a Superiore regulari esse judicandam ; pariter per

Su-

Superiorem regularem ad effectum, de quo agitur, intelligi Superiorem localem de tempore motæ litis, & idem esse pro Monialibus affirmandum, si regularium regimini sublint, quo casu ab Ordinario loci simul, & a Superiore Regulari causa erit cognoscenda, ad differentiam alterius casus, quo soli Ordinario subijciantur, tunc enim a solo Ordinario iudicium proferetur. Cavetur insuper, Apostatas repelli a limine iudicii, nisi ad Religionem redierint, ac Iudicium inniti debere rigorosis probationibus, & processibus judicialibus, in eoque iudicio citari debere defensores Monasterii, & omnes interesse habentes. Ad hæc ab omnibus locorum Ordinariis defensorem professionum statuitur deputandum, & si ad Iudicem secundæ instantiæ appellatum fuerit, vel si eadem causa sit renovanda, in omnibus iudiciis defensorem professionis semper adesse debere. Postremo a prima sententia pro nullitate lata per dictum defensorem appellandum esse decernitur, ac executionem unicæ sententiæ pro nullitate suspendi, donec in secunda, & ulteriori instantia causa ab aliis Iudicibus, ad quos de jure post sententiam Ordinarii in gradu appellationis devolvitur, revideatur, ita tamen, ut una cum Superiore Regulari monasterii ejusdem Ordinis, iidem Ordinarii indistincte procedere debeant, unico excepto casu, quo causa apud Apostolicam Sedem cognoscatur.

12. Progreditur deinde Constitutio ad casum, quo post quinquennium ab emissâ professione ejus nullitas proferatur, quo casu restitutio in integrum petitur, & hanc ab Apostolica Sede privative concedendam statuitur, ejus tamen concessionem Iudicibus inferioribus aliquando delegandam, nec nisi præ-

si prævio processu, & examine causarum, & sub poena nullitatis actorum, defensorem professionis ad-
sistere debere, tam consecutioni processuum de
caussis restitutionis in integrum, quam examini caus-
sæ principalis apud Sanctam Sedem agenda, du-
plici examine requisito antequam Ordinarius, &
Superior etiam in puncto restitutionis in integrum
procedere valeant; & denique prohibetur, ne quis
sub clypeo unicæ resolutionis pro concessione resti-
tutionis in integrum editæ e religiosis claustris mi-
grare, & habitum regularem deponere audeat.

13. Pari autem vigilantia non solum idem Pon-
tifex necessariæ discussioni causarum ad obtinendas
dispensationes matrimoniales allegatarum prospexit
in Constitutione incipiente *Ad Apostolica*, quæ est
la 45. in Bull. tom. 1. cujus alias meminimus *in tit.*
de Datario; sed ut frequentæ causarum earun-
dem, quæ ad obtinendam declarationem nullita-
tis matrimoniorum, vel dispensationis super ma-
trimonio rato, in Tribunalibus Urbis, & præ-
sertim in Congregatione Concilii, vel coram Pon-
tifice proponebantur, alteram Constitutionem evul-
gavit 8. Novembris 1741. incipientem *Dei misera-*
tionem, quæ est *in Bull. tom. 1. n. 33.* In hac vero
Constitutione Pontifex sapientissimus, quod ad Judi-
ces pertinet, quibus extra Romanam Curiam pro
litigantium commodo causæ matrimoniales commit-
tuntur, relatis encyclicis litteris ad Ordinarios die
26. Augusti 1741. scriptis, in quibus ea præscripse-
rat, quæ sacris Canonibus, & Concilii Tridentini
decretis consona sunt, illis adjunxit, quod quam-
vis Decretum Concilii Tridentini, quo causæ ma-
trimoniales subtractæ fuerunt a Judicum inferiorum
judicio, & Episcoporum examini reservatæ, pro-
cedat

cedat de iis inferioribus Judicibus, qui dd. causarum cognitionem sibi adrogabant; nihilominus causas matrimoniales non nisi Episcopis, & his deficientibus Judicibus synodalibus committendas mandavit, statuitque, ut ab omnibus Ordinariis in suis respective Dioccesibus persona aliqua idonea eligatur, quæ matrimoniorum defensor nominabitur, ad cujus officium spectabit hujusmodi causas coram Judice disceptare, isque debeat in quolibet actu citari, & matrimonii validitatem tueri, & ad Judicii validitatem persona necessaria censeatur, live unus, live ambo ex conjugibus in iudicium ventant; Defensor autem, cum ei munus hujusmodi committetur, juramentum præstabit; & quæ peracta fuerint eo non citato irrita declaravit, & si a Judice pro matrimonii validitate judicabitur, & nullus sit qui appellet, ipsum etiam ab appellatione abstinere mandavit, sin autem contra matrimonii validitatem sententia proferatur, defensor appellabit adhærens parti, quæ validitatem postulabat. Insuper post ultimam sententiam live appellatum sit, live non, nemini licere ad alia vota transire sub poenis contra Polygamos statutis injunxit.

14. Circa defensoris insuper officium, quæ in prima instantia præsinivit, eadem in secunda instantia custodienda mandavit; Et si Judex in secunda instantia fuit Metropolitanus, aut Nuncius, aut Episcopus vicinior, Matrimonii defensor erit, qui ab ipsis fuerit electus, prout etiam si commissæ sit causæ cognitio Judici Commissario, qui jurisdictionem ordinariam non habeat, voluit, ut idem utatur defensore illius Ordinarii, in cujus Diocesi & Curia, causa cognoscetur. Post duas vero conformes esse in arbitrio conjugum voluit novas nuptias contra-

tra-

trahere, nisi appellatum sit, vel alicui eorum ob aliquod impedimentum fuerit vetitum, vel nisi aliquid novi detegatur. Pro istis denique causis coram Cardinali Vicario in Urbe discutiendis in prima instantia, ab eodem defensorem Matrimonii deputandum. Pro causis extra Urbem, quas omnes judicari voluit in sacra Congregatione Concilii, vel in causarum Palatii Auditorio, defensorem a Cardinali Præfesto, vel si in Palatii Auditorio, a Decano, vel demum in Congregatione particulari a persona ejusdem Congregationis digniore esse eligendum, & in omnibus hisce Tribunalibus unicam sententiam super nullitate Matrimonii minime sufficere, voluit ad tribuendam facultatem novas nuptias contrahendi, sed rursus in iisdem Tribunalibus causam ad defensoris instantiam reponendam; decrevitque demum, instantiam pro dispensatione Matrimonii rati, & non consummati non recipi a dictis Congregationibus absque remissione Pontificis, nec absque ejus oraculo posse definiri.

15. Accedunt his, & inter facultates Congregationis Concilii item recensentur dispensationes ab irregularitate ex homicidio voluntario, item uniones beneficiorum, necnon permutationes, & resignationes ad formam Conciliaris dispositionis agenda, de quibus abunde in Institutionibus Criminalibus, & Canonicis actum est, in criminalibus quidem *lib. 4. tit. 4.* ubi plura de irregularitate congestimus, circa quam unice superaddimus, non deesse exempla similium dispensationum a Congregatione Concilii indultarum, tam pro illis, qui ad Ordines jam erant promoti, quam pro aliis, qui voluntarii homicidii crimen egissent, antequam Ordinibus initiarentur, dummodo tamen gravissimum

crimen per attestationem Ordinarii, aliorumque qualificatorum virorum diuturna, & publica poenitentia expiatum fuisse, & de utilitate in proximum ex dispensatione obventura constaret, ut testatur Benedictus XIV. (a). De unionibus autem *tit. 12. lib. 2.* & de permutationibus, vel renunciationibus *tit. 16 lib. 1. Canoniarum Instit.* pertractavimus, ad quos Lectorem remittimus, illud dumtaxat hic subjiciendo, quod licet ex Constitutione S. Pii V. incipiente *Quanta*, quæ est *la 38. Bullarum veteris tom. 2.* qua vetitum fuit Ordinariis, aliisque collatoribus, in quorum manibus resignationes, vel permutationes fierent, ne idem beneficium suis, aut resignantis consanguineis, vel familiaribus darent, de qua quidem Constitutione amplissime agit Institutio Benedicti XIV. 91. latinæ editionis; constans tamen fuit Congregationis Concilii mens, eandem Pianam Constitutionem, neque ad permutationes bona fide, & citra fraudem factas, neque ad vacationem per obitum, neque si a Romano Pontifice fiant, porrigi debere, ut pluribus citatis advertit idem Benedictus XIV. (b).

16. Rejectiones postremo ab Ordinariis factæ eorum, qui ad Parochias adspirant, & præeminentiales quæstiones ab iis promoveri solitæ, qui qualitatem Nullius, seu territorium separatim habere præsumunt, inter materias hujus Congregationis occurrunt. De utroque autem genere satis tractatum est in aliis citatis Institutionibus Canonicis, nimirum de concursu habendo ad beneficia curata *lib. 1. tit. 23.* Illudque unice in hanc rem superaddendum arbitramur, nimirum pro beneficiis, quibus cura

ani-

(a) De Synodo Diocesana *lib. 16. cap. 10. §. 19.* (b) *Lib. 13. cap. 24. de Synod. Diocesana.*

animarum adnexa est, live a Romano Pontifice obsequutam in mense Apostolico vacationem, live ex alio affectionis, & reservationis titulo conferantur, nec ad Ordinariorum spectent collationes, ex censura Constitutionis Bened. XIV. incip. *Cum illud*, quæ est 68. §. 19. *ejus Bullarii tom. 1.* cautum fuisse, ut vacante beneficio curato reservato Sanctæ Sedi ratione mensis, habituque concursu, ejus Acta ad Datariam ab Ordinariis non transmittantur, sed dumtaxat Datario significandum, quem ipsi magis idoneum existimant; Si vero ex alio quovis titulo beneficium reservetur, habitum tunc concursum ad Datariam mitti oportere per familiares litteras ad Datarium conscriptas, designando, quem ipsi censeant digniorem, & an quisquam ex concurrentibus occulto aliquo crimine sit irretitus. Quamvis autem pro eo præsertim casu, quo Parochiarum, vel beneficiorum Curatorum collatio ab Ordinariis dependeat, fas undique sit ab eorum judicio ad Congregationem Concilii provocare, abstinere enim debent a judicio, quando collatio Apostolicæ Sedi reservatur; Debet tamen univocis, & luce meridiana clarioribus probationibus irrationabilitas ista Judicii constare, cum in quovis dubio Ordinariorum electioni sit deferendum.

17. Resolutio autem questionum præminentialium inter Episcopos, & Prælatos inferiores, cum unice pendeat a qualitate territorii separati, de qua quidem tractavimus in iisdem Institutionibus Canonicis (a), ad eas pariter Lectorem remittimus, ne plus æquo in rebus, quas summis labiis degustaturos promissimus, immorari videamur. Verum cum eo jure, quo privativa interpretatio decretorum

Con.

(a) *Lib. 1. tit. ult.*

Concilii Tridentini huic Congregationi, quæ idcirco Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum nuncupatur, attributa est, aliis etiam Congregationibus competat, & præsertim illi, quæ *Episcoporum*, & *Regularium* dicitur, executionem Decretorum ejusdem Concilii decernere, merito ad Congregationem Episcoporum, & Regularium properamus.

TITULUS XXXIV.

De Congregatione Episcoporum, & Regularium.

Dominici sane Gregis cura Romano Pontifici concredita præcipue flagitat, ut inter Regulares familias promoveatur concordia, divinus cultus augeatur, & gravamina illa, quæ aliquando a Prælati in subditos inferuntur, removeantur, ac moderentur. Proindeque Sixtus V. in pluries memorata Constitutione 74. inter alias Congregationes erectas illam, quæ *Episcoporum*, & *Regularium* dicitur, provide instituit ex Cardinalibus, & uno Prælato, qui Secretarii munus gerit, compositam, ut in forma summaria, & ut inquit, extrajudiciali, seu, quod idem est, absque strepitu, & figura Judicii causas expediret.

2. Triplex vero est procedendi modus, qui juxta diversitatem negotiorum in hoc Tribunali servatur; vel enim agitur de negotiis ordinariis, aut quæ moram non patiuntur, & a Secretario una cum Cardinali Præfecto præviis necessariis informationibus extrajudicialiter præmittendis, & aut ab Ordinariis, aut si ipsi suspecti sint, a Metropolitanis, vel vicinioribus, vel ab aliis etiam qualificatis personis

nis requisitis, resolvuntur, assumpto nomine Congregationis, ejusque auctoritate, idque vel per epistolas ab utroque subscriptas, vel per ordines, aut in scriptis, aut oretenus datos præsertim Episcopis præsentibus in Curia, si agatur de eorum Diocæcesibus, vel Procuratoribus Generalibus, si res inter Regulares agatur.

3. Alia item negotiorum genera sunt, quæ ampliorem indaginem flagitant, atque ista quidem proponenda sunt a Secretario in plena Cardinalium Congregatione, ut maturius resolvantur, in qua quidem Congregatione Secretarius, qui refert, voto caret, refertque quantumtaxat supplicum libellorum porrectorum a partibus accuratum restrictum, sive compendium cum documentis, quæ gratiam retrahere, aut faciliorem reddere possunt.

4. Ultima demum negotiorum qualitas eorum est, quæ graviora cæteris reputantur, & in quibus partes hinc inde scripturas distribuunt, aut ipsemet Secretarius opportunè credit materiam pertractandam a Cardinalibus Congregationem componentibus examinari, quo quidem casu unum Cardinalem in Ponentem, seu Relatorem deputare solet, qui in plena Congregatione, quæ singulis feriis sextis, nisi aliquid obstat, in Palatio Apostolico habetur, iisdem Cardinalibus a partibus, eorumque Advocatis, vel Procuratoribus præventive informandis referat, atque proponat.

5. Quemadmodum verò tam in Congregatione Rituum, quam Concilii decreta debent esse a Cardinali Præfeto, & Secretario subscripta, & sigillo munita, ut sibi fidem adfiscant (a), ut in suis locis

(a) *Vanespen Jur. Eccl. tit. 22. n. 6. Card. De Luca in rel. Curia hoc tit.*

locis inuimus, ita de hac Congregatione est asserendum, cujus etiam decreta, vel per litteras in forma Brevis, vel per monitoria Auditoris Camerae executioni saepe mandantur, ut notavit Card De Luca (a). Neque est circa eadem decreta, vel rescripta hujus Congregationis prætereundum, quod ut ea exactius custodiantur, non solum in Regestis per extensum describuntur, sed ulterius indicantur in altero libro, quem *Vacchettam* barbare dicunt, in quo quidem libro separatim negocia colliguntur Episcoporum, vel Dioecesium, aut Regularium virorum, aut demum Monialium, ut deinde habita notitia rescriptorum editorum, & dierum, quibus edita sunt, in regestis integre recognoscantur, nisi fortasse res fuerit de negociis secretis, quæ quidem in peculiari altero libro, quem *Vacchettam secretam* vocant, describuntur, atque notantur, ne aliis absque expresso ordine Secretarii manifestentur, sive ad evitandum scandalum, quod aliàs sequeretur, sive ex aliis prudentialibus, & æconomicis motivis, quæ in iis, qui huic Tribunali præsent, peculiari quodam jure desiderantur.

6. Porro tam ex titulo hujus Congregationis, quam ex divisione materiarum, quas inuimus, probe, optimeque intelligitur, vel circa Episcopos, vel circa Regulares universas hujus Tribunalis materias esse directas; & quemadmodum Episcoporum nomen latissime accipitur pro omnibus Prælatiis, Ordinariis, Vicariis, & Officialibus quibuscumque, ita Regularium nomen in æquali extensione usurpatur, ut mendicantes, & non mendicantes, aliosque omnes comprehendat, quos in Institutionibus Canonicis (b) sub hoc nomine intelligi affirmavimus; imo

(a) In hoc tit. in relatione Curiae. (b) Tit. ult. lib. 1.

imo eorum bona sub hac denominatione imbibuntur, quæ ad Ecclesias ipsas, vel Ecclesiasticas personas quomodolibet pertinent. Illud vero in more habet hæc Congregatio, cum de prima specie negotiorum tractatur, ut quodcumque contra Ordinarios recursus proponuntur, præmissa necessaria informatione, de qua supra, debitam justitiæ administrationem gravatis injungendam esse decernat.

7. Quod si ita circumstantiæ suadeant, & de justo timore constet, quod sævities contra aliquem ab Ordinario exerceatur, illud etiam adjungitur, ut scilicet procedere nequeat Ordinarius ad actus irretractabiles excommunicationis, carcerationis &c. nisi aut eadem Congregatione, aut Metropolitano satis instructis, obtentaque ab ipsis facultate procedendi, ut notavit Pignattellus (a). Quod tamen non extenditur ad casum, quo quis in gravi crimine in fragranti deprehenderetur (b).

8. Imo si de criminibus ab iisdem Ordinariis forte patris, vel de infamia per eosdem contracta, ratione cujus impares administrandæ Ecclesiæ videantur, agatur, graviq; etiam, & extraordinariis remediis uti hæc Congregatio consuevit, vel vocandi Episcopos ad Urbem, vel in Monasterium eos saltem ad tempus detrudendi, vel Vicarios Apostolicos deputandi; quæ quidem una est ex facultatibus peculiari jure huic Congregationi attributis in citata Constitutione 74. Sixti V.; quorum quidem Apostolicorum Vicariorum cum meminimus in Institutionibus Canonis (c), cumque inter alios Præsul Jo: Baptista Bassi de Vicario Apostolico accuratam tractatum ediderit, uberiora prætermittimus;

Tom. IV.

O o

mus;

(a) Consultatione 124. tom. 10. (b) Ex decret. ejus Congreg. 5. Martii 1660. (c) Lib. 1. tit. 13.

mus; Illudque uniçe superaddimus, ne dum pro eo casu a Congregatione Episcoporum Apostolicum Vicarium deputari consuevisse, quo ex Episcopi culpa publica infamia contracta sit, ut ab Episcopatus administratione idcirco suspendatur, aut removeatur, sed etiam cùm metus urget, ne diutius Ecclesia vidua Pastore remaneat, sive cùm aduersa valetudine affectus Ecclesiam gubernare non potest, aut demum cùm in Vicarii Capitularis electione ob scissuras forte in Capitulo exortas, vel ob negligentiam in eligendo, alter a Congregatione deputatur, ut advertit Benedictus XIV. (a), qui etiam præcedenti cap. 9. adnotavit, Vicarium Capitularem semel electum, non posse inconsulta hac Congregatione revocari (b).

9. Hæc circa Episcopos, aliosque Ordinarios innuisse sat est, nunc ad Regularium negotia, quæ ab eadem Congregatione absoluntur, transeamus, in quorum classe cùm præcipue adscribantur Foundationes Monasteriorum, & Conventuum, transitus ab uno ad alterum Monasterium, egressus a clausura Monialibus aliquando permissus, licentia Puellis indulta, ut in Monasterio educantur, Famularum quoque pro Monialium servitio introductio, dotis pariter augmentum, vel diminutio juxta circumstantias, & Monialium qualitates præscripta, dispensationes pro eligendis, seu pro iis, qui eligere non possunt, Confessariorum extraordinariorum deputatio, exfiliationes item de uno in alterum Conventum Regularibus viris permissæ, Religiosorum graduum iisdem concessio, recognitio gravaminum iisdem Regularibus, quandoque a Prælati inflictorum, & inspectio seu indago electionum,

(a) *De Synodo Diœcesana lib. 2. cap. 10.* (b) *Ex Barbosa de Canonicis, & dignitatibus cap. 42.*

num, vel alienationum, quæ inconsulta Sede Apostolica fieri non possunt. Ad has idcirco rerum, & negociorum species explanandas accedimus, ut re-tenta eadem methodo, qua in recensendis faculta-tibus S. Congregationis Concilii usi sumus, faculta-tes hujus Congregationis in his omnibus proferamus.

10. Fundationes igitur Conventuum primo sese offerunt inter materias Regularium ab hac Congre-gatione cognosci consuetas; Exploratum quippe est ex censura textus in *cap. Religionum 55. de Reli-gios. domibus in 5. & in c. Cum ex ea, de excess. Præ-lator pariter in 6. novorum Monasteriorum aquisi-tionem Regularibus fuisse interdictam, itemque Con-stitutione Innocentii X. quæ extat num. 17. in Bul-lar. Rom. tom. 4. Monasteriorum, & Conventuum erectionem præsertim in Italia, Insulisque adja-centibus, Sedis Apostolicæ, & hujus Congregatio-nis judicio esse reservatam. Quamvisque Trident. (a) edixerit, Monasteria sive Virorum, sive Mulie-rum, inconsulto Episcopo, in cujus Diocesi si-ta sunt, erigi non posse, nihil tamen inde ademptum est (quidquid sit de Hospitiis) primævo juri Sedis Apostolicæ, ut animadversum fuit a Rota in Heisteten. foundationis per tres Decis. Unam die 10. Maji 1726. alteram die 26. Aprilis 1728., quæ repetuntur & tertiam aliarum confirmatoriam coram bon. mem. Ratto, quæ est 258. tom. 3.*

11. In approbandis autem Conventibus, & Mo-nasteriis illud præ oculis habere solet isthæc Con-gregatio, an scilicet concurrant conditiones, & requisita præscripta a Constitutionibus Apostolicis, præsertim Clementis VIII. *Constit. 74. in Bullar. novo tom. 3.* & Gregorii XV. *Constitut. 31. qui am-*

O o 2

plian-

(a) *Seff. 25. de Regul. cap. 3.*

pliendo Constitutionem Clementis VIII. in qua præscribatur, novos Conventus fundari non posse, nisi auditis Religiosis illius loci, ubi erigi volebant, illud adjecit, ut præter eosdem audiantur, qui per quatuor millia passuum in illis circumvicinis locis existunt, ne scilicet ex nova erectione Missarum, aut aliarum obventionum eleemosynæ Conventibus, & Ecclesiis jam erectis minuantur, divinus cultus decreseat, & inter Regulares familias perturbationes, & rixæ facile excitentur, quæ quidem causæ si cessent, aliquando idem consensus defectus distantiae suppleri, & relaxari consuevit, ut notarunt inter alios Lezana (a), Rodriquez (b), Ventriglia (c), alique.

12. Transitus etiam de una ad alteram Religionem nedum a Sacra Pœnitentiaria, ut supra notavimus, sed ab hac quaque Congregatione Regularium indulgetur, & quidem sive Religiosis, sive Monialibus. Ad Religiosos quod attinet, passim hujusmodi transitus præsertim ad strictiorem conceduntur etiam si forte fugitivi sint, & Apostata Regulares transire volentes, juxta distinctionem, quam in Institutionibus Criminalibus (d) notabamus. Requiritur tamen indistincte, ut ad alium Ordinem commigretur, in quo regularis vigeat observantia, ex *Tridentin. sess. 25. de Regularibus cap. 4.* item ut Superior alterius Ordinis paratus existat ad eum recipiendum; & demum quod recta via ad alteram Religionem transitus fiat ex Constitutione Bened. XIII. incipiente *Licet* 112. tom. 12. Bull. Rom. novæ editionis.

(a) De dubiis Regular. verbo Monasterium n. 5. (b) Quæst. Regul. tom. 1. quæst. 35. art. 7. (c) In praxi de nov. Monast. edific. adnot. 18. §. unico. (d) Sub titulo de Apostasia.

tionis, & ex altera Bened. XIV. incipiente *Pastor bonus*, quæ est 95. ubi, excepto ordine S. Joannis de Deo, ad militares, vel hospitales Ordines vetitum est commeare; Imo si de Religiosis Soc. Jesu tractetur, excepta Religione Cartusiana, post nuncupata tria simplicia vota nequeunt ad aliam Religionem pertransire, ex Constitutione Gregorii XIII. confirmata a Clemen. XI. in Constit. *Sacri Apostolatus* 264. pag. 2. tom. 11. *Bullarii Romani* novæ editionis.

13. Transitus Monialibus quoque aliquando ab hac Congregatione conceditur, si ob sævitiam aliarum Monialium, vel aerem insalubrem diutius in Monasterio persistere nequeant, soluta tamen nova dote Monasterio ad quod, nisi ex culpa Monasterii a quo causa discessus contigerit (a). Egressum item a Clausura Monialibus pariter hæc Congregatio impertitur, si graves circumstantiæ illum exposculent, quarum quidem tres præcipue referuntur in Constit. S. Pii V. incipiente *Decor*, & *honestati*, quæ est 8. tom. 2. *Bull. Vet.* & 13. tom. 4. *part.* 2. novæ impressionis, magni nimirum incendii, lepræ, & epydemie, seu pestis; deinde tamen magis spiritum, quam corticem Piane Constitutionis attendendo ad alios similes casus fuerunt auctoritate Sedis Apostolicæ eadem causæ extensæ, nimirum si Moniales valetudinis causa Cælum aeremque meliorem debeant immutare, aut necesse habeant salubres aquas potare, vel earum balneis mergi in locis, in quibus e naturali fonte erumpunt, vel si infania corripiantur, aut si phthysi, vel scorbuto adeo inficiantur, ut sine aliarum Monialium periculo, nequeant in Monasterio persistere, in quibus sane, & casu-

(a) Bened. XIV. de Synod. Dioces. lib. 13. cap. 12.

calibus solet ab hac Congregatione Ordinariis committi egressus a Monasterio, dummodo honestis Matronis Moniales tradantur, nisi Patris, vel patruorum, vel fratrum, vel matris fidei, aut aliarum honestarum mulierum custodię consanguinitatis vinculo junctarum commodius, & securius possint concedi; item quod nunquam Monialis habitum diinitat; & demum, quod recta a Monasterio discedant, & recta ad Monasterium, cessante morbo, vel alia causa, revertantur: Late Bened. XIV. (a), qui etiam iteratis Constitutionibus cohærenter ad antiquiores privative S. Sedi reservavit facultatem egrediendi Clausura Monialibus dandam, in Constitutione incipien. *Cum Sacrarum* 21. & in altera incipien. *Salutare* 40. tom. 1. Bull.

14. Subsequuntur licentię puellis datę, ut intra Monasteria educantur, vel ut in qualitate famularum Monialibus serviant, necnon dispensationes vel circa dotem, vel circa habilitationem ad suffragandum, vel circa officia, vel demum circa Confessarios extraordinarios. Et sane circa licentias puellis datas, ut in Monasteriis educantur, usus invaluit, ut pro Urbe, & Italia typis Cameralibus imprimantur, & subscriptę a Secretario ejus Congregationis exhibeantur Episcopis, qui in Monasteriorum visitatione præcipue recognoscere adstringuntur, an pro educandis locus a Monialibus separatus existat, an summa pro alimentis in pecunia numerata fuerit anticipate soluta, alięque conditiones a Decretis Apostolicis præfixę, quas refert inter alios Pellizar. (b) religiose serventur. Quod vero ad ancillas, & famulas spectat, servanda omnino

(a) *De Synod. Diaces. lib. 13. cap. 12.* (b) *De Monialibus cap. 5. num. 185.*

nino est, prout servari ab hac Congregatione consuevit, Constitutio Bened. XIV. incip. *Per binas, edita die 24. Januarii 1747.* quæ est la 18. tom. 2. *Bull.* ubi præscribitur ordo servandus pro ingressu puellarum educandarum, sive famularum in Monasteria, ad quæ admitti non possunt sine legitima authenticaque Sedis Apostolicæ licentia toties, quoties opus fuerit impetranda, & prævio examine super moribus, fama, habilitate, & necessitate educandarum, vel famularum per Antistites locorum Ordinarios tantummodo habenda, sub canonicis censuris, ac pœnis contra Moniales, & quascunque fœminas cum facultate impertita Episcopo absolvendi de præterito tantum, aliisque etiam ad hunc effectum subdelegandi.

15. Dotis pariter diminutionem iisdem puellis profiteri in Monasterio. volentibus aliquando hæc Congregatio impertitur, aliquando vero illius augmentum exposcit. Qua quidem in re peculiari-ter perscrutatur, an iis redditibus Monasterium provisum existat, quæ sustentandæ Moniali pares existant, cohærenter ad censuram Tridentini *cap. 3. c. 5. de Regular.* statuentis, ut in Monasteriis, & domibus tam virorum, quàm mulierum is tantum numerus constituatur, qui vel ex redditibus propriis Monasteriorum, vel ex consuetis elemosynis congrue possit sustentari; Quamobrem si Monialis supra numerum recipiatur, vel si inhabilis sit ad aliquod Monasterii munus obeundum, quod debeat per aliam suppleri, vel si alia similis circumstantia concurrat, dos duplicata esse debet, aut saltem erit augenda; minuenda contra, si inops præsertim sit Virgo accipienda, vel aliqua qualitate decorata, ratione cujus ejus receptio sit Monasterio proficua,

ficua, vel si redditus Monasterii sint adeo excreti, & ad eam copiam adaucti, ut ex eadem receptione nullum sit illi incommodum obventurum, ut relatis S. Congregat. Decretis notavit Monacellus (a).

16. Sæpe etiam ab hac Congregatione dispensatur iis, quæ vel eligi non possunt, vel alias eligere nequeunt. Porro circa eas, quæ eligi non possunt, repetenda sunt, quæ in Institutionibus Canon. (b) late protulimus; nimirum de requisitis, quæ in Monialibus exiguntur, ut ad regimen Monasterii assumantur, quorum quidem si aliquod desit, sacram hanc Congregationem oportet adire, ut inspecta qualitate, & merito ejusdem Monialis, præmissoque Judicio Ordinarii, opportune dispenset; Prout æqua lance agendum est, si de dispensatione tractetur iis concedenda, quæ sive quia plures sunt sorores, sive ob delictum commissum privantur jure suffragii, ut citatus Monacellus exponit (c).

17. Postremo non solum a Pœnitentiaria, ut supra innuimus, sed ab hac quoque Congregatione Confessarii extraordinarii sive saculares, sive Regulares deputantur; etsi enim Regularibus sine hujus Congregationis Decreto vetitum sit Moniales alloqui, & ad earum claustra accedere, nisi forte sint in primo, vel secundo gradu conjunctæ, quo casu possunt Episcopi facultatem impertiri ex animadversis a Tambur. (d), & Monacell. (e); Tamen si de earum Confessionibus excipiendis agatur, tantum abest, ut id sit ullo modo prohibitum, ut Constitutione Bened. XIV. incipien. *Pastoralis Curæ* 56.

ejus

(a) *Form. Legal. pract. tom. 1. Annotat. tit. 11.* (b) *In tit. de electione.* (c) *Form. Regul. pract. tit. 11. num. 20. & seq.* (d) *De jure Abbatiss. disp. 26. quest. 3. n. 1.* (e) *Diff. tit. 11. tom. 1. form. 18.*

ejus Bullarū tom. 2. suadeatur Episcopis horum Confessariorum deputatio unicuique etiam Moniali iuste eam petenti concedenda ; Pariterque Superioribus Regularibus injungitur , ut saltem quotannis iisdem Monialibus sibi subiectis , sive ex Clero sæculari , sive ex altero Regulari Instituto Extraordinarium Confessarium designent , *isq̃ue negligentibus* Episcopis , deputatio subsidiarie committitur .

18. Præter negocia Monialium , ampliora longe sunt , quæ circa Regulares viros ab hac Congregatione expediuntur , præsertim verò exfiliationes de uno in alterum Conventum Regularibus permissa , Religiosorum graduum concessio , gravaminum a Prælatiis iisdem Regularibus inflictorum cognitio , & demum generica inspectio electionum , vel alienationum , inconsulta Sedē Apostolica quæ fieri non possunt .

19. Non in omnibus sane Monasteriis , & Conventibus exfiliationes admittuntur , sed in illis dumtaxat , in quibus cū vita communis saltem perfecta introducta , & recepta non fuerit , nec professio summx saltem , arctissimæque paupertatis exerceatur , Livellorum hinc usus invaluit . Sunt autem livella portiones reddituum ad instar peculii Castrensis , vel quasi Castrensis a Religioso ex propriis laboribus , V. G. ex Concionibus , Cathedris , vel aliis similibus industriis , aut etiam ex paternis redditibus in professione reservatis ad Religiosum usum constitutæ , quarum quidem exempla in Monialibus æque , ac Religiosis viris paupertatem , vitamque communem saltem perfectam non profitentibus passim occurrunt . Qui de vita communi , ejusque præstantia uberiora desiderat , adeat Bened.

XIV. (a), necnon Tractatum Romæ impressum anno 1695. De vita Communi.

20. In istis ergo Virorum Conventibus, præsertim Ordinis Prædicatorum, Conventualium, S. Augustini &c. filiationes fuerunt etiam vigore Constitutionum admittæ, vi quarum inter alios effectus ita intelligitur Religiosus Conventui aggregatus, seu, ut inquit, incorporatus, ut quemadmodum Pater adoptivus, multoque magis naturalis, filio succedit, ita Conventus post obitum Filii Religiosi, quem affiliatum habebat, quidquid sive in pecunia, sive in mobilibus, sive in libris, sive in altera rerum specie superfuit, liberè acquirit. Quoniam verò sæpè contingit, sive intuitu hujus successionis, sive ob meritum alicujus Religiosi, sive ex alia quavis rationabili causa, ut transitus ad alium Conventum pro nova filiatione postuletur, debet pro hoc casu ad Sacram hanc Congregationem recurri, quæ licet audito Priori Generali consensum filiorum Conventus a quo dispensare soleat, ac relaxare, generaliter tamen, & indistinctè consensum filiorum Conventus ad quem exigere consuevit, ne alias alteri Conventui invitis illius filiis inferatur injuria, & quisquam aggregatus eidem, Conventui cum summa omnium perturbatione remaneat, juxta praxim, de qua Card. De Luca (b), & quam petiit etiam Ursaya (c).

21. Graduum quoque Religiosorum concessio sæpè ab hac Congregatione à Regularibus petitur, quando præsertim desunt iis requisita a Constitutionibus

(a) *De Canoniz. Sanctorum lib. 3. cap. 41.* (b) *De Benef. discurs. 11. num. 10. & de Canon. discurs. 28. num. 6., & de Regul. discurs. 53. num. 4.* (c) *Discept. Eccles. tom. 3. part. 2. discept. 296. & seq.*

nibus volita, sed hoc non obstante per æquipollens iis munitos esse sibi blandiuntur, ut si alicui officio, vel ministerio vacaverint, quod æque debeat apud cordatos viros reputari, & ita in Religione ipsa fuerit alias existimatum. Atque huc spectant Magisteria, Paternitates Provinciæ, Discretatus, alii-que his similes honores plerumque constituti in jure suffragii in Capitulo Generali, vel Provinciali, & in præcedentia supra reliquos Religiosos; In quo quidem rerum genere quamquam prævia informatione Prioris Generalis, aliquando Congregatio non abnuat, cautè tamen se gerit, ne honores illi, & Privilegia iis a Constitutionibus Ordinum jure, meritoque præfinita, qui gradatim per meritum semitam inceserunt, nimia deindè facilitate, & cum aliorum injuria vilescant.

22. Utinam verò inter frequentiores, magisque obvias Regularium instantias non occurrerent recursus pro gravaminibus, & molestiis a Prælatiis ipsis illatis, quorum ratione sæpe fugā arripere, & Religionē deferere compelluntur. In qua quidē rerum specie monitos Regulares volumus, quod licet variis Religionibus pro similibus recursibus evitandis plura fuerint Privilegia concessa, ut gradatim, & ordine suo a Religiosis ad Superiores provocetur, nempe a Guardiano, vel Priore ad Provincialem, a Provinciali ad Generalem &c. appellatione quavis altera prohibita, nunquam tamen intelligitur inde exclusa hæc Congregatio, etiamsi omisso medio ad illam recurratur, tum quia quoties in hoc Tribunali Causæ discutuntur, intra eundem Ordinem Regularem examinari, & judicari censentur, ut notavit Card. De Luca (a), & fimat etiam Thomas de

P p 2

Jesu

(a) *In hoc tit. n. 16.*

Jesu (a) ; tum quia etiam pro casu vetitæ appellationis , id debet intelligi de appellatione frivola ; insulsa , nec solito fundamento munita , ut advertimus in Institut. Canon. (b) . Quibus accedit, vix , ac ne vix quidem fieri posse, ut recursus etiam immediatus ad Principem , & ministros illum repræsentantes intelligatur exclusus , quin ipse Princeps seipsum imperio expoliasset videatur.

23. Illud etiam inter gravamina Religiosis inflicta aliquando accensetur, de quo in hac Congregatione conqueruntur , ut scilicet eos a Religione tanquam incorrigibiles dimittere Prelati Regulares contendant , quando aut incorrigibiles verè non sunt , aut incorrigibilitas ista non est undequaque probata . Mandat autem hæc (vel altera quævis Congregatio sive Concilii, sive Disciplina Regularis , de qua infra,) *ut decreta alias edita religiosè serventur* . Anterioribus autem Decretis omissis , quæ leguntur penes Pasqualigum super controversiis Laureti de Franchis , anno 1693. , nova prodierunt Innocen. XII. approbante, quibus cautum est , ut annalis carcer in poenitentia , & jejunio antea ab Urbano VIII. statutus ad sex menses contraheretur , & Provinciales, assentientibus sex ex eadem Provincia Religiosis designandis in Congregatione Provinciali , & a Generali confirmandis , incorrigibiles expellere possint , reservato jure eidem Generali , & multo magis Apostolicæ Sedi sententiam expulsionis infirmandi, & revocandi ut advertit Ben. XIV. (c) . Neque est in hoc genere prætereundum, quamlibet expulsionis solemnitatem abesse , si de Presbyteris Congregationis Missionis, vel Philip-

(a) *De visis. Regul. Tract. 3. cap. 17* (b) *Lib. 3. tit. 17.*

(c) *De Synod. Diacesan. lib. 3. cap. 11.*

pinis, vel Pii Operariis agatur, qui cum vota permanendi in Religione minime emittant, inde libere possunt abire, & æquali libertate dimitti.

24. Parum verò immorandum esse credimus in electionibus, quarum nullitates passim in hac Congregatione ad trutinam, ut præmisimus, revocantur, in quarum quidem examine opportunè distinguitur, num vitio intrinseco eadē electio fuerit infecta, an secus; & licet priori casu eandem sacra isthac Congreg. soleat infringere, & infirmare, seu verius nullam, & invalidam declarare, in altero tamen casu œconomicè potius, quam juridicè agendo eandem sanare consuevit, ut testatur citatus Ursaya (a). Postremo attingendas non credimus alienationes Bonorum ad Regulares quomodolibet, immo ad Ecclesias quaslibet, & loca pia etiam secularia pertinentes, quæ inconsulta hac Congregatione fieri nequeunt cum de istis in Institutionibus Canonicis amplissimè tractaverimus (b); unde abstinemus ea, quæ diximus, in medium proferre, ne rem jam actam agere videamur. Quum tamen Appendix, & filia Congregationis Episcoporum, & Regularium altera videatur, quæ *Discipline Regularis dicitur*, ad illam progredimur.

TIT.

(a) *Part. I. discept. 36. num. 231.*; & *part. 2. discept. 16. num. 49.*, & *alibi passim*. (b) *Lib. 2. tit. 20.*

TITULUS XXXV.

De Congregatione Disciplina Regularis .

Quamquam iteratis Sanctionibus Tridentinæ Synodi (a), itemque Clementis VIII. generalibus Decretis anno 1596., & 1599., necnon Innocentii, & Alexandri VII. pro Novitiorum receptione, & Professorum educatione salubriter editis sperari potuisset, nihil ulterius fore ad optimum Regularium Familiarum regimen desiderandum; cum tamen experientia planè comprobasset, faciles nimium se præbere Prælatos in Novitiorum admissione, ut sic numerus Regularium excresceret, providas insuper Fundatorum Leges a Novitiis accuratè servandas manifestè contemni, aliaque his similia contingere, quæ præclarissimos cæteroquin, & de universa Ecclesiâ optimè meritos Regularium Ordines minus, quàm par est, Ecclesiæ eidè proficuos insipientibus saltem, quibus etiâ debitores sumus ex Apostolo (b), credere faciunt; hinc opportuno planè consilio præter Congregationem Episcoporum, & Regularium a Sixto V. institutam, de qua hætenus egimus, alteram crexerat Innocentius X. *super statu Regularium* nuncupatam, & ex nonnullis Cardinalibus, & Romanæ Curia Præsulibus compositam, ad eum præcisè finem, ne scilicet ex parvis Regularium cœtibus, & ex difficultate inde eruta exequendi Regulas pro unoquoque Ordine præfixas Regularis rueret disciplina. Hac verò Congregatione erectâ novam instituit, aut saltè antiquam restauravit Innocentius XII.

(a) *Sessione 25. de Regul.* (b) *Prima ad Tim. 7.*

XII. in *Constitutione* 96. ejus Bullarii, quam *Disciplina regularis* vocant, cui quidem omnes illas facultates attribuit, quæ ab Innocentio X. Congregationi *super statu Regularium* fuerant attributæ.

2. Inter has porrò facultates præcipuè recensentur, posse intra fines Italiæ, Insularumque adjacentium, designare Conventus, Monasteria, & domos quorumcumque Regularium virorum pro Novitiis, & Professis, eosque mutare, transferre, suppressere, prout utilitas, & necessitas postulaverit, nec non licentiam Prælati Regularibus indulgere, recipiendi Novitios, Religiosorum numerum statuendi, eumque juxta circumstantias augendi, & minuendi; ad eandemque demum Congregationem spectat præcipuè insistere super institutione, & educatione Novitiorum eorumdem ad formam Constitutionis Clementis Octavi, & exequendi Constitutionem Innocentii X. incipien. *Instauranda*, & decretum ejusdem incipien. *Ut in parvis*, edit. die 10. Februarii 1654. quibus omnes Conventus suppresserantur, in quibus sex saltèm Religiosi honestè sustentari non possent, subjiciendo Ordinarium potestati illos, in quibus duodecim saltèm Religiosi juxta alteram Constitut. Urbani VIII. non alerentur.

3. Meritò autem ad formam alterius, quæ *super statu Regularium* dicebatur, Congregatio isthæc fuit, ut diximus, instituta, ut admittendorum scilicet Religiosorum numero, & Novitiorum educationi præstet. Scimus enim causam, cur tot reperiantur profugi, apostatæ, ejecti, & pravis moribus imbuti Regulares, potissimùm esse redundantem eorum numerum, nimiam insuper facilitatem, qua ad habitum assumuntur, & postre-

. mð

nò contemptum Regularum , quæ ad probandam Novitatus tempore eorum vocationem institutz providè sunt , ut in principio hujus tituli advertebamus , & totidem ferè verbis advertit Benedictus XIV. (a) , qui appositè subdit , nihil inde detractum eximio Regularium Ordinum merito , quibus veluti firmissimis munimentis Ecclesia fulcitur , Catholicis probatissimæ vitæ ratio exhibetur , hæreticis autem confusio , ut notavit etiam Raynaldus (b) .

4. Sane ut istis omnibus absurdis opportuno consilio prospiceretur , Benedictum XIV. *Constitutione* 47. tom. 2. *Bullarii* non modicas Pastoralis sollicitudinis partes direxisse intelligimus . Circa numerum verò Religiosorum ad mittendorum , repeti potest literale decretum Trid. (c) , quod supra innuebamus de Congregatione Episcoporum , agentes nimirum ut in prædictis Monasteriis , & domibus virorum , & mulierum is tantum numerus constituatur , ac in posterum conservetur , qui vel ex redditibus propriis Monasteriorum , vel ex consuetis eleemosynis congruè possit sustentari ; quod quidem decretum ab Innocentio X. innovatum fuit in Constitutione incipiente *Apostolici Monasterii* §. 14. confirmata a Benedicto XIII. per aliam incipien. *In supremo Militantis Ecclesiæ* ; ampliorique plane modo huic etiam puncto prospexit Innocentius XII. in suo decreto *de ejactis* , & *ejciendis* anno 1693. , & ulterius Regularium Ordinum bono consulere volens præ-

(a) *De Synodo Diocesana lib. 3. cap. II.* (b) *Tom. 17. suorum operum* , & præsertim in opere , quod inscribitur *De Apostasia a Religiosis Ordinibus* pagina 17. & sequentibus . (c) *Sessio 25. cap. 3. de Regularibus* .

prædictam, ut diximus, Constitutionem evulgavit, in qua hanc Congregationem crexit, & per summa capita sanxit, in unaquaque Provincia destinandum esse Conventum, in quo vita communis religiosè servetur, in eoque Novitios esse recipiendos, in Conventibus item ad Novitiatum destinatos nonnisi graves exemplaresque Religiosos intra eum numerum, qui ex eorum redditibus, aliisque obventionibus ali possint, recipiendos, aliaque his similia in eadem Constitutione præsertim circa vitam communem in Conventibus introducendam providè statuuntur.

5. Antequam insuper Novitiū ad Habitum admittantur, hujus Congreg. licentia præmittenda est, quam petere adstringuntur omnes Cismontanæ Provinciæ, eaque obtenta, Minister Provincialis debet in sua Provincia concursum indicere, & concurrentes in definitorio servatis servandis receptos, seu admissos cum eorum requisitis Generali præsentare, ut ipse consulto Procuratore Generali ex eis eligat, quos noverit in Domino magis idoneos, intra numerum tamen a Congregatione permissum.

6. Postremo quod spectat ad alteram hujus Congregationis facultatem de numero duodecim Religiosorum in Conventibus exigendo, & de supprimendis illis, ubi sex saltè Religiosi commodè congrue non possint, non est prætereundum, quod licet d. Innoc. X. in citato decreto *Ut in parvis* suppressos jam Conventus Religionibus restituerit, subjici tamen eosdem voluit Ordinariis, si duodecim Religiosi sustentari non possint, quoad alios verò in suppressione ab eo facta non comprehensos, visitationi, & subjectioni Ordinariorum, tamquam Apostolicæ Sedis Delegatorum pari jure

subjecit, si sex Religiosi non alerentur, quorum ad minus quatuor Presbyteri forent, ut constat ex decreto ejusdem Pontificis per extensum relato a Monacello (a), qui etiam varias declarationes ad nonnulla dubia circa interpretationem Constitutionis *Instauranda*, & decreti, *Ut in parvis* accuratissimè refert. Cum ergo aliquando oporteat eosdem Conventus, vel suppressos, vel suppressandos, attenta qualitate Locorum, Instantiis Principum, & præsertim defectu alterius Ecclesiæ, ubi populus Sacramenta recipiat, Regularibus reintegrari, vel etiam Conventus suppressere, aut saltè contingat dubia circa interpretationem Innocentianæ Constitutionis excitata definire, hujus Congregationis erit hoc munus obire.

7. Mirabitur fortasse quisquam, quod Congregationem hanc *Disciplina Regularis* in numero aliarum adscripserimus, quæ totius Orbis bono præficiuntur, cum cæteroquin intra fines solius Italiæ ejus jurisdictio, ut diximus, circumscribatur. Mirari tamen desinet, si seriò animadvertat filiam hanc esse Congregationis Episcoporum, ut supra pariter præmisimus; Item sæpè etiam ultra Montes vigore specialium facultatum a Pontifice obtenturum eandem Congregationem procedere. Postremò abusivè saltem vocari posse Congregationem in totius Orbis bonum directam, cum nemo ignoret, quantum in universum Orbem emolumentum, & commodum ex optima, accurataque Regulari disciplina resultet. Nunc de Congregatione Immunitatis agendum.

T I-

(a) *Ad formularium legale practicum pagina 433. tomo primo.*

TITULUS XXXVII.

De Congregatione Immunitatis.

QUam impense curaverit Apostolica Sedes , ut debita locis , rebus , & personis Deo dedicatis Immunitas illæsa , & facta tecta custodiretur ; ex alia verò parte ne Delinquentes , & Rei eadem Immunitate abuterentur , aut extra sacrorum Canonum fines eadem Immunitas arbitrariè extenderetur cumulatissimè visum est in Institutionibus Canonicis (a) , ubi Immunitatis originem , species , & effectus abundè protulimus. Cùm igitur expediret , certum aliquod Tribunal institui , quod occurrentibus dubiis circa eandem immunitatem , quæ a Laicis præsertim excitantur , commodè posset adiri , provido hinc opportunoque consilio S. Mem. Urbanus Octavus Congregationem hanc jurisdictionis , & immunitatis Ecclesiasticæ erexit . Diximus , ab Urbano Octavo hanc Congregationem erectam ; antiquitus enim per alteram Episcoporum & Regularium negocia ad immunitatem spectantia tractabantur , ut asserit Cardinalis De Luca (b) , quamquam incerta res undique sit , num viva vocis oraculo , an per decretum Consistoriale , aut per Constitutionem aliquam , quæ in Bullario ejusdem Pontificis relata non sit , eadem institutio fuerit acta .

2. Privativa porro immunitatis cognitio, quæ huic Congregationi reservatur, extrajudicialiter & summarie plerumque exercetur per Epistolas ad Nuncios, aliosque Prælatos directas, quibus provi-

Q q 2 110.

(a) *Lib. 2. tit. 3.* (b) *In Relat. Rom. Curiae sub hoc tit.*

siones, & resolutiones captæ præviis necessariis in-formationibus denunciantur.

3. Quod si contingat, causam aliquam gravio-rem proponi, ea quidem per Prælatos a Pontifice deputatos, & mediante restrictu ex processibus, ab Ordinariis, aliisque Judicibus transmitti solitis eruto, Cardinalibus hanc Congregationem compo-nentibus referri consuevit. Immo plerunque quatuor sunt Præsules stabiliter, & fixè ad hanc Congrega-tionem deputati, Secretarius scilicet, unus ex Auditoribus Rotæ, unus ex Clericis Cameræ, & Advocatus Fisei, ultra alios pro arbitrio Pontificum selectos. Præest quoque huic Congregationi Cardi-nalis, qui Præfectus dicitur, & sigillum asservat, quique regularitèr semel in mense Congregationem convocat die Martis in Palatio Apostolico habenda; & si graviores controversiæ contingant Ponti-ficem adire; ut quatenus juridica remedia non prossint immunitatis Ecclesiasticæ refractarii, prudentibus illis, & œconomicis temperamentis, & provisionibus compellantur, quas rerum circumstantiæ suadeant.

4. Cæterum principales Causæ in hac Con-gregatione propolitæ, præscindendo ab illis, quæ cum Supremis Principibus pertractantur, quæque per organum Secretariæ status, aut Congregatio-nis particularis resolvuntur, rediguntur ad examien criminum, quæ immunitate non gaudeant juxta Constitutiones Apostolicas in iisdem Institutionibus nostris Canonicis allegatas, vel super modo, vel super loco capturæ, prout etiam super vestigalibus, & Gabellis, quas Magistratus, vel Communitates Sæculares personis, & locis piis imponere au-deant. Circa quæ quidem negocia qui resolutiones, & decreta à Congregatione Immunitatis edita in
unum

ROMANÆ CURIÆ TIT. XXXVI. 309
 unum collecta desiderat , adeat Petrum Andream Riccium Abbatem Generalem Congregationis Refor. S. Bernardi Ordinis Cisterciensium , qui Typis Taurinensibus anno 1719. Synopsis eorundem accurate evulgavit. Non est tamen pro coronide prætereundum, ad satis tenuem molem hujus Congregationis negocia ætate nostra fuisse redactam , cum Benedictus XIV. summo , quo effervit zelo consensionis & pacis inter Sacerdotium , & Imperium, varias concordias cum Principibus Laicis inivit. Concordata porro celebriora sunt inter Sanctam Sedem , & Regem Sabaudix , quæ impressa leguntur typis Taurinensibus anno 1741. , quæque refert Rigantius (a). Alia item extant inter S. Sedem , & Regem utriusque Siciliæ typis Neapolitanis , quæ refert idem Rigantius (b); & demum concordata circa beneficia vacantia in Hispaniis his accesserunt , quæ licet non impressa , nec typis adhuc (quod sciamus) mandata , omnibus tamen notissima sunt .

TITULUS XXXVII.

De Congregatione Fabricæ .

UT fatiscentem , & ob sui vetustatem restauratione indigentem Basilicam Sancti Petri in ampliorem formam Summi Pontifices redigerent , pari animorum fœdere , & zelo conspirarunt . Julius porro II. in Constitutione incipiente *Liquet* , quæ est 22. uberrimas Indulgentiarum gratias illis con-

(a) *Ad Regulam 2. Cancell. Tomo 1. §. 1.* (b) *Ad Regulas Cancellaria in regula 24. Cancell. §. 3. Tom. 2. num. 5. & sequens.*

concessit, qui eleemosynam, aut operam ejus structuræ conferrent, commissariosque huc illucque pro eleemosynarum collectione transmisit, eorundemque Commissariorum facultatem Leo X. Constitutione 10. ampliavit, statuens eos posse pia, & incerta Legata Fabricæ applicare. His verò facultatibus cum Commissarii abuterentur, Clemens VII. Constitutione tertia Collegium 60. virorum ex universis Nationibus selectorum instituit, a Jurisdictione Cardinalis Archipresbyteri ejusdem Basilicæ eos eximendo in iis; quæ fabricam respicere possent, iisque facultatem concedidit Judicem deputandi, qui debitores compelleret, illudque Collegium eo usque creditur pervasisse, donec ædificii moles ad designatam ab initio formam redacta videretur. Sixtus item V. Constitutione 102. Cardinali Archipresbytero jurisdictionem supra hoc Collegium attribuit cum facultate eosdem viros mutandi, corrigendi, aliaque decernendi, quæ in fabricæ commodum redundarent. Clemens ulterius VIII. Constitutionibus prætermisissis aliorum Pontificum, *Constitutione septima, & octava* eodem Collegio suppresso, peculiarem Congregationem Fabricæ erexit, in qua præter Cardinalem Præfectum, designatosque alios Curie Prælatos, nempe Auditorem Cameræ, Thesaurarium, Præfectum Apostolici Palatii, Decanum S. Rotæ, & unum ex Clericis Præsidentibus Cameræ, nec non Judicem Ordinarium ipsius Fabricæ, ejusdemque Fabricæ Generalem Œconomum, tamquam Congregationis Secretarium, & Fabricæ Advocatum, plures alios Cardinales, & Prælatos adjunxit, cum Perito ratiocinatore, qui computorum revisioni præset, alteroque Ministro, qui in fabricæ directione se ingere-

re-

reret, easdemque Constitutiones Innoc. XII. Constitutione III. *in ejus Bullario fol. 12.* confirmavit, & tandem Benedictus XIV. Constitutione incipiente *Quanta* 53. *ejus bullar. tom. III.* easdem pariter declaravit, confirmavit, & ampliavit.

Ad duas autem classes hæc Congregatio dividitur, seu duæ hujus Congregationis species recensentur; una dicitur *major*, ex Cardinalibus simul, & Prælatibus composita, eaque *generalis* etiam vocatur; altera *minor*, seu particularis ex Officialibus, & ex antiquiore ejusdem Congregationis Cardinali, seu ex Præfesto uti capite constituta. Utraque verò Congregatio duo causarum genera distinguit, quarum aliæ sunt contentiosæ, œconomicæ aliæ. In contentiosis, porro pro Urbe, & Statu Ecclesiastico agitur contra Defunctorum hæredes, vel alios, ad quos spectat pro piarum dispositionum exequutione, aut cum Legatariis, qui incapaces prætendantur, seu quod iis exclusis fabrica subingrediatur, quod quidem in iis præsertim casibus accidit, quibus vel ob propriam incapacitatem, sive juris, sive facti, vel quia ignorant, cui hæreditates, vel legata tradere debeant, ex quo is est undique incertus, fabricæ sunt applicanda, ut latius ostendunt Quaranta, & Ursaya (a). In quibus sane controversiis in prima instantia ad instar aliorum Magistratuum per supradictum Judicem fabricæ sententia profertur, & si suspectus is sit, Prælatus alter hujus Congregationis a Cardinali Præfesto deputatur, idque procedit, si causæ sint appellabiles, si enim fuerint executivæ, coram prædicto Cardinali Præfesto summarie discutuntur, ejusque definitioni si partes non acquieverint, ad plenam Congregationem deferuntur; nisi forte

(a) *In Compendio Privilegiorum Fabricæ S. Petri.*

forte de graviore aliqua causa tractetur, quæ prævio voto Rotæ resolvi quandoque consuevit, ut notavit Cardinalis De Luca (a).

3. Ad oeconomicas autem hujus Tribunalis facultates quod attinet, ex porro reducuntur in sumptibus pro facta tecta servanda fabrica Templi S. Petri, aliisque Vaticanæ Basilicæ opportunitatibus perscrutandis, quos quidem si quingentorum scutorum summam non excefferint, etiam line Congregationis particularis, aut Summi Pontificis assensu Cardinalis Præfectus, una cum Oeconomo fieri jubent, aliàs enim Congregationis particularis judicio subjiuntur, cui quidem Congregationi singulis 4. mensibus computa generalia erunt exhibenda, excitata Constitut. Bened. XIV. incipien. *Quanta* 53. tom. 3. *Bullar.* qui novam Congregationem ad dirigenda negotia oeconomica ex Cardinali Præfecto & tribus Cardinalibus compositam provide crexit; & quemadmodum in Congregatione Generali bis quolibet anno habenda causas contentiosas, ita in dicta oeconomica particulari Congregatione causas rerum ad oeconomiam spectantium tractari mandavit.

4. Compositio porro una est ex frequentioribus materiis, quæ ab hac Congregatione, vel ab ejus Secretario expediuntur, cujus nomine intelligitur remissio, seu condonatio Missarum non celebratarum, pro quibus recepta est eleemosyna, vel fructus in caritativum stipendium pro earum celebratione, & applicatione addicti fuerunt in diversos usus erogati. Quamvis autem certa plane res sit, tam condonationes easdem, quam reductiones Apostolicæ Sedi esse reservatas, neque Episcopos,

(a) *Disc.* 29. in *Relat. Curia* n. 26. & 27.

pos, aliosque Ordinarios in iisdem se posse inmiscere, errant tamen, qui reductiones, cum condonationibus, seu remissionibus gratis confundunt; reductiones enim Missas in futurum celebrandas, quæque ob tenuitatem reddituum diminutorum celebrari non possunt, respiciunt, easque per organum Congregationis Concilii relaxari supra asseruimus (a); Condonationes contra circa Missas in præteritum non celebratas, & pro quibus eleemosynæ receptæ sunt, ut innuimus, diriguntur, quæque per Congregationem Fabricæ prævia compositione ab instantibus facienda condonantur, perpenlis tamen prius omissionum causis, aliisque circumstantiis animadversis, quæ condonationem eandem concedi flagitant, vel denegari. Verum si condonatio, ut plerumque accidit, indulgeatur, non aliter id fieri solet, quam congruum per instantes Missarum numerum ab aliquibus Cappellanis huic muneri destinatis in Vaticana Basilica celebrari faciendo, modicamque aliquam eleemosynam, quæ compositio dicitur, persolvendo, præter reliqua opera pia juxta facti circumstantias iis imponenda, qui condonationes expostulant. Imo condonationum, seu remissionum rescripta, ut fraudibus occurratur, sequenti clausula debent esse munita juxta Constitutionem Innoc. XII. supra citat. *Monitos esse voluit Sanctitas sua, condonationes, & reductiones ab eadem sede non nisi ex rationabili causa, seu æqua commiseratione, compositiones verò a dicta fabrica attentis suis facultatibus, seu privilegiis, non nisi ex causa pariter rationabili, & cum clausulis opportunis, & præsertim cum illa, dummodo malitiose*

Tom. IV.

R r

non

(a) In tit. de Congr. Concilii.

non omiserint, animo habendi compositionem, alias gratia nullo modo suffragetur.

5. Frustraque hinc, imo cum manifesta veritatis injuria aliqui conqueruntur de hujus Tribunalis institutione, vel asserentes in præjudicium, & detrimentum ordinariæ Jurisdictionis Episcoporum, Congregationem hanc institutam fuisse, quorum auctoritas in contumaces, & negligentes Legatorum piorum executionem, certis fuit, ut inquirunt, limitibus definita, atque coercita, vel quod plus est temere jactitantes, telonium hoc esse expiscandis aliorum pecuniis destinatum. Prima enim objecti pars facile solvitur adverteudo, non ad omnes æque regiones hujus Tribunalis auctoritatem protendi, ita ut in locis eidem Tribunali non subjectis integra maneat Episcopis hujusmodi rerum potestas. Urget vero ulterius, memoratum Tribunal in ipsis sibi subjectis locis jurisdictionem suam exercere non posse, nisi ad supplendam Episcoporum negligentiam; ab obitu namque piorum testatorum integrum anni spatium iisdem Episcopis datur, quo labente nihil fabricæ Tribunal aggredi potest, juxta Constitutionem 3. & 9. Clem. VIII. nec nisi post evolutum ab obitu testatoris annum piarum voluntatum executioni se immiscet, eo plane modo, quo in aliquibus Synodis XIV., & XV. sæculi legitur definitum, ut si intra annum executores a Testatore designati ejus voluntatem non implevisent, hujus executionis cura ad Episcopum devolveretur, ut notavit Thomassinus (a), & advertit etiam Benedictus XIV. (b), qui etiam apposite subdit, pro casu, quo nec Episcopus intra anni spatium Lega-

torum

(a) *De Beneficiis tom. 3. lib. 1. cap. 24. n. 10. & 11.*

(b) *De Synod. Dioces. lib. 13. cap. 11. §. 3.*

torum piorum, onerumque Missarum executionem fuerit aggressus, neque post annum Tribunal fabricæ quidquam præstiterit, & rebus utrinque acquiescentibus longius spatium temporis forsitan effluerit, locum cumulative inter Episcopum, & Fabricam superesse, & rei notionem ad eum spectare, qui primo prævenierit; idque testatur etiam Ursaja (a), qui in compendio privilegiorum hujus Tribunalis casus omnes exponit, & in specie designat, quando suis privilegiis uti, vel non uti Fabrica possit.

6. Hactenus verò dicta facile etiam evincunt de mendacio, & calumnia eorum querelas, qui fabricam telonium esse ad extorquendas aliorum pecunias destinatum affirmant, nihil enim rationabilius est, quam quod piæ defunctorum voluntates executioni mandentur, & quatenus id negligatur, nec Episcopi, aliique Ordinarii adhibitis juris remediis negligentes adstringant, si vel ex incapacitate hæredis, vel Legatarii, vel injuncti operis incertitudine pia opera a Defunctis injuncta in pendulo maneant, Apostolica Sedes eo meliori modo, quo fieri potest, implendæ Defunctorum voluntati sedulo invigilet; nulla vero excogitabilis est melior ratio ex præsumpta etiam Defunctorum voluntate pias hæc dispositiones exequendi, quàm quod pecuniæ inde collectæ in reparatione, ampliatione, & conservatione Vaticanæ Basilicæ erogentur, quam totius Catholici Orbis pietas, & Fidelium ad eam confluentium Religio summo honore, & cultu undique dignam perpetuo reputavit; atque isthæc quoque ratio fuit, per quam in albo, & numero Congregationum in bonum totius Orbis erectarum hanc

R r 2

quo-

(a) *Tom. 1. part. 2. discept. 31. in fin.*

quoque recenferemus . Ut vero nihil huic pariter materiæ desiderandum superfit , pro coronide non præteribimus , ab eodem Bened. XIV. in alias citata Constitutione *Romana Curia*, edita 21. Decembris 1745. quæ est 115. tom. 1. Bullar. coherentè ad decreta Congregationis particularis die 10. Januarii 1742. ab eodem confirmata , statutum fuisse , Patentatos Rev. Fabricæ , sive sint Commissarii , sive Procuratores , sive Fiscales , Notarios , aliosque Ministros , privilegio fori uti non posse , seu Judicis declinatoriam allegare non valere , nisi pro causis , quæ Fabricam , eorumque Ministerium , concernant , quod præventive Ven. Innoc. XI. definiverat in Constitutione incip. *Decet* 4. Kal. Junii 1689. Absolutis itaque Congregationibus , in quibus absque solemnè forma , & strepitu Judicii causæ absolvuntur , iisque prætermisissis , quæ magis ad Aulam , quam ad Curiam pertinere videntur , de quibus omnibus agit allegatus alias Cohell.(a), cum alii extent in Urbe Magistratus , in quibus cum juridico , & forensi ordine causæ tractantur , cujusmodi sunt Rota , Camera , Judices Commissarii , Signatura Justitiæ , & Gratiæ , de istis superest differamus , a præclarissimo Auditorio Rotæ initium facientes .

TITULUS XXXVIII.

De Auditorio Rotæ .

Amplissimum sane illud Ecclesiæ Catholicæ regimen RomanoPontifici conceditum , ac demandatum a Christo Domino , quemadmodum præcipua
Ra.

(a) *In not. Cardin. integro cap. 15.*

Ratio fuit, ut principaliores Orbis cauffæ, quæ Ecclesiasticæ forent, ad Sedem Romanam devolverentur, ita cùm Pontifex gravioribus curis præpeditus omnia per fe ipsum digerere & ad trutinam revocare non posset, Cappellanos, seu familiares assumere coepit, qui cùm in Palatio Apostolico momenta earundem cauffarum discuterent, & deinde Papæ referrent, Auditores Sacri Palatii primum, deinde vero Auditores Rotæ vocari consueverunt, ut notat Gomelius (a), sive quia Iudices isti dum conveniunt circulari mensa ad formam Rotæ assident, sive quia cauffæ per circulum, & ordinatim, seu per turnum ab illis proponuntur.

2. Quanta vero sit hujus Tribunalis præstantia, & amplitudo, nemo non videt, cùm caussas utriusque Fori Ecclesiastici, tamquam Tribunal Vicarii Christi repræsentans, recognoscat, ex Constitutione Pii IV. 44. incipien. *In Trono* & Pauli V. Constitut. incipien. *Univerſi*, causasque insuper civiles Urbis Romæ, totiusque Status Ecclesiastici ad Civitatem Avenionensem, & Comitatum Vénaxinum in Gallia extensi pari jure dijudicet (b).

3. Quamvis autem antiquitus pro arbitrio Papæ Auditores eligerentur, adeout usque ad tempora Sixti IV. usque ad triginta numerarentur, idem tamen Pontifex eorum numerum ad duodenarium reduxit in *Constitutione 2. incipien. Romani Pontificis*, forte quia sicuti Moyses seniores duodecim ex variis Tribunalibus selectos ad judicandas Israelitici Populi caussas deputavit, ita congruum videbatur, 12. emeritos viros ex diversis Provinciis, & Regnis ad definiendas in lege gratiæ judiciales controvers-

(a) *Ad Regulæ Cellariæ in proxima de Rotæ immutatione.* (b) *Card. Luc. in relat. Curie Rom. disc. 32. n. 60.*

versas Catholicorum assumi, ut in eadem Constitutione satis innuitur. Duodecim vero horum unus est Germanus, quem Imperator proponit, alter Gallus ex nominatione Regis Galliarum, duo Hispani, quos nominat Rex Hispaniarum ob Hispaniæ divisionem unum scilicet ex Regnis Castellæ, & Legionis, atque alterum, tribus Regnis Aragoniæ; reliqui vero sunt Itali, inter quos unus de dominio Veneto ad nominationem Reipubl. alter Bononiensis ex Constitutione Julii III. ad liberam tamen Pontificis electionem; prout pariter sunt Mediolanensis ex Indulto Pii IV. & Ferrariensis ex privilegio Clementis VIII. Cæteri verò ut plurimum ex Civibus Romanis seliguntur, excepto Etrusco, vel Perusino, quod licet communius existiment, propter quandam speciem alternativæ inter Etruriam fieri consuevisse, revera tamen ab arbitrio Pontificum hoc ipsum dependet, cum ultimis etiam hisce temporibus varios Perusinos, vel aliarum etiam Civitatum Doctores successive electos fuisse loco, & vice Etruscorum non ignoremus.

4. Porro antiquitus in Palatio Vaticano Auditores Rotæ hyemali tempore conveniebant, æstivo vero in Cœnobio Canoniorum Lateranensium, & subinde, ut fertur, in Palatio Cardinalis Vicecancellarii; nunc vero vel in Palatio Quirinali, vel ad S. Petrum conveniunt. In Cancellaria tamen, & coram eodem Vicecancellario juramentum præstare, postmodum publicas, & deinde privatas disputationes agere solent, quæ quidem disputationes præsertim publicæ, cum contra communem opinionem propugnari olim consuevisent, Ben. XIV. probe optimeque animadvertens, inopportune theses contra communem, & sæpe contra verum ab eo coram

Car-

Cardinalibus, universaque Curia, exercitationis licet gratia sustineri, qui ad supremum Magistratum ad judicandas totius Orbis causas assumeretur, abolito hinc hujusmodi usu, provide sanxit, disputationes publicas habendas ab iisdem Auditoribus non contra communem, ut antea, sed juxta receptiorem sententiam defendi debere.

5. Diximus, in Palatio, vel Vaticano, vel Quirinali, ubi Pontifex degat, nunc Auditores ad decidendas causas convenire; id autem bis in hebdomada sit, feria nempe 2. & 5. vel iis impeditis feria 4. *Si hæc quoque impediatur, die Sabbathi*, exceptis feriis Natalitiis, ultima hebdomada bacchanalium feriis Paschalibus, & solemnioribus feriis æstivis, quæa prima, vel secunda hebdomada Julii, usque ad totum mensem Septembris perdurant; Kalendis enim Octobris denuo Rota aperitur, ad quam solemniter duo postremi Auditores cum comitatu Aulicorum Cardinalium, & Principum, Advocatorum insimul, & Curialium accedunt, habitaque a juniore diserta, & brevi oratione, Constitutiones Apostolicæ super erectione, & privilegiis hujus Tribunalis leguntur, & defensores causarum ad earundem Patrocinium alacriter resumendum excitantur.

6. Variis autem privilegiis Auditores Rotæ perfruuntur; utuntur enim Cappa, & Rocchetto, sine quibus in Rota causas decidere, vel alias in publico, ubi Curia residet, incedere non possunt, ex Constitut.

14. Joannis XXII. incip. *Ratio juris*. Gaudent etiam omnibus privilegiis, & gratiis Referendariorum, ex Constitut. 12. Pauli III. §. 3. In recitatione horarum Canonicarum anticipare, vel postponere horas libere, & licite possunt, ex Const. 13. Clement.

ment. VII. §. 7. Lucrantur pariter indulgentias Stationum Urbis visitando propriam Cappellam, ex ead. §. 10. A Gabellis vini eximuntur, ex Constit. Pauli III. d. Constitut. 12. §. 3. Præcedunt itidem in Cappella Clericos, & Magistrum S. Palatii post reformationem factam sub Alexand. VII. Diebus similiter jejunii, & Quadragesimæ possunt lacticiis vesci, Procuratores, & Advocatos, qui in Rota, causarum proponendarum Patrocinium suscipere volunt, prævio examine per Decanum, vel alium a Rota deputandum, adhibitis duobus, vel tribus Procuratoribus de Collegio, admittunt; prout etiam prævio examine per Vicecancellarium, vel alium ab eo deputatum admittendi sunt quatuor Notarii, qui Acta causarum Rotalium conficere debent, juxta formam prædictæ Constitut. 71. Pauli V. aliasque Pontificum Constit. Gratis præterea expediunt, si ad Cathedrales Ecclesias promoveantur, vel de aliis Beneficiis fuerint forte provisi; eorumque beneficia, utpote Officialium Papæ, Apostolicæ Sedi reservantur, dummodo tamen non fuerint simpliciter creati, sed recepti, & admissi, ut tradunt Card. De Luca (a), & Rigantius (b) (quod de aliis pariter privilegiis est intelligendum); & demum ultra interventum, quem ex peculiari privilegio in pluribus Congregationibus habent, tres enim eorum seniores tamquam Canonum periti in Congregationibus Rituum, quæ pro Canonizatione, vel Beatificatione Sanctorum fiunt, interveniunt, ut supra de Congregatione Rituum agentes advertimus; Unus item eorum in Congregatione Immunitatis, alter autem in Congregatione Fabricæ suffragatur, ut

(a) *De præminentis discurs.* 28. n. 10. (b) *In regul. prima Cancellariæ* §. 4. tom. 1. n. 143.

ut pariter adnotavimus, honorificum insuper Officium Regentis Pœnitentiariæ cum emolumento quingentorum scutorum uni eorum dari consuevit, ut de Pœnitentiaria tractantes innuimus; & iis omnibus accedit jus deferendi Rocchettum in accessu ad Cappellas, ceterosque publicos actus, & in recessu cohærenter ad Breve Innoc. X. 2. Martii 1645. a Benedicto XIV. in Constitut. incipien. *Præclara* 84. in *Bullar. tom. 1.* iis attributum, vel confirmatum.

7. Innuimus supra, privilegia isthæc non simpliciter creatis, sed admissis, & receptis tantum competere, postquam enim perspicue constitit in processu desuper efformando de ingenuitate Natalium (illegitimi enim nunquam admittuntur), de vitæ pariter, & morum integritate (quæ semper a Principis electione præsumitur), de Doctoratu in aliqua publica Universitate in utroque jure recepto, & de annuo, fixoque reddito, qui ultra emolumenta Auditorii ad decenter, & honorifice vivendum exigitur, (computatis enim propinis caussarum, participatione emolumentorum, quæ exactis Ordinatoriis Notarii percipiunt, illoque etiam centum scutorum auri Pontificia liberalitate assignato, parvisque aliis munusculis in esculentis, & poculentis consistentibus, quæ bis in anno, nempe in vigilia Natiuitatis Domini, & Kalendis Augusti a Magnatibus in obsequium Tribunalis mitti ad Auditores consueverunt, vix summam scutorum mille aureorum excedere creditur emolumentum iisdem Auditoribus assignatum, impar omnino honorificæ tractationi, quam gradus exposulat;) post ulterius varias visitationes usque ad tœdium aliis sodalibus factas, & post enunciatas disputationes

publicas, & privatas, & demum postquam per duos Seniores Auditores, quorum unus Decanus existit, (senior enim, seu antiquior Auditor, qui sit præsens in Curia, vel absens ex publica causa a Pontifice approbata Decanatum assequitur (a)) conspectui Papæ fuerit præsentatus, & coram Cardinali Vicecancellario debitum juramentum emisit, recepto jam Prælatitio habitu ad Rotam novus Auditor admittitur, quamquam exemplo Cardinalium, qui prima vice in Congregationibus adsciti a votando se abstinere, etiam Auditores, ut rationem suffragandi ab aliis addiscant se abstinere consueverunt.

8. Dixi, recepto Prælatitio habitu, circa quem tamen est opportune notandum, quod licet antiquitus renunciatus quis inter Rotæ Auditores, habitu Advocatorum Consistorialium, nisi jam Præsul esset, indui deberet, atque illa solum tractamenta ab aliis Auditoribus reciperet, quæ aliis Advocatis Consistorialibus dantur, ex recentiori tamen stylo statim inter Prælatos adsciscitur, eorumque habitu decoratur, sive hoc factum sit ad evitandum longiorem cursum functionum, quæ aliàs fieri debuissent, sive ad præcidendas præminentiales quasdam controversias ab Advocatorum Consistorialium Collegio aliàs excitatas.

9. Cæterum jurisjurandi religionem, quam emitti debere ab Auditoribus diximus, præsertim de secreto, pari jure edere tenentur Adjutores studiorum, quos ad minorandos labores retinere illis permittitur *ex Constitutione* 310. *Urbanæ VIII.* quos inter primus Adjutoris studiorum nomen habet, alii vero pro arbitrio Auditoris assumpti secretorum titulo designantur, cum ratione juramen-

(a) *Late Rigaujus ad Reg. 8. Cancell. §. 2.*

menti emissi secretum suffragiorum in causis, aliaque ad Rotam spectantia pari jure custodire teneantur (a). Quoniam vero nonnulla circa hujus Tribunalis stylum occurrunt peculiari animadversione undique digna, non abs re erit illa summatim proferre.

10. Primo igitur illud in more habet istud Tribunal, ut res judicatas aliorum Judicum non exequatur, nisi de earum justitia fuerit satis instructum; secundo quod potius rationum momenta, quam cumulum doctrinarum attendat; Tertio quod si executio etiam rei judicatæ Rotalis diu, & post decem annos petatur, nonnisi audita iterum Parte conceditur; quarto quod si per contradictas & præsertim contra absentes procedat, non soleat judicium possessorium absolvere, nisi de bono jure in petitorio doceatur: eundemque stylum sæpissimè retinet cum de summarissimo judicio retinendæ possessionis, seu de revocatione attentatorum tractatur. Concordiam pariter in causis valdè dubiis vel insinuat, vel etiam decernit; Præterea cum adversus resolutionem editam novam audientiam indulgit, causam (nisi forsan clara undique sit) expedire non solet, nisi dubio proposito, *an sit standum in decis*, & quidem etsi Pars quæ audientiam obtinuit informare neglexerit. In causis insuper præsertim Beneficialibus in Rota introductis executorem, vel Institutorem si de Beneficiis agatur, non deputat, sed ipsamet Rota exequitur, confert, vel etiam instituit. Ad hæc licet executio obligationis Cameralis ad Auditorem Camerae privative pertineat, in ea tamen se etiam immiscet, si iis, quæ in Tribunali pendent, eadem obligatio jungatur; cæterisque

S f 2

omis-

(a) Card. De Luc. *discurs.* 32. n. 32.

omissis, si victum in expensis condemnat, inter justam, & injustam causam litigandi distinguere non solet, exceptis taxis, quæ infra attingentur, quæque ad sportulas juxta taxas solvendas reducuntur; aliud enim onere emolumentum relaxat, nisi de causa spoli, vel alia ex mera calumnia & dolo excitata tractetur. Sed cum sportula juxta taxam præfixam a Victo solvendam esse docuerimus, præstat, ut illam hic innuamus.

11. Taxa igitur est, ut in causis pecuniariis, seu profanis, si æstimatio rei non excedat summam mille ducatorum, aureos decem Auditores accipiant, a mille usque ad 10000. viginti quinque, a decem millibus usque ad viginti millia quinquaginta, ab inde supra usque ad quamcunque summam centum; atque ita in beneficialibus causis, si redditus annuus non excedat summam centum ducatorum, decem, a centum usque ad mille viginti, quinque, a mille usque ad tria millia quinquaginta, ab inde verò supra usque ad quamcunque summam centum aureos pro quavis sententia accipere valent, nec quidquam, exceptis esculentis & poculentis, quæ intra triduum consumantur, a Partibus accipere possunt ex d. Constitutione 7. Pauli V. §. 26.

12. Commissiones porrò causarum, quæ ad Rotam deferuntur, distribuendæ sunt juxta ordinem Turni ex d. Constitutione Pauli V. Const. 71. incip. *Universi Agri*, possuntque Auditores vigore unius Commissionis causas cognoscere, & decidere; terminum ad docendum de attentatis etiam sine nova Commissione præfigere; remissorias decernere, dilationes concedere, aliaque his similia peragere ex Const. 44. Pii IV., & cit. Const. 71. Pauli V., eaque ratio communiter assignatur, quod licet Rotæ

Au-

Auditores uti singuli Judices sint delegati, univertim tamen accepti, seu totum Rotæ Auditorium cui commissio dirigitur, ordinaria jurisdictione perfungitur; ut notat Rigantius (a), qui etiam de jurisdictione hujus Tribunalis Sede Vacante amplissime tractat.

13. Methodus autem referendarum causarum est, ut quatuor, qui juxta eum, qui causam proponit, & *Ponens* dicitur, a sinistro Latere sedent, quique ejus correspondentes vocantur, & de ejus Turno dicuntur, votum aliis audientibus promant, tribusque eorum concordantibus sensus totius Tribunalis panditus dicitur. Quamvisque *Ponens* decisionem ex votis correspondentium erutam exscribere, & evulgare debeat, suffragium tamen non habet, nisi forte *videntibus omnibus* causa sit decidenda, vel prævio voto Rotali sit negocium ab Auditore Papæ commissum; quæ tamen in re, seu super methodo votandi in Rota edita est Constitutio a Benedicto XIV. 9. Octobris 1740. incip. *Justitiæ & Pacis, quæ est la* 21. in *Bullar. tom. 2.* eademque Constitutione, ne dum causæ statuuntur in Rota proponendæ, & Rotales vocantur, ad differentiam earum, quæ coram Prælatiis discutiendæ sunt, & Prælatitiæ dicuntur, verum etiam nova suffragandi ratio pro Rotilibus causis est instituta.

14. Quod sane spectat ad causas Rotaless, enunciatus Pontifex eas esse decrevit, quæ tamquam graviores, tam in Tribunali Vicarii, quam Auditoris Camerae fuerint judicatæ, prout etiam causas graviores de partibus, quas quidem in secunda instantia arbitrio appellantis, in ulterioribus vero privative ad Auditorium Rotæ voluit pertinere, causasque insuper minus graves in Urbe judicatas Prælatiis, vel

[a] In Reg. 12 Cancellaria §. 29. & seq.

vel Auditoribus Rotæ uti Prælatiis , prout etiam illas de partibus in secunda instantia Vicario, sive A. C. deindeque in ulterioribus instantiis iisdem Prælatiis attribuit, easdemque causarum species variis exemplis in eadem Constitutione contentis exposuit, qualitatemque insuper causæ a Revisore Commissionum exprimendam esse mandavit, ut statim ex ipsa commissione, natura, & species causæ intelligatur, cum ea differentia, quod in causis quidem prophanis commissio ad Rotam non relaxetur a Revisore commissionum, nisi cum clausula, *attento quod agitur de causâ ultra montes ascendente ad scuta mille auri*, & in Beneficialibus, *attento quod agitur de Beneficio excedente annum valorem viginti quatuor ducatorum auri*, vel *attento quod agitur de prima dignitate in Cathedrali, vel Collegiata*. Et e converso in commissionibus ad Prælatos, vel in causis Prælatitiis, ut si causâ Prælatitia committatur Rotæ *de consensu*, idem Officialis advertat in commissione clausulam adesse debere *de consensu partium*, & commissiones contra supradictas leges expeditas, nisi signatæ sint manu Pontificis, Pontifex irritavit. Mandavit insuper (quod spectat ad methodum suffragandi in Rota) ut causæ iterum proponendæ propter æqualia quatuor correspondentium suffragia, cum iisdem quatuor quinto etiam, sexto, & septimo adscitis videantur, voluitque demum, ut quoties res ex aliqua causâ, vel ex speciali commissione Romani Pontificis, vel ex rescripto ipsius Rotæ omnes Auditores suffragium ferre debent, si Auditores suffragia ferentes disparis numeri existant, antiquus stylus servetur, nimirum quod Auditor proponens suffragium non ferat; si vero suffragia ferentes sint numero pares, vel casu ali-

aliquo ad numerum parem reducantur, debeat tunc in ipsa causa suffragium itidem ferre etiam Auditor Proponens, ut causæ resolutio omnino sequatur.

15. Prætereundum postremo non est, Rotaless causas prævia concordatione dubiorum, vel coram Ponente, vel si altera pars non acquiescat, in plena Rota facienda disputari; editasque resolutiones per Decisiones, ut diximus, a Ponente evulgatas partibus manifestari, quæ tamen non faciunt legem universalem, ut aliqui gratis affirmarunt, sed dumtaxat inter partes litigantes, & in eadem causa, in qua lata sunt, nisi alia fundamenta forsan emerferint, auctoritatem nanciscuntur, ut alibi innuimus (a); sunt enim eadem decisiones motiva, quæ causæ Ponens collectis aliorum suffragiis partibus exponit, a quibus vel facto, vel jure ad meliorem lucem redacto non raro receditur; ex quo plane intelligitur non solum hujus Tribunalis justitia, sed docilitas summa, ratione cujus exteræ etiam, dissitæque Nationes illius majestatem venerantur, & ejus in gravissimis controversiis sententiam expectant. Ut verò tractatum hunc nostrum *de Romana Curia* excepturi, nedum Tribunalium ejusdem Romanæ Curia originem discant, sed etiam intelligant, qua methodo negocia in iis introducantur, præsertim vero in Rota, in qua ut flumina in mare intrant, omnes pene causarum species agitantur, e re ducimus præxim hanc uberius exponere.

16. Supposita igitur distinctione causarum in Rotaless, & non Rotaless, seu non Prælatitias, & Prælatitias, quam supra tetigimus, utriusque profecto generis causæ mediante rescripto Tribunalis Signaturæ, de quo infra sermo redibit, ad Rotam re-

[a] In tit. de Auctoritate Congregationum in genere.

remittuntur, vel cum clausula *Prelato uti Auditori Rotæ*, quando causa est Rotalis, vel cum altera clausula *alicui Rotæ Auditori uti Prelato*, si causa non Rotalis existat; ad eosdemque Judices quoties de causa ex natura sua appellabili agatur, antequam transeat annus a die interpositæ appellationis eadem causa remittitur, sive committitur, de qua quidem commissione amplissime Ridolphinus (a), qui apposite advertit, illud inter causam appellabilem, & non appellabilem discrimen ad hunc effectum versari, quod si causa de sui natura appellabilis est, immediate committitur, alias enim plena Signatura pro obtinenda appellatione, seu ut causam committat, est adeunda. Utroque autem casu minuto caractere commissio in medio folii transcribitur, & ut inquit, ad referendariandum alicui Romanæ Curie Prelato in primo casu causæ appellabilis, in altero vero causæ non appellabilis, quo ad Signaturam plenam fuerit recursum, Ponenti, vel in ejus defectum Decano Signaturæ, exhibebitur. Mox Revisori Commissionum tradetur, qui illam revisam, & a Cardin. Signaturæ Præfecto signatam secundo Revisori, qui est Substitutus Regentis Cancellariæ, eandem consignat, iste vero eam revisam, & a Regente signatam Magistro Cursum tradit, a quo instante parte prævia solutione obulorum quinquaginta executioni mandatur, seu, ut inquit, incapsatur, & illius incapsatio per d. Magistrum Cursum in Broliardo Notarii Rotæ, si causa est Rotalis, si vero sit in Rota uti Prelato, per acta Archivii describitur, sive adnotatur, quod etiam in processu aliorum actorum est accurate servandum, ut sequitur = R. P. D. N. Pro N. contra N.

CORAM

(a) P. 3. cap. 5. n. 84.

coram Domino, meque &c. N. Sanctissimi Domini No-
stri Cursor præsentavit commissionem ab Eminen-
tissimo Signaturæ Justitiæ Præsecto signatam prout
in folio ten. &c. hisque peractis, & immediate post
incapsatam commissionem ad dicendum contra ean-
dem citatur. In capite autem citationum nomen
illius Auditoris Rotæ in commissione destinati, qui-
que idcirco dicitur Ponens, apponitur, & de-
inde titulus causæ juxta facti contingentiam expri-
mitur, & in pede citationis adjicitur = Rota No-
tarius = ut sequitur = R. P. D. N. Romana &c. ci-
tatur N. ad dicendum contra commissionem in actis
novissime exhibitam, videndum illam admitti, & jux-
ta illius formam, & tenorem mandari procedi,
& inhiberi ad primam diem Inst. N. principali, si-
ve &c. = Rota = & deinde antequam alius annus la-
batur, debet appellans acta ad Rotam transferre per
medium substituti Notarii Judicis, a quo fuit a par-
te appellatum, ut infra = R. P. D. N. = Pro N. con-
tra N. = In Officio Substitutus Officii N. transpor-
tavit in actis meis &c. processum de Partibus fo-
lior. N. inter dictas partes fabricatum in Curia Gu-
bernatoris N. (vel alterius Judicis in partibus &c.)
item extractum fabricatum inter easdem partes per
acta N. Notarii A. C. foliorum N. omni &c. =

16. Potest nihilominus appellatus antequam tempus
 quod competit appellanti, elabatur, omnia supradi-
 cta peragere, ac incapsata commissione emissa cita-
 tione contra commissionem citare coram Signaturæ
 Justitiæ per acta Notarii Judicis a quo = *qualiter*
instans intendit conficere extractum in causa, de
qua agitur, ideo cit. Idem ad dicendum contra pro-
testationem, & dec. &c. ad p. d. Inst. N. &c. N.
Notarius = & in termino, die scilicet, qua cadit ci-

tatio, protestatur in actis de omnibus expensis, & damnis, atque his sive ab una, sive ab altera parte peractis, pars illa, quæ acta fecit, ad Notam transferri, debet Adversarium ita citare = *R. P. D. N. Romana* seu *et c. Citetur N. ad dicendum contra jura producta*, & *repetita videndum jurare Testes super illorum recognitione*, quatenus opus sit admitti, committi, mandari restitui dim. cop. col. ad p. d. *Inst. N. = Rota Notarius*, in cujus termino fit sequens repetitio = *Pro N. contra N. = In officio N. Procurator et c. in termino citationis contra jura ad docendum et c. facto repetitis processum*, seu *processus actorum jam transportat. commissionem*, & *acta gesta omni et c. =* deindeque ut causa possit in Rota proponi, ad ejus instantiam, cujus magis inter sit, debet partem ad concordandum de dubio, ita citare = *R. P. D. N. Romana et c. citetur N. ad comparandum coram Domino et c. bora N. et c. concordandum de dubio*, alias *videndum subscribi infra scriptum ad p. d. Inst. N. principali sive et c. Rota instantibus et c. Dubium et c. v. g. an sit exequendum mandatum A. C. vel aliud simile juxta facti contingentiam*, eaque citatio tamquam actus extrajudicialis non est personaliter exequenda; in hujus autem citationis termino Ponens aditur, eique allatis duabus copiis prædicti dubii tenoris sequentis = *Reverendissimo P. D. N. Romana = Dubium = An et c. eisdem Judex*, si pars citata non compareat, aut aliquid in contrarium non habeat, subscribit, ac subtus utramque fit sequens intimatio, alteri parti transmittenda, & altera a Cursoribus re habenda = *Reverendissimo P. D. N. Romana et c. Intimetur N. qualiter Illustrissimus D. subscripsit præinsertum dubium, et proponet causam in Rota in-*

intimat. Inst. N. principali sive &c. = Rota = cui quidem dubio si pars intimata consentit, cum Auditor Rotæ voluerit causam in sacra Rota proponere, per bilicetum Curialibus ambarum partium id denuntiabit, eandemque denunciationem altera intimatio per illam partem, cuius magis interest, subsequetur, ut infra = *R. P. D. N. Romana seu &c. Int. &c. N. qualiter D. in Rota diei N. omnino proponet causam, seu dubium alias transmissum, ideo citetur ad informandum quatenus alias &c. Inst. N. principali sive &c. = Rota =*

17. Si vero pars citata ut supra ad concordandum de dubio compareat, & concordare noluerit, Ponens remittit partes ad Rotam super concordatione, & fit super hoc per Auditorem verbum in Rota, eoque casu audito Ponente, qua die in sacra Rota causam referre voluerit, facienda est parti adversæ hæc intimatio, videlicet = *R. P. D. Romana &c. intimetur N. qualiter Dominus &c. in Rota diei N. omnino faciet verbum super dubio dando, ideo citetur idem ad informandum, quatenus informare intendat, alias &c. Inst. N. principali sive &c. = Rota =* Intimatione autem contra partem adversam exequuta, ac Rota seu quatuor Corresponsalibus scriptis in Turno impresso, hinc inde, vel ab altera tantum parte, scripto, & verbo informati, solent dd. Auditores dubium eis benevisum decernere, eoque casu d. Ponens absque alia intimatione dubium ubi a Rota injectum subscribit, illudque a parte, quæ obtinuit, alteri parti, ut sequitur, intimatur = *R. P. D. N. Romana seu &c. intimetur N. qualiter Illustrissimus D. subscripsit insertum dubium, & illud proponet in secunda, vel alia proxima Rota, ideo citetur idem ad informandum, alias &c. Inst. N.*

principali, five = Rota = & quando D. Ponens vult dubium in Rota propnere, fit parti adversæ ut supra alia intimatio = R. P. D. N. Romana five &c. Inst. N. qualiter Illustrissimus D. in Rosa diei N. omnino proponet dubium alias sibi transmissum, ideo cit. ad informandum, quatenus alias &c. Inst. N. principali five &c. = Rota =

18. In hujus vero intimationis termino utraque, vel altera tantum parte informante modo enunciato oretenus, & in scriptis D. Ponens dubium in Rota proponit, in qua resolutione capta idem Ponens, five ejus Auditor decisionem extendit, ut innuebamus, quæ postquam fuerit typis impressa, qui eam favorabilem obtinuit, potest instare pro expeditione; quo quidem casu necesse est super hoc per Ponentem fieri verbum in Rota, & facienda est parti infra scripta intimatio, in cujus termino est iterum Rota in voce, & in scriptis super expeditione informanda dando omnibus DD. Auditoribus memoriale opportunum una cum copia decisionis extensæ = R. P. D. N. Romana five &c. Intimetur N. qualiter fuit extensa decisio in causa, de qua agitur, & Illustrissimus D. in Rota diei N. omnino faciet verbum pro expeditione, ideo &c. alias &c. Inst. N. principali, five &c. = Rota = Ceterum Rota, facto per Ponentem verbo super expeditione, si nihil relevans contra eandem fuerit deductum, mandat expediri; si contra aliquid relevans fuerit prolatum, novam super eisdem ex noviter deductis audientiam concedit, & deinde disputatur dubium = *an sit standum vel recedendum a decisio*, parte intimata, quoties Ponens causam eam voluerit in Rota denuo referre; ac secunda, & aliæ si opus fuerit decisiones eduntur, prout circumstantiæ suaserint, donec contra
de-

decisiones factas nihil relevans exadverso deducatur.

19. Hoc autem casu facto verbo in Rota, ut supra, parte intimata super expeditione solet Rota eandem decernere, & D. Ponens de ordine Rotæ ad expeditionem procedit servatis prius solitis terminis substantialibus, ut sequitur = *R. P. D. N. Romana sive &c. N. ad libellandum ad primam, articulandum ad octavam, dicendum contra articulos, producendum omnia, dicendum contra producta, nec non jurandum de calumnia in terminis substantialibus ad p. d. Inst. N. principali sive &c.* = Rota = & datur Notario, qui post exequutam citationem die prima juridica, diebus scilicet Lunæ, Mercurii, & Veneris, quibus cadere solēt citationes in Tribunali Rotæ, decretum describit, ut sequitur = *repetiit jura hodie in broliar. producta, & repetita, & petiit, & obtinuit servari, ut supra admitti si & in quantum, in cujus termino, die nempe supradicta sit sequens repetitio* = *Pro N. contra N. in Officio N. Procurator & facto repetiit omnia jura producta, & acta gesta in parte, & partibus petens &c. omni &c.* & die immediate sequenti citatur ad sententiam ut infra = *R. P. D. N. Romana sive &c. cit. N. ad videndum reiterari omnes & singulos terminos substantiales male forsan, nulliter, & inculcate tentos, habitos, atque servatos in vim quarumcumque facultatum, absolvi instantem a censuris ad effectum &c. deferri juramentum in supplementum plenæ probationis concludendum, concludique mandari videndum in causa, & audiendam sententiam definitivam in forma Inst. N. principali sive &c.* = Rota = & prima die juridica per medium Notarii habito in citatione solito pro servato, ac edita deinde sententia uniformi decisioni jam emanatæ (alias enim omnia essent

essent infecta , ut notat Ridolphin. (a)) , eandem sententiam Ponens subscribit , antequam transeat terminus profervato, à quà sententia, si quis se gravatum crediderit priusquam expediatur *d. profervato* debeat appellationem in Curia interponere in causa sua natura appellabili , sin minus plenam Signaturam adibit citando ad videndum mandari supersederi ad primam Signaturam confecta alia commissione, de qua Ridolphin. & (b), modo, & ordine , quem in praxi de Signatura Justitiæ notabimus , aditaque plena Signatura, vel ea negat appellationem , vel illam concedit ; si concedit , denuo accepta supradicta commissione , ac referendariata, ut supra diximus , iterumque audito a Ponente , quando causam voluerit proponere , & parti intimata propositione , causa tandem resolvitur .

20. Quoniam vero cum Auditorio Rotæ Tribunal plenæ Cameræ plurimum convenit, maximaque inter utrumque affinitas, & similitudo intercedit, licet tam ratione personarum , quæ hos Magistratus componunt , quàm ratione materiarum , quæ hinc inde definiuntur , & demum ratione modi , quo ad expeditionem causarum proceditur , invicem differant , operæ hinc pretium est , ut absoluto tractatu *de Auditorio Rotæ* , ad plenam Cameram transcamus .

TI-

(a) *Part. 3. cap. 5. n. 138.* (b) *Part. 3. cap. 5. n. 141.*

TITULUS XXXIX.

De Tribunali Camera .

INnuimus alias, nempè in Institutionibus Criminalibus (a), Summum Pontificem gravioribus totius Pontificatus curis detentum, ideoque œconomicis Principatus negotiis vacare impeditum, Fiscì administrationem, quæ primis Ecclesiæ temporibus Archidiacono fuerat tributa, in Cardinalem Camerarium, Auditorem Camerae, & Thesaurarium transtulisse, eo prorsus modo, quo publicas aut privatas causas gratiam vel justitiam respicientes, vel in Consistorio cum Cardinalibus, vel per Cappellanos a se electos resolvere consuevit, ut supra (b) advertebamus; Ut igitur Cardinalis hic Camerarius commodius, & maturius posset Fiscì, & Camerae Apostolicæ negotia cognoscere, Præsules quidam fuerunt ab eodem Romano Pontifice adjuncti, quasi ejus Consilarii, eisdemque Camerae Apostolicæ Clericos dicimus, eidem Cardinali Camerario tanquam Præsidi, & Præsecto subordinatos. Eorum vero munus præstantissimum judicatur, & nonnisi Præsulibus emeritis, & undique qualificatis concedi consuevit, præsertim quia non solum Gubernator Urbis, Auditor Camerae, & Thesaurarius ex eorum cœtu plerumque seliguntur, sed etiam quia Principales Præsidentiae Annonæ, Grasciæ, Viarum, Carcerum, Riparum, & Zecchæ iisdem Præsulibus committi consueverunt, & quorum Judicum sententiis ad Plenam Cameraam pro-

(a) *Sub tit. de Auditore Camera.* (b) *In tit. de Consistorio, & de Auditore Rota.*

provocatur, ut pariter supra in suis respective horum Judicum tractatibus prænotavimus;

2. Meritò autem diximus, duo Tribunalia Rotæ, & Cameræ plurimum convenire, & plurimum quoque secum differre. Conveniunt enim quoad Præfulum numerum; Indeterminatum quippe, & a voluntate Pontificum dependentem eorum numerum licet ad septenarium redegisset Eugenius IV. *Constitutione 13. incip. Inter cetera*, eundemque numerum alii Pontifices confirmassent, ut constat *ex Constitutione 1. Calixti III. & Constit. 88. Pii IV.* Leo tamen X. aucta negotiorum mole ad instar Auditorum Rotæ ad duodenarium Clericorum numerum auxit, atque ampliavit *Constitutione 24. incip. Licet*, & bis in hebdomada Camera[m] convocari præcepit, unde secunda & sexta feria Clerici Cameræ in Palatio Apostolico conveniunt, excepto mense Martio, quo feria quarta Camera fit, licet Rota feria sexta juxta sollicitum fiat. Conveniunt item hæc duo Tribunalia, nam sicuti in Rota unus est Ponens, qui statum causæ refert, & oretenus informationes non tamen collegialiter ac singulis, biduo ante resolutionem Causarum præmittuntur, ita idem ordo in Camera adhibetur, exceptis dumtaxat causis Fiscalibus, in quibus Commissarius Cameræ, & Advocatus Fisci communicationem informationum a Partibus exigunt, antequam ipsi respondeant. Conveniunt demum, quod Camera & Rota Sede Vacante a cognitione Causarum æque se abstinent, eorumque Judicum jurisdictio æque quiescit.

3. Differunt verò his non obstantibus plurimum inter se; nam primo solemnitates illæ disputationum, & visitationum, quæ a cooptatis in Rotam

tam requiruntur, minimè postulantur in Clericis Camera, excepto iuramento muneris exactè adimplendi. Insuper secreti lege minimè adstringuntur Clerici Camera, eorumque studiorum Auditores, ut de Auditoribus Rotæ asseruimus. Præterea materiæ Camerales ad causas Appaltuum, vel iurium Fisci privative rediguntur, imo nonnisi in gradu appellationis a sententiis Thesaurarii, vel Præsidum easdem Tribunal cognoscit, nisi de consensu Partium, vel mandato Papæ, vel ratione qualitatis Causarum aliud fieri debeat, ut in devolutione Feudorum accidit, quæ in prima etiam instantia a Plena Camera discutuntur. Adhæc Ponens Causæ in Camera votum habet, cùm in Rota minimè suffragetur, ut pariter diximus. Soli itidem Auditores Rotæ suffragium promunt in causis ad Rotam pertinentibus, cùm in Camera Cardinalis Camerarius, si vult, Gubernator Urbis tanquam Vice-Camerarius, Auditor Camera, & Thesaurarius, una cum Advocato Fisci, Advocato Pauperum, & Commissario Camera in circulari mensa ultra Clericos adstare soleant, licet Camerales isti a Clericis Camera distincti non habeant votum decisivum, & ad turnum si suffragentur, unum votum decisivum auctoritate & nomine Card. Camerarii, si absit a Camera, conflare dicantur, ut notavit Card. de Luca (a); qui ultra enunciatas differentias, alteram, quod plerumque, a Tribunali Signature Justitiæ, de quo infra, causæ ad Rotam remittuntur, cum ceteroquin Camera, ut practici dicunt, habere dicatur Signaturam in ventre, & a Decano, seu Seniore Clericorum causæ ad alios Clericos remittantur in plena Camera referendæ,

Tom. IV.

V u

uni-

 [a] *Discurs. 33. in relat. Curia.*

unico excepto casu, quo dubium occurrat de causarum pertinentia, quo quidem casu Signatura est adeunda, ut de pertinentia cognoscat. Ut vero nihil inde Bono publico, & justitię administrationi detractum remaneat, ipsummet Camerę Tribunal, quoties in partibus de fumo gravaminis doceatur, decernere solet superfessoriam, donec in plena Camera causa discutiatur sub dubio *an, & quomodo sit inhibendum*, ex iis, quę latè inter alios exponunt Advocatus Ferdinandus de Valentibus in *allegationibus Fiscalibus*, & Cosmus Constantinus in *appendice ad vota decisiva Francisci Marię ejus patrui nuper novis typis impressu, variisque additionibus exornata*, ubi passim de causis Cameralibus agunt. Sed quoniam utilissimum fore credimus praxim hujus Tribunalis distinctius attingere, ut in examine Tribunalis Rotę præstitimus, id incunctanter agere aggredimur.

4. Postquam igitur alter ex Clericis Camerę in aliqua causa pronunciavit, si pars, quę succubuit, gravatam se sentiat, aditur Decanus Camerę, ut superfessoriam, seu appellationem suspensivam indulgeat, idque sequenti formula fieri solet: *Decano Camerę Cit. N. ad videndum mandari supersederi ad primam post proximam Cameram, & inhiberi in forma, & decretum &c. ad primam diem Inst. N. principali sive &c.* ac subtus notatur *Menfarius*, Notarius scilicet, qui citationes illius mensis legere solet; adductisque rationibus gravaminis coram eodem Decano, vel ejus Auditore, si is credat instantem a primo Judice gravatum fuisse, mandat proponi causam in prima post proximam Cameram, alias enim concedit tres, aut quinque dies dilationis ad solvendum, si de causa pecuniaria tractetur,

tur, aut alio simili modo circumstantiis inspectis Decretum pronunciat. Ante Camera[m] vero destinatam a Decano necessum est propositionem causæ disponere eo qui sequitur modo: *Decano Camera: Romana seu &c. N. C. N. committi causam appellationis a sententia Domini N. cum clausulis opportunis, & facultate inhibendi, omni &c. factisque duabus copiis in quarto Folii ad instar commissionum in plena Signatura, de quibus in praxi d. Tribunalis agemus, citatio alterius litigantis ita concipitur = Cit. N. ad dicendum causam quare propositio, quæ transmittitur proponi non debeat in Prima proxima Camera, exequutaque, seu transmissa una ex dictis duabus copiis uni ex partibus, altera datur profert, Notario, seu Mensario qui eam, ipsaque in plena Camera, ad Dominum N. ex Clericis Camerae selectum eandem remittit, & immediatè debet ita citari: Illmo Dño N. Clerico scilicet destinato a plena Camera: Romana seu &c. Cit. N. ad dicendum contra decretum Camera, & videndum illud admitti, ac juxta illius formam, & tenorem mandari procedi, & inhiberi ad p. d. Inst. N. principali, siue &c. N. Notarius, & fit hoc modo decretum: Repetit Decretum Camera sub die N. factum, & petiit, & obtinuit, ut supra, & inhiberi omni &c.*

5. His peractis Appellans gaudet biennio a die dicti Decreti computando, quod antequàm elabatur vero ab eodem extractum fieri debet, & transportatū per medium Novitii Notarii causæ ad alterum ex tribus aliis Notariis, seu Secretariis Camerae, a plena Camera in decreto Camerae deputandum, citatur contra jura eo, qui sequitur modo = Illmo D. N. Cit. N. ad dicendum contra jura producta, & repetita, videndum jurare Testes super illorum recognitione,

quatenus opus sit admitti, committi, mandari, restitui dim. cop. coll. ad p. d. Inst. N. principali, sive &c. N. Notarius; in cujus citationis termino, seu prima die juridica sit repetitio in Broliardo coram d. Clerico d. extractus jam transportati, deindeque is, cujus magis interest, citat ad concordandum de dubio simili formulâ: Illmo D. N. Romana seu &c. cit. N. ad comparendum coram Illmo Dño hora N. & concordandum de dubio alias videndum subscribi infra scriptum ad p. d. Inst. N. principali sive &c. stantibus = dubium = An sit confirmanda, vel infirmanda sententia &c. in ejusque citationis termino Ponens aditur, eique allatis duabus copiis d. dubii easdem copias d. Ponens, quoties Pars citata non compareat, aut nil in contrarium opponat, post aliquot dies subscribit, & a tergo utriusque fit intimatio, una quidem Parti transmittenda, & altera rehabenda tenoris qui sequitur = Illmo Dño N. Romana seu &c. cit. N. qualiter Illmus Dñus subscripsit præinscriptum dubium Inst. N. principali, sive &c., cui quidem dubio si Pars intimata assentitur, necessaria est alia intimatio: destinari Cameram, eaque destinata, si Pars non comparuit, est, ut sequitur, intimanda: Illmo Dño N. = Romana seu &c. intimatur qualiter Illmus D. in Camera diei N. omnino proponet dubium, alias transmissum, ideo cit. ad informandū alias &c. Inst. N. &c.

6. Si vero Pars citata ut supra ad concordandum de dubio comparet, & de dubio non concordat, necessum est fieri super hoc per D. Ponentem verbum in plena Camera, si hujus rei cognitionem, ut fieri mos est, ad eandem Cameram Ponens remittat, eoque casu faciendâ est Parti Adversâ hæc intimatio, *Illmo Dño Romana seu &c. Intim. qua*

*qualiter Illūus Dñus omnino faciet verbum super
 dubio dando, Ideo cit. idem ad informandum, qua-
 tenus informare intendat, alias &c. Inst. N. princi-
 pali siue &c.* Exequuta vero intimatione contra
 Partem adversam, Plenaque Camera in voce, & in
 scriptis informata, nempe per scripturas vel impres-
 sas, vel manuscriptas factum, & jus enarrantes, &
 cuilibet ex Camera Clericis per tres dies ante Ca-
 meram distributas, solent Judices dubium eis de ju-
 re bene visum præscribere, quo casu citatur coram
 Ponente ad videndum subscribi dubium; eoque
 subscripto, citatur iterum destinari Camera; ea-
 que decreta, denuò per tres dies ante distribuuntur
 scripturæ, ut supra diximus, & capta resolutione,
 qui eam favorabilem habuit, audito prius causæ Po-
 nente, quando vult, eandem causam prò obtinen-
 do = *expediatur* = proponere debet intimari altera
 Pars hoc modo = *Illūo Dño N. Romano &c. =*
intimetur N. qualiter Illūus D. in Camera diei &c.
faciet verbum in Plena Camera pro expeditione
Ideo &c. Inst. N. = & tribus diebus ante d. Came-
 ram distribuuntur scripturæ hinc indè maximè ex
 illa parte quæ succubuit, deducendo rationes & nova
 jura pro obtinenda nova audientia, ac pro dene-
 ganda Parti Adversæ expeditione; ut capta resolu-
 tione, aut Camera concedit novam audientiam, & Pars
 cujus magis interest, quando vult Ponens iterū pro-
 ponere, debet intimare propositionem causæ alteri
 Parti, & alia peragere, ut supra innuebamus; aut ne-
 gat novam audientiam rescribendo = *expediatur* = &
 tunc Pars quæ obtinuit, debet citare ad terminos sub-
 stantiales, & deinde ad sententiam, quorum tenor ha-
 betur in praxi Auditorii Rotæ in fine; ac expedita
 causa, Pars quæ succubuit, poterit citare coram De-
 ca-

cano Camerae ad videndum mandari supersederi usque ad primam post proximam Cameraam & alia peragere, ut supra diximus, & hoc quidem, si causa non est de sui natura appellabilis, scilicet quando sententia a qua vult appellari est revocatoria alterius, vel quando agitur de aliqua causa ordinaria requirente tres sententias conformes & hujusmodi; tunc enim sufficit interponere appellationem in actis producta cedula appellationis, de qua in praxi A. C. sermonem habuimus.

TITULUS XL.

De Judicibus Commissariis.

Quamquam primo rerum obtutu prætimeri posse videatur, ex ampliori Judicum, & Magistratum numero Justitiæ administrationem, a qua salus Reipublicæ præcipue pendet, retardari, atque impediri, experientia tamen didicimus, & quotidie comprobamus, ad meliorem potius, accuratoremque trutinam causas redigi, defensionisque subsidium, sive a Judicantium malitia, sive ab ignorantia, sive ab immaturitate, & præcipitantia gravatis, oppressisque, melius, & salubrius ita præberi. Hoc igitur cum probe, optimeque intelligent Romani Juris, seu Praxeos conditores, provide statuerunt, post iteratas causarum propositiones in Tribunalibus actas, exceptis tamen Congregationibus Cardinalium, & Camera, ac Curia Capitolii, posse a Signatura Justitiæ, de qua infra, tanquam supremum Principem representante, alicui Prælato causas committi, quem ratione specialis commissionis Judicem Commissarium vocare consuevimus.

2. Illud vero de his Judicibus sanxit Bened. XIV.
in

in Constitutione *Romanæ Curie*, edita 6. Nonas Octobris 1746. quam aliàs allegavimus, & præsertim cum de Auditorio Rotæ tractaremus, quodque profecto est primo loco advertendum, nempe graviores causas necistis Judicibus, imo nec Rotæ Auditoribus uti Prælatis posse committi, cujusmodi sunt, *in quibus de Jurisdictione, exemptione, adoptione, filiatione, sponsalibus, legitimitate, præeminentiis, præcedentiis, patronatu, aliisque honorificis Juribus nominandi, eligendi &c. vel matrimonialibus, beneficialibus, in quibus redditus 24. ducatos auri excedit, Professionis Religiosæ, aliisque prophanis, & pecuniariis tum Citramontanis, tum Ultramontanis, illis quidem summam 500. scutorum auri, his vero mille scutorum auri attingentibus*. Quamobrem causæ dumtaxat minus graves iisdem Judicibus Commissariis erunt committendæ, cujusmodi sunt pecuniariæ, & prophanæ, quarum valor scuta auri 500. citra montes attingit, ultra montes vero 1000. similia. Beneficiales item, in quibus redditus 24. ducatos minime excedit, nisi fortasse expressus partium consensus accedat, quo quidem casu, exceptis causis matrimonialibus, & nullitatis professionis, graviores etiam Prælatis, & minus graves Auditorio Rotæ possunt committi, ut in eadem Constitutione cavetur.

3. Advertendum insuper est, Judices Commissarios ex declaratione Congregationis particularis deputatæ a Clemente XI. & ab eodem confirmatæ (a) in causis omnibus, in quibus vigore unius Commissionis procedunt, nonnisi unicam propinam exigere posse, juxta taxam præscriptam in Reformatione Pauli V. ab Innoc. XI. & XII. confirmatam, etiam si for-

(a) *Const. 222. edita 22. Junii anno 1715.*

forſan in Commiſſionibus diverſa fuerint credita expreſſa, ſeu diverſa bona, actiones, perſonæ, aut res ſimiles nominatim incluſæ, vel diverſa etiam dubia ſeorſim diſcuſſa, ac definita. Imo in cauſſis, in quibus in aliqua certa ſumma in Monitorio petita favore unius prodiit Reſolutio, in alia tamen inſtantia diſcutienda, non quidem a tota ſumma, in Monitorio, ſeu Commiſſione expreſſa, ſed a rata in ſententia definita, ſportulæ, ſeu propina exigetur; prout unica erit propina, ſi Creditorum concurſum cauſſa reſpiciat. Neque denum, vel minima propina erit exigenda, ſi vel liti fuerit renunciatum, vel de paupertate unius ex collitigantibus conſtet.

4. Advertendum poſtremo, illud in principio cauſarum coram Judice Commiſſario agendarum requiri, ut Commiſſio citata parte in Regeſto Actorum, quod Broliardum vocant, exhibeatur, quod quidem merito inſtitutum eſt, tum ut Commiſſarii Judicis Jurisdictione firmata remaneat, tum ut communis utrique parti commiſſio reddatur. Hac autem commiſſione exhibita, ſeu præſentata, quid coram eodem Judice agendum ſit, mox expendendum.

5. Poſtquam igitur Reus contrariam ſive in Urbe, ſive in partibus ſententiam reportaverit, & obtinuerit a plena Signatura cauſſam committi alicui ex Romanæ Curix Prælatiſ, qui Judex Commiſſarius, ut innuimus, dicitur, duos habet annos, alterum ad tranſmittendam Commiſſionem, alterum ad confiſcendum extractum. Porro commiſſio data in plena Signatura tranſcribitur in medio folii, & deinde aſſertur ad referendariandum Præſuli illi, qui eam in Signatura propoſuit, aut, eo abſente, Decano Signaturæ, ſicque referendariata datur Curſoribus, ac prævia ſolutione obulorum quinquaginta; per dictos

ctos Cursores , ut inquirunt , incapsatur , & antequam elabatur annus, citatur coram Judice , cui directæ extitit Commissio per Acta Archivii , eoque ut sequitur modo citatio peragitur - *R. P. D. N. Judice Commissario Romana &c. Citatur N. ad dicendum contra commissionem in actis primo loco presentat. &c. & juxta illius formam, & tenorem mandari procedi , & decretum &c. Inst. N. Archivium,* eaque citatio , prout affirmandum est de omnibus aliis , quæ coram Judicibus Commissariis exequuntur , personaliter exequi debet .

6. Incapsata vero commissione, ac reproducta citatione, appellans habet, ut diximus, alterum annum ad conficiendum extractum , illumque transportandum, qui quidem duo anni dicuntur fatalia, ac limitantur, si appellatus extractum conficiat, causamque committat , potest enim post mensem a die resolutionis plenæ Signaturæ causam committere , ac propriis sumptibus , quos in fine litis vincendo recuperat , processum conficere , citando coram Signatura , quod *instans intendit conficere extractum in causa , de qua agitur , ideo citatur idem ad dicendum contra protestationem , & decretum &c. ad p. d. Instante N.* & in termino , die scilicet , quo cadit dicta citatio, fit protestatio de expensis , & damnis &c. , Idemque est asserendum, siue ab una , siue ab altera parte extractus omnium actorum coram Judice , a quo appellatur, gestorum conficiatur, eo autem anno expleto , Juvenis Notarii , ubi acta fuerit causa, illum transportat ad Notarium Archivii , per cujus acta causæ coram Judicibus Commissariis agitantur; deinde citatur contra jura , & repetitur jam translatus, seu, ut barbare dicitur , transportatus processus, & pars , cujus magis interest causam definire, siue sit

disputandum, num sententia debeat confirmari, an infirmari, sive una, vel altera pars super aliquo articulo decretum aliquod a Judice debeat obtinere, sufficit, ut eidem Judici informationes facti, & juris, ac summaria jurium exhibeat, eundemque in voce juxta facti contingentiam informet citata parte ad informandum die &c. = *quæ Judex vult partes audire, alias &c.* Cum autem hæc citatio sit mere extrajudicialis, sat est, ut exequatur domi dimissa copia cū cetero quia alię sint personaliter exequendę.

7. Causa vero ad Examen redacta, pars, quæ sensum Judicis ad sui favorem obtinuit, debet citare pro certa die ad terminos substantiales, & in illius termino productionem in actis emittere, eo, qui sequitur, modo = *R. P. D. N. Judice Commissario cit. N. ad libellandum ad primam, articulandum ad octavam, dicendum contra articulos, producendum omnia, dicendum contra producta in terminis substantialibus ad primam diem Instante N. - Archivium* - in cujusquidem termino fit sequens repetitio in Broliardo, seu libro productionum in Archivio existent - *Pro N. contra N. In Officio N. Procurator, & facto repetiit omnia, & singula jura, & acta gesta in causa in parte, & partibus &c. petens &c. omni &c.* quibus omnibus actis oportet ad sententiam citare, ut infra - *R. P. D. N. Judic. Commiss. cit. N. ad videndum reiterari omnes, & singulos terminos substantiales male forsan, nulliter, & inculcate tentos, habitos, atque servatos, in vim quarumcumque facultatum Instantem absolvi a censuris ad effectum &c. deferri juramentum in supplementum plenę probationis, quatenus opus sit, concludendum, concludique mandari videndum in causa, & audiendam sententiam definitivam in forma Inst. N.*
prin-

principali, sua &c. - Archivium - qua citatione reproducta, & obtento *pro servato*, termino scilicet decem dierum, in iis Judex potest sententiam proferre, cujus formula traditur a Ridolphin. (a).

8. Pronunciata tandem a Judice Commissario sententia, aut est præcedentis confirmatoria, aut revocatoria? si revocatoria, sufficit appellationem in actis coram eo Judice, a quo appellatur solemniter, ac juridice interponere, cujus appellationis tenorem in praxi A. C. satis innuimus, & amplius profert Ridolphin. (b); Si vero sit confirmatoria, ac reus per rem judicatam ex duabus, si locum sibi vindicet statutum de duabus, vel ex tribus conformibus sententiis, ad formam juris communis, succubuerit, eo quidem casu citare debet coram Auditore Signaturæ ad videndum mandari *superfederi ad primam post proximam Signaturam*, & alia peragere, quæ in praxi Tribunali Signaturæ quod est in Urbe celebratissimum, fufius nunc exponantur.

TITULUS XLI.

De Signaturis Justitiæ, & Gratiæ.

Quoniam negocia omnia, quæ ad Urbem deferuntur, atque in Romana Curia tractantur, vel justitiam, vel gratiam concernere solent, duo idcirco provideo, opportunoque plane consilio instituta sunt Tribunalia, quorum unum Principem, seu Romanum Pontificem repræsentat, ejusque nomine agit, & Signaturæ *Justitiæ* vocatur; In altero vero, cujusmodi est Signaturæ *Gratiæ*,

X x 2

Pon.

(a) *In praxi part. 3. cap. 2. n. 133. & 139.* (b) *In prax. d. part. 3. cap. 13. n. 2. & seq.*

Pontifex præstet, & quid concedendum, quidque negandum sit, ipsemet signat, atque rescribit. Tribunal porro Signaturæ Justitiæ magis committit aliis Judicibus, quam quod decideret controversias, & causas, quæ circa res Ecclesiasticas ex toto Orbe, circa verò prophanas ex Statu Ecclesiæ in Curia proponuntur, vel si de aliis Principatibus extant, casu quo vel partium consensus accedat, vel circa personas Ecclesiasticas eadem causæ versentur, vel demum si ab ipsis Judicibus, seu Principibus laicis fuerint ad Romanam Curiam remissæ; Hoc tamen non obstante cum bonum, vel malum jus causarum plurimum conferat, ut vel ulterior commissio concedatur, vel denegetur, hoc quoque jus in Signaturæ Justitiæ attingi consuevit.

2. Constat vero Signatura Justitiæ ex duodecim Prælatiis, qui a suffragio quod dant, *Votantes* dicuntur, item ex nonnullis Referendariis, qui causas proponunt, & *Ponentes* vocantur, & demum ex Cardinali Præfecto, qui quando voluerit accedere, non nisi in discordia, & æqualitate votorum suffragatur, ut faciliorem causæ exitum habeant. Quoniam verò Tribunal Signaturæ est unum ex præcipuis Romanæ Curie Tribunalibus causarum copia celebratissimum, præstat, ut de ejus origine, privilegiis, facultatibus, modo, seu forma causas aliis Judicibus committendi, aliisque hujusmodi rebus scitu dignissimis aliqua uberius proferamus.

3. Et primo quidem quod spectat ad Signaturæ originem, nullum fortasse est in Urbe Tribunal, quod hujus antiquitatem excedat. Quamvis enim Innocentius VIII. primus extitisse credatur, qui e Referendariorum numero quosdam elegerit (a), ut Pon-

(a) *Costituzione incip. Officii nostri anno 1491.*

Pontificis nomine precibus in materia justitiæ ex universo pene Orbe Apostolicæ Sedi porrectis, prout juris foret, responderent, unde Votantes Signaturæ dicuntur, ut supra innuebamus, si tamen Referendarios Signaturæ spectemus, Præsules nempe illos, qui olim Pontifici easdem preces tenebantur referre, non immerito aliqui asseruerunt hujus Tribunalis institutionem ipsimet Principatui esse coram (a). Cum Signatura in genere Principis audientiâ designet, Signaturam merito dictam, quia in ea Princeps signat, atque subscribit, ut advertit Gonzalez (b).

4. Nihil autem est verosimilius, quam quod exemplo omnium Nationum, apud quas extare, & eligi perpetuo consueverunt, qui Principi aliorum supplicationes referrent, imo etiam exemplo aliarum Ecclesiarum, penes quas eundem morem invaluisse non dubitatur, ut egregie ostendit Franciscus Antonius Virale in Opere nuper edito *De jure Signaturæ Justitiæ in ordinem reducto* cap. 1. etiam Romana Ecclesia id ipsum eo rationabilius agere debuerit, quo graviora, & ampliora negotia ad ipsam deferebantur. Quæ quidem circa hujus Tribunalis originem attigitse sat est. Illudque dumtaxat addemus, quod, quemadmodum Innocent. VIII., ut diximus, e Referendariorum numero quosdam elegit, ut in causis prout de jure responderent; Ita Alexander VII. peculiari Constitutione Signaturæ reformationem indixit, erigendo Collegium, atque mandando illud ex duodecim votantibus cum Cardinali Præfecto ex cœtu Referendariorum electis representari, ita ut antiquior eorum in Officio, Decanus dice-

(a) Fattinellus de Referendariorum & Votantium Signaturæ Justitiæ Collegio cap. 1. (b) Super Reg. 8. Cancell. gloss. 60. §. 53.

diceretur, quam quidem Alexandrinam Constitutionem subinde Innoc. XII. Constitutione incip. *Inter gravissimas* tertio decimo Kalend. Augusti. 1695. revocavit, Summorum Pontificum arbitrio Votantium electionem undique remittendo.

5. Probe verò optimeque animadvertentes iidem Pontifices, istorum Judicum operam Christianæ Reipublicæ esse perutilem, quamplurima privilegia tam Signaturæ Votantibus, quam Referendariis concessere in compensationem quandam laborum ab iis sublatorum. Et primo quidem Paulus III. Constitut. 41. *in Bull. novo tomo* 1. exemplo Leonis X. & Clementis VII. nedum eos Nobiles, suosque familiares declaravit, verum etiam facultatem indulgit creandi Notarios, legitimandi, lauream doctoralem conferendi necnon beneficia, exemptiones a quavis Ordinariorum jurisdictione, aliaque hujusmodi, quæ tamen, vel a Concilio Tridentino, aut posterioribus Apostolicis Constitutionibus fuerunt revocata, vel ad terminos juris redacta, vel in desuetudinem abierunt, ut ad rem notarunt cit. Vitale (a), & Calcagninus (b).

6. Ceteris vero Constitutionibus prætermisiss ad Referendarios æque, ac Votantes directis, pecuniaria sunt, quæ Innoc. XII. Clemens XI. & successores iisdem Votantibus concessere. Nam prædictus Innoc. XII. anno Pontificatus sui V. iis facultatem concessit, ut in omnibus Congregat., cæterisque actibus publicis, vel privatis etiam coram Summo Pontifice, Rocchettum palam deferrent, illudque publice gestarent, nec non Cappis magnis tam in Cappella Pontificia, quam in Signaturæ Justitiæ congressu induerentur. Ulterius ab omni solutione publico.

(a) *Dist. cap. 1.* (b) *Par. 1. observ. 3. n. 63. & seqq.*

blicorum onerum eosdem exemit h. ad quem effectum annua scuta quinquaginta pro quolibet a Rev. Camera Apostolica persolvi mandavit, ut res omnes tam eorum, quam familiæ usibus destinatæ prædictis oneribus deinde subjicerentur. Ad hæc prævia abolitione Præfecturæ Congregationis Confinium Collegio votantium scuta mille, & biscentum quotannis assignavit menstruatim inter ipsos dividenda. Clemens pariter XI. Indultum transferendi pensiones annuas super fructibus beneficiorum usque ad summam scutorum centum eisdem concessit, etiam in mortis articulo, coram Notario, & testibus, & cum personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ intervenitu, eodemque jure etiam dimisso officio uti posse mandavit (a). Pecuniarum pariter ab Innocentio XII. assignatarum summam deinde Benedictus XIII. ad scuta annua tria millia octingenta munifice adauxit e redditibus Dohanarum Urbis detrahenda, ita tamen ut scuta quingenta Decano, & annua tercenta cuilibet prævio ordine Decani initio cujuslibet mensis persolveretur; idemque Benedicti Chirographum Clemens XII. peculiari Constitutione firmavit (b). Idem præterea Pontifex Benedictus XIII. (c) usum Galeri violacei iisdem indulgit, quem Clemens XII. ad usum Mantelli magni, ac pilei Pontificalis in solemnibus equitationibus adhibendi porrexit (d).

7. Postremo præcedentiam ipsis competere inter alios Curie Prælatos usum Rocchetti, & Capræ Magnæ non habentes, ex Indulto eodem intelligi-

(a) Constitutione incip. *Credita nobis* 12. Augusti 1701.

(b) Tom. 1. pag. 333. (c) Constitutione 91. die 12. Julii 1727. (d) D. Constitution. incip. *Credita nobis*, sub die 25. Januarii 1731.

telligitur. Quod si Votantes Signaturæ Justitiæ, & Gratia in functionibus, quæ non pertinent ad Collegium Referendariorum repræsentatum per duodecim Signaturæ Justitiæ votantes, insimul forte, convenient, servanda erit Constitutio Bened. XIV. (a), qua provide sanxit, convenientibus uno, vel pluribus ex utroque Tribunali Votantibus, antiquioritatem admissionis in Tribunali esse spectandam, nisi forsan eadem die uterque fuerit admissus, quo quidem casu antiquior in Prælatura præcedet. Reliquum modo est, ut ad facultates huic Tribunali competentes descendamus.

8. Inter has autem primo sese offert illa iudicandi in omnibus causis, tam spiritualibus, quam temporalibus totius Catholici Orbis, in quibus Princeps sit adeundus, ad effectum committendi causas appellationis, vel restitutionis in integrum, & quoruncunque gravaminum, sicut etiam si super præscriptione, vel competentia fori sit disceptandum, quo sane casu aditur Auditor Signaturæ, qui potest insuper, ut melius inferius exponemus, Judices omnes suspectos removere, aliosque subrogare, nisi forte de Cardinali Vicario, Gubernatore, aut A.C. pertractetur, ad quos privative de causis suspicionum, subalternorum Judicum cognoscere spectat, eoque unico casu ad Signaturam recurritur, quo isti Judices de gravamine recognoverint, & partes non acquieverint. Prout etiam Signatura in foro Capitolino haud quaquam se ingerit, cum vel ad Senatorem, vel ad Capitaneum appellatum, vel demum ad Assistentum recurrere oporteat ex reformatione Innocentiana; & ex Urbis statuto Judicum quoque sententias ex defectu Jurisdictionis, vel citationis

Signa-

(a) Incip. *Militanti, Ecclesia ditas die 7. Junii 1746.*

Signatura circumſcribit, & alteri cauſas delegat, nec non inhibitiones a iudicibus inſuſte datas moderatur, & e contra ſi eas perperam Iudices moderati fuerint, reintegrandas injungit. Præventionum quoque cauſas declarat, & ad Iudices competentes remittit, atque ſi unus ex litigantibus prematur inopia, alimentorum, & ſumptuum litis ſubminiſtrationem mandat, & demum, ſi ita graves circumſtantiæ fieri poſtulent, aliquando ab uno iudice, tamquam ſupremum Principem repreſentans, cauſam advocat, & ad alium remittit (a).

9. Cæterum hujus Tribunalis facultates non eo extenduntur, ut in cauſis S. Officii, vel ejus miniſtrorum, vel in cauſis a Congregationibus Cardinalium reſolutis, vel demum in cauſis Congregationis Viſitationis ſe immiſceat, quas alibi diximus eſſe iſdem reſervatas; eodemque jure, nec in cauſis Cameralibus, nec munitis clauſula ſublata, & Decreto irritante, nec in quibus Summus Pontifex manus appoſuerit, aut quæ ex peculiari privilegio alteri Judici competunt, ut eſt Cardinalis Epiſcopus Veliternus, qui per medium Præſulis in Auditorem aſſumpti non ſolum in tribus inſtantiis judicat, duabus nempe in civitate Veliterna, ejusque Diœceſi, tertia in Urbe, ſed ulterius tamquam Præſectus Signaturæ cauſas committit ex Indulto Pii IV. renovativo aliorum Pauli II. & IV. de quo Cardinalis De Luca (b), quodque Benedictus XIV. in Conſtitut. *Quantum* a nobis ſupra relata in titulo *De Archipreſbyteris* expreſſe præſervavit. Quoniam vero ne copia negotiorum Votantes hujus Tribunalis plus æquo defatigentur, deputatur Auditor Si-

Tom. IV. Y y gna-

(a) Late citatus Vitale diſſo cap. 1. (b) De judiciis diſc. 47. n. 37. & ſeqq. & alibi.

gnaturæ, cujus præsertim munus est, supersefforias, seu suspensiones sententiarum a iudicibus editarum concedere, vel denegare, prout etiam circa incidentia omnia causarum indistincte decreta interlocutoria proferre; Hinc quæ, & quanta sit hujus Auditoris facultas, operæ pretium est inquiramus.

10. Munus porro Auditoris (qui licet olim Auditor esset Cardinalis Præfæcti, quia tamen alium penes se Præfæctus idem domesticum Auditorem, habet, qui in causis, in quibus ab Auditore Signaturæ ad Præfæctum recurritur, judicat, Auditor Signaturæ vocatur) non solum est, ut innuimus, supersefforias indulgere, aut denegare, ut plena Signatura deinde adeatur, sed revocare etiam attentata omnia, quæ in spretum supersefforiæ fortasse patrantur. Remittit item causas ad partes in prima instantia, si vel decretum definitivum non sit, vel de levi summa tractetur, inhibitionesque ab Auditore Camerae datas, vel ad partium instantiam reintegrat, vel moderatur. In Judicio pariter suspitionis fugæ cautiones coram illo admittuntur, & interim inhibetur; Præterea audientiam, sive facultatem redeundi in Signaturam etiam post emanatas resolutiones concedit, addita tamen clausula *facto deposito*, (circa quod quidem Depositum in Congregatione Signaturæ habita die 17. Septemb. 1756. sequens prodiit resolutio - *Decisum fuit per viam declarationis decretorum Collegii DD. Votantium Signaturæ, depositum intrare, quoties provocatur ad Signaturam adversus decretum D. Auditoris conceptum non cum clausula - nisi - sed cum verbo - supersederi - etiamsi non intercesseris alterum conforme decretum Eminentiissimi Præfæcti, quo simul concurrente, depositum intrare, nulla facta distinctione,*

Etione, an dilatio concessa fuerit potius cum dicto verbo, quam cum dicta clausula, & ut in decretis prædictis Collegii Dominorum Votantium caveatur. Quam declarationem Signatura ratam habuit die 8. April. 1757. & omnino servari mandavit, multoque magis si recurratur directe a Decreto Auditoris, qui nullam superfloriam ad effectum adeundi Signaturam à suo Decreto concessit) atque indiscriminatum in causis non appellabilibus; seu quarum scutorum quinquaginta summam non excedunt, quarumque idcirco recurribiles appellantur, decreta pronunciat, quando nempe plena Signatura sit adeunda; ea vero differentia est inter recurribiles, & appellabiles causas, quod recurribiles per acta ejusdem Notarii sine solutione regesti, & propinque absolvuntur, quod in causis appellabilibus fieri non solet; Apostolica demum Sede vacante citationes omnes, ac recursus, qui coram Auditore defuncti Pontificis pendebant, coram Auditore Signaturæ definiuntur ex Constitutione Clementis XII. (a), quam allegavimus supra, cum de iis, quæ peragenda sunt Pontificis obitu secuto disseruimus.

11. Cæterum quia causa, seu judicia a commissionibus incohantur, præstat, ut de commissione aliqua proferamus, quæ aliud non est, nisi supplicatio Signaturæ porrecta, & gravamina continens, a quibus recurritur, ut opportune provideatur. Cum vero universa judicia alia sint ordinaria, alia possessoria, alia executiva, ut alibi innuimus (b), Commissiones etiam causarum inspecto judiciorum discrimine distinguuntur. Unde in judiciis ordinariis bis appellare permittitur; imo ex dispositione aliquorum Statutorum muni-

Y y 2

cipa-

(a) *Incip. Apostolatus officium, sub die 15. Octobris 1732.*
 §. 19. (b) *In tit. de Auditore Camera.*

cialium semel tantum appellandi jus est. In iisdemque hinc causis, in quibus vel commune, vel municipale jus appellationem indulget, Praefectus Signaturæ commissiones causarum simpliciter signat, proindeque in foro commissiones istæ sub banca expediri dicuntur, ad quas sermonem haud quaquam in præsentem dirigimus, cum in re undique plana non videatur inutili verborum apparatu immorandum, sed potius ad eas commissiones transeundum est, quibus juris censura, vel contrahentium facta resistunt, atque hinc in plena Signatura sunt omnino proponendæ. Antequam autem de diversitate commissionum, seu de formulis rescribendi diversis causis respondentibus agamus, operæ pretium est, ut de methodo, & forma instituendi causas in Signatura practice aliqua innuamus.

12. Quoties igitur Reus per contrariam sententiam, seu per sententias succubuit, non obstante aliqua relevante exceptione a Iudice præcedentis Instantiæ non admissa, cum causa sit summæ appellabilis (si enim sit recurribilis, ordo servandus habetur in praxi A. C. cum de causis executivis differitur) & causam prosequi intendit, debet citare coram Auditore Signaturæ, ut supra diximus, pro habenda superfessoria ad effectum adeundi plenam Signaturam, eo qui sequitur modo - *Signatura Justitiæ Praefecto sive &c. - Citetur N. &c. ad videndum mandari supersederi ad primam post proximam Signaturam, & inhiberi in forma, & decretum &c. ad primam diem Inst. N. &c. - N. Notarius -* & exposito in Iudicis audientia aliquo rationis fundamento Iudex *supersederi ad primam Signaturam* decernit, & quoties agatur de causa, in qua obligatio Cameralis concurrat, in decreto solet adjicere - *facta decla-*

declaratione in actis de habenda supersefforia loco termini, ne Reus post obtentas dilationes supersefforiz, actorem vexando, terminum 30. dierum suscipiat, de quo in praxi Trib. A.C. aliqua protulimus.

13. Adventa vero die in supersefforia præscripta, iterum debet citari ad *videndum mandari prorogari supersefforiam, & inhiberi in forma, & decretum &c. ad p. diem &c.* & Judex mandat prorogari ad alteram primam Signaturam, & *amplius*, hec est, quod non possit iterum citari ad prorogationem habendam, nisi ab eodem Auditore subscribatur citatio, cum *poterit legi*; citatione autem ad videndum prorogari ita subscripta, & executi, Judex decernit *in proxima futura Signatura causam proponi*, atque in Decreto utitur formula *per totam diem NN.* cujus quidem decreti vis est, ut per 10. dies ante Signaturam commissio transmittatur; Idque inhærendo reformationi anni 1744. qua cautum est, ut die Lunæ hebdomadæ ante Signaturam eadem commissiones transmittantur. Iis vero commissionibus transmissis, unus ex Romanæ Curie Uratilis utriusque Signat. referendariis rogatur, ut causam in plena Signat. proponat, eoque acceptante, deinde factis duabus copiis commissionis cum appositione nominis Procuratoris a tergo, in parte superiori, cujus commissionis formula mutatis mutandis ita concipitur-*Bñe P.- Dignetur Sanct. vestra causam, & causas appellationis, & appellationum, ac nullitatis, & nullitatum ex tribus iniquitatis, & notorie injustitiæ intra legitima tempora interposit. pro parte Sanctitatis vestræ Oratoris N. a mandato executivo ab A.C.N. relaxato in scutis &c. pro integra prætenso satisfactione &c. ad favorem N. Adversarii rebusque aliis &c. in actis causa, & causarum hujus-*

*jusmodi latius deductis, ad quæ &c. necnon attentat-
torum, & innovatorum quorumcumque, ac restitu-
tionis in integrum, prout de jure, una cum omnibus
suis inciden. dependen. emergen. adnexis, connexis,
totoque negotio principali, ac clausula quam, &
quas &c. Prælo (& quando appellatio ad Rotam
postulatur, exprimitur) alicui ex sacri vestri Palatii
causarum Auditoribus, seu Locumtenenti audien.
cognoscen. deciden., sineque debito terminan. com-
mittere, & mandare cum facultate citan. & inhi-
ben. quos, quibus, quoties, ubi, & quando opus
fuerit, singulis diebus, & horis feriatis, & non
feriatis, præterquam in honorem Dei feriatis, etiam
per edictum publicum, consilio de non tuto accessu,
& in præmissis circa ea quomodolibet necessaria, &
opportuna &c. Constitut., & Ordinationibus Apo-
stolicis, stylo Palatii, & Curia, cæterisque contra-
riis non obstantibus quibuscumque statutis &c. pro
plene &c. deinde a tergo sequens citatio transcribitur -
Signatura Justitiæ - Citeatur N. ad dicendum
causam, quare &c. commissio, cujus copia sibi origi-
naliter transmittitur, proponi, & signari non de-
beat in proxima Signatura, quæ erit die N. &c.
ideo &c. alias &c. Inst. N. &c. - citatio absque
nomine alicujus Notarii conficitur.*

14. Utraque vero commissionis copia Curforibus
datur, qui unam parti transmittentes, de facta execu-
tione deponunt. Quibus peractis, obtentoque ab ele-
cto Præsule inponentem *proponam die &c.* seu desti-
natione diei, in qua causa sit proponenda, eaque
intimata, præmissa Scripturarum per sex dies ante
Signaturam omnibus Votantibus distributione, &
facta informatione in voce, tandem Signatura in
causa rescribit juxta formulas mox exponendas a
cau-

causis post tres sententias propositis auspicantes.

15. Quoties igitur proponuntur commissiones post tres sententias, si sunt validæ, & justæ, rescribitur cum clausula *S. P.*, seu *S. P. rei judicatæ*, si forte fuerint in auctoritatem Rei judicatæ prolapsæ. Rursus post quartum Judicatum non aliter quam cum clausula = *Parito judicato* =, quæ totalem executionem sententiarum etiam per restitutionem fructuum, & expensarum importat, nisi tamen petens restitutionem in integrum possideret rem controversam, & pauper foret, quo quidem casu antiquitus Signatura recedere ab hujusmodi rigore, & concedere restitutionem in integrum consuevit cum clausula = *Dimissa possessione tantum, & reservatis juribus, & expensis in fine litis, consilio de Oratoris paupertate* = ut notavit Vestr. (a).

16. Hodie tamen juxta recentiorum Stylum, constituto de notoria Sententiarum Justitia, etiam si prius rescriptum fuisset *S. P. trium*, vel etiam = *Parito* =, rescribitur = *Alteri, qui ad legitimam &c.* Eaque vero differentia inter clausulam = *Parito judicato*, & alteram *S. P.* communiter esse judicatur, quod quando causa fuit commissa cum clausula = *Parito judicato*, Judex, *ad quem*, non potest procedere ad cognitionem causæ, nisi prius constituto de integra executione judicati, ut mox explicavimus; At quando commissa extitit cum Clausula *S. P. rei judicatæ, vel trium conformiam*, Judex, a quo potest solummodo procedere ad executionem Sententiarum circa negotium principale, non vero circa restitutionem expensarum, eodemque tempore, quo Judex a quo, ad executionem negotii principalis procedit, Judex *ad quem*, seu

ap-

(a) In praxi lib. 8. cap. 3. num. 12.

appellationis procedere valet ad cognitionem causæ sibi commissæ , quod non æquali jure procedit in causis commissis cum dicta Clausula = *Parito judicatio* = , in quibus totalis exequutio rei præcedere debet , antequam cognitio causæ fiat .

17. Aliquando tamen etiam tres sententiæ , vel duæ in casu statuti , non omnes inter se conformes existunt , sed in aliquibus concordant , in aliquibus differunt , atque discordant , eoque casu cum adit res judicata in parte conformi , saltem rescribi solet *S.P. duarum in ea parte, in qua sunt conformes , in reliquis constituto de duabus*, atque hunc recentiorum esse styllum Practici dicunt; Utrum autem per hujusmodi rescriptum præservata sit judici a quo , facultas exequendi duas Sententias in parte conformi , an in illa fuerit delegata Judici ad quem , non levis est controversia , & sæpe sæpius de hoc fuit in Signatura dubitatum : nihilominus fere semper prævaluit opinio , quod cognitio super hujusmodi Sententiarum conformitate spectare debet ad judicem a quo , non vero ad judicem ad quem , maxime cum conformitas in quantitate numerica dumtaxat versatur , atque consistit .

18. Porro cum similibus clausulis rescribi solet , quando constat de validitate , & justitia trium Sententiarum , vel duarum in casu statuti præscribentis duas vim trium habere . At si justitia Sententiarum est undique dubia , vel constat de illarum injustitia , tunc in casu trium Sententiarum antiquitus rescribebatur = *De restitutione in integrum , prout de jure* , quæ formula rescribendi exequutionem judicati , vel trium conformium suspendebat omnino , donec , & quousque judex ad quem , an restitutio in integrum indulgenda , vel deneganda esset , cognoscere posset , cum de jure , pendente cog-
gni-

gnitione , an sit concedenda , nec ne restitutio in integrum , in exequutione rei judicatæ sit superse-
dendum .

19. Hodie vero passim in similibus casibus si constat de injustitia trium Sententiarum , rescribitur = *Conflito de tribus , vel Alteri , qui ad legitimam* . Quæ quidem clausulæ pariter suspendunt exequutionem Sententiarum , & judicati , donec Judex ad quem opportunè cognoscat , num constet de causis restitutionis in integrum , an potius sit locus exequutioni rei judicatæ , & ita explicantur , ut ex vi hujusmodi clausularū censeatur commissæ cognitio Sententiarum alteri judici , cui si constiterit , validas , & justas Sententias existere , illas exequatur , sin minus , causā appellationis cognoscat , & utroque modo Judex ad quem super restitutione in integrū , juxta itylum inveteratum Curia Sententiam non proferat ; sed si cognoscit Sententias esse undique injustas , pronunciat = *Bene appellatum , & male judicatum* = . Et demum si cognoscit illas validas , & justas existere , easdem exequitur , relaxat mandata , & expensas ad formam commissionis sibi directæ præscribit .

20. Merito autem diximus , in casu trium Sententiarum juxta dispositionē juris communis , & pariter in casu statuti de duabus conformibus idem esse affirmandū , cum potuerint statuentes præferri inter consanguineos , & ad causas quantocyus absolvendas decernere , quod duæ Sententiæ tribus æquivalent . Quod si hujusmodi Sententiæ sint injustæ , vel alias super hoc dubium exurgeret , rescribi solet cum clausula = *Conflito de duabus* = Sin minus causam appellationis Judex cognoscat , prout etiam asserendum est de alia clausula = *De causis restitutionis*

nis in integrum, addita etiam clausula *sine præjudicio rei judicata*, quando exequutio jam cœperit. Verum super hac formula rescribendi plures autumarunt, esse novam formulam rescribendi, & contra stylum inveteratum Curia, cùm in casu, in quo adsit Cause desertio ob non interpositam, & prosequutã appellationẽ intra tempus a jure statutum, semper restitutio in integrum cum clausula *De præfixione termini, quando exequutio Sententia, vel Sententiarum non fuit capta* = concedi consueverit.

21. Hæc autem clausula = *de præfixione termini* per Regentem Cancellariæ ita solet extendi = *Alteri judici, qui terminum ad dicendum de appellatione, ejusque legitima persequutione, nec non de causis restitutionis in integrum figat*, quocumquẽ elapso, si nihil relevans fuerit deductum, confito de re judicata, vel quod alias exequutioni locus sit = *Exequutar*, sin. minus causam appellationis, seu restitutionis in integrum opportunè cognoscat. Eaque formula *de præfixione termini* magis juri, & æquitati consona fuit dijudicata, rejecta altera formula = *de causis restitutionis in integrum*, & merito quidem; nam quando a Sententia non fuit appellatum, vel causa appellationis intra legitimum tempus non fuit prosequuta, quamvis intret res judicata, tamen non est ita exploratum, an ex aliqua causa evitari nequiverit, prout in casu ignorantia Sententiæ lata, vel absentia illius, contra quem fuit pronunciata: Unde cùm possint plures casus contingere, in quibus desertio incurri non potuerit, consequenter vera formula rescribendi in hujusmodi casu est illa *de præfixione termini*, nempe ut Judex ad quem inquirat, an adfuerint nec ne causæ suf-

sufficientes pro incurfu rei judicatæ evitando. At vero recentior praxis est, ut sic rescribatur, ubi fuisset appellatum, & deserta appellatione, sententia transmissa in auctoritatem Rei judicatæ: secus in opposito casu non interpositæ appellationis, quo quidem in casu rescribitur = *De causis* =

22. Non sic autem procedit in casu trium Sententiarum, vel duarum in casu statuti *de duabus*, quia latis tribus Sententiis, vel duabus in casu statuti sine dubio intrat res judicata, illoque casu rescribitur cum clausula connotante rem judicatam. Ceterum postquam semel fuerit concessa restitutio in integrum adversus rem judicatam resultantem in aliquo ex casibus superius relatis, tunc amplius concedi non solet restitutio in integrum, ne detur restitutio restitutionis, quæ in jure est nimis exorbitans; nisi forte injustitiæ Sententiarum esset patentissima, quia tunc, sed raro, consuevit Signatura justitiæ iterum restitutionem in integrum impertiri, rescribendo *alteri, qui ad legitimam*.

23. Concessa igitur semel restitutione in integrum, vel ad summum bis in casu evidentissimæ injustitiæ, Si Judex cui commissæ fuit causa restitutionis in integrum, Sententias esse validas, & justas advertit, illas exequi, expensasque præscribit; & isto casu si iterato petatur commissio restitutionis in integrum, nec constat de evidentissima injustitia, rescribitur = *S. P. rei judicatæ*, posteaque *Parito*, & in quibusdam causis, quibus proprie non congruit lapsus Sententiæ, seu decreti in auctoritatem Rei judicatæ = *Nihil*, & *ab excessiva tantum* = Ex qua quidem clausula denegata remanet ulterior restitutio, & solummodo indulgetur appellatio ab excessu

taxationis expensarum, quæ semel tantum a jure permittitur.

24. Verùm si appellans postquam a Sententia contra ipsum lata interposuit appellationem, & committere fecit causam, citando etiam ad dicendum contra commissionem; adhuc steterit per biennium absque translatione, seu transportatione actorum; tunc appellatus debet obtinere commissionem eidem Judici appellationis directam, vigore cujus præfigere debet terminum unius mensis appellanti ad transferenda, seu transportanda acta, quibus intra terminum non transportatis, obtinere debet moderationem inhibitionis concessæ in prima commissione eidem Judici Appellationis directam, & si intra tempus præfixum appellans acta prioris instantiæ non transportaverit, & Judex appellationis ad moderationem inhibitionis devenerit, in isto sane casu appellans debet Signaturam adire, ut reintegrationem dictæ inhibitionis obtineat, eoque casu refcribitur = *Rota, vel talis Judex transportatis actis, & refectis expensis reintegret inhibitionem* = Refectio autem expensarum in hoc casu intelligitur solummodo de expensis moderationem inhibitionis concernentibus. Hæc de commissionibus in Judiciis Ordinariis dixisse sat est.

25. Nunc ad judicia possessoria transeundum, quæ tria sunt, videlicet *retinendæ*, vigore cujus datur manutentio, alterum *adipiscendæ*, quod est immisionis, & tertium *reintegrandæ*, vigore cujus datur Sententia reintegrationis, seu mandatum de reintegrando, ut etiam innuimus cum de A. C. dissereremus. Porro in Judicio *retinendæ*, seu manutentionis, cum de levi præjudicio tractetur, utroque jure inspecto, prohibita est appellatio, adeoque a mandato,

dato de manutenendo regulariter rescribi solet cum clausula *S.P.* quæ quidem concessionem appellationis in devolutivo, non autem in suspensivo unicè importat, itaut Judici a quo jurisdictio exequendi suum mandatum, & Judici ad quem concessa facultas cognoscendi causam super meritis, undequaque remaneat.

26. At quando mandatum de manutenendo est injustum, tunc Signatura Justitiæ rescribere solet: *Alteri cum facultate manutenendi, quæ de jure*: & ex vi hujus clausulæ suspensa remanet executio mandati de manutenendo, donec Judex ad quem illud exequi mandet, vel novum concedat. Fuit quidem alias dubitatum, an ubi ex una tantum parte, & non è contrario etiam ex parte altera petitur Manutentio, rescribendum sit cum clausula prædicta = *Alteri cum facultate manutenendi quem de jure*, quando concurrit injustitia mandati? Et ratio dubitationis fuit, quia clausula prædicta videtur locum solummodo habere, quum uterque litigantium possessionem super eadem re habere prætendit, secus vero quando unus tantum ex illis habere possessionem affirmat, cum illa verba: *quem de jure* tam ad appellantem, quam ad appellatum directa videantur, quo circa olim consuevit Signatura isto casu, licet raro, rescribere cum clausula - *Si quid exequendum*. Hodie tamen praxis est, ut non aliter rescribatur, quam - *Alteri &c.*, & ratio est, quod qui ab initio non petit manutentionem, eam postea, & quodcumque petere potest & in sua possessione, seu quasi possessione persistere.

27. Ea vero, quæ in Judicio manutentionis servanda esse asseruimus, pari profectò jure procedunt in Judicio reintegrandæ & adipiscendæ, in qui-

quibus attenta constitutione Ægidiana non admittitur appellatio in hujusmodi Judiciis possessoris, & consequenter quoties proponitur commissio a Sententiis, & respective mandatis de immitendo, seu reintegrando, semper rescribitur cum clausula - *S.P.* Quod tamen est intelligendum, cum bona super quibus fuit concessa immissio, seu reintegratio, sunt laicalia; Nam si bona sint forte Ecclesiastica, vel litigantes, seu unus ex his sit persona Ecclesiastica, vel Sententia in Tribunali Ecclesiastico fuerit lata, tunc ab hujusmodi sententia datur commissio, & signatur cum clausula = *De appellatione* = Cardinalis enim Ægidius tempore, quo fuit Legatus a Latere in Provincia Marchiæ Anconitanæ, Constitutionem promulgavit, quæ ab ejus nomine Ægidiana fuit nuncupata, in qua abrogando dispositionem Juris Canonici permittentis appellationem in omni Judicio possessorio, disposuit, per unicam Sententiam possessorium absolvi juxta terminos Juris Civilis prohibentis appellationem in hujusmodi Judiciis; Ideoque cum hæc constitutio exorbitans a jure Canonico visa fuerit odiosa, interpretationem usque ab initio habuit restrictivā ad causas mere laicales, etiam si postmodum hujusmodi Constitutio fuerit à Sixto IV. confirmata, & a Paulo III. per totam Ditionem Ecclesiasticam extensa, cum neque in extensione, neque in confirmatione ulla mentio Clericorum fuerit habita. Istaque de facto fuit constans opinio, quam semper Curia retinuit; Et quamvis non sine fundamento aliquando, & præsertim a 30. annis fuerit in eadem Curia dubitatum, an Cardinalis Ægidius, & Legatus in temporalibus cum potestate Legati a Latere, facultatem super Ecclesiasticis exercere potuerit, ita ut recognitiis diploma-

ma-

matibus Apostolicis non fuerit hæsitatum, quin facultates eidem concessæ fuerint amplissimæ, & etiam super Ecclesiasticos delegatæ; Nihilominus ab ea opinione non fuit recessum, cui favet ratio superius adducta, quod Constitutio tanquam odiosa, nec expressam mentionem faciens de Clericis, & causis Ecclesiasticis, sit potius restringenda, quam amplianda. Præterea sicuti ab antiquo semper fuit constans opinio, Cardinalem Ægidium haud super Ecclesiasticos jurisdictionem habuisse, ita ne omnia litibus involverentur, merito in particularibus circumstantiis & præsertim in variis Decisionibus Rota Rom. ab antiqua opinione recedere noluit, cui alia etiam Tribunalia pari consensione adhæserunt.

28. Cæterum in causis mere Laicalibus, constituto de validitate, & Justitia Sententiæ in possessorio latæ, rescribitur cum clausula præscripta = *S. P.* - aut si constat *de nullitate*, & injustitia, vel saltem de hoc dubitatur, rescribi solet cum clausula - *Constituto, quod sit locus Ægidianæ* = vigore cujus suspenditur executio mandati, seu Sententiæ, donec Judex ad quem, cognoscat, an sit locus dictæ constitutioni, & quatenus dictam constitutionem locum habere animadvertat, mandat exequi præfatam sententiam, seu mandatum, sin minus causam appellationis cognoscit pronunciando *bene appellatum*, & *male judicatum*, & sequentibus verbis id explicatur - *Alteri, qui constituto, quod sit locus Ægidianæ exequatur, sin minus causam appellationis cognoscat.*

29. Non est tamen ommittendum, quod a multo tempore, quando in Judiciis manutentionis & reintegrationis Signatura rescribit, non quidem utitur clausula *constituto quod sit locus Ægidianæ*, sed potius = *alteri cum facultate manutenendi &c.* invaluit enim opi-

opinio, quod eadē Constitutio ad Judicia summariissima non extendatur, quæ executivis æquivalent, ideoque etiam si Clerici vel Ecclesiæ misceantur, appellationē *sub banca* minime admittit supra ad vertebamus (a).

30. Non solū autem signanda est commissio cum clausula - *De Appellatione* - quando sententia super possessorio fuit lata in causa Ecclesiastica, verū etiam in causa mere laicali, quoties sententia possessorii cum petitorio miscetur, cū etiam de jure civili isto casu permixta sit appellatio. Ideoque non obstante dicta Constitutione erit concedenda, quia dicta Constitutio est solummodo moderatoria juris Canonici, illud reducendo ad terminos juris civilis, & consequenter interpretationem recipit a jure civili, & easdem exceptiones, & limitationes, quas jus civile recipit, admittere debet.

31. Explicatis clausulis, cum quibus signari solent commissiones in Judiciis ordinariis, & possessoriiis, reliquum est, ut ad judicia executiva, & quæ celerem executionem exigunt, transeamus: pro ut sunt causæ pensionum Ecclesiasticarum, Salarii, & similium, in quibus si fuerit relaxatum mandatum, & ab eo proponatur commissio in Signaturā, constituto de validitate, & justitia, illa non erit signanda nisi cum clausula - *S. P.* vigore cujus præservatur Judici, a quo Jurisdictio exequendi suum mandatum, quamvis causa eodem tempore discuti possit coram Judice ad quem, ut superius est explicatum, & in devolutivo, non autem in suspensivo commissionem importat.

32. Quandoque autem indiscriminatim rejicienda est commissio, nec etiam signanda in devolutivo cum clausula *S. P.* quando scilicet causa adhuc non est ab-

fo-

(a) *In tit. de Auditore Camera.*

soluta, seu definita, & Judex aliquod decretum provisionale pronunciat, ut si eligit peritos pro habenda veritate causæ coram eo vertentis, vel aliud quod mandatum in causam declarandam relaxat, eoque casu si ab hujusmodi decretis provisionalibus petatur commissio suspensiva, & causa justa, & valida videatur, tunc non admittitur appellatio in devolutivo, sed absolute rescribitur - *Nihil*; & merito quidem; ne causa adhuc indecisa ad Judicem, ad quem, devolvatur, nam clausula - *S. P.* - licet non sit suspensiva judicati, attamen totum negotium principale ad Judicem ad quem immediate devolvit.

33. Verùm si mandatum injustum extiterit, consuevit olim tribus modis commissio signari, vel *de appellatione*, vel *S. Q. E.* vel *alteri*, *quæ ad legitimam*. Signabatur commissio cum clausula *de appellatione*, cum nempe injustitia mandati esset evidentissima, & hinc non solum retardabatur executio, donec Judex ad quem in causa cognosceret, sed causa efficiebatur appellabilis; itaut quamvis Judex ad quem decretum Judicis a quo confirmaret, adhuc permissa esset nova appellatio, donec tres sententiæ enumerarentur, prout in Judiciis ordinariis fieri solet: Hodie tamen nunquam, in hujusmodi Judiciis signatur commissio cum clausula - *de appellatione* - ne causa fiat ordinaria, & ut lites celerem exitum habeant.

34. Quinimmo cum Judex in hujusmodi Judiciis executivis injuste contra actorem, de cujus bono jure alioquin constat, pronunciavit, ne remaneat destitutus remedio executivo, olim signabatur commissio - *Alteri ex integro*; sed hæc quoque praxis recessit ab aula. Præterea a Signatura quandoque com-

Tom. IV.

A a a

muni-

municatur facultates A. C. quod cum Judice commissario seu delegato fieri solet, quoties coram isto pendet aliquod Judicium ordinarium dependens, & connexum cum aliquo Judicio executivo promovendo, tunc enim ne continentiarum causarum dividantur, aut ne sententia contra sententiam oriatur, & ut actor habere possit viam executivam, quam celeriter coram A. C. potuisset intentare, opportune rescribitur - *Rota*, vel *salis Judex procedat cum facultatibus A. C.*

35. Cum clausula autem *S. Q. E.* signatur commissio adversus mandatum executivum, quoties illud injustum apparet, seu de illius injustitia vehementissimum dubium exurgit, eademque clausula viam executivam non vulnerat, sed executionem Judici ad quem transferre dicitur, & mandatum suspendit, donec a Judice ad quem non fuerit recognitum, an illud sit exequendum, necne, explicaturque similis clausula amplioribus verbis, nempe - *Alteri Judici, qui si quid exequendum viderit, exequatur, sin minus, causam appellationis cognoscat.*

36. Signatur insuper commissio in hujusmodi causis cum clausula - *Alteri, qui ad legitimam* - quoties mandatum non solum fuerit relaxatum, sed etiam executum, & illud appareat injustum, vel saltem valde de illius justitia dubitetur; quæ pariter clausula retardat ulteriorem executionem, explicaturque latius similis clausula - *Alteri Judici, qui ad legitimam executionem procedat, sin minus, causam appellationis cognoscat.*

37. Postquam vero semel a mandato executivo fuit causa commissa cum clausula vel *si quid exequendum*; vel *alteri, qui ad legitimam* - regulariter ulterior appellatio denegatur, quin imo a ju-
re.

re expresse prohibitum est appellare ab exequutione; unde si denuo appellans petat signari commissionem in suspensivo, non auditur, sed signari solet cum clausula - *S. P.* - nisi tamen constet denuo de injustitia similis mandati, quæ quidem debet esse evidentior, quia tunc adhuc cum alia clausula suspensiva commissio signatur. Unde si prima vice ab hujusmodi mandato rescibitur cum clausula - *S. Q. E.* - & Judex ad quem exequi jussit, dein si altera vice signanda sit commissio in suspensivo, rescibitur - *Alteri qui ad legitimam* - & si deinceps - *Alteri ad ulteriorem, quæ* - licet exequutionem suspendat donec alter Judex super ea cognoscat, viam tamen exequutivam non tollit.

38. Connumerari etiam possunt inter judicia exequutiva sententiæ latæ super exequutione Literarum Apostolicarum, sed tamen cum aliqua distinctione, quia a sententia lata super exequutione Literarum Apostolicarum, si fuerit justa, ob earum obsequium & reverentiam rescibitur - *Parito literis* - Quæ quidem clausula operatur, ut causa in gradu appellationis cognosci non possit, nisi integra exequutio earundem Literarum Apostolicarum præcedat. Sed hic quoque rescibendi modus evanuit, & in causa extra Rotam rescibitur - *S. P.* - nempe *S. P.* executionis Literarum Apostolicarum.

39. At si exequutio Literarum Apostolicarum partem gravavit, & de injustitia, & invaliditate sententiæ præcipue constat, tunc illarum exequutio arbitrio Judicis ad quem, omnino reservatur, istoque casu, si causa est Rotalis, itaut excedat valorem scutorum 500. auri de Camera, vel illius annuus redditus sit scutorum 24. pariter auri de Camera, tunc arbitrium dirigitur Rotæ, a qua hujusmodi causæ

A a a 2

sunt

sunt decidenda, ut in titulo *De Auditorio Rosæ* advertebamus. Si verò non excedat summas prædictas, vel sit alicui Judici delegato in partibus, aut in Curia committenda, tunc non solet rescribi modo prædicto, sed cum alia clausula rescribitur, videlicet-*Alteri cum facultate exequendi Literas Apostolicas* - & ratio est, quod arbitrium congruit Tribunali Collegiali potius quàm alter Judici, licet Curia Romanæ Prælato.

40. Consuevit etiam Signatura, inhærendo *Clem. unica de sequestr. possess. & fruct.* in beneficialibus sequestrum apponere; Unde si sententia super possessorio beneficii lata fuerit, a qua petatur appellatio, & ea lata fuerit in Curia, sive in Rota, sive extra Rotam, & sit appellabilis sub banca, vel propter ejus injustitiam, solet Signatura sequestrum apponere, rescribendo secundum naturam causarum vel *Parito Literis arbitrio Rotæ appposito sequestro*, vel *alteri cum facultate exequendi literas Apostolicas appposito sequestro*.

41. Apponi etiam quandoque sequestrum in beneficialibus extra casum dictæ *Clem.* consuevit, & tale sequestrum potius provisionale, & Judicis arbitrium vocatur, multumque differt a sequestro posito vigore *d. Clem.* quod pleniorē causæ cognitionem expostulat, & tale sequestrum provisionale eo præsertim casu solet decerni, quo sententia lata extra Curiam nulla sit, vel attentata recognita, vel Judex a quo sine jurisdictione, vel pendente illius recusatione, vel post inhibitionem processit, vel alio quocumque casu nullitatem, & attentatum inducente, quo casu pariter in commissione causæ, vel in circumscriptione sententiæ clausula- *Apposito Sequestro* solet superaddi. Æquali autem Jure solet apponi

poni sequestrum, cū possessio beneficii est vacua, vel possessio collitigantium adeo turbida, ut incertum sit, quis vere possideat, vel quando a sententia lata in causis beneficialibus appellatio de jure compete-
 bat, ex quo ex. gr. agebatur de institutione judiciali facta ab Ordinario, vel alio quocunque Judice Ecclesiastico, a quo regulariter appellatio conceditur (quidquid sit in institutione extrajudiciali) vel si in spretum appellationis interpositæ, vel intra decennium ad appellandum fuerit capta beneficii possessio; istis enim omnibus casibus solet Signatura causam cum clausulis suspensivis committere, addita clausula - *Circumscripta possessione, & appposito sequestro* - Si vero beneficium est Parochiale seu habens adnexam curam animarum, Signatura loco illius verbi - *Sequestro* - solet aliud verbum apponere, videlicet - *Oeconomus* - & rescribere - *Apposito economo* - ad differentiam casus, quo beneficium non est Parochiale, tunc enim simpliciter, & indistincte rescribit - *Apposito Sequestro*.

42. Quæ vero diximus de sequestro apponendo in beneficialibus, non æqua lance ad causas profanas extendenda sunt, in quibus sequestrum non ita de facili est apponendum, cū juris regula doceat, *a sequestro non esse incipiendum*. Attamen etiam in materia profana illud apponi a Judice, & a Signatura Justitiæ aliquando consuevit, vel quando bona sita sunt in Principatu, quorum fructuum recuperatio post absolutam litem solet esse difficilis, vel quando adest probabilis timor dilapidationis, quia in istis, vel aliis similibus casibus sequestrum etiam a Signatura Justitiæ solet decerni.

44. Judiciis porro executivis etiam accedit sententia lata super solutione pensionis Ecclesiasticæ, a qua,

qua, seu a mandato relaxato in causis hujusmodi, regulariter solet rescribi cum clausula - *Sine præjudicio non retardata solutione pensionis* - Quæ quidem clausula operatur, ut non possit in gradu appellationis iterum causâ cognosci, nisi solutis terminis pensionis decursis, & etiam in futurum respective decurrendis, & amplissimis verbis explicatur - *S.P. Literarum Apostolicarum, interim non retardata solutione pensionis* - Solet autem rescribi cum tali formula, quoties pensio fuit a Papa reservata, non autem in pensionibus ab Episcopo reservatis, quia magis honestum est, quod pensio assignata de mandato Papæ efficaciter persolvatur, ut notat Gomez (a). Sicque in causis pensionum ab Episcopo reservatarum non solet apponi clausula - *Non retardata*. Cum eadem vero clausula rescribitur, quoties pensio est valida, & constat de iustitia mandati relaxati in hujusmodi causis pensionum, quia si e converso de injustitia evidenti constaret, & ex ventre Literarum Apostolicarum invaliditas pensionis apparet, tunc transferenda esset executio, & signanda commissio cum clausula - *Alteri cum facultate exequendi literas Apostolicas, vel Parito literis arbitrio Rotæ* - vel alia similis clausula juxta naturam Judiciorum, super quibus certa regula tradi non potest.

44. Inter Judicia pariter executiva solet adscribi iudicium associationis, quod licet quandoque fuerit dubitatum, an esset possessorium, ex quo prosequitur rem, & ad acquirendam possessionem naturalem ab habente civilem dirigitur; nihilominus in Signatura semper prævaluit opinio, quod executivum, & summarium existat, ideoque in hujus-

(a) In compend. utriusque Signaturæ.

jufmodi Judicio femper confuevit refcribi , prout
 in aliis Judiciis exequutivis , vel cum claufula - *S. P.* -
 quando mandatum fuit validum , & jufum , vel cum
 claufula - *S. Q. E.* - fi fuerit injufum , nec fuit fa-
 cta exequutio , quia fi exequutio fuerit facta , &
 capta poffeffio , in hoc ftatu commiffio fignatur *Al-*
teri , qui ad legitimam . Hactenus fane deducta ad
 tres expofitas judiciorum fpecies fpectant , circa
 quas commiffiones plerumque fignantur . Quoniam
 vero in aliis etiam materiis , ut fupra innuimus , Si-
 gnatura fe ingerit , præftat , ut refcribendi formu-
 las etiam in illis proferamus .

45. Solent igitur aliquando in Signatura Jufti-
 tiæ commiffiones proponi fuper laceratione , vel re-
 formatione commiffionum , cum enim multoties fub
 tabulis commiffiones appellationum fimpliciter , vel
 cum aliqua claufula præfervativa exequutionis ap-
 pofita a Reviſore commiffionum expediantur , de
 quibus amplioribus verbis loqui nolle fupra præmi-
 ſimus , itaut necesse fit ad plenam Signaturam pro-
 illarum laceratione , vel reformatione recurrere ;
 idcirco fi petitio lacerationis , vel reformationis
 non fit juri undique confona , refcribitur - *Nihil* -
 At fi petitio fit jufta , & commiffio reformatione
 indigere videatur , non eft refcribendum pro la-
 ceratione , fed pro reformatione cum aliqua clau-
 fula a jure , & a ftvlo non difformi ; quia verbum
lacerari eft nimis incongruum , nec bene fonat ,
 commiffiones hujufmodi , quæ de mandato , vel in
 præſentia Pontificis fignantur a Cardinali Præfecto ,
 & quæ proinde commiffiones , & Brevia Apostolica
 nuncupantur , lacerari debere , cum tale verbum fit
 contumelioſum , multumque dignitati Sedis Apo-
 ſolicæ derogare videatur .

46. Quan-

46. Quandoque etiam proponuntur commissiones super reformatione, vel reintegratione inhibitionum A. C. qui cum sit Judex, ad quem devolvuntur appellationes, quæ ad Sedem Apostolicam interponuntur, ut alias diximus, ideo appellationes hujusmodi admittit, & appellationes concedit, aliasque inhibitiones, & vigore Eugenianæ, & legis unicæ, *quando Imperator &c.* & alias similes impertitur. Igitur si coram eo fiat forsan instantia pro moderatione similium inhibitionum, & ipse renuat illas moderari, vel quatenus illas fuerit moderatus, renuat illas reintegrare, tunc utroque casu solet ad Signaturam Justitiæ recurri, vel pro illarum moderatione, vel reintegratione; & si ex juribus hinc inde deductis constiterit, inhibitionem, quam A. C. renuit moderari, esse moderandam, rescribitur - *A. C. moderetur* - Vel alia similis clausula juxta naturam instantiæ, & judiciorum apponitur. Et si demum A. C. suam moderatus fuerit inhibitionem, quæ tamen non erat moderanda, & illam renuat reintegrare, tunc si Signatura justitiæ cognoscat esse reintegrandam, rescribit - *A. C. reintegret* - Et demum si eidem Signaturæ constiterit, eundem A. C. rite, & recte moderatum esse suam inhibitionem, vel iusta ratione illam moderari recusasse, utroque casu rejicienda erit instantia, & rescribendum - *Nihil* -

47. Similiter proponi solent in Signatura supplicationes pro purgatione attentatorum, vel quia fuit innovatum post obtentam supersefforiam ad effectum adeundi Signaturam, vel quia processum fuit coram Judice a quo, post commissam causam appellationis, vel alio quocumque modo fuerit inhibitioni Judicis Superioris contraventum; quando autem proponuntur

tur hujusmodi instantiæ pro purgatione attentatorum, & attentata fuerunt post obtentam supersefforiam commissa, tunc in commissione causæ juxta naturam Judiciorum cum clausulis necessariis addi solet = *Purgatis attentatis per Eminentissimum*; cujus majestas fuit læsa = seu *ad Em̃um & Reverendissimum D. pro purgatione attentatorum*, sicque vigore hujusmodi rescripti non potest Judex Commissarius procedere, nisi prius purgatis integre attentatis. Si verò dignitas Em̃i Præfetti non fuerit læsa, ex quo inhibitio, quæ non fuit executæ, non erat ipsius Em̃i, sed alterius Judicis, & attentata sint undique clara, solet rescribi cum clausula *Purgatis attentatis - dempta alia - Per Em̃um -* cum ceterius majestas læsa non fuerit.

48. Postremo si attentata non fuerint clara, imo turbida, & satis implexa, tunc loco clausulæ - *Purgatis attentatis* - rescribi solet cum clausula - *Cum facultate purgandi attentata* - nempe in primis, & ante omnia quatenus ad sint, & tunc Judex ad quem procedit in causa appellationis, & primo loco super attentatis cognoscere debet, prout etiam si attentata non ad sint, vel non sint ante litis ingressum purganda, tunc rescribi solet - *rejeçtis attentatis*, vel *reservatis in fine litis*, quando illorum purgatio in principio causæ inanem circuitum importaret, ut contingere solet in causis super nunciatione novi operis, nam si in spretum Judicis inhibentis v.g. fuerit Fabrica erecta, omnis æquitas exigit, ut hujusmodi attentatum sit solummodo in fine litis purgandum, quia si illud in principio purgaretur, utique Fabrica ante omnia esset demolienda, & tamen fortasse ex bono jure, quod habet ædificans, de novo esset postea reædificanda.

Tom. IV.

B b b

49. De-

49. Deputari etiam in Signatura Justitiæ consueverunt Judices in Curia, vel extra Curiam, quos A. C. deputare recusavit, nam si coram A. C. fuerit suspectus allegatus aliquis de Locumtenentibus, vel alius Judex ab eo deputatus, & idem A. C. renuat in locum illius alium substituere, tunc haberi solet recursus ad Signaturam, quæ si justam, ac juri, & reformationi consonam petitionem existimet, rescribere solet cum clausula - *A. C. alium deputet*; Et si causa jam reperiatur instructa, solet etiam addere clausulam *In statu, & terminis*: Prout si e converso instantia non sit undique justa, ex quo fuerit contestata lis, & terminus ad proponendam hujusmodi exceptionem elapsus, tunc rejicienda est instantia rescribendo - *Nihil*.

50. Præterea solet Signatura quandoque remittere aliquam causam ad unum Tribunal, in quo sit altera causa principalis ab ista dependens, nam quando una causa habet connexionem, seu dependentiam cum altera, vel quando periculum est, quod possit sententia contra Sententiam oriri, merito Signatura remittit causas hujusmodi ad illud Tribunal, in quo pendet causa connexa, & principalis, rescribendo - *Omnia ad Rotam, vel A. C. &c.*

51. In genere tamen est opportunè notandum, quod hujusmodi instantiæ pro remissione causarum ad aliquod Tribunal, vel pro deputatione Judicum, vel purgatione, seu rejectione attentatorum, sive etiam pro moderatione, seu reintegratione inhibitionum A. C. ob non transportationem actorum, prout etiam circa communicationem facultatum A. C., coram Domino Auditore, ut supra jam diximus, primum sunt proponendæ, cujus decreta in hujusmodi causis vim rescriptorum Signaturæ juxta edicta sub die 23. Julii 1692. habere dicuntur. 52. Qua-

52. Quatenus tamen Auditoris decreta non videantur Juri consona, poterit ad Signaturam Justitiæ recurri, cui si constiterit decretum Auditoris prædicti in hujusmodi causis esse undique injustum, rescribit *juxta petita*, vel alias prout juris fuerit, & si decretum sit justum, respondere consuevit: *Nibil, & servetur decretum*, & tunc Pars quæ recurrit, tenebitur scuta quatuor ad tenorem præfatorum edictorum alteri Parti subministrare.

53. Adversus item Sententias, contumaciales, seu per contradictas latas solet quandoque supplicatio in Signatura proponi, quæ consuevit committere cognitionem eidem Judici, qui Sententiam tulit, ut *iterum audiat, rescriptis expensis*: Eodemque jure consuevit rescribere eidem Judici a quo, *ut iterum audiat*, quoties post latam ab eo Sententiam fuerunt repertæ novæ Scripturæ, ex quibus evidentissime injustitia Sententiæ resultet; nam ad parcendum litigantium expensis, & ut lites celeriter expediantur, rescribitur - *A. C. vel alius Judex &c. iterum audiat*. Et hæc formula rescribendi non quidem circumscriptionem Sententiæ ejusdem judicis, sed quandam suspensionem Sententiæ ejusdem causæ importat; Ad differentiam alterius casus, quo Signatura rescribat - *Iterum audiat ex integro*, quia tunc remanet Sententia ejusdem Judicis undique firma. De recenti vero introducta praxis est, ut rescribatur *circumscripta Sententia A. C.*, v. g. *Zelayda*, *Partes utantur jure suo*, quoties nullitas oritur ex defectu citationis ad Sententiam, quia sic salvantur acta prius gesta, quæ sunt in reliquis valida.

54. Quemadmodum verò optandum est, ut lites universim qua fieri potest celeritate absolvantur, ita

Signatura circumscribere solet Sententias Judicum, quoties laborant aliqua nullitate resultante ex defectu jurisdictionis, Citationis, vel Mandati, ideoque si Judex a quo nullam jurisdictionem in causa, in qua pronunciavit, habere deprehendatur, prout est A. C. in causis beneficialibus, vel in matrimonialibus, quando controversia versatur super dissolutione fœderis Matrimonii, vel illius Sententia sine Citatione, vel ea non legitime exequuta fuit forte prolata, in quibus omnibus casibus Signatura hujusmodi Sententias circumscribere consuevit rescribendo *iterum audiat ex integro*.

55. Sublatis autem hujusmodi nullitatibus ex defectu jurisdictionis, citationis, & mandati, non solet eadem Signatura alias nullitates attendere ad effectum Sententias circumscribendi; & tantum rescribit *Judici &c. ut iterum audiat*, si forte agatur de Sententia præpropere, & ut barbare dicunt, præcipitanter edita, aut quæ interveniente pecunia jactetur prolata, ne dicamus, per sordes, administrari justitiam, quod sane in Curia Romana nefas est suspicari, attenta integritate judicum, & aliorum Romanæ Curiae Prælatorum, inspectisque Apostolicis Constitutionibus id rigide, & sub pœnis gravissimis prohibentibus, quos nos in institutionibus Criminalibus allegavimus (a).

56. Ad parcendum pariter expensis, & ut lites celerius absolvantur, si A. C. vel alius Judex admissionem articulorum alioquin admittendorum denegavit, vel illos admisit, quoties rejicere debebat, tunc si proponatur causa in Signatura, & de gravamine constet, solet rescribere - *A. C. admittat articulos*, vel *A. C. procedat rejectis articulis*. Et hæc formula rescribendi a recentiori tempore fuit

(a) Libro 2. In tit. De Crimin. Repetundarum.

ROMANÆ CURIÆ TIT. XLI. 381
fuit introducta ; nam constituto de gravamine admissionis, vel rejectionis articulorum, si ab eo committeretur causa appellationis, totum quoque negotium principale devolveretur, unde ne lites fiant immortales, introducta provide fuit hæc praxis Judici causæ in similibus casibus rescribendi, *ut admittat, vel rejiciat articulos*, prout in simili, quod *procedat electo Perito* sæpe etiam fieri solet.

57. Pro obtinenda insuper faciliori commissione appellationis allegare solent Pragmatici, vel quod in causa Judex variavit in reponendo, aut revocando suum decretum, vel quod manutentio, seu reintegratio deliberationem juris ordine servato factam infringat, vel quod præsumptio solutionis debiti ex lapsu temporis intret, aliaque his similia deducuntur, ac jactitantur ; Verum cautè, & circumspecte est procedendum, quoties similes casus evenerint; nam Judici non est prohibitum reponere a suo Decreto, & mandatum ab eo relaxatum revocare, & quidquid variaverint inter se Doctores, verior, & magis communis videtur opinio Bart. (a), Qui cum distinctione procedendo admittit, eundem Judicem posse suam interloquutoriam revocare, quoties illa non habeat vim definitivæ, nec id faciat cessare Officium Judicis, ut fufius nos in institutionibus Canonicis advertebamus (b).

58. Et quamvis dubitari possit, an Sententia judicis, qua v.g. Instrumentum exequutioni demandandum esse decernit, definitivam includat, & ex ea dicatur judicium absolutum nec ne: attamen cum in Judiciis exequutivis cesset litis contestatio, aliaque solemnities judicii deficiant, consequenter pronuntiatio su-

(a) In *L. quod jussit* n. 9. ff. de re judicata. (b) *Lib. 3. tit. de sent. & re judicata*.

super executione Instrumenti non habet vim definitivæ, & sine vitio nullatis, & injustitiæ Judex respondere potest, prout in dies servat inconvulsa praxis A.C., & totius Curia, & per consequens ab hujusmodi decretis repositariis, & revocatoriis non est admittenda appellatio in suspensivo, nisi aliunde injustitia concurrat.

59. Similiter non omne decretum infringens deliberationem est per se sufficiens, ut suspensiva appellatio admittatur, nam si deliberatio fuit evidenter nulla, vel spoliativa, & hoc patentissime constat, tunc idem Judex, vel alius in gradu appellationis concedere debet manutentionem, vel reintegrationem ei, qui in tali deliberatione succubuit; et si aliunde de nullitate, vel injustitia mandati de manuteniendo, seu reintegrando non constet, vel saltem non adsit probabilis dubitatio, nunquam permissa erit appellatio suspensiva ex hoc solo capite, quod mandatum hujusmodi deliberationem judicialiter factam infringat.

60. Quamvisque demum in jure caveatur, ex solo lapsu temporis induci solutionis debiti præsumptionem, nisi tamen aliunde concurrant conjecturæ hujusmodi solutionem, vel compensationem suadentes, non est de facili contra creditores judicandum, cum solutio inducatur quidem ex præsumptionibus, sed illæ debent esse concludentes, nec sola dilatio temporis est per se sufficiens ad hujusmodi præsumptionem in favorem ejusdem debitoris, qui allegare non potest ignorantiam solutionis, quam si fecisset, utique quietantiam reportasset. Nihilominus minus de stylo Signaturæ tam in uno, quam in altero Casu indulgetur Commissio suspensiva. Idque libentius fit, quoties debitor obiit, & man-

mandatum fuit relaxatum contra hæredem, in quo ignorantia solutionis a suo auctore forsan factæ præsumitur, vel etiam quando agitur contra eundem debitorem, & inter ipsum, & creditorem probantur diversa computa dati, & recepti hinc inde intercessisse, vel quando ex parte se constituit debitorem ejusdem debitoris ex diversa causa, vel quando creditor erat negotiator, qui suas pecunias otiosas diu retinere non solet, vel demum si concurrant aliæ similes conjecturæ, quæ in se aliquam juris, & facti probabilitatem habere videntur, cum super his certa, & indubitata regula assignari non possit, dum quandoque experientia nos doceat, unam conjecturam, quæ respectu unius creditoris, & juxta facti circumstantias esset concludentissima, in alio esse satis debilem, & frivolum, & sæpe sæpius deductam ad extorquendam commissionem in suspensivo, pro qua licet Pragmatici allegare soleant regulam, *quod in dubio sit pro commissione inclinandum*, tamen potius in dubio pro mandato, seu Sententia Judicis, a quo judicandum, & respondendum videatur.

61. Atque hæc de Tribunali Signaturæ Justitiæ satis superque dixisse nobis blandimur. Proposueramus quidem animo commissiones ipsas juxta diversitatem materiæ transcribere, atque hic pro uberiori Juvenum præsertim commode exhibere. Sed plurimum debemus Francisco Antonio Vitale, qui nuper, nempe anno 1756. Romæ Typis de Rubéis in *commentario de jure Signaturæ Justitiæ* laborem hunc nostrum erudite, & diserte prævenit, unde absoluto tractatu de Signatura Justitiæ, ad Signaturam Gratiæ properamus.

62. Si forte igitur contingat, commissiones aliquas in
Si-

Signatura Justitiæ fuisse rejectas, non ideo datur recursus ad Signaturam Gratiæ, cum non sit Signatura supra Signaturam, & una ab altera differat tantum ratione subjectæ materiæ. Attamen quandoque volente Pontifice, ejusque Auditore, reponuntur *Commissiones* in Signatura Gratiæ; Unde licet ex instituto duo esse deberent Referendariorum genera a duabus qualitatibus *Gratiæ*, & *Justitiæ* desumpta, quod ad Alexandro VI. sancitum autumat Gomelius (a); Referendariis tamen Signaturæ Justitiæ a Summis Pontificibus indulgeri subinde consuevit, ut simul iidem sint Referendarii & in Signatura Gratiæ referrent, Unde hodie non est Referendarius, nisi in utraque Signatura. Ad eandem vero Signaturam Gratiæ spectant graviore quædam materiæ, quæ raro conceduntur, vel illæ, quarum decisio, & resolutio ob sui dubietatem, vel gravitatem, ut mox innuebamus, Pontificium Oraculum postulant, ex Constitutione Pauli IV. § 1. & Constitutione Pauli V. incip. *Universi* 71.

63. Constat quidem Signatura Gratiæ ex duodecim Votantibus ipsius, & ex Cardinali Præfecto, qui tamen magis ad honorem, quam pro muneris exercitio deputatur, cum in rei veritate ipsemet Pontifex, qui præest, Præfectus videatur. Constat insuper ex nonnullis Cardinalibus electis a Papa, & ex Poenitentiario, Secretario Brevium, Datario, Auditore Camerae, Thesaurario, uno Auditore Rotæ, Locumtenente in civilibus Cardinalis Vicarii, Regente Cancellariæ, aliisque hujusmodi Personis in Urbe, & Curia qualificatis, qui non tam accedunt ad suffragandum, quod munus spectat ad duodecim Votantes ex numero Præsulorum selectos, sed ut magis Pontificem certior-

rem

(a) In præmio tractatus *Signaturæ*.

rem reddant, si forte occurrat de iis, quæ in respectivis Tribunalibus contigerunt. Tres ulterius superaccedunt Prælati simplices Referendarii, qui ad mensam, cui Pontifex assidet, latino sermone statum causarum, quæ duodenarium numerum nostris temporibus non solent excedere, quæque inter eosdem Præsules distribuuntur, referunt, auditisque Relatorum, & Votantium suffragiis, aut Papa denegat, quod petitur, rescribendo *nihil*, aut supplicationem signat cum clausulis, quas opportuniore crediderit.

54. In pluribus verò differunt hæ Signaturæ; Primo in materia, nam, ut diximus, res dumtaxat Justitiam concernentes in Signatura *Justitiæ* expediuntur, altera vero *Gratiæ* amplius se extendit pro arbitrio Pontificis. Ulterius quoad Votantes: In Signatura enim Gratiæ votum consultivum, in altera autem Justitiæ votum decisivum Præsules habent. Tercio quoad tempus, nam singulis feriis quintis, nisi quid obstat, Signatura Justitiæ convocatur, pro arbitrio tamen Pontificum fit altera Signatura Gratiæ, & quamquam feria tertia ad hoc destinari consueverit, pendet tamen a voluntate Pontificis. Tandem quoad exitum, nam resolutæ cum fuerint causæ, seu Causarum commissiones in Signatura Justitiæ, possunt in eadem Signatura iterum proponi, si duo saltem Votantes steterint contra rescriptum, aut etiam de speciali licentia Cardinalis Præfecti, ubi vota fuerint conformia; at quoties fuerint in Signatura Gratiæ decisæ, amplius proponi eadem non possunt.

65. Conveniunt hoc non obstante hæ Signaturæ, quod utraque tempore Sedis Vacantis conquiescat ex Constitutione Pii IV. 36. incip. *In eligendo*. Reliquum modo est, ut pro Coronide hujus Tractatus *De Romana Curia, ejusque*
Tom. IV. C c c *Tri-*

Tribunalibus, de Procuratoribus, & Advocatis, qui in enunciatis, expositisque Tribunalibus causas agere solent, aliqua proferamus.

TITULUS ULTIMUS.

De Procuratoribus, & Advocatis.

QUamquam a nonnullis Procuratoris, & Advocati nomen promiscue accipi soleat, revera tamen plurimum hæc vocabula distinguuntur. Procurator enim est, qui facti seriem, & circumstantias ex processu erutas diligenter exponit, Advocatus e contra, qui ea omnia Judici proferat, quæ ex dispositione, & censura juris statuuntur, & si quæ fuerint ab altera parte æquivoca forsan suggesta, cohærenter ad eandem juris censuram ingeniose dissolvit, ut fufius advertimus in Institutionibus Canoniciis (a).

2. Prætermiſſis autem variis Procuratorum speciebus, quas in iisdem Institutionibus (b) exposuimus, illa præsertim ad praxim pertinere videtur, per quam Procuratores Judiciales, qui ex Stylo Curia Procuratorum nomine intelliguntur, vel sunt Collegiales, vel Rotaes, vel nec Collegiales, nec Rotaes, sed simplices. Sane quod spectat ad Procuratores Collegiales, qui communiter *de Collegio* vocantur, scilicet de Collegio Patronorum Caesarum Palatii Apostolici, ambigi nequit, eos primum quendam inter Procuratores omnes Romanæ Curia perpetuo habuisse, ut latissimè inter alios ostendit celeberrimus olim Procurator, & deinde Ad-

(a) *Lib. 3. tit. 2.* (b) *Eodem tit. 2. Lib. 3. num. 4.*

Advocatus Franciscus Maria Constantinus (a). Quamvis autem quo præcise tempore ordo istorum Procuratorum Collegialium incœperit, ignoretur, probabilius tamen, & verosimilius existimatur, contemporaneum illum esse præclarissimo ordini Advocatorum Consistorialium, de quibus amplius infra tractabimus, & utrumque simul fuisse ad formam Collegii redactum ex provisione, seu ordinatione Benedicti XI. alias XII. de anno 1340. quo quidem tempore, ut notissimum est, Sedes Apostolica pedem fixum habebat in Avenionensi Civitate, ut tradit inter alios Camill. Fanucc. (b).

3. In cœtu enim seu classe Patronorum caufarum, sive Procuratorum, & Curialium non quidem in sensu amplo & latissimo, quo sensu omnes, qui Curiam sequuntur, & in Urbe, ratione præsertim alicujus Officii morantur, Curiales dici consueverunt, ut alibi advertimus (c); sed proprie, & stricte *Curialium*, qui causas in Curia patrocinantur, atque defendunt, fuit antiquitus quædam discretio, seu differentia inter Consistoriales, & non Consistoriales, primis quippe tantum licebat Consistorium ingredi, atque causas Consistoriales peragere, Causas scilicet contentiosas graviores, quas olim Pontifex examinabat, & decidebat per se ipsum cum voto Cardinalium, & cum interveniu Advocatorum, & Procuratorum etiam in contradictorio informantium. Quamvis vero usus disputandi causas contentiosas in Consistorio cessaverit, & dicti Caufarum Patroni dici Consistoriales, & habere ingressum, & locum in Consistorio amplius non soleant, istamque

C c c 2

que

(a) In appendice vot. tom. 4. pag. 293. Edition. Rom. an. 1745.

(b) Apud Constantinum loco citato n. 38. (c) In primo libro hujus tractatus.

que prærogativam soli Advocati Consistoriales retinuerint; firmum tamen remansit eorundem Patronorum Collegium, & Collegiales seu Causarum Sacri Palatii Apostolici, & de Collegio Patroni vocari continuarunt, atque hoc quidem nomine a cæteris non Collegialibus discriminari, ex quo ipsi soli ad tuendas causas, quas Papa definiebat in sua Cappella cum voto, & consilio suorum Cappellanorum, quales propriè appellantur Auditores Rotæ, ut in titulo *De Auditorio Rotæ* notavimus, admitterentur.

4. Adaucta autem negotiorum copia, & exiguo Patronorum, seu Curialium de Collegio numero prorsus impare omnibus causis agendis, evanuit hæc privativa iisdem attributa facultas defendendi causas in Palatio, & in Rotæ Auditorio, & ad alios fuit Procuratores non Collegiales extensa, quadam tamen eorundem Procuratorum Collegialium re-tenta jurisdictione. Nam non alias iisdem Procuratores non Collegiales fuerunt ad scribendum in Rotæ, & voce informandum admissi, quàm prævio singulorum examine coram Rûno Decano Rotæ peragendo per duos antiquiores de dicto Collegio causarum Patronos, & super idoneitate ad munus exercendum, & super morum probitate, atque integritate, proindeque ad id approbati, dici cœperunt Procuratores Rotaes, & alterum ordinem diversum a reliquis non Rotalibus efformarunt.

5. Redeundo tamen ad Procuratores Collegiales, eorum sane merita & qualitates præ oculis habens Paulus III. anno 1548. motu proprio eisdem Collegio, & Causarum Patronis concessit pro duobus de eodem Collegio pro tempore deputatis locum in Cappella Pontificia immediate post Advocatos Consistoriales; In cæteris vero actibus publicis, & fun-

functionibus extra dictam Cappellam toti Collegio, & omnibus Procuratoribus ejusdem Collegii in unum collectis, ut patet ex laudato motu proprio, cujus tenor est penes Constantin. (a). Immo jus & facultatem iis competiisse nominandi ad Archipresbyteratum S. Mariæ Martyrum, vulgo *Rotundæ*, & Cappellam publice habendi in contigua Ecclesia Sancti Eustachii, testatur Cardinalis de Luca (b). Præcipuaque Cameræ Apost. munera in qualitate Procuratorum ab iis ad nostra usque tempora exercita fuisse novimus (c), quamvis ex recentiori Chirographo sub die 31 Decemb. 1743. Bened. XIV. quem innuimus cum de Thesaurario ageremus, eadem officia fuerint nuper abolita, unicumque illud Procuratoris, seu Commissarii Cameræ, alterumque præfidentiae vacationibus per obitum in Dataria huic Collegio remanserit, ut pariter de Dataria tractantes advertimus.

6. Cum autem hujusmodi Collegium, vel esset a sua primæva erectione, vel temporum injuria receptitium evasisset, Paulus V. per motum proprium anni 1617. illud effecit numeratum, scilicet viginti quatuor tantum Patronorum qualitates in dicto motu proprio designatas habentium, cum reformatione ejus Statutorum, opera, & studio Joannis Baptistæ Coccini tunc sacræ Rotæ Decani, de voto aliorum Coauditorum, adjunxitque Collegialibus usum mantelli, atque bireti, aliasque prærogativas adjecit, & executorem dictorum privilegiorum deputavit Sacræ Rotæ pro tempore Decanum, ac Vice-decanum, qui pro illorum defensione adstiterere deberent, aliaque plura honorificentiae signa idem Pontifex

(a) Loco citato post num. 44. (b) In Relat. Romana Curia disc. ult. (c) Ex Constit. Clementis XII. edita 14. Julii 1735.

tifex statuit, quæ in dicto ejus motu proprio leguntur, & repetuntur *in decis. 772. n. 5. & seqq. coram Molines tom. 3.* Cujus quidem honoris intuitu ab Apostolica Sede huic Collegio attributi, ne dum aliis omnibus Procuratoribus, seu Curialibus præcedunt, ad patrocinandas Servorum Dei causas habiles declarantur *(a)*, & nonnisi prævio eorum examine Notarii in Urbe admittuntur *(b)*, sed ulterius ad instar Advocatorum a Judicibus, aliisque Magistratibus Urbis tractantur, eademque honoraria in causis exigunt.

7. Cæterum vacante loco alicujus ex istis Curialibus de Collegio per mortem, vel per promotionem ad Statum diversum, & cum illo incompatibilem, non illico solet alter substitui, sed expectantur plurium locorum vacationes, & postquam aliquis notabilis numerus adsit, tanquam per speciem promotionis, ab ipsomet Collegio absque alia auctoritate fieri solet benevisa cooptatio aliorum, qui inter plures ex iis, qui desuper preces porrigunt, per secreta suffragia eliguntur, eaque admissio, & cooptatio, ita præscribente novo Statuto Collegii cap. 2. fieri solet prævio diligenti examine non solum super idoneitate, sed magis super vitæ, ac morum probitate, & præsertim super integritate circa professionis exercitium, ac etiam super Natalibus Nobilibus, vel saltem in propria Patria maxime honestis, nullatenus admittendo eos, qui legitimorum natalium defectu forsitan laborent; minusque si eos omnino habeant legitimos, sed quidem plebejos, vel aliqua macula, & labe notatos.

De-

(a) Ex decreto Reform. a Ven. Innoc. XI. confirmato, & impresso apud Ubert. de citat. tit. de Notar. §. Et quoniam.

(b) Rota ex Decreto Ven. Innoc. XI. apud Zanulum ad Statutum Faventinum lib. 3. Rubrica 55.

8. Debent vero ulterius admittendi ad Collegium in utroque jure in aliqua publica Universitate lauream doctorem recepisse, & per integrum saltem triennium in causis Rotalibus esse versati, ita ut Clientelis, & Ordinis hujus honorificentis non sint undique indigni; secutaque electione collega Secretarius Collegii eam refert sacre Rotæ Decano, cui nunciat nomina, & cognomina eorum, qui pluralitate suffragiorum fuerunt præelecti; qua quidem relatione habita, destinatur per eundem Decanum dies, & hora examinis peragendi, eoque expleto, si Decanus, & examinatores, electos in jure, & in praxi idoneos repererit, altera die arbitrio ejusdem Decani designanda habetur in ejus ædibus Collegium, quo præsentem, & Rotæ Decano præsentem, ad juramentum juxta formam in Statuto expressam, & ad osculum pacis admittuntur; Describuntur item in albo Collegii, & in primo Collegio eis possessio loci in Collegio, renovato juramento tribuitur. Atque hæc spectant ad Procuratores Collegiales.

9. Quoniam vero diximus supra, eos omnes, qui in Auditorio Rotæ causas agere intendunt, coram Decano a duobus hujus Collegii Procuratoribus examinari debere, præstat ut illud superaddamus, ultra scilicet honestatem Natalium, vitæ integritatem, aptitudinem in scribendo, jurisque, & praxis peritiā, in Procuratoribus Rotalibus exigere Doctoratum in utroque Jure in Universitate, seu Academia Romana receptum, ex Constitutione Bened. XIV. incipien. *Inter conspicuos*, quæ est la 4. tom. 1. Bullarii, adeo quidem ut Doctoratus in alia quavis Universitate post eandem Constitutionem receptus minime suffragetur.

9. Tertio tandem ordine succedunt Procuratores

res simplices , qui nec inter Collegiales , nec inter Rotaes adscribuntur , sed quoddam veluti Tyrocinium , sive ad Collegialis , sive ad Rotalis Procuratoris gradum obire videntur . Quamquam verò non ea Doctrinæ præstantia in iis exigatur , quæ in primi , & secundi ordinis Procuratoribus concurrere debet, illud tamen omnino requiritur, ut a fraudibus & mendaciis abstineant , neque mereantur , ut sive privati de illorum industria causas iis committendo diffidant , sive Iudices eorundem assertionibus deferendum esse aliquando , & rationabiliter suspicentur . Communi porro vulgi opinione etiam sollicitatores , & Agentes , in Curialium , qui nec collegiales sint, nec Rotaes , classe accensentur . Perperam tamen, cum sollicitatores dumtaxat illi iure vocari possint , qui vel apud Procuratores ipsos, vel apud Iudices pro expeditione causarum urgere consueverunt , vel operam aliquam in earundem causarum prosecutione quomodolibet præstant . Prout Agentes dicuntur , quibus extrajudicialia tantum negocia committuntur . Circa quos quidem illud non præteribimus , quod scilicet licet in cuiuscumque privati voluntate repositum sit , quem voluerit in Agentem deputare, & quoad Communitates Ecclesiasticæ ditionis olim a Cardinali Præfeto Boni regiminis Pontificia auctoritate iisdem Agentes pro arbitrio deputarentur , nunc tamen ex Constitutione Bened. XIV. , quam citavimus cum de Congregat. Boni Regiminis ageremus, iisdem Communitatibus reservatum est , posse quos voluerint in agentes deputare , cives tamen , vel originarios præferendo .

IO. Caterum cum ultra Procuratores etiam Advocati in causis scribant , illi quidem in facto, isti autem

tem in Jure , ad eos est opportune properandum . Cum vero in duas species iidem Advocati Romanæ Curiae dividantur, in Consistoriales scilicet, & simplices , de utroque eorum genere aliqua erunt proferenda . Porro quemadmodum certi , selectique Procuratores fuerunt deputati , qui in Palatio Apostolico graviores causas Pontifici , ejusque Cappellanis referrent, cum Pontifex ipse per se ipsum, de suorum tamen Cappellanorum consilio , easdem causas definire consuevit , unde Procuratores Palatini , sive causarum Sacri Palatii Patroni dicti sunt , ut supra notavimus , idque exemplo Patronorum Præfecturæ Urbicaræ, de quibus mentio est *in l. petitionem* , & *in l. ad similitudinem Cod. De Advocat. diversor. Judic.* quibus iidem Procuratores successisse videntur ; ita cum æquali jure olim fuerint assumpti , destinatique Advocati , ne omnibus indiscriminatim ad dicendum coram Principe pateret accessus, cumque inter eorum munera adscriberetur in Consistorio præsertim , quod sæpissime , & ut plurimi censent , bis in hebdomada convocabatur , causas agere , Advocati Sacri Consistorii dici cœperunt , in locum Jurisprudentum suffecti , qui antiquum Prætorii , seu Præfecturæ Prætorianæ Principis Collegium constabant , de quibus mentio est *in l. cum Advocatio, l. Nemini, l. Jubemus Cod. eod.*

II. Anceps autem, & dubia res est, a quo tempore istorum origo sit depromenda . Rubeus enim , *qui sub nomine Defensoris Redivivi* de hujus Collegii origine , & præstantia tractatum evulgavit editum Romæ Typis de Lazaris anno 1657. a quinto , vel sexto sæculo Advocos Consistorii in vectos esse testatur, originem sumens a septem Regionariis Urbis defensoribus , qui a S. Gregorio Magno pro

pauperum, aliorumque gravatorum, & oppressorum hominum Defensione fuerunt instituti, idque arguendo, tum ex vocabuli identitate, cum Defensoris, & Advocati nomen idem importet, tum ex æqualitate numeri Septenarii, & demum ex similitudine muneris, cum pauperum, oppressorumque defensio istis præsertim Advocatis commissa legatur. Quamvisque alii a Benedicto X. anno 1340. dum Pontifices Avenione morabantur, institutum hoc Collegium existiment, plures tamen opponit Rubeus hoc munere ante Bened. X. decoratos, & præcipue Bonifacium VIII. S. Raymundum de Pennafort Decretalium Compilatorem, aliosque. Adstipulatur sane huic opinioni exploratissima illa Occidentis observantia, qua scholasticos defensores ad instar defensorum civitatis, de quibus frequens est in Codice mentio, Episcopi assumere consueverunt, ut Ecclesiarum, & pauperum causas agerent, ut probat Thomassinus (a); eundemque usum Romæ viguisse, satis inter alia monumenta eruitur ex S. Gregorio Magno, qui (b) *Defensorum*, inquit, *Officium in causis Ecclesie, & absequiis noscitur laborare Pontificum*; eandemque defensionis provinciam viris plane dignissimis perpetuo ab Apostolica Sede collatam, fuisse ostendunt Chartarius (c), & P. Josephus Carafa olim Cler. Reg. Theatinus; nunc Episcopus Miletensis (d), qui etiam advertit, olim Collegium hoc decem Jurisconsultis constituisse, tum jubente Sixto IV. ad duodecim auctum; quorum unus antiquissimo jure Bononiensis, alter Decreto Clem. VIII. Ferrariensis, unus jussu Pii IV. Mediolanensis, alius

(a) P. 1. lib. 2. cap. 97, de *Veter. & nova Ecclesie Disciplina*. (b) Lib. 7. ep. 17. (c) In *Syllabo Advocatorum Consistorialium*. (d) De *Gymnaf. Rom.* cap. 18. n. 10.

alius de ordine Innoc. XII. Neapolitanus, & alter ex Etruria, demumque ceteri ex ditione Pontificia, originem, vel affectionem debent habere, primusque omnium, sive antiquior eorum, qui Romæ sunt, quique inter Prælatos non accensetur, Decanatu Collegii perfruitur.

12. Dixi, *qui antiquior est omnium*; Anterioritas enim in hoc Collegio plurimum spectari consuevit, nam licet quoad actus honorificos, & præ eminentiales, tum etiam circa Jus orandi in Consistorio, vel ad petenda pro Archiepiscopis Pallia, vel occasione Canonizationis Sanctor. vel si Cardinalis quisquam (quod raro accidit) vellet Cardinalatum dimittere, omnes promiscue considerentur, in ordine tamen Decanatus habendi, septem dumtaxat antiquiores habiles judicantur, eademque ratio procedit in emolumentis, vel Doctoratum, vel Rectoratus Archigymnasii, ea quippe solis septem antiquioribus tribuuntur.

13. Privilegia verò amplissima sunt, quæ huic Collegio concessa reperiuntur. His quippe præclarissima, & lucrosa munera Advocati Fisci, Promotoris Fidei, & Advocati Pauperum reservantur. Idque coherentem ad leges supra citatas, in quibus signanter Ærarii Principis cura, sive defensio uni Advocatorum Præfecturæ Prætorianæ Principis deferri jubetur, ut advertunt Cujacius (a), & Fulgosius (b). Insuper familiares Pontificum declarantur, portionemque panis, & vini habent iisdem familiaribus dari consuetam, item habitum quasi Prælatitium, longum tamen, & nigri coloris deferunt, Oratorium privatum retinere possunt in propriis ædibus,

D d d 2 eo-

(a) In l. 2. §. 9. ff. de Jure Fisci. (b) In l. ad similitud. Cod. de Advoc. divers. Judic.

eadem insuper modo , quo Auditores Rotæ , servatisque iisdem solemnitatibus publicarum disputationum ad gradum admittuntur , privative , auctoritate tamen Cardinalis Camerarii , ad utriusque juris lauream promovent , aliisque similibus Juribus perfruuntur amplissime renovatis , & confirmatis a Bened. XIV. Constitut. incip. *Inter conspicuos Ordines* , quam supra allegavimus ; idemque Pontifex , ut ampliora in olim Collegas suos beneficentiæ argumenta præberet , sedile in Cappellis Pontificiis ante scamnum Cubiculariorum , quos ad honorem vocant , iisdem concessit , ut ipse testatur (a) .

14. Porro præter Advocatos Consistoriales , altera est in Curia Advocatorum species , quos simplices dicimus , illudque ab illis præstandum est , antequam Advocatorum munus assumant , ut nempe ultra doctorem gradum in prædicta Constitutione *Inter conspicuos Ordines* stabilitum , scribant in facto saltem pro una vice tanquam Procuratores in Rota , deindeque petita ab hujus Tribunalis Decano facultate , eaque post integritatis vitæ , & honestatis Natalium documenta exhibita obtenta , scribant in Jure , & Advocatorum titulum habeant . Illudque commune est etiam Advocatis aliis , qui in causis SS. vel criminalibus scribere intendunt , ut a Capite Tribunalium , vel scilicet Congregationis Rituum , vel Gubernatoris , vel Auditoris Camerae facultatem obtineant . Quæ autem ab Advocatis scribendi ratio retinenda sit , aliaque ad præclarissimum hoc munus pertinentia latissimè profert Card. De Luca (b) , ad quem Lectores remitto , ne plus æquo videar immorari .

15. An-

(a) Tom. 1. de Servor. Dei Beatif. &c. cap. 13. n. 4.

(b) In relat. Curie dist. ultimo §. 2.

15. Antequam vero ultimam huic tractatui manum imponamus, quoniam universa rerum hactenus expositarum series circa Tribunalia, & Magistratus Urbis directa est, non abs re esse judicamus subnectere, summa cum veritatis injuria ab Hæreticis, vel iis omnibus, qui Apostolicæ Sedi insensiti sunt, Romanæ Curiæ splendorem, qua verbo, qua scripto contumeliose pessumdari, vel de Tribunalium numero, vel de Romanæ Curiæ opibus occasione Tribunalium, ut inquirunt, collectis, vel pressius, & specificè de prætenfa eorundem Tribunalium inutilitate calumnias effundendo.

16. Quod enim spectat ad Tribunalium numerum, ut de mendacio convincantur, qui eundem de superfluitate redarguunt, animadvertant satis est negotiorum copiam, & varietatem, quæ ex universo Terrarum Orbe ad Urbem, tamquam doctorinarum omnium, præsertim vero Juris Magistratum undique confluit, quibus quidem negociis expediendis, nonnisi per varias Tribunalium erectiones debuit merito provideri; Neque ulterius dubitari potest, hanc ipsam Magistratuum institutionem ab antiquo Romanæ Urbis systemate fuisse depromptam, ut in hac Praxi in suis respective titulis, atque in Institutionibus etiam criminalibus amplissime demonstravimus; Congruum autem, justumque fuit, ut cum nihil de vetustæ Nobilitatis, amplitudinis, & magnificentiæ majestate ex mutatione Religionis Curia Urbis amiserit, imo *cum latius*, ut inquit S. Leo (a) *nunc præsit Religione divina, quam olim dominatione terrena præfideret*, non deterioris insimul foret in exercendis Magistratibus, seu Tribunalium numero conditionis.

17. Vix

(a) *Lib. 1. serm. 1. de Natal. Apostolor. Petri, & Pauli.*

17. Vix autem , ac ne vix quidem audiri possunt eæ Acatholicorum querelæ , quæ circa jactatam occasione causarum , & negotiorum, opulentiam Romanæ Curix proferuntur . Certa namque , & explorata in factò res est , longe minus , atque incomparabiliter longe Romanum Pontificem , qui Caput est ejusdem Romanæ Curix, ab universo Christiano Orbe recipere , quam Summus Sacerdos legis veteris a Levitis olim exigere consuevisset ; quippe quia decima pars omnium reddituum a Levitis Summo Sacerdoti præstabatur , cùm cæteroquin ne millesimam quidem partem Romanus Pontifex , amplioribus licet oneribus prægravatus , quique a Fidelibus , in quorum gratiam militat , est sustentandus juxta Apost. (a) exigere soleat , ut concludit Bossius (b).

18. Neque profecto subsistit , superfluas esse erectiones Tribunalium in Urbe , ex quo omnia sint per Episcopos expedienda ; vel enim agitur de gravamine subditis ab iisdem Ordinariis forsan illato , & necesse est , quod iidem subditi superiorem Judicem habeant , qui gravamen agnoscat , factumque eorundem Ordinariorum ad viam juris opportune reducat , inter quos quidem Judices aptior assignari non potest , quàm is , qui a Papa in Urbe , & Curia , juxta diversitatem causarum fuit deputatus , ut est Camera Apostolicæ Auditor , seu alter in particularibus negociis eligendus ; aut vero de gravioribus causis pertractatur , quæ Apostolicæ Sedi privative ex Conciliorum Generalium Sanctione , & ex Ecclesiæ sensu reservatæ reperiuntur ; & cùm nemo præter ipsam Apostolicam Sedem possit quidquam desuper innovare , oportuit pari Jure Romæ Judices

(a) 1. ad Cor. cæp. 9. vers. 7. (b) *De signis Ecclesiæ* tom. 3. lib. 10. sign. 87.

ces eligi , qui in gravioribus iisdem materiis Romanum Pontificem consulerent , & in peculiaribus circumstantiis de expresso , aut tacito ejusdem Pontificis mandato , & oraculo responderent : *Quæ enim solæ Romanæ Sedi concessa sunt , nullus usurpare sine ejus consensu præsumere potest , qui non vult honore Ecclesiastico indignus , aut contemptor judicari , ut inquit S. Damasus (a) .*

19. Graviores porro sunt , & quæ honesto viro stomachum movent , convicia , quæ Protestantes , vel qui livore quodam , & æstu in Romanam Sedem effervent , contra Apostolicam Datariam , & Cancellariam evomere solent , jactitantes per Annatas , per Archiepiscopalia Pallia , per dispensationes matrimoniales , per alias itidem dispensationes in irregularitatibus , in Votis , in Matrimoniiis , per Coadjutorias pariter , per Resignationes beneficiorum , aliasque hujusmodi gratias , Christianum Orbem emungi , & Papalem Fiscum , seu ærarium augeri , prout etiam per Congregationem S. Inquisitionis animarum carnificinam investam fuisse ; Insuperque per Congregationem Rituum superstitionibus viam , aditumque apertum ; per Tribunal Fabricæ telonium expiscandis aliorum pecuniis institutum ; per Congregationem Indicis , eruditioni , veræque doctrinæ januam occlusam , per Congregationem de Propaganda Fide Papale Imperium diffusum , unoque verbo , ut cæteras , quas horret animus recensere , blasphemias silentio prætereamus , aliud non intendisse Pontifices per Congregationem , & Tribunalium erectiones , quàm jurisdictionis , & ærarii incrementum .

20. Graviores inquam sunt hæc , hisque similia , convicia , quæ tamen cum in Institutionibus Canonici-

cis ,

(a) *Epistol. ad Stephanum .*

400 RECENT. PRAXIS ROM. CUR. TIT. ULT
 cis , & multo amplius in decursu istius Tractatus in
 suis respective Tribunalium titulis exuberanter dis-
 solverimus , hinc ne rem jam actam iterum agere
 videamur, abstinemus repetere . Monitosque interim
 volumus Romanæ Curix inimicos , quod si quæ for-
 san absurda ex facto , & culpa unius , vel alterius
 subalterni , & inferioris Ministri , aut Agentis , in-
 scio Pontifice, quandoque contingunt, aut si quæ etiam
 sunt pecuniarum exactiones in uberiori rata , quàm
 quæ fuerit in Apostolicis taxis præfinita , non hinc
 prudens quisquam , & cui cor vel leviter sapiat ,
 de Tribunalium numero , de eorum inutilitate ,
 aut de taxarum excessu iuste conqueri poterit , si se-
 cum animo reputet , quod ad rem dicebat Azo-
 rius (a) , *Posse quidem in his pecuniis exigendis ,*
sicut in aliis rebus humanis abusus irrepere, & vitia
contingere &c. At propter abusus Hominum , male
scilicet utentium rebus alioquin per se bonis , res
ipsæ demendæ non sunt , sed abusus , si qui irrepse-
rint , submovendi , ac præcidendi =

(a) Part. 2. cap. 12. §. ult.

RECENTIORIS PRAXIS ROM. CUR.Æ.

F I N I S.

INDEX

I N D E X

RERUM NOTABILIMUM.

A

Abbreviatores utriusque
Parci. [pag. 83.](#)

A. C. met Auditor Auditoris
Cameræ. *Toto Titulo xv.*

Advocati Romanæ Curix vel
Consistoriales, vel simpli-

ces. [pag. 393.](#) *Consistoria-*
lium origo. ibid. Officium.

[pag. 394.](#) Sunt xii. ex va-
riis Italix Provinciis. *ibid.*

& [pag. seq.](#) Eorum Deca-
nus. [pag. 395.](#) Privilegia.

ibid. Advocatus Fisci, Pro-
motor Fidei, & Advocatus

Pauperum sunt ex hoc
Collegio. *ibid.* Advocato-

rum simplicium qualitates.
[pag. 396.](#)

Advocatus Populi Romani.
[pag. 160.](#)

Agentes Communitatum.
[pag. 208.](#) & *seq.* Eorum li-

bera electio ex Constitutio-
ne Benedicti xiv. *ibid.*

Annatæ quæ sint? [pag. 72.](#) &
seq. Earum origo. [pag. 74.](#)

ab Hæreticorum conviciis
vindictæ. [pag. 75.](#) & *seqq.*

Annosa quid significet? [p. 167.](#)

Archipresbyteri Cardinales,
eorum jurisdictio in Basili-

cis. [pag. 179.](#) Beneficia con-

ferunt per turnum cum
Capitulis. [pag. 180.](#) Eorum

jurisdictio a Benedicto xiv.
restricta ad jus correctio-

nale. *ibid.* & *seq.* Pœniten-
tes dispensandos observant.

[pag. 182.](#) Monita iis a Ben-
xiv. data. [pag. 183.](#)

Assessor Agriculturæ [pag. 170.](#)

Assessor S. Officii. [pag. 229.](#)

Ejus jurisdictio. [pag. 239.](#)

Assessores Auditoris Cameræ
in Criminalibus. [pag. 121.](#)

Eorum facultates. [pag. 124.](#)

Assessores Gubernii in Cri-
minalibus. [pag. 152.](#)

Assessoris Magistrorum Via-
rum Officium ab Innocen-

tio xii. *suppressum. p. 172.*

Auditor Cameræ ad suble-
vandam Card. Camerarium

constitutus. [pag. 121.](#) *Ejus*
munia, & prærogativæ.

ibid. Ejus potestas pro toto
Orbe. [pag. 122.](#) Et in Con-

tractibus obligatione Ca-
merali munitis. [pag. 123.](#)

Ejus Ministri. [pag. 124.](#) Eo-
rum facultates. [pag. 124.](#)

Quomodo procedant in Ju-
diciis? [pag. 125.](#) - [127.](#) Pra-

xis hujus Tribunalis. *et*
Ecc [pag.](#)

pag. 128. ad pag. 151.
Auditor Papæ, ejus munus
olim a Magistro S. Palatii
exercebatur. pag. 53. Ejus
præstantia. pag. 54.

Auditores Rotæ xii. ex va-
riis Nationibus. pag. 317.
& seq. Eorum privilegia.
pag. 319. & seq. Emolu-
menta. pag. 321. Sunt Præ-
lati. pag. 322. Jurant de
secreto. ibid.

Auditoris domestici Guber-
natoris Urbis officium amo-
vibile. pag. 152.

Auditoris Signaturæ munus.
pag. 353. & seq. Quomodo
procedat? pag. 355. & seq.
Auditorium Rotæ. *Vide* Rota.

B

Beatificatio, & Canoniza-
tio Sanctorum in Con-
greg. SS. Rituum expen-
duntur. pag. 242. & plu-
ribus seq. Ab Hæreticorum
calumniis defensæ. pag. 245.
Non confundendæ cum
Gentilium Apotheosi. pag.
246. Taxantur expensæ.
pag. 250. Ritus in his pera-
gendis. pag. 251.

Benedicti xiv Constitutiones.
pag. 100. 117. 156. 165. 180.
183. 208. 220. 233. 248. 250.
292. 309. & *alibi passim.*

Breviarii Romani reformatio
a Benedicto xiv. tentata.

pag. 250.

Bulla Pii iv. contra Infeuda-
tiones. pag. 42. & 43.

C

Cameræ Apostolicæ Trê-
bunal ex quibus Perso-
nis componatur? pag. 335.
Cum Tribunali Rotæ con-
venit. pag. 336. Sed in
pluribus ab eo differt. ibid.
& seq. Praxis hujus Tribu-
nalis. pag. 338. - 342.

Camerarius succedit Archi-
diacono. pag. 90. Ejus munus
prisca temporibus, & no-
stris. pag. 91. Ejus præemi-
nentia. pag. 92. & seq.
Auctoritas Sede Vacante.
pag. 93. Facultas doctoran-
di. ibid.

Cancellaria Apostolica ab Hæ-
reticorum districtis vindi-
cata. pag. 399. & seq.

Cancellariæ Ministri, Regens,
Abbreviatores, Parci ma-
joris, & minoris, Janniz-
zeri, Plumbatores, Regi-
stratores, Scriptores Apo-
stolici. pag. 83. & seqq.

Capita Ordinum qui Cardi-
nales sint? p. 23. & 94. Eorum
facultates. ibid.

Capitaneus Appellationum.
pag. 155. Dicitur etiam Ju-
dex Malefactorum. pag. 158.

Cardinales Capita Ordinum.
Vide Capita Ordinum.

Car-

Cardinalis Decani Jurisdictio.
pag. 183.

Cardinalis Patronus, ejus
munus ab Heterodoxorum
conviciis vindicatur. *pag.*
41. In quo consistat? ibid.
& seq. Refrenatum a San.
Pio v. pag. 42. Et ab Inno-
centio xii. pag. 44.

Cardinalium creatio spectat
ad Rom. Pontificem. *pag.*
216. & seq. Eorum aume-
rus. pag. 217.

Cardinalium jurisdictio in
propriis Titulis. *pag. 178.*
& seq. Præsertim Cardi-
nalium Archipresbytero-
rum. pag. 179. Beneficia
conferunt. ibid. In Basili-
cis tamen per turnum cum
Capitulis. pag. 180. Eorum
jurisdictio a Benedicto xiv.
restricta ad jus correctiona-
le. ibid. & seq. Monita
iis a Benedicto xiv. da-
ta. pag. 183.

Coadjutores Episcoporum.
pag. 224.

Coadjutoria ab Hæreticorum
dictis vindicata. *pag. 77.*

Collegium Procuratorum,
constat ex xxiv. personis.
pag. 389. Eorum cooptatio.
pag. 390. Requisita. pag. 391.

Commissarius Annonæ. *p. 169.*

Commissarius Armorum Ca-
meræ Clericus præest mili-
tiz Pontificæ. *pag. 174.*
Non verò præsidariis Ca-

stri S. Angeli, nec Trire-
mum, quibus præest Com-
missarius Maris. *pag. 175.*
Utriusque Commissarii ju-
risdictio. *ibid. & seq.*

Commissarius Maris diversus
a Commissario Armorum.
pag. 175. Ejus Jurisdictio.
ibid. & seq.

Commissarius S. Officii. *p. 229.*
Componendarum Præfectus.
pag. 63.

Compositio, seu remissio Mis-
sarum a quibus fiat? *p. 312.*
& seq.

Concessum, in quo hoc offi-
cium consistat? *pag. 60.*

Concilia Provincialia a Pon-
tifice approbata an totam
Ecclesiam adstringant? *p.*
274.

Conclave a quo Pontifice pri-
mum institutum? *pag. 20.*
Ejus Clausura. *ibid. & seq.*
Ingressus Cardinalium in
ipsum. *pag. 22. Ochojuf-*
dem Rotæ. pag. 24. Ejus
Gubernator. ibid.

Concordata inter S. Sedem, &
Regem Sabaudia, Regem
Utriusque Sicilia, & Re-
gem Hispaniarum. *p. 309.*

Confessarii complicum nomi-
na expetentes in Confes-
sione sunt denunciandi.
pag. 236.

Confessarii Extraordinarii
Monialium. *pag. 296.*

Congregatio Avenionensis
Ecce 2 quan-

- quando instituta ? pag. 46.
 Congregatio Baronum à Clemente viii. erecta . pag. 165. An etiam pro exteris, & Forensibus? pag. 166. Pro satisfactione Creditorum, Baronum erecta . pag. 210. Ejus facultates, & Ministri. *ibid.*
 Congregatio Boni-regiminis . à Clemente viii. erecta , ejus munus . pag. 207. Et facultates . pag. 208. & seq.
 Congregatio Computorum . pag. 165. & 212.
 Congregatio Concilii Tridentini. Interpretum a Pio iv. erecta , ut Conciliares dispositiones interpretarentur . pag. 270. & seq. Facultas eidem a S. Pio. v. & a Sixto v. collata . pag. 271. Ejus Ministri, Decreta Sigillo munienda &c. p. 272. Ab Espenii censuris vindicata . *ibid.* & seq. Facultates varix hujus Congregationis . pag. 273. & seq. Materix in ea expendendę . pag. 275. - 286.
 Congregatio Confinium ab Urbano viii. quare erecta ? pag. 211.
 Congregatio Consistorialis , ejus munia . pag. 223. - 226.
 Congregatio Disciplinę Regularis ab Innocentio x. erecta , & a xii. restaurata, ejus inspectiones . p. 302.
 Facultates ejusdem intra Italiam , & Insulas adjacentes . pag. 203. Religiosorum numerum statuit . *ibid.* & seq. Et Licentias impertitur ad recipiendos Novitios . pag. 305.
 Congregatio Episcoporum . & Regularium a Sixto v. erecta . pag. 286. Triplex modus, quo procedit . *ibid.* & seq. Ejus Decreta Sigillo sunt munienda . pag. 288. Ut procedat contra Ordinarios ? pag. 299. & seq. Varix Regularium materix ab eadem inspiciuntur . pag. 290. - 301.
 Congregatio Fabricę a Clemente viii. erecta . pag. 310. Ejus Ministri . *ibid.* Ejus divisio pro causis contentiosis, & Economicis . pag. 311. Ejus facultates Economicę . pag. 312. Remittit onera Missarum. *ibid.* A conviciis vindicatur . pag. 314. & seq.
 Congregatio Firmana ab Innocentio. xii. , Nepotismo abolito, instituta . pag. 47.
 Congregatio Gravaminum a Sixto V. erecta , ejus Ministri, & facultates . pag. 211.
 Congregatio Immunitatis, & Jurisdictionis Ecclesiasticę ab Urbano viii. erecta . pag. 307. Summarie procedit . *ibidem* ; Ministri . pag.

- pag. 308.* Quas Causas agitet? *ibidem*, & *seq.*
- Congregatio Indicis libros expendit. *pag. 251.* Provi-
dè erecta. *ibid.* & *seq.* Li-
centias impertitur. *pag. 257.*
& *seq.* Quæ requirantur ad
incurrendam excommuni-
cationem a refractariis? *pag. 258:* & *seq.*
- Congregatio Indulgentiarum,
& Sacrarum Reliquiarum
a Clemente ix. erecta, &
quare? *pag. 261.* & *seq.*
Ejus cura. *pag. 263.* Etiam
circa Altaria privilegiata. *pag. 264.*
- Congregatio Lauretana, post
subtractam S. Domum ab
Episcopi jurisdictione, &
Protectoris suppressionem,
ab Innocentio xii. erecta. *pag. 48.* & *49:*
- Congregatio Montium. *p. 164.*
& *112.*
- Congregatio particularis Con-
cilii ad expendendos Status
Ecclesiarum. *pag. 275.*
- Congregatio Propagandæ Fi-
dei quando erecta? *pag. 267.*
Ejus scopus. *pag. 268.* Sy-
nodos excipit, quæ in par-
tibus Infidelium coguntur. *pag. 269:*
- Congregatio S. Consultæ, seu
potius Consultationis, a Six-
to v. instituta. *pag. 204.*
Ejus jurisdictio ad tria ca-
pita reducitur. *pag. 205.*
- & *seq.*
- Congregatio Sacrarum Reli-
quiarum. *Vide Cong. In-*
dulgentiarum.
- Congregatio Sacrorum Ri-
tuum a Sixto v. erecta. *pag. 241.* In ea tractantur
quæstiones de præcedentiis
Cleri Sæcularis, & Regularis,
præsertim in sacris fun-
ctionibus, nec non dantur
facultates celebrandi Mis-
sas, & Officia propria Sancto-
rum. *p. 242:* Nec non expen-
duntur Causæ Sanctorum. *ibid.* Ejus Ministri. *pag. 243.*
Qui in ea suffragium fe-
rant? *pag. 244.* Ejus convo-
catio, & praxis. *pag. 243.*
& *seq.* Ab Hæreticorum
calumniis vindicatur. *pag. 245.* & *seqq.* Constitutio-
nes Benedicti xiv. circa Sa-
cros Ritus. *pag. 248.* &
seq. Decreta sunt sigillo mu-
nienda. *ibid.*
- Congregatio S. Officii provi-
dè erecta. *pag. 227.* Absque
Episcoporum præjudicio. *pag. 228:* Ejus exordia. *ibid.* In Tribunal redacta. *ibid.* Ejus Ministri. *pag. 229.*
Ejus Tribunal. mitissimè
procedit. *pag. 230.* & *seq.*
Circa quæ, & contra quos
procedat? *ibid.* & *seqq.* Li-
bros interdicte. *pag. 233:* a
Benedicto xiv. circa ali-
quot ordinatum. *ibid.* &
plur.

- plur. seq.* Ter in hebdomada congregatur . [pag. 237.](#)
- Congregatio Visitationis Apostolicæ , repræsentat Pontificem ut Episcopum Urbis . [pag. 196.](#) & *seq.* A Clemente viii. erecta , & ab aliis Pontif. Facultatibus adaueta . [pag. 198.](#) Supplet Synodi Diœcesanæ officium . [pag. 199.](#)
- Congregatio Visitationis Carceratorum , repræsentans Episcopum Urbis , a Paulo v. erecta . [pag. 197.](#) & 200. Qui in ea interveniant ? [pag. 200.](#) & *seq.* Vel est ordinaria , vel minus continua , vel gratiosa . [pag. 201.](#) A Benedicto xiv. ordinata . [pag. 292.](#) & *seq.*
- Congregationes Cardinalium , & Prælatorum recensentur . [pag. 189.](#) Earum auctoritas in iudicando . [pag. 190.](#) Earum resolutiones ut vim legis habeant , varia requiruntur . [pag. 191.](#) & *seq.* Non præjudicant Ordinariis . [pag. 193.](#) Eas falsificantes non incurrunt pœnas in Bulla Cœnæ reservatas . *ibid.* Praxis harum Congregationum , [pag. 193.](#) & *seq.*
- Congregationes tempore Novendialium . [pag. 95.](#) & *seq.*
- Consecratio Summi Pontificis , si non sit jam Episcopus , vel saltem Benedictio quibus , & quomodo peragatur ? [pag. 35.](#)
- Conservatores Urbis . [pag. 159.](#) Eorum Ministri , Advocatus Populi Rom. Procurator Fiscalis , & Scriba Senatus . [pag. 160.](#)
- Consistorium quid significet ? [pag. 213.](#) In locum Synodi Episcoporum , & Cleri Romani . *ibid.* & *seq.* Consistorium Cardinalium , vel extraordinarium , & solemne . [pag. 215.](#) Vel minus solemne , & secretum . [pag. 216.](#) Quæ in iis expediantur ? [pag. 216.](#) - 222.
- Consules Agriculturæ qui ? [pag. 169.](#) Sunt quatuor . [pag. 170.](#)
- Consultores S. Officii . [pag. 237.](#)
- Contradictarum Auditorium . [pag. 86.](#) & *seq.*
- Coronatio Romani Pontificis quo ritu *fiat* ? [pag. 36.](#) & 37.
- Curix nomen multipliciter sumitur . [pag. 7.](#) Sæpius pro Foro Laico . [pag. 8.](#) Vel pro Principis Aula . [pag. 9.](#) Sumitur etiam pro exercendarum litium loco . *ibid.* Romana Curia ubicumque est Pontifex . [p. 11.](#) Per antonomasiam venit nomine Curix . [pag. 12.](#) Summo Pontifici inhæret . *ibid.* & *pag. seq.*
- Curix Romanæ defensio . [pag. 397.](#)

397. - 400.

Curiales qui propriè dicantur ? *pag. 387.*

D

Dataria Apostolica contra hæreticos vindicata . *pag. 399. & seq.*

Datarius dicitur a datando . *pag. 59.* Ejus officium . *pag. 60.* Si fuerit Cardinalis , dicitur Prodatarius . *p. 61.* Ejus Officiales . *pag. 62. & seqq.*

Defensor Matrimonii quis sit ? *pag. 282.*

Dispensationes ab Irregularitate a S. Cong. Concilii dantur . *pag. 283. & seq.*

Dispensationes Matrimoniales ab Hæreticis vindicantur . *pag. 69. & seqq.*

Dispensationes Matrimoniales in Congreg. S. Officii quando concedantur ? *pag. 236. & seq.*

Dispensationes Monialium circa electiones . *pag. 296.*

S. Dominicus primus Magister S. Palatii . *pag. 55.*

Dotis diminutio pro puellis in Monasterio prosteri volentibus . *pag. 295.*

E

Electio Romani Pontificis sit per Institutionem ,

vel per Substitutionem , vel per sic dictam Electionem . *pag. 15.* Primo modo electus fuit D. Petrus a Christo Domino . *ibid.* Secundo modo secundum aliquos ex falsa Decretali electi fuerunt SS. Clemens , & Linus a D. Petro . *ibid.* Pontifex successorum commendare , non destinare potest . *ibid. & pag. seq.* S. Fabianus electus per Inspirationem . *pag. 16.* Electio sic propriè dicta sit , vel per Adorationem , vel per Compromissum , vel per Scrutinium . *ibid.* Fiebat primis sæculis a Clero , & Populo . *p. 17.* A quinto sæculo Confirmatio Imperatoris , vel Regis per usurpationem accedere debebat usque ad annum 684 . *ibid. & pag. seq.* Fabulosa est concessio Adriani I. Desiderio Regi , & Ludovici Pii Renuntiatio a Gratiano adoptata . *p. 18.* Ab anno 1179 . solis Cardinalibus fuit attributa . *pag. 19.* Etiam excommunicatis . *pag. 27.* Electio per Scrutinium . *Vide Scrutinium .* Tribus Sessionibus conficitur Electio . *a pag. 25. ad 32.* Consensus Electi requiritur . *pag. 32.* Nominis assumptio , & Electionis publicatio . *pag. 33.* Non re-

re-

requiritur Confirmatio .
pag. 34. & 35.

Episcopatum Erectiones .
pag. 225.

Episcopatum Resignationes .
pag. 226.

Episcopatum Translationes .
pag. 225.

Episcoporum electio Romano
Pontifici reservata . p. 217.
& seq. Quæ sint præmit-
tenda? pag. 218. & seq. A
Benedicto xiv. electa Con-
gregatio pro Episcoporum
electione . pag. 220. Eorum
examen . pag. 221.

Episcoporum Examinatores .
pag. 221.

Episcoporum , & Beneficia-
torum residentia . pag. 276.

Exfiliationes Regularium .
pag. 297. & seq.

F

Fabrica Basilicæ S. Petri
a Pontiff. promotæ pag.
309. & seq.

Fundationes Conventuum .
pag. 291.

G

Gubernator Conclavis .
pag. 24.

Gubernator Urbis est etiam
Vice-Camerarius . pag. 121.
Ejus Ministri , duo Assesso-
res in Criminalibus , Lo-

cumtenens Civilis , & Au-
ditor Domesticus . pag. 152.
Praxis ejus Tribunalis .
pag. 163. & seq.

I

Annizzeri . pag. 84.

Index Librorum Prohibito-
rum . pag. 253. Sub Bene-
dicto xiv. reformatus .

Infeudationes locorum S. R.
Ecclesiæ a Pio iv. vetitæ .
pag. 42. & 43.

Inhibitiones , & Monitoria
Auditoris Cameræ . pag. 125.

Judices Commissarii qui sint ?
pag. 342. Quas Causas co-
gnoscant? pag. 343. Eorum
propina . *ibid.* & seq. Pra-

xis . pag. 344. - 347.

Judices particulares in Urbe
facultatibus expoliati a
Benedicto xiv. pag. 183.

L

Legati vel a latere , vel
nati , vel missi . pag. 184.

Eorum jurisdictio . *ibid.* &
seq. Præsertim Legatorum

a Latere . pag. 185. Legati
missi non habent armatam

familiam , præter quam ,
Neapoli . pag. 186. Hi vo-

cantur Nuncii Apostolici .
ibid. Jurisdictio Legatorum

a latere extra Pontificiam
Ditionem . *ibid.* coercita .

pag.

- pag.* 187. Legatorum Pontificiorum facultates . *ibid.* & *seqq.*
- Legationes Avenionensis , Emiliz , Bononiz , Ferrariz , & Urbini quando erectæ ? *pag.* 187.
- Legatus Avenionensis , & Vice-Legatus . *pag.* 46.
- Librorum impressio , revisio , approbatio a Magistro S. Palatii ; Et prohibito legendi facultas ab eodem danda . *pag.* 57. & 58.
- Librorum examen , & prohibitio in Congreg. S. Officii . *pag.* 238. & *seq.*
- Librorum prohibitio triplicis est generis , nam alii libri proscripti sunt primæ , alii secundæ , alii tertie Classis . *pag.* 254. & *seq.*
- Literæ Pœnitentiariæ , & ejus Praxis . *pag.* 104. & *seqq.* Contra Espenium vindicta . *pag.* 105.
- Livella Regularium . *p.* 297.
- Locumtenens Civilis Gubernatoris Urbis . *pag.* 152.
- Locumtenentes Civiles Senatoris Urbis . *p.* 155. & *seqq.*
- Locumtenentes tres Auditoris Cameræ . *pag.* 121. Eorum facultates . *pag.* 124.

M

Magister S. Palatii olim Auditoris Papæ funge-

- batur officio . *pag.* 53. Quis olim erat ? *pag.* 55. Concionator S. Palatii . *pag.* 56. Ejus , & Socii munia . *p.* 57. Ejus Jurisdictio circa Librorum impressionem . *ibid.* & *seq.* Tanquam Auditor Rotæ habetur . *pag.* 59.
- Magistri Viarum . *pag.* 172. & *seqq.*
- Matrimonia Conscientiæ . *pag.* 111.
- Matrimoniales Causæ in Sac. Congreg. Concilii agitantur . *pag.* 281.
- Matrimonii Defensor qui ? *pag.* 282.
- Missam celebrantes non Sacerdotes , & Confessiones excipientes sine facultatibus a S. Officio coercentur . *pag.* 235.
- Missarum reductio fit a Sac. Congr. Concilii . *pag.* 277. Facultas ad id Ordinariis data . *pag.* 278.
- Missis , Officium Datariz . *pag.* 64.
- Monasteria Consistorialia quæ ? *pag.* 222.

N

Neophytorum causæ : *pag.* 118. Eorum privilegia . *ibid.* & *pag.* *seq.*

Nepos Pontificis . *Vide* Primus Minister . Cardinalis Patronus .

F f f No-

Notarii Auditoris Camerae .

pag. 122. & *pag.* 125.

Nullitas Professionis Religio-

se in S. Congreg. Concilii

expenditur . *pag.* 279. &

seqq.

Numerus Religiosorum . *Vi-*

de Congregatio Disciplinae

Regularis .

O

O Economus Rev. Fabricae .

pag. 310.

Officia Capitolina an subja-

ceant Regulæ *64.* Cancel-

lariz ? *pag.* 160. & *seq.*

Officiales Pœnitentiariæ . *pag.*

107. & *seqq.*

Officiales parvæ datæ . *p.* *63.*

S. Officium . *Vide* Congrega-

tio S. Officii .

P

Pœnitentiarius major suc-

cessit Archipresbytero .

p. 90. *Pœnitentiariorum mu-*

nus. *p.* 99. Pœnitentarii mi-

nores . *pag.* 106. Sede Apo-

stolica Vacante , quonam

jure procedatur ? *pag.* 94.

& *seq.* Pœnitentarii Ma-

joris facultates temporibus

præcis . *pag.* 99. Facul-

tates a Benedicto xiv. ei

attributæ . *pag.* 100. & *plurib.*

seq.

Pallium Orientalibus Patriar-

chis a Pontiff. datum . *pag.*

270.

Patentati S. Officii . *pag.* 238,

& *seq.*

Per obitum, ejus officium .

pag. 62.

Plumbatores . *pag.* 84.

Pontificis Ministri Palatini ;

Nepos, Secretarius Status,

Secretarius Brevium, Præ-

positus Familæ, Auditor,

Magister S. Palatii, & Da-

tarius : Non Palatini, Vi-

ce-Cancellarius, Came-

rarius, Pœnitentiarius .

pag. 40. Alii Ministri . *p.* 78.

Posseio Romani Pontificis,

& variz ejus circumstantiæ

pag. 38. & *seqq.*

Præminentiales quæstiones

inter Episcopos, & Præla-

tos inferiores a S. Cong.

Concili dissolvuntur . *pag.*

284. & *seq.*

Præfeti Palatio Apostolico

Jurisdicção . *pag.* 283.

Præfetus Annonæ ; ejus an-

tiquitas, & officium apud

Romanos . *pag.* 167. In

locum Ædilium Cerealium.

pag. 168. Nunc est unus ex

Clericis Camerae . *ibidem*;

Ejus jurisdicção . *ibid.* Ejus

Ministri . *pag.* 169. *Inter quos*

quatuor Consules Agricul-

turæ . *ibid.* & *pag.* *seq.*

Præfetus Archiviorum Cle-

ricus Camerae, ejus in-

specção . *pag.* 177. & *seq.*

Præ-

Præfatus S. Palatii, seu **Præpositus Familiæ Pontificiæ**, quis olim erat apud veteres Romanos ? *pag. 51.* Quis nunc, & quas habeat facultates ? *pag. 52.* Duplicem habet Auditorem . *pag. 52.* & *seq.*

Præfes Græciæ, unus ex **Cameræ Clericis**. *pag. 170.* Ejus **jurisdictio** . *ibid.* & *pag. seq.*

Prætes Riparum Clericus Cameræ . *pag. 178.*

Præfes Viarum Clericus Cameræ ; ejus **Jurisdictio** . *pag. 171.* Tribunal, Ministri, &c. *ibid.* & *seqq.*

Præfes Zecchæ, **Cameræ Clericus**, ejus inspectio . *pag. 177.*

Præxis Cancellariæ . *p. 85.-89.*

Præxis Dataræ . *pag. 64. 65. 66.* Ab Hæreticorum calumniis vindicata . *pag. 67.* & *plurib. seqq.*

Præxis Fori Capitolini . *pag. 157. & seqq.*

Præxis Judicum Commissariorum . *a pag. 344. ad 347.*

Præxis Pœnitentiariæ . *a pag. 104. ad 111.*

Præxis Romanæ Curiz cur ab Auctore edita ? *pag. 2. & 3.* Ejus **partitio** . *pag. 4. & 5.*

Præxis Romanæ Rotæ . *a pag. 327. ad 334.*

Præxis Tribunalis Auditoris Cameræ . *a pag. 128. ad 151.*

Præxis Tribunalis Cameræ . *a pag. 338. ad 342.*

Præxis Tribunalis Cardinalis Vicarii . *pag. 116.*

Præxis Tribunalis Gubernii . *pag. 153. & seq.*

Præxis Tribunalis Signaturæ Justitiæ . *a pag. 355. ad 383.*

Primus Minister Pontificis . *Vide* **Cardinalis Patronus** .

Procurator Fiscalis Capitoli qui ? *pag. 160.*

Procuratores de Collegio primatum habent inter alios . *pag. 386. Eorum privilegia.* *pag. 388.*

Procuratores judiciales vel sunt **Collegiales**, vel **Rotales**, vel **simplices** . *p. 386.*

Procuratores Rotales . *pag. 386. & 391.*

Procuratores simplices, eorum **requisita** . *pag. 392.*

Puellæ Educandæ in Monasteriis . *pag. 294.*

Q

Qualificatores S. Officii ? *pag. 238.*

R

Regens Cancellariæ ? *pag. 83.*

Registratores . *pag. 84.*

Registratores xi. Supplicationum . *pag. 64.*

Regulæ Cancellariæ . *p. 89.*
Fff 2 Vin-

Vindicatz. *pag.* 90.
 Regulares incorrigibiles quomodo plectendi? *pag.* 300.
 Regularium exfiliationes *pag.* 297. Graduum concessio. *p.* 298. Gravaminum cognitio. *pag.* 299. Livella. *pag.* 297. Nullitates electionum. *pag.* 301.
 Reliquiæ Sanctorum in Cong. Indulgentiarum expendentæ. *pag.* 265. & *seq.* Earum cultus. *ibid.* Custos earum. *ibid.*
 Revisor Dispensationum. *pag.* 63.
 Revisores Datarum. *pag.* 63.
 Romana Curia domicilium est Legum, exterarum Curiarum magistra. *pag.* 2. *Vide* Curia Romana.
 Romani Pontificis Electio. *Vide* Electio.
 Rota, hujus Tribunalis præstantia, & institutio. *pag.* 317. Constat ex xii. Auditoribus. *ibid.* Ex variis nationibus. *pag.* 318. Quo convenient, & quando? *ibid.* & *seq.* Auditorum privilegia. *pag.* 319. & *seqq.* Quomodo recipiantur? *pag.* 321. Emolumenta eorum. *ibid.* Sunt Prælati. *pag.* 322.
 Jurant de secreto. *ibid.* Stylus hujus Tribunalis. *pag.* 323. - 327. Taxæ causarum Rotalium. *pag.* 324. Turnus. *ibid.* Methodus

referendarum Causarum. *pag.* 325. Quæ sint Causæ Rotales? *ibid.* & *seq.* Concordatio dubiorum per Ponentem. *pag.* 327. Resolutiones. *ibid.* Praxis hujus Tribunalis. *pag.* 327. - 334.
 Rotæ Conclavis a quibus custodiantur? *pag.* 24.

S

Sacra Consulta. *Vide* Congregatio S. Consultæ.
 Sacra Inquisitio. *Vide* Congregatio S. Officii.
 Schematæ Scrutinii. *pag.* 25.
 Schematæ Accessus. *pag.* 30.
 Scriba Senatus qui sit? *p.* 160.
 Scriptores Apostolici. *pag.* 84.
 Secretarii S. Congregationis Indicis residentia. *pag.* 257.
 Secretarius Brevium, ejus munia. *pag.* 50.
 Secretarius Brevium ad Principes. *pag.* 50.
 Secretarius Cifarum. *pag.* 50.
 Secretarius Status, ejus auctoritas. *pag.* 46. Est Præfectus Congregationum Avenionensis, Principatus Firmani, & S. Domus Lauretana. *Vide sub eorum nominibus.*
 Senator Urbis vice antiqui Præfecti. *pag.* 155. Ejus auctoritas nunc major, nunc minor. *ibid.* A Benedicto xiv. ampliata. *pag.*

pag. 156. & seq. Ejus ministri , duo Locumtenentes Civiles , & Capitaneus appellationum . *pag. 155. & 157. Praxis Fori Capitolini . pag. 157. & seq.* Senator Statutorum Urbis defensor , & Notariorum Capit. deputator . *pag. 159.*

Signaturæ Gratix , & Justitiæ quid denotent ? *pag. 347.*

Signatura Gratix constat ex xii. Votantibus , & ex Cardinali Præfecto . *pag. 384.* Alii Ministri . *ibid.* In quo conveniat , vel differat a Signatura Justitiæ ? *pag. 385.*

Signatura Justitiæ constat ex xii. Votantibus , & aliquot Referendariis . *pag. 348.* Est Tribunal antiquissimum . *ibid. & seq.* Privilegia Votantium , & Referendariorum . *pag. 350. & seq.* Facultates hujus Tribunalis . *pag. 352.* Ad quæ non extendantur ? *pag. 353.* Praxis hujus Tribunalis . *pag. 355. - 383.*

Sollicitatio ad turpia in Congregat. S. Officii coercetur . *pag. 234. & seq.*

Stupæ combustio in Coronatione Summi Pontificis . *pag. 36. & 37.*

Subdatarius , ejus officium . *pag. 62.* Ejus Substitutus . *pag. 63.*

Suburbicarii Episcopi non possunt Ordines in suis Capellis conferre absque licentia Cardinalis Vicarii . *pag. 114. & seq.*

Suffraganei Episcoporum in Congregat. Consistoriali deputantur . *pag. 223.*

Summiſtæ officium . *pag. 88.*

Suppressio Conventuum . *pag. 305. & seq.*

T

Territorium separatum ; seu Nullius . *pag. 285.*

Thesaurarius . Ejus muneris varia nomina . *pag. 163.* Ad sublevandum Camerarium institutus . *pag. 164.* Ejus auctoritas in civilibus , & criminalibus . *ibid.* Est caput Congregationum Montium , Computorum ; & Baronum . *ibid. & seq.* Constitutiones Benedicti xiv. circa munus Thesaurarii . *pag. 165. & seq.*

Tonfores monetæ coerciti . *pag. 177.*

Transitus de una ad alteram Religionem . *p. 292.* Etiam Monialium . *pag. 293.*

Tribunal Rotæ . *Vide Rota .*

Tribunal Viarum . *p. 172.* Ejus facultates repressæ . *p. 173.*

Tribunalium Romanæ Curix numerus vindicatus . *pag. 397. & seqq.*

V

Vicarii Apostolici . *pag.*
289.

Vicarius Pontificis , ut Epi-
scopi Romani ; ejus pote-
stas tam Criminalis , quàm
Civilis . *pag.* 111. & *seq.*

Facultates . *pag.* 112. & *seq.*

Præminentia . *pag.* 113.

Etiàm supra Episcopos Sub-

urbicarios . *pag.* 114 . Potest
Diocesanan-Synodum con-
vocare . *pag.* 115 . Ejus Mi-
nistri . *ibidem* , & *seq.*
Ejus facultates juxta Con-
stitutiones Benedicti xiv.
pag. 117. & *seqq.*

Vicecancellarius dictus Can-
cellarius , Bibliothecarius ,
Datarius . *pag.* 79. & *seq.*
Ejus officium , & præmi-
nentia . *pag.* 81. & *seq.*

415

E R R O R E S . CORRECTIONES .

Pag.7. lin.17. Prucuratores	Procuratores
pag.10. lin.6. Episcopis	de Episcopis.
pag.16. lin.2. Pontificem	Pontifice.
pag.27. lin.15. agero	agere
pag.75. lin.13. electio	electionem
pag.39. lin.7. Patrem	Patrum
pag.57. lin.32. ad	ab
pag.71. lin.37. gradum	graduum
pag.72. lin.16. alia	alii
pag.72. lin.20. superadita	superaddita
pag.72. lin.23. Encylica	Encyclica
pag.75. lin.3. a Pontifice	Pontifici
pag.76. lin.28. cum	cum
pag.78. lin.11. sustentandum	sustentandum
pag.85. lin.18. taxantur	taxatur
pag.86. lin.14. Canapis	Cannabis
pag.89. lin.9. tertii, simplicis,	tertii simplicis
pag.91. lin.8. muvere	munere
pag.91. lin.17. ViceCancellarius	Vice-Camerarius
pag.93. lin.14. exprimendum	exprimendam
ead.pag. lin.35. selecti	selectis
pag.140. lin.3. satisfaciant	satisfaciat
pag.146. lin.9. ordne	ordine
pag.149. lin.15. potens	petens
pag.154. lin.21. permittantur	præmittantur
pag.165. lin.1. quo	qua
ead.2. lin.18. providas	Apostolicas
pag.177. lin.32. recensentur	recensetur
pag.187. lin.28. Bononienfis	Bononiensem
pag.187. lin.29. Ferrariensis	Ferrariensem
pag.187. lin.30. Urbinatensis	Urbinateensem
pag.212. lin.19. Collectarum	Collectorum Apostoli-
Apostolicarum	corum
pag.214. lin.1. illorum	illarum
pag.224. lin.31. cui	quibus
pag.230. lin.24. iudiciis	iudiciis
pag.232. lin.16. Sacientes	Facientes

pag.

pag.234. lin.33. abſit
 pag.238. lin.25. dicat
 pag.238. lin.31. referatur
 pag.240. lin.13. commutativis
 pag.242. non prærequiri
 pag.244. lin.14. præambula
 pag.249. lin.23. aliasque
 pag.252. lin.30. rex
 pag.255. lin.30. quam
 pag.257. lin.23. Ado
 pag.261. lin.11. qua
 pag.262. lin.17. invehatur
 pag.264. lin.12. dieim
 pag.272. lin.6. ſubſcribit
 pag.295. lin.21. quæ
 pag.297. lin.13. permiſſa
 pag.298. lin.19. Priori
 pag.298. lin.27. petiit
 pag.302. lin.4. Innocentii
 pag.304. lin.16. decretu
 pag.304. lin.25. Monafterii
 pag.305. lin.2. erexit
 pag.308. lin.18. proſunt
 pag.309. lin.9. conſenſionis
 pag.318. lin.7. tribus
 pag.330. lin.3. Notam
 pag.336. lin.19. ſolicitum
 pag.343. lin.29. confirma
 pag.346. lin.10. cæteroquia
 pag.346. lin.22. exiſtent
 pag.363. lin.16. reſtitutio
 pag.363. lin.26. exequi
 pag.365. lin.10. quæ
 pag.366. lin.2. poſſeſſoris
 pag.368. lin.4. admitt
 pag.382. lin.2. nullatis
 pag.382. lin.5. reſpoſitoriis
 pag.384. lin.9. ad

adſit
 dicant
 referantur
 Communitativis
 prærequiri
 præambula
 aliasque
 res
 quam habent
 Adonidis
 quam
 invehantur
 dieim
 ſubſcribit
 qui
 permiſſæ
 Priori
 repetiit
 Innocentii x.
 decretum
 Miniſterii
 erexit
 proſunt
 conſenſionis
 ex tribus
 Rotam
 ſolitum
 confirmata
 cæteroquin
 exiſtente
 reſtitutio
 exequitur
 quem
 poſſeſſoriis
 admittunt , ut
 nullitatis
 reſpoſitoriis
 ab

